

# Vármegyei Esélyteremtő Paktum

## -VEP-

### Hajdú-Bihar vármegye



Helyi humán fejlesztések  
TOP\_Plusz-3.1.3-23

**1. módosítás**

**2026. április**

**Készítette**  
**Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata**  
**megbízásából a**  
**Hajdú-Bihar Vármegyei Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft.**



## Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS .....	5
II. SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOK.....	5
II.I.EGÉSZSÉGÜGY .....	5
II.I.1. Egészségügyi alapellátás .....	6
II.I.2. Egészségügyi szakellátás .....	33
II.I.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások.....	37
II.I.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	39
II.II. SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK, GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁS .....	46
SZOCIÁLIS ALAP- ÉS SZAKELLÁTÁS.....	46
II.II.1. Szociális alapszolgáltatások .....	46
II.II.2. Szociális szakosított ellátások .....	72
II.II.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	80
GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁS.....	99
II.II. 3. Gyermekjóléti alapellátás .....	99
II.II.4. Gyermekvédelmi szakellátások.....	115
II.II.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	119
II.III. Oktatás-képzés teljes körének keretében nyújtott szolgáltatások.....	124
II.III.1. Köznevelési alapfeladatok .....	124
II.III.2. Egyéb oktatási feladatok.....	143
II.III.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	148
II.IV. LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG.....	156
II.IV.1. Lakhatásállomány, lakáskörülmények.....	156
II.IV.2. Közszolgáltatások.....	161
II.IV.3. Infrastruktúra .....	169
II.IV.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok .....	176
II.IV.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	181
II.V. KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOKAT ÉRINTŐEN A TÁRSADALMI BEFOGADÁS, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS IDENTITÁS, MUNKAERŐPIACI KOMPETENCIÁK, EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSÉRE.....	190

II.V.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások .....	190
II.V.2. A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása.....	207
II.V.3. Az ifjúságot célzó tevékenységek.....	211
II.V.4. Helyi kulturális közösségfejlesztés.....	219
II.V.5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések .....	223
II.V.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok.....	243
II.V.7. Digitális kompetenciafejlesztést célzó programok.....	247
II.V.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok .....	251
III. ÖSSZEGZÉS – A VÁRMEGYÉBEN ÉLŐ HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOK KÖRÉBEN FELTÁRT SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOK, VALAMINT MEGOLDÁSI/BEAVATKOZÁSI LEHETŐSÉGEK ÁTFOGÓ, ÖSSZEGZŐ BEMUTATÁSA.....	265

# I. BEVEZETÉS

Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata a vármegye társadalmi felzárkózásáért elköteleződve készítette el Hajdú-Bihar Vármegye Esélyteremtő Paktum (VEP) dokumentumát, melynek közvetlen előzményeként született meg a vármegye Szolgáltatási Út Térképe (SZÚT).

A Szolgáltatási Út Térkép (SZÚT) egy olyan, vármegyei szintű helyzetfeltáró dokumentum, mely részletesen kirajzolja a vármegyében a szolgáltatási hiányokat annak érdekében, hogy azokra adekvát válaszokat, intézkedési javaslatokat lehessen megfogalmazni a társadalmi felzárkózás segítése érdekében. A SZÚT látatja, összegzi tehát azokat a hiányokat, melyekre építve lehet kijelölni, megtervezni azokat a beavatkozásokat, együttműködések, fejlesztési projekteket, melyek segítségével pótolhatók a hiányok, illetve melyek révén hatékonyan segíthető a társadalmi felzárkózás a vármegyében. **A SZÚT-ban feltárt hiányokra reagáló, javaslatokat megfogalmazó dokumentum a Vármegyei Esélyteremtő Paktum (VEP).**

Jelen dokumentum a **TOP Plusz-3.1.3-23 felhívás keretében** elkészült, a Szolgáltatási Út Térképek és Vármegyei Esélyteremtő Paktumok felülvizsgálatát, elkészítését segítő **Módszertani útmutatók és sablonok elvárásainak megfelelően készült**, tartalmaz javaslatokat a vármegye Fenntartható Városfejlesztési Eszközzel érintett területére, Debrecenre is. **Illeszkedik az országos és vármegyei szintű stratégiai dokumentumokhoz, legfőbb célja a társadalmi felzárkózás elősegítése, a vármegye és azon belül a hátrányos helyzetű csoportok által igénybe vehető szolgáltatások és az azokhoz való hozzáférési lehetőségek bővítése, a feltárt hiányosságok mérséklése.**

Az e dokumentumban szerepeltetett javaslatok a tematikus munkacsoportülések eredményeként álltak össze, azonban a VEP nem tekinthető statikus dokumentumnak. A benne foglaltak több tíz évig nem lehetnek valós érvényűek, **bizonyos időközönként felülvizsgálatra szorulnak. Annak érdekében, hogy a benne megfogalmazott javaslatok, kijelölt beavatkozások mindig az aktuális helyzetre építhessenek**, reagálhassanak az időközben megvalósult fejlesztésekre, intézkedésekre, vagy az esetlegesen kialakult újabb hiányokra.

Az alábbiakban a Módszertani útmutató előírásainak megfelelően az adott szolgáltatások hiányosságainak rövid áttekintő összegzése után az elvárt táblázatos formában szerepeltetjük a hiányok megoldására javasolt eszközöket. Az 1. számú táblázatban szerepel a lakosság egészére vonatkozó javaslatok köre, míg a 2. számú táblázatok tartalma kifejezetten a hátrányos helyzetű lakosságra (nők, gyermekek, romák, fogyatékosok, idősek, mélyszegénységben élők) vonatkozik.

## II. SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOK

### II.1. EGÉSZSÉGÜGY

Az Egészségügyi munkacsoport első ülésére 2024. június 20-án 9 órától került sor. Helyszíne: 4024 Debrecen, Piac utca 54. (Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzatának székhelye), II. emelet, Bocskai terem volt. A Munkacsoport ülésén került megvitatásra a vármegyei egészségügy helyzete *(az egészségügyi alapellátás, a terület szolgáltatási hiányai, szakemberhiány, egészségügyi szakellátás, a terület szolgáltatási hiányai, szakemberhiány, és az egyéb egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés)*, illetve a prevenció és szemléletformálás kérdésköre, valamint a csecsemő-gyermek, ifjúsági és időskori egészségügyi szolgáltatások fejlesztésének lehetőségei tématerületek.

## II.1.1. Egészségügyi alapellátás

### a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegyében az egészségügyi alapellátás keretei között számos ellátás, szolgáltatás biztosított a lakosság számára. Az egyes ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés jelentős települési és járási szintű különbségeket mutat.

A **megelőző alapellátások** terén a különbségek elsősorban a szolgáltatások szervezésében, formáiban és a hozzáférés lehetőségeiben mutatkoznak. A települések jelentős részében helyben is elérhetők a szűrővizsgálatok és szűrőprogramok, ugyanakkor a legszélesebb körben a járásközpontokban, ezek között is a debreceni járásban, a vármegye székhelyén, Debrecenben biztosítottak. A járásokhoz tartozó településeken a helyben elérhető szűrések köre jóval szűkebb, mint a központokban. Az egészségfejlesztő szűrőbusz jellemzően évente egy alkalommal biztosított a településeken, de vannak olyan települések is, ahol egy ideje már erre sincs lehetőség, vagy még nem is volt, holott nagy szükség lenne rá. Az egészségfejlesztő szűrőbusz évente egyszer is hiánypótló a településeken. A járások településeinek egy részén, esetenként szervezett utazás keretei között is segítik a lakosságot, a hátrányos helyzetű csoportokat (pl. időseket, nőket stb.) a szűrőközpontokra való eljutásban, annak érdekében, hogy támogassák a szűrővizsgálatokon való részvételt, illetve a vizsgálatokhoz való hozzáférést. A tömegközlekedési nehézségek, az egészségi állapot, egészségügyi problémák (pl. idősek) miatt, valamint az egészségvédelem, prevenció érdekében ez igen jelentős segítség. A járásokban és a járások településein jellemzően szükség lenne az elérhető szűrővizsgálatok és szűrőprogramok körének kiszélesítésére. Az igények bár településenként eltérőek, de a legtöbb esetben szükség lenne a tüdőszűrésre, a mammográfia vizsgálatra, és gyakran megnevezésre került a bőrgyógyászati, nőgyógyászati szűrés is. A problémák, hiányosságok megoldása érdekében szükség lenne a humánerőforrás bővítésére, az eszközök biztosítására és a meglévő eszközök fejlesztésére, az egészségfejlesztő szűrőbuszok kitelepítésére. Több esetben említésre került az is, hogy egyes településeken 9 személyes kisbuszra és gépkocsivezetőre lenne szükség a helyben nem elérhető és vagy nem kihelyezhető szűrővizsgálatok esetében. A lakosság és a hátrányos helyzetű csoportok esetén azonban nem csak az elérhető szűrővizsgálatok, szűrőprogramok hiánya jelenti a problémát, hanem a prevenció, az egészségtudatosság, az ismeretek hiánya és az egészséggel kapcsolatos edukáció hiánya is. Az egészségfejlesztési irodák az egészségügyi ellátórendszer részeként összehangolják az adott térség, járás különböző prevenciós, egészségfejlesztési programjait, és az ezeket szervező intézmények, szervezetek működését, híd szerepet betöltve az egyes szervezetek között, erősítik az alapellátás szerepvállalását a megelőzésben.

A vármegyében biztosított a **házi orvosi-, házi gyermekorvosi ellátáshoz** való hozzáférés. A járásközpontokon kívül jellemzően a házi orvosi ellátás keretén biztosított a gyermekek ellátása is. A járásközpontokban és a városokban élő gyermekek azok, akik a leginkább hozzáférnek a házi gyermekorvosi ellátáshoz helyben a településen. A házi gyermekorvosi ellátás bővítésére lenne szükség több településen is. A felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró házi orvosok jellemzően biztosítottak vármegyei, járási és települési szinten is, ugyanakkor problémát jelent, hogy vannak betöltetlen házi orvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek is. A betöltetlen házi orvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek azonban járásonként és településenként is eltérőek. A betöltetlen általános orvosi körzetekben és a gyermekorvosi körzetekben a betegek ellátása jellemzően helyettesítéssel megoldott, de akadt példa olyan településekre is, ahol a házi orvos helyettesítés csak időszakosan megoldott, illetve arra is, hogy helyettesítés keretében a házi orvos csak napi 2 órában látja el a betegeket helyben. A házi orvosok és a házi gyermekorvosok leterheltsége változó, de jellemzően leterheltek. Ennek hátterében a fő ok a magas betegszám, valamint az egyes településeken a betöltetlen házi orvosi/házi gyermekorvosi álláshelyek miatt több beteget kell, hogy ellásson az orvos. Ennek ellenére a házi orvosok és a házi gyermekorvosok jellemzően megfelelő színvonalon biztosítják az ellátást.

A **házi orvosi ügyelet** központilag kerül megszervezésre. A házi orvosi ügyelet biztosított a leginkább, gyermekügyelet nehezen érhető el. A házi orvosi ügyeleteken a felnőtteket és gyermekeket is egyaránt ellátják. A házi orvosi és a házi gyermekorvosi ügyeleteken az ellátás színvonala jellemzően megfelelő, de az ügyeleteken is leterheltek az orvosok. A problémát a legtöbb esetben az jelenti, hogy egyrészt az

egyres járasközpontokban az ügyeleti ellátás csak egy adott időintervallumban biztosított, és azon kívül jellemzően a vármegyeszékhelyen, Debrecenben érhető el. Az ügyeleti ellátás esetén a legnagyobb probléma az, hogy a betegek lakóhelye és az elérhető ügyelet között nagy a távolság. Az ügyeleti ellátás eléréséhez utazni kell, de a településeken gyakran nem, vagy nem megfelelő rendszerességben és időintervallumban biztosított ügyeleti időben a közösségi közlekedés, ebből adódóan vagy személygépkocsival tudnak eljutni a betegek az ügyeletre, vagy mentőt hívnak. A gyermekorvosi ügyeletre való eljutás még nagyobb kihívást jelent a vármegye gyermekes családjai számára a távolság és az idő tekintetében is. Így pl. a tiszacsegei lakóknak 70 km-t kell utazniuk, hogy eljussanak a DEKK Gyermekgyógyászati Ügyeletre, ami autóval is 50 percet jelent.

A problémák és hiányosságok megoldása érdekében szükség lenne a betöltetlen háziiorvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek betöltésére, plusz humánerőforrás biztosítására (pl. dietetikusra, gyógytornászra, egészségpszichológusra, diplomás ápolóra, szakápolókra), helyben elérhető háziiorvos biztosítására, a lakosság körében az egészségnevelés hiányának a pótlására, a lakosság egészségügyi edukációjának a biztosítására, az ügyeletre közösségi közlekedéssel való eljutás- és a településekhez közelebbi ügyeleti ellátás biztosítására is. A szolgáltatások javítása céljából további igény mutatkozik az eszközfejlesztésre is (pl. komplexebb műszerezettség, orvosi eszközök, beteghívó rendszer, röntgen stb.) és néhány település esetében a rendelő teljeskörű felújítására, vagy a rendelő helyiségszámának a bővítésére. A háziiorvosi ellátás esetében sok esetben probléma forrása az egészségnevelés hiánya a lakosság körében, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok (nők, gyermekek, romák, fogyatékosok, idősek, mélyszegénységben élők) körében. Ebből adódóan nő a betegek aránya, a háziiorvosok és házi gyermekorvosok leterheltsége is nő, és még kevesebb idő és lehetőség marad a megelőzésére, a prevencióra. A humánerőforrás bővítése segítséget jelent a prevenció és telemedicinális kapacitás növelésében, a szűrések végzésében és a krónikus betegek ellátásában is. Különösen indokolt lenne azokon a településeken, ahol a hátrányos helyzetű csoportok a távolság miatt nehezen tudnak hozzáférni a településen belül is a háziiorvosi ellátáshoz, a védőnői szolgáltatásokhoz (gyerekek egy részét nem viszi el tanácsadásra szülő). Ezekon a településeken és a hátrányos helyzetű településrészekon megoldást jelenthetne a rendelőbe/tanácsadóba való szállításban való segítségnyújtás (pl. kisbusz sofőrrel) is. A teljes lakosság, de különösen a hátrányos helyzetű célcsoportok esetében hiánypótló lenne az egészségnevelés erősítése, az egészségügy edukáció, már általános iskolás kortól kezdődően a betegségek megelőzése és a betegszám csökkentése miatt is.

A rendelkezésre álló adatok alapján a vármegyében a **fogászati alapellátáshoz** való hozzáférés biztosított a lakosság részére, a felnőtteknek és a gyermekeknek is egyaránt, jellemzően vegyes körzetekben/területi ellátással, és települések többségén helyben is elérhető. A települések egy kisebb részében azonban helyben nem érhető el a lakosoknak a fogászati ellátás, jellemzően egy másik, szomszédos településen tudnak hozzájutni az ellátáshoz. A hátrányos helyzetű csoportok esetében a fogászati kezeléshez jutásának esélyei a TB finanszírozott ellátásra vonatkozóan nem különböznek a lakosságétól a térítéses ellátásokat (pl. fogpótlás, fogszabályozó) azonban főként az anyagi helyzetükből adódóan sokkal kevésbé tudják igénybe venni. A hátrányos helyzetű csoportok esetében főként szociokulturális okokra visszavezethetően, további problémát jelent, hogy az alapellátás bár hozzáférhető számukra, de az akut beavatkozások után a további kezelésekre sokkal ritkábban járnak vissza. A vármegyében a lakosság fogazatának az állapota változó: jelentősebb részének kezeletlen, elhanyagolt, rossz állapotúak a fogai. A lakosság fogazatának állapota nem mindig függ össze a hátrányos helyzettel, ugyanakkor sokkal inkább jellemző, hogy a hátrányos helyzetű csoportok fogazata az átlagosnál is elhanyagoltabb, rosszabb. A vármegyében a lakosság fogorvoshoz fordulási gyakorisága is változó. Szinte minden településen arról számoltak be a fogorvosok, hogy a lakosok jelentős része ritkán, gyakran csak akut probléma jelentkezése esetén veszik igénybe az ellátást. A problémák megoldása érdekében kiemelt szükséglet mutatkozik az edukációra, a lakosok fogászati ellátáshoz való hozzáállásának javítására és a fogorvosi ellátáshoz való feltételek helyben történő biztosítására azokon a településeken, ahol az helyben nem biztosított. Ezen szükségletek biztosítása a teljes lakosság számára hiánypótló lenne, de a hátrányos helyzetű csoportoknak különösen nagy szüksége lenne rá. A hátrányos helyzetű lakosok esetében az igények között megnevezésre került az ismeretterjesztő anyagok biztosítása is. Továbbá igényként fogalmazódott meg az infrastruktúra és az eszközellátottság, eszközfejlesztés is. Több járásban és több településen is szükség lenne

panorámaröntgen biztosítására az ellátás színvonalának javítása érdekében és azért is, mert az gyakran csak távolabbi városokban és főként a megyeszékhelyen biztosított a lakosoknak. Jellemző megoldatlan probléma az is, hogy az alapellátás keretében a térítéses ellátásokat csak a lakosok egy része tudja megfizetni és a hátrányos helyzetű csoportoknak különösen nagy szükségük lenne a fogpótlásra, mert gyakori a hiányos fogazat, ugyanakkor ez a beavatkozás nem térítésmentes, így alig veszik igénybe.

A hátrányos helyzetű csoportok az anyagiak, a szokások és a tudatosság hiányából fakadóan ritkábban veszik igénybe a fogászati ellátást, ebből adódóan a fogazatuk állapota is sok esetben rosszabb, mint az erre tudatosan figyelő, jobb helyzetben lévő csoportok tagjaié. Az alapellátás keretében a fogászati kezelésekhöz hozzá tudnának jutni, de szociokulturális okokból kifolyólag már a kezelésen való megjelenés sem történik meg sok esetben. A fogazat jó állapotának megőrzése is elsősorban prevenciót igényel. Ebből adódóan már az óvodában el kellene kezdődnie a fogászati szűrővizsgálatoknak a probléma mérséklése érdekében, majd az éves iskolafogászaton való jelenlét (mindkettő ellátása kötelező, ugyanakkor a jelenlét nem) is hiánypótló lenne, és sok esetben a szülő nem viszi a jelzések ellenére sem a gyermeket a kezelésekre. A rendszeres, kampányjellegű, illetve a lakosságközeli fogászati szűrési lehetőségek számának növelésével, a prevenció és tájékoztatás biztosításával javítható lenne a lakosság fogazatának állapota.

A család- és nővédelemmel kapcsolatos szolgáltatások elérhetőek és igénybevehetőek a vármegyében. Számos településen biztosított helyben a **védőnői ellátás**, több helyen helyettesítés keretében megoldott a védőnői jelenlét. A védőnői szolgáltatással többnyire elégedett a lakosság. A várandós anyák gondozása megfelelő színvonalú, a terhesgondozást több helyen a szakellátás távolsága nehezíti. Számos településen megfogalmazódott igényként az, hogy még több prevenció előadásra lenne szükség a várandós nők számára. A védőnők leterheltsége, mentális terhelése számos településen igen nagy, különösen ott, ahol a hátrányos helyzetű ellátottak száma magas. A hátrányos helyzetű családokkal a napi kapcsolat rendkívül fontos, jelenlétük nélkülözhetetlen, az óvodákban és iskolákban is igény lenne a gyakoribb jelenlétre. A védőnők jelentős része részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszerben is és probléma észlelése esetén azonnal megteszi a szükséges jelzést. Egészségügyi szolgáltatások érhetőek el részben az iskolaorvos, részben az iskolafogorvos által biztosított ellátások keretében, településenként eltérő formában.

A vármegyében az otthoni szakápoláshoz való hozzáférés biztosított a leginkább, míg az otthoni hospice ellátáshoz való hozzáférés sokkal inkább korlátozott. A Debreceni és a Hajdúböszörményi járásban azonban a járáshoz tartozó összes településen biztosított mind az otthoni szakápolás, mind az otthoni hospice ellátás.

1. sz. táblázat:

Az egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alapellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben való részvétel
1	<p>Helyben nem elérhető és/vagy szűk a köre a <b>szűrővizsgálatoknak</b>, szűrőprogramoknak.</p> <p><b>Alacsony részvétel</b> a szűrővizsgálatokon.</p> <p>A szűrővizsgálatokra <b>eljutás</b> nehézséget okoz.</p> <p>A településeknek a szűrővizsgálatok szervezéséhez, lebonyolításához nincs elegendő <b>forrásuk</b>, pályázati források e célból alig állnak rendelkezésre.</p>	<p>Számos településen helyben nem elérhetőek szűrővizsgálatok, vagy azok köre szűk, ezáltal a betegségek korai felismerése, kezelése késlekedik, elmarad.</p> <p>Számos tényező (pl. tájékoztatatlanság, egészségtudatlanság hiánya, eljutási nehézségek) miatt alapvetően alacsony a szűrővizsgálaton résztvevők aránya.</p> <p>Főként az idősek, illetve gépjárművel nem rendelkezők számára problémát jelent a szűrőközpontokba való eljutás (pl. a közösségi közlekedés nehézségei: járatsűrűség, menetidő miatt).</p>	<p>A szűrővizsgálatok elérhetőségének javítása, körének bővítése, rendszeressé tétele, szűrő-buszok, szűrő kamionok kitelepülésének segítése, ezekhez szakszemélyzet, eszköz és finanszírozás biztosítása.</p> <p>Védőnők, egészségfejlesztési irodák, megfelelő tudással és műszerezettséggel rendelkező nonprofit szervezetek, nagyobb foglalkoztatók munkájának bevonása a szűrések szervezésébe, népszerűsítésébe, lebonyolításába, a veszélyeztetett csoportok azonosításába. A szűrések ütemezésében, szervezésében, koordinációjában való vármegyei, települési önkormányzati szerepvállalás erősítése.</p> <p>A lakosság motiválása a részvételre felvilágosító, szemléletformáló előadások, programok tartásával; tájékoztatás az elérhető szűrésekről, szerepükről. Nagyobb orvosi időkeret a prevenció hangsúlyozására.</p> <p>Háziorvosok szakmai tájékoztatása adott szűréstípushoz igazodó, legmegfelelőbb (műszer, eszközállományú) szűrőközpontba való irányítás vonatkozásában.</p> <p>Háziorvosok szűrővizsgálat elvégzésében (pl. colonoscopia-s vastagbélvizsgálás), népszerűsítésében való motiváló rendszerének kidolgozása, pl. pontrendszer.</p> <p>A szűrőközpontokba történő eljutás támogatása (főként az idős korosztály számára) (utazásszervezés, autóbusz, kisbusz biztosítása sofőrrel).</p> <p>Egészséges életmódot népszerűsítő, egészségtudatosságot növelő rendszeres előadások, programok tartása a lakosság egésze számára, óvodás kortól kezdődően, ehhez humán erőforrás, pályázati forrás biztosítása (pl. óvodai, iskolai prevenció, drogprevenció stb.)</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>

			„Gondos város/gondos település” átfogó programok indítása, melyek célja a megelőzés, a lakosság általános, testi és mentális egészségi állapotának javítása, az egészségtudatosság erősítése, korai és elkerülhető megbetegedést befolyásoló életmódbeli szokások javítása.			
2	<p><b>Állandó házi orvos, házi gyermekorvos hiányában</b> nincs folyamatosan, helyben elérhető szolgáltatás számos településen. Sok a betöltetlen házi orvosi státusz, különösen a házi gyermekorvosok száma kevés.</p> <p>A házi orvosok, házi gyermekorvosok nagyon <b>leterheltek</b>. Sok a szociálisan rászorult, HH páciens, akik nagyobb terhelést rónak a praxisokra, mind a multimorbiditás, mind pedig a betegdukáció és a betegút-szervezés nehezítettsége okán. Szűrések, kiegészítő vizsgálatok elvégzését plusz teherként élik meg.</p> <p>Az orvosi rendelők épületei számos esetben funkcionálisan és állapotukban nem alkalmasak a megfelelő, magas szintű orvosi tevékenységek ellátására. <b>Kis körzetek</b> működtetése nem hatékony. Számos praxis nem működtethető</p>	<p>Azokon a településeken, ahol nincs állandó házi orvos, házi gyermekorvos, csak időszakosan/helyettesítéssel érhető el a szolgáltatás. Ez korlátozza az egészségügyi ellátásokhoz történő hozzáférés lehetőségét és az orvosok is nagyon leterheltek.</p> <p>A leromlott állapotú épületek, a nem megfelelő helyiség számmal rendelkező épületek (pl. párhuzamos orvos-nővér rendelést lehetővé tevő) gátolják a helyben biztosítható orvosi ellátás színvonalának növelését, az elérhető ellátási formák hozzáférhetőségét a helyi lakosság számára.</p>	<p>A humán erőforrás biztosítása: orvosok és asszisztenciájuk biztosítása a településeken, eszközellátottság (pl. gyorseszty, ágy melletti kislabor) javítása.</p> <p>Orvosok ösztönzése arra, hogy gyermekorvosi szakvizsgát tegyenek és vállaljanak munkát kis településeken is.</p> <p>Orvoshiány legalább időszakos megoldása érdekében szabályozásmódosítás annak érdekében, hogy az alap szakvizsgával rendelkezők minimum három hónap szakmai gyakorlatot töltsenek kötelezően a házi orvosi-, házi gyermekorvosi ellátásban.</p> <p>Egészségügyi szakmai felügyelettel bíró pályázati források biztosítása házi orvosok, házi gyermekorvosok által a praxisban használt (fogyó)eszközök, műszerek beszerzéséhez, cseréjéhez, infrastruktúra fejlesztéséhez.</p> <p>A házi orvosi-, házi gyermekorvosi praxisok fejlesztésére irányuló pályázati lehetőségek feltérképezéséhez, pályázati tevékenységek megvalósításához pályázati írói, projektmenedzselési szakmai háttér biztosítása az orvosok számára.</p> <p>Infrastruktúra-fejlesztés: az ellátást biztosító épületek, rendelők teljes körű felújítása, akadálymentesítése, a rendelők helyiség számának bővítése, beteghívó rendszer kialakítása, új épületek építése pályázati források biztosítása.</p> <p>A helybe vihető szűrővizsgálatok, kiegészítő vizsgálatok házi orvosi rendelőbe való befogadásának támogatása, ösztönzése, motiválása, az egészségfejlesztési irodákkal való együttműködés erősítése.</p> <p>Az életképtelen, kis méretű, vagy tartósan csak helyettesítéssel ellátott praxisok összevonása, azokban egyes ellátások kialakítása, a házi orvosok szakmai támogatása ahhoz, hogy gyermekek házi orvosi ellátását is el tudják látni.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

	<p>fenntarthatóan a kis méret okán.</p> <p>Számos esetben utaztatás, <b>nem megfelelő betegút irányítás</b> jellemző.</p> <p><b>Együttműködések hiánya,</b> vagy alacsony foka a háziorvosok és az EFI-k között</p>	<p>Több kistéleplülés háziorvosánál hiába kéri, nem kap beutalót a páciens, annak ellenére sem, ha pl.: az EFI szűrően kiszűrésre kerül akár magasvérnyomás, akár magas cukor érték miatt.</p> <p>A háziorvosok kevésbé motiváltak abban, hogy népegészségügyi szolgáltatásokat nyújtsanak, ahogyan abban sem, hogy együttműködjenek az elsősorban preventív feladatokkal megbízott egészségfejlesztési irodákkal. A háziorvosok közül sokan nem tudják, hogy működik ilyen hálózat.</p>	<p>A háziorvosoknak jobban ismernie kellene a területi ellátási kötelezettség rendjét, mérlegelnie kellene mikor kell szakellátásba utalni beteget és nem saját hatáskörben gyógyszereket beállítani vagy legalább ebben az esetben is kivizsgálni előtte az adott páciens.</p> <p>A megfelelő, kétoldalú kommunikáció, a feladatkörök pontos deklarálása; a területi elérhetőségek javítása közelebb hozhatja a praktizáló háziorvosokat és az EFI-ket, amelyek a minőségi betegellátás és a preventációs munka javára válhatnak. EFI-kkel való együttműködésre ösztönzés.</p>			
3	<p>Több <b>prevenációs, népegészségügyi és telemedicinális szolgáltatás</b> elérhetősége nem megoldott a településeken.</p>	<p>A szolgáltatások javítása céljából szükség lenne humán erőforrás fejlesztésre a településeken, pl. diplomás ápolók, dietetikusok, gyógytornászok, egészség-pszichológusok stb. alkalmazására.</p> <p>Néhány háziorvos nem eléggé motivált arra, hogy népegészségügyi szolgáltatást nyújtson, kevésbé ismerik az egészségfejlesztési irodák hálózatát és preventív tevékenységét, azt, hogy összekötő kapocsként működnek az egészségügyi alapellátás, a járóbeteg-szakellátás és az egészségfejlesztési programokat megvalósító szervezetek (önkormányzatok, civil egyesületek) között azért, hogy az alapellátás ne csak gyógyító, hanem hangsúlyosabb megelőző funkciókat is ellásson.</p> <p>Az orvosi leterheltség csökkentése, a gyorsabb diagnosztika -, betegút érdekében nincs felmérés, tesztelés</p>	<p>A szolgáltatások elérhetőségének biztosítása, eszköz (pl. gyorsított, ágy melletti kislabor) és humán erőforrás (pl. szakdolgozók, orvos, ápoló, népegészségügyi koordinátor, dietetikus, gyógytornász, védőnő, egészségfelelős, egészség-pszichológus) biztosítása.</p> <p>Nagyobb orvosi időkeret a prevenció hangsúlyozására.</p> <p>Praxisközösségek létrehozása.</p> <p>Nonprofit szervezetek munkájának bevonása.</p> <p>Egészségfejlesztési Irodákkal való együttműködés ösztönzése annak érdekében, hogy az alapellátás megelőző funkciója hangsúlyosabb lehessen.</p> <p>Pilot projektek indítása a telemedicina és a modern kor, az online tér adta lehetőségek felfedezésére, módszertanok, szakmai protokollok kidolgozására az alapellátás számára a gyorsabb, hatékonyabb ellátás érdekében.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		arra vonatkozóan, hogy mely vizsgálatok, orvosi tevékenységek elvégzésébe lehet bevonni a modern kor eszközeit, az online tér adta lehetőségeket, eszközöket a jelenlegi jogszabályi keretek közt úgy, hogy az orvos-beteg kapcsolat biztosítása se sérüljön.				
4	Az <b>ügyeleti ellátások</b> , főként a gyermekgyógyászati ügyelet nehezen érhető el a földrajzi távolság okán a távolabbi településeken lakók számára, illetve a háziorvosi ügyelet csak korlátozott időintervallumban érhető el.	Az ügyeleti ellátások több település esetében túlzottan nagy távolságra vannak, a nem megfelelő közösségi közlekedési lehetőségek, akadálymentesség hiánya miatt nehezen megszervezhető és túl sok időbe kerül az eljutás.	A településekhez közelebbi ügyeleti ellátás biztosítása hosszútávon, rövidtávon a vármegyeszékhelyre való bejutás támogatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5	Egyes településeken, főként kistelepüléseken <b>fogorvosi ellátás</b> nem érhető el helyben. <b>Igénybevétel főként csak akut esetekben</b> , illetve csak külső ráhatás okán (pl. terhességvizsgálat, foglalkozás egészségügy, műtét előtti góckutatás), így a népesség fogazata jellemzően nem megfelelő. Fogorvosi ellátások körében <b>kevés a megelőző ellátás</b> és a konzerváló kezelés. <b>Eszköz igény.</b>	Törvényi kötelezettségnek megfelelő ellátás-biztosítottság mellett több település lakói a fogorvosi ellátásokat csak szomszédos, vagy távolabbi településeken tudják igénybe venni. Egyrészt ide nehezen, utazási költség felmerülésével jutnak el, másrészt csak legszükségesebb esetben, akut probléma esetén veszik igénybe a szolgáltatást. A lakosság fogazata jellemzően nem megfelelő, a hozzáférés nehézségei csak tovább rontják ezt a helyzetet. Számos esetben az eszközpark bővítése szükséges.	Fogorvosi ellátás feltételeinek helyben történő biztosítása, humán erőforrás (orvos és asszisztencia) biztosítása. Mozgó fogorvosi ellátás biztosítása. Ismeretterjesztő, egészség-tudatosságot, szájhygiénét erősítő tájékoztató anyagok, platformok készítése, programok, lakosságközelítő kampányok, szűrések megvalósítása, anyagi forrás biztosításával. Speciális eszközellátottság javítása (pl. panorámaröntgen, prezentációs modellek, mulázások), fogászati bútorzat beszerzése, informatikai rendszer korszerűsítése, anyagi forrás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

6	<p>Bár az előírt minimumfeltételek a <b>védőnői ellátásban</b> biztosítottak, számos helyen nem teljes állású védőnő végzi az ellátást, vagy nincs mindennapos védőnői jelenlét, amelyre azonban igény mutatkozik az érintett településeken.</p> <p><b>Védőnők leterheltek</b></p> <p>A leterheltség miatt a <b>prevenció kis szerephez jut</b> a védőnői ellátásban.</p> <p>Műszerezettség, <b>eszközállomány</b> tekintetében a minimumfeltételek biztosításán túlmutató további bővítés, fejlesztés szükséges.</p> <p>Számos településen a védőnői szolgálat infrastruktúrája nem megfelelő, épülete, helységei állapota elavult</p>	<p>A humán erőforrás biztosítása, bővítése helyben nem minden településen megoldott, így a kötelező feladatokon túl az egyéb védőnői feladatokra, prevencióra, felvilágosításra kevés idő jut, különösen, ha helyettesítést is ellát a védőnő, vagy sok a hátrányos helyzetű ellátott. A védőnői feladatokon kívül sokszor szükség van szociális segítségnyújtásra és életvezetési tanácsadás biztosítására is (pl. időpontok kérése, pénz beosztása, felelősségteljes gyermekvállalás szorgalmazása).</p> <p>Eszközök hiánya, elavultsága okán eszközfejlesztés szükséges.</p>	<p>Minimumfeltételeken felüli mértékű humánerőforrás biztosítása helyben, nagyobb óraszámokban.</p> <p>A minimumfeltételek feletti eszközök beszerzése szakmai, informatikai és tele-kommunikációs szinten. Egészségnevelő előadásokhoz szükséges szemléltető modellek, mulázsok (fogsor modellek) beszerzése. Nagyobb teljesítményű informatikai eszközök, berendezéscserék (pl. pelenkázó, pad, kartonszekrény) és eszközcsere (pl. hallásvizsgáló, digitális vérnyomásmérő, csecsemőmérleg).</p> <p>Pályázati források biztosítása leterheltségtől, vállalt, ellátott plusz feladatoktól függő bérkiegészítés lehetőségének megteremtése érdekében.</p> <p>Az ellátandó gondozottak minimumlétszámának meghatározásánál a hátrányos helyzetű gondozottak súlyozott figyelembevétele.</p> <p>A védőnői feladatoknak helyt adó épületek bővítése, átalakítása, állapotának fejlesztése, korszerűsítése, új infrastruktúra kialakítása, pályázati források biztosításával.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
7	<p>Tematikus <b>egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok</b> hiánya</p>	<p>A vármegye több településén helyben nem elérhetőek, vagy nincsenek, vagy kevés az egészségfejlesztő és egészség-tudatosságot erősítő, prevenció egészségnap, program, ismeretterjesztő előadás, szűrés, továbbá hiányoznak az ezeket megvalósító szakemberek is. A lakosság egy jelentős része nem rendelkezik egészségfejlesztő, egészséges táplálkozással, balesetmegelőzéssel kapcsolatos</p>	<p>Egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő programok, ismeretterjesztő előadások, gyakorlati oktatások, (pl. gerinciskola) online és/vagy papír alapú kiadványok, szűrések megvalósítása, ezekhez szakember biztosítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,</p>	Nem

		<p>alapismeretekkel, megfelelő ergonómiai ismeretekkel a munkavégzés során jelentkező káros fizikai terhelés megelőzése érdekében, ami a tudatos és egészséges életmódhoz szükséges. Automata defibrillátorból kevés érhető el a vármegyében, amire kiemelten szükség van az életmentéshez.</p>			<p>oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
8	<p>Közösség- és egészségfejlesztést célzó <b>sport- és testmozgás-programok hiánya; Óvodai</b> mozgásfejlesztés, sportprogramok hiánya</p>	<p>Már az óvodás gyermekeknél is gyakran probléma a kevés mozgás. A szülőtől és az óvodától is függ, hogy mennyi hangsúlyt fektetnek a gyermek mozgásának biztosítására. A szülő mintája, egészségtudatossága meghatározza a gyermek mozgáshoz való viszonyát is. Az egészségnevelésben a szülőnek és az óvodának is meghatározó szerepe van. Az óvodai környezet lehetőséget nyújthat a mozgás-fejlesztésre, de ehhez kell a közösség-, valamint egészségfejlesztést célzó mozgásfejlesztő programokra is szükség van, lehetőség szerint a szülőket is bevonva.</p> <p>Kóros mozgásszervi elváltozások korai felismerése (tartáshiba, gerincbetegségek, lábboltozat elváltozásai, izomproblémák, egyensúlykoordináció), állapotfelméréssel és/vagy szűréssel, szükség szerint szakemberhez irányítás</p>	<p>Óvodai mozgásfejlesztés biztosítása programok, előadások, gyakorlati oktatások, (pl. gerinciskola) online és/vagy papír alapú kiadványok, mozgásfejlesztő tevékenységek lebonyolításával.</p> <p>Szülők bevonódását segítő programok, tájékoztatók szervezése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>
9	<p>Közösség- és egészségfejlesztést célzó <b>sport és testmozgás hiánya; iskolai tanórán kívüli</b> sportprogramok hiánya</p>	<p>A vármegyében az iskolai tanórán kívüli sportprogramok száma alacsony, viszont ezek közösségfejlesztő és egészségfejlesztő hatása nagyon fontos. Vármegyei szinten a gyermekek az intézményi rendszeren kívül keveset</p>	<p>Tanórán kívüli sportolási lehetőségek, programok biztosítása</p> <p>Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása</p> <p>Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje:</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata,</p>	<p>Nem</p>

		<p>mozognak, a tízezer fő alatti településeken a választható sportolási lehetőségek száma alacsony, több esetben ezek nem ingyenesek. A kisebb településeken élők számára az egyes sportolási lehetőségek kapcsán történő ingázás problémát jelent. A programok arra ösztönzik a gyerekeket, hogy rendszeresen mozogjanak és egészségesen táplálkozzanak, ami hozzájárul az egészséges életmód kialakításához és a betegségek megelőzéséhez. Erősíti az állóképességet, a szociális kapcsolatokat és lehetővé teszi, hogy a gyermekek több sportágban is kipróbálják magukat, kibontakoztassák a tehetségüket.</p>	<p>mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása, a motiváció fenntartása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében.</p>	<p>tervezetten 2030</p>	<p>vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
1 0 .	<p>Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; <b>fejlesztő szolgáltatások</b> (pl.: gyógytorna, gyógypedagógia stb.) hiánya</p>	<p>A megfelelő mozgásnak fontos szerepe van az egészségmegőrzésben, egészségfejlesztésben és a krónikus betegségek megelőzésében. Sokaknak azonban nincs ismerete arról, hogy életkorának, egészségi, fizikai állapotának megfelelően milyen mozgásformákra van szüksége és azt hogyan, milyen gyakorlatok formájában valósítsa meg, illetve tanulja A megfelelő ergonómiai ismeretek hiánya a munkavégzés során jelentkező káros fizikai terhelés mozgásszervi megbetegedéseket okozhat. Speciális szakember (pl. gyógytornász, gyógypedagógus, fizioterapeuta, gyögmasszőr stb.) személyre szabott tanácsát, szolgáltatását még szükség esetén is kevesen tudják igénybe venni, mozgásfejlesztő szakember, célcsoportra szabott mozgásfejlesztő kiadványok pedig alig érhetőek el. A helytelenül végzett gyakorlatok az</p>	<p>Mozgásfejlesztő előadások, programok szervezése; ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása.</p> <p>Mozgásfejlesztő kiadványok (online és papír alapú is) készítése mozgásfejlesztési előadással kombinálva.</p> <p>Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>

		<p>egészségmegőrzés helyett további problémákhoz vezethetnek.  Mozgásfejlesztő kiadvány mozgásfejlesztési előadással kombinálva növelné a tudatosságot az egészséges mozgás fontosságáról, motiválna a mozgásfejlesztő tevékenységben való aktív részvételben.</p>				
1 1 .	<p>Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya;  <b>fejlesztő szolgáltatások</b> (pl.: gyógytorna, gyógypedagógia stb.) hiánya</p>	<p>A 0–14 éves kor közötti gyermekek esetében vármegyei szinten magas a fejlesztendő gyermekek száma.  Számos mozgás- és egyéb készségfejlesztés indokolt. Egyre növekszik a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési zavarokkal küzdő tanulók aránya is az oktatási intézményekben, de az óvodákban is kiemelten fontos szerepet kap a korai fejlesztés. A fejlesztendő gyermekek magas száma mellett viszont a szakemberek biztosítottasága alacsony, egy-egy fejlesztő szakember a gyermekek magas száma és időhiány miatt nem tud megfelelő színvonalon és hatékonysággal fejlesztést biztosítani.  Magánfinanszírozásban nagyon költségesen és csak korlátozottan elérhetőek ezek a szolgáltatások. Kóros mozgásszervi elváltozások korai felismerése (tartáshiba, gerinc betegségek, lábboltozat elváltozásai, izomproblémák, egyensúly-koordináció), állapotfelméréssel és/vagy szűréssel, szükség szerint szakemberhez irányítás.  Helyes ergonómiai ismeretek tanítása (testtartás, fizikai terhelés-cipelés, mindennapi mozgástevékenységek)</p>	<p>Gyógytornász, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, további fejlesztő szakemberek foglalkoztatása vagy a szolgáltatások elérhetőségének támogatása;  Szurdopedagógiai képzés bevezetése a Debreceni Egyetem pedagógusképzései közé.  Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében.  Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása.  Ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

2. sz. táblázat:

Az egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alapellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>GYERMEKEK</b>						
1.	Tematizált egészségfejlesztő és <b>egészségtudatosságot</b> erősítő programok hiánya	A gyermekek jelentős része nem rendelkezik az <i>egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel</i> kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért az egészségi állapot megtartása és a balesetek megelőzése problémát jelent. Prevenációs ismereteik hiányoznak. Az <i>egészségtudatosságra</i> és az <i>egészséges életmódra nevelés</i> sem a családban, sem az iskolában nem megoldott.	Az egészséges táplálkozás és a balesetmegelőzés témakörében <i>prevenációs ismeretterjesztő, egészséges életmódra nevelő foglalkozások szervezése</i>	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Tematizált egészségfejlesztő és <b>egészségtudatosságot</b> erősítő programok hiánya; a digitalizáció, online tér káros hatásait (pl. mozgásszegény életmód, mozgásszervi panaszok megjelenése, felerősödése, elszigetelődés az élő közösségtől) bemutató tájékoztató anyagok, programok rendkívül kis számban vannak jelen a vármegye településein.	Hiányoznak az egészségfejlesztő és <i>egészségtudatosságot erősítő, prevenációs egészségnapok</i> . Nem szerveznek programokat, ismeretterjesztő előadásokat, szűrőreket. Hiányoznak a programok szervezésében résztvevő szakemberek is.	Prevenációs egészségnapok, ismeretterjesztő előadások szervezése. Gyermekeknek szűrőprogramok biztosítása. Gyakorlati oktatások, (pl. gerinciskola) online és/vagy papír alapú kiadványok készítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

3.	<p>Közösség- és egészségfejlesztést célzó <b>sport és testmozgás programok hiánya;</b>  <b>Óvodai</b> mozgásfejlesztés tanórán kívüli sportprogramok hiánya</p>	<p>Már az óvodás gyermekeknél is gyakran problémát jelent, hogy keveset mozognak. A szülőtől és az óvodától is függ, hogy mennyi hangsúlyt fektetnek a gyermek mozgásának fontosságára. A szülők egészségtudatossága meghatározza a gyermek mozgáshoz való viszonyát is. Az egészségnevelésben a szülőnek és az óvodának is meghatározó szerepe van. Az óvodai környezet lehetőséget nyújthat a mozgásfejlesztésre, a kóros mozgásszervi elváltozások korai felismerésére (tartáshiba, gerinc betegségek, lábboltozat elváltozásai, izomproblémák, egyensúly-koordináció), állapotfelméréssel és/vagy szűréssel, szükség szerint szakemberhez irányítással. Ehhez szükségesek a közösség- és egészségfejlesztést célzó mozgásfejlesztő programok, lehetőség szerint a szülőket is bevonva, melyek jelenleg több esetben nem biztosítottak.</p>	<p>Óvodai mozgásfejlesztés. A szülők számára felkészítő programok, események, előadások, gyakorlati oktatások, (pl. gerinciskola) online és/vagy papír alapú kiadványok biztosítása. Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
4.	<p>Közösség- és egészségfejlesztést célzó testmozgás hiánya;  <b>iskolai tanórán kívüli sportprogramok hiánya</b></p>	<p>A hátrányos helyzetű gyermekeknek a szociális kapcsolataik jellemzően beszűkültek, nem sportolnak. Az iskolában is gyakran hiányoznak az iskolán kívüli sport és testmozgást segítő programok. Ezen programok hiánya gátolja a közösségfejlesztés és az egészségfejlesztés lehetőségét is, miközben családjukban is gyakran hiányzik az egészségnevelés.</p>	<p>Iskolai mozgásfejlesztés, rendszeres programok, lehetőségek biztosítása  Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

5.	Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; gyógytornászi szolgáltatás hiánya egyes településeken.	A megfelelő testmozgásnak fontos szerepe van az egészségmegőrzésben, egészségfejlesztésben és a betegségek megelőzésében. Sokaknak azonban nincs ismerete arról, hogy az esetében (életkorának, egészségügyi állapotának, fizikai állapotának megfelelően) milyen mozgásformákra lenne szüksége és azt hogyan, milyen gyakorlatok formájában valósítsa meg, illetve tanulja meg. Speciális szakember (pl. gyógytornász) személyre szabott tanácsát, szolgáltatását nem tudják igénybe venni. Mozgásfejlesztő, gyermekekre szabott mozgásfejlesztő kiadványaik nincsenek. A helytelenül végzett gyakorlatok pedig az egészségfejlesztés helyett további problémákhoz is vezethetnek. Mozgásfejlesztő kiadvány mozgásfejlesztési előadással kombinálva növelné a tudatosságot az egészséges mozgás fontosságáról, motiválná a gyermekeket a mozgásfejlesztő tevékenységben való aktív részvételre.	Mozgásfejlesztő kiadvány - mozgásfejlesztési előadássorozattal kombinálva  Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a mozgásfejlesztés, a motiváció, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.	Speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya	A gyermekek fejlődését gátolja a fejlesztést biztosító szakemberek (pl. gyógypedagógus, gyógytornász) hiánya, illetve az igényekhez mérten kevés órászámában való jelenléte.	Fejlesztést biztosító szakemberek foglalkoztatásának folyamatos biztosítása Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a mozgásfejlesztés, a motiváció, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.	<b>Gyermekek fogászati szűrése</b> helyben, fogászati alapellátása helyben, a házi gyermekorvos és a házi gyermekorvosi ügyelet helyben, vagy a központi ügyeletre történő eljutás nem	A betöltetlen álláshelyek, a közösségi közlekedés nehézsége, hiánya, a helyben megszervezett ellátások hiánya miatt a gyermekek számára az ellátásokhoz történő hozzáférés korlátozott	A gyermekek fogászati szűrésének és ellátásának folyamatos biztosítása, a gyermekorvosi ellátás és ügyelet elérésének biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Nem

	<p>megoldott. Ugyancsak problémás az ortopédiai vizsgálatokhoz, szemészeti vizsgálatokhoz történő hozzáférés, szűréseken való részvétel.</p> <p>Iskola fogászati <b>szűréseken való megjelenés alacsony</b> szintű, számos esetben a probléma jelzése hiába történik meg, a szülő nem viszi aztán a gyermeket fogászati kezelésre.</p>		<p>A szűrésen való <i>megjelenés</i> kötelezővé tétele.</p> <p>Szülők – védőnők – fogorvosok közötti kommunikáció erősítése.</p>	<p>tervezetten 2030</p>	<p>egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
8.	<p>A hátrányos helyzetű gyermekek egy részét <b>nem viszik a szülők</b> rendszeresen/időben házi orvoshoz, tanácsadásra</p>	<p>A gyermekek nem férnek hozzá a szükséges orvosi ellátáshoz, vagy nem időben veszik azt igénybe</p>	<p>A hátrányos helyzetű kisgyermekes szülők számára tájékoztató beszélgetések szervezése, motiválás, a szakemberek és a szülők közti kommunikáció erősítése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>
<b>IDŐSEK</b>						
1.	<p>Főként az idősek számára nem megoldott a szűrővizsgálatokra történő <b>eljutás</b> településen kívülre.</p>	<p>A helyben nem elérhető, szűrőközpontokban biztosított szűrővizsgálatokon való részvétel az időseknek nehézséget jelent a távolság és a közösségi közlekedés akadályai (pl. járatsűrűség, fizikai akadályok a fel-leszállás során) okán.</p>	<p>Idősek számára szállítási lehetőség biztosítása a szűrőközpontokba.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>
2.	<p>Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok</b> helyben nem elérhetők;</p>	<p>Az idősek jelentős része nem rendelkezik az egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért az egészségi állapot megtartása és a</p>	<p>Egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörében ismeretterjesztő előadások.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje:</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)</p>	<p>Nem</p>

		<p>balesetek megelőzése problémát jelent körükben. Prevenációs ismereteik hiányoznak.</p>		<p>tervezetten 2030</p>	<p>egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
3.	<p>Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok hiánya</b>; a digitalizáció, online tér káros hatásait bemutató tájékoztató anyagok, programok rendkívül kis számban vannak jelen a vármegye településein.</p>	<p>A vármegye településeinek jelentős részében helyben nem elérhetőek, nincsenek egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő, prevenációs egészségnapok, programok, ismeretterjesztő előadások, szűrések. Hiányoznak a szakemberek is. Az idősek jelentős része nem rendelkezik egészség-fejlesztő, egészséges táplálkozással, balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapismeretekkel, ami a tudatos és egészséges életmódhoz szükséges. Automata defibrillátorból kevés érhető el a vármegyében, amire kiemelten szükség lenne.</p> <p>Főként az idősek nincsenek tisztában az online tér jelentette veszélyekkel, visszaélésekkel (pl. bevizsgálatlan termékek, étrendkiegészítők, mozgásterápiás eszközök... online vásárlása)</p> <p>Az időskorúak, főként a demens személyek számára nincsenek a fizikai erőnlétet, az egészségtudatot fokozó aktivitások.</p>	<p>Egészségnapok szervezése. Helyben elérhető szűrések, ismeretterjesztő programok szervezése; Szemlélet-formáló, tájékoztató előadások, programok megvalósítása a digitalizáció veszélyeire való felhívással, negatív hatásainak bemutatásával. Ezen tájékoztatók, programok megvalósítása háziorvosi, védőnői, egészségfejlesztési irodák közreműködésével.</p> <p>Életmentő eszközök beszerzése;</p> <p><b>Fitness és egészségmagatartás fejlesztése, ahol a</b> hangsúly a fizikai erőnléten és az egészségfejlesztésen van, amely magában foglalja az erőnlétet fokozó fizikai aktivitási programok és eszközök fejlesztését. Az idősek helyzetének és életmódjának átfogó felmérése, elemzése (szakértői interjúk, cselekvési terv és testmozgási programok, kísérleti tanulmányok stb.). (Beleértve otthoni vagy bentlakásos idősgondozásban részesülő időseket.), speciális fizikai aktivitási program tartalom (videó) létrehozása QR-kódos hozzáférhetőséggel, idősek számára játszótér kialakítása (Senior Condition Park), gondozók és leendő szakemberek oktatása, szakmai anyagok készítése és publikálása online platformokon, valamint ajánlások továbbítása hatóságoknak és a szolgáltatóknak.</p> <p>Játék klubok kialakítása: Játékok fejlesztése enyhe kognitív zavarokkal küzdő vagy magányos idős egyének számára, a fizikai, szociális és kognitív jólét elősegítése, a befogadás elősegítése és a magány csökkentése érdekében.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar</p>	<p>Nem</p>

			Megközelítés: A gamification eszközök használata, beleértve a társasjátékokat és a digitális játékokat, és olyan játékok azonosítását, amelyek támogatják az identitástudat megőrzését a demencia különböző szakaszaiban.			
4.	Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; <b>gyógytornászi szolgáltatás hiánya</b>	<p>Problémát jelent, hogy az emberek keveset mozognak, vagy mozgás-problémáik vannak. Sokaknak nincs ismerete arról, hogy (életkorának, egészségi állapotának, fizikai állapotának megfelelően) milyen mozgásformákra lenne szüksége, és azt hogyan, milyen gyakorlatok formájában valósítsa, illetve tanulja meg. Speciális szakember (pl. gyógytornász) személyre szabott tanácsát, szolgáltatását nem tudják igénybe venni és tájékoztató anyagok sem állnak rendelkezésükre. A helytelenül végzett gyakorlatok pedig az egészségfejlesztés helyett további problémákhoz vezethetnek.</p> <p>Mozgásfejlesztő kiadvány mozgásfejlesztési előadással kombinálva növelné a tudatosságot az egészséges mozgás fontosságáról, motiválná a mozgásfejlesztő tevékenységben való aktív részvételében, de ez jelenleg nem elérhető számukra.</p> <p>Fontos a helyes ergonómiai ismeretek tanítása (testtartás, fizikai terhelés-cipelés, mindennapi mozgástevékenységek)</p> <p>Kiemelt jelentőségű a mozgásszervi, erő-állóképességi és koordinációs képességek megtartása és szükség szerinti fejlesztése célzott mozgásprogramokon keresztül.</p>	<p>Megközelítés: A gamification eszközök használata, beleértve a társasjátékokat és a digitális játékokat, és olyan játékok azonosítását, amelyek támogatják az identitástudat megőrzését a demencia különböző szakaszaiban.</p> <p>Mozgásfejlesztő kiadvány - mozgásfejlesztési előadássorozattal, mozgásprogramokkal kombinálva, ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása. Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása</p> <p>Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása, a motiváció fenntartása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFl-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
<b>NŐK</b>						

1.	A településeken nem elérhetőek, illetve alig biztosítottak helyben a nők számára a <b>mammográfias</b> vizsgálatok és a méhnyakszűrés.	A nők számára helyben lenne szükség a rendszeres szűrővizsgálatok megszervezésére a magasabb részvétel érdekében.	A mammográfias szűrések és a méhnyakszűrések elérhetőségének biztosítása a településeken. Szűrőbuszok, szűrőkamionok kitelepülése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	A közösségi közlekedési nehézségek akadályozzák a szűrőközpontokba történő <b>eljutást</b>	Az utazási nehézségek (költségek és a közösségi közlekedés akadályai) gyakran visszatartják a nőket attól, hogy eljussanak a megfelelő szűrőközpontokba.	A nők számára a helyben nem elérhető szűrések igénybevétele érdekében szállítás megszervezése a szűrőközpontokba	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok</b> hiánya helyben	A nők, anyák jelentős része nem rendelkezik az egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért saját és családja egészségi állapotának megőrzése, fejlesztése és a balesetek megelőzése is problémát jelent. Ezen ismeretek kiemelten fontosak a várandós és gyermekes anyák számára, akiknek kiemelt szerepe van a gyermekeik egészséges életre nevelésben.	Egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörében ismeretterjesztő előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok</b> hiánya	A vármegye településeinek jelentős részén helyben nem elérhetőek, nincsenek egészségfejlesztő és egészség-tudatosságot erősítő, prevenciók egészségnapok, programok, ismeretterjesztő előadások, szűrések. Hiányoznak a szakemberek is. A nők körében is probléma az egészséges táplálkozással, balesetmegelőzéssel	Egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő prevenciók programok szervezése. Megfelelő szakemberek és hatékony együttműködésük biztosítása az alapismeretek átadása érdekében. Széleskörű tájékoztatás nyújtása a szűrések fontosságáról, elérhető szűrések köréről.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	Nem

		kapcsolatos alapismeretek hiánya, ami a tudatos és egészséges életmód alapja.			intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.	Közösség- és egészségfejlesztést célzó <b>sport és testmozgás-programok</b> hiánya; Óvodai mozgásfejlesztés, tanórán kívüli sportprogramok hiánya	A nőknek kiemelt szerepük van a gyermekük egészségfejlesztésében ehhez többek segítséget igényelnek.	Óvodai mozgásfejlesztés, szülők számára információs anyagok biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.	Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; <b>gyógytornászi szolgáltatás</b> hiánya	A megfelelő testmozgásnak fontos szerepe van az egészségmegőrzésben, egészségfejlesztésben és a betegségek megelőzésében. A nők egy részének problémát jelent, hogy nincs ismeretük arról, hogy akár önmaguk, akár gyermekük számára (életkorának, egészségügyi állapotának, fizikai állapotának megfelelően) milyen mozgásformákra lenne szükség, és azt hogyan, milyen gyakorlatok formájában valósítsák meg, illetve tanulják meg. Speciális szakember (pl. gyógytornász) személyre szabott tanácsát, szolgáltatását még igény esetén is kevesen tudják igénybe venni. Mozgásfejlesztő szakember és célcsoportra szabott mozgásfejlesztő kiadványok alig érhetőek el, illetve kevesen vásárolják meg. Mozgás-fejlesztő kiadvány mozgásfejlesztési előadással kombinálva növelné a tudatosságot.	Mozgásfejlesztő kiadvány - mozgásfejlesztési előadássorozattal kombinálva, gyakorlati oktatások. ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása, Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása, a motiváció fenntartása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.	Fogyatékos személyek számára a fogászati ellátás <b>igénybevétele</b> nehezen megoldható, számos akadály merül fel az igénybevétel során.	Fogyatékos személyek fogászati ellátása gyakran csak szakellátó helyen, altatásban oldható meg, holott az igénybe vevők igényelnék az ambuláns ellátást is. A helyi	A fogyatékkal élők fogászati kezeléseinek protokolljának kidolgozása, ambuláns ellátás lehetőségének megteremtése, a helyszínére történő eljutás támogatása, megszervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak,	Nem

		ellátórendszer ezt nem tudja biztosítani. Ehhez gyakran utaztatás, betegszállítás is szükséges. Ez többletköltséget is jelent a család számára, amely miatt olykor nem megoldható az ellátáshoz hozzáférés.		Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok hiánya</b> helyben	A fogyatékkal élők jelentős része nem rendelkezik az egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért az egészségi állapot megtartása és a balesetek megelőzése különösen problémát jelent. Prevenációs ismereteik hiányoznak. Az egészségtudatosság támogatásában nem kapnak segítséget.	Egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörében ismeretterjesztő előadások szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő <b>programok hiánya</b>	A vármegye településeinek jelentős részén helyben nem elérhetőek, nincsenek egészségfejlesztő és egészség-tudatosságot erősítő, prevenációs egészségnapok, programok, ismeret-terjesztő előadások, szűrővizsgák, és hiányoznak a szakemberek is. A fogyatékos személyek körében is probléma az egészséges táplálkozással, balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapismeretek hiánya, ami a tudatos és egészséges életmódhoz szükséges.	Speciális tanácsadások, balesetmegelőzéssel összefüggő információs programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.	Nem ismert, nincs protokoll arra vonatkozóan, hogy fogyatékkal élő személyek, autizmus spektrumzavarral élők pontosan hogyan, hol tudják igénybe venni a fogászati ellátásokat, egyéb orvosi beavatkozásokat.	Különböző okok miatt nem hozzáférhetőek az egyes ellátások a fogyatékkal élők számára. Számos esetben az adott orvos, vagy az ellátásra hivatott intézmény nem tudja vállalni, fogadni a speciális célcsoport számára az ellátást, egészségügyi beavatkozást.	Felmérés készítése a fogyatékkal élők fogászati, egészségügyi alapellátási lehetőségeinek feltérképezésével, erre alapozva egy olyan intézmény kijelölése, mely speciálisan ezt a célcsoportot fogadja és látja el.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.	Főként a fogyatékkal élők és idősek számára okoz nehézséget	A helyben nem elérhető, szűrőközpontokban biztosított	Fogyatékkal élők számára szállítási lehetőség biztosítása a szűrőközpontokba	Javasolt ütemezés:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei	Nem

	a szűrővizsgálatokra történő eljutás.	szűrővizsgálatokon való részvétel a fogyatékkal élőknek nehézséget jelent a távolság és a közösségi közlekedés akadályai (pl. járatsűrűség, fizikai akadályok a fel-leszállás során) okán.		éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6	<p>Az egészségügyi ellátások akadálymentesítése nem teljeskörűen megoldott.</p> <p>Az értelmileg akadályozott személyeket segítő akadálymentesítés alig ismert</p> <p>KÉK – Könnyen érthető kommunikáció hiánya</p> <p>Kevés a jelnyelvi ismeretekkel rendelkező és azokat használni képes dolgozó az egészségügyi intézményekben.</p>	<p>Az egészségügyi ellátások akadálymentesítése nem teljeskörűen megoldott, vagy csupán a fizikai akadálymentesítésre korlátozódik.</p> <p>Gyakran hiányoznak pl. a hallássérülteket segítő megoldások, illetve gyakran nehezen tudják igénybe venni az egészségügyi ellátásokat az értelmileg akadályozott személyek.</p> <p>Az egészségügyi személyzet nem ismeri, nem alkalmazza a KÉK-Könnyen érthető kommunikációt, ami nagyban nehezíti az értelmileg akadályozottak ellátását.</p>	<p>Fokozott figyelem és kapacitásnövelés a fizikai akadálymentesítés mellett az ezen túli megoldásokra, az info-kommunikációs akadálymentesítésre, a jelnyelvi tolmácsolásra stb. Állandó jelnyelvi tolmácsok biztosítása pl. az egészségügyi intézményekben, akik segítik leküzdeni a kommunikációs akadályokat a hallássérült beteg és orvos/asszisztens között.</p> <p>Az értelmileg akadályozott személyeket segítő akadálymentesítés ismertségének növelése, tájékoztató előadások, aktivitások szervezése, megvalósítása.</p> <p>KÉK- Könnyen érthető kommunikáció képzések szervezése, megvalósítása azon egészségügyi dolgozók számára, akik értelmi akadályozott emberekkel foglalkoznak.</p> <p>Jelnyelvi ismeretekkel rendelkező és azokat használni képes dolgozók számainak növelése az egészségügyi intézményekben.</p> <p>Jelnyelvi tolmácsszolgálat biztosítása.</p> <p>Jelnyelvi videóhívásra alkalmas tolmács eszközök beszerzése, amelyen közvetlenül elérhetőek a jelnyelvi tolmácsok.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
7.	Szakmaközi kommunikáció hiánya, protokollhiány az értelmi akadályozottsággal élők, autizmus spektrumzavarral élők egészségügyi ellátásra, beavatkozásokra vonatkozóan	Nem ismert, nincs protokoll arra vonatkozóan, hogy az értelmi akadályozottsággal élő személyek, autizmus spektrumzavarral élők pontosan hogyan, hol tudják igénybe venni az ellátásokat, egyéb orvosi beavatkozásokat	Szakmaközi kooperációval egységes protokoll kidolgozása értelmi akadályozottsággal élők, autizmus spektrumzavarral élők egészségügyi ellátása, beavatkozására vonatkozóan	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje:</p>	<p>Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális</p>	Nem

				tervezetten 2030	intézmények, releváns államigazgatási szervek	
8.	Célzott egészségtudatosságot erősítő programok, szűrések hiánya a fogyatékkal élők számára	A fogyatékkal élő személyek körében is probléma az egészséges táplálkozással kapcsolatos alapismeretek hiánya, hiányoznak a célzottan nekik szóló, sajátosságaikat figyelembe vevő szűrő-és, egészségtudatosságot fejlesztő programok.	Ingyenes szűrések biztosítása helyben, szűrőbuszokkal. Komplex programok szervezése és megvalósítása (akár pl. a fogyatékosokat ellátó intézményekben prevenciók egészségnapokkal, programokkal, ismeret-terjesztő előadásokkal egybekötve), az ehhez szükséges szakszemélyzet biztosításával. A SNI emberek számára szóló sportolási programok meghirdetése heti, havi szinten.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Prevenációs, szexuális felvilágosító programok hiánya kifejezetten az értelmi fogyatékkal élők számára	Nem elérhetők az értelmileg akadályozottak számára szexuális felvilágosító programok, terhességet megelőző preventív előadások, illetve nem ismert azon orvosok, pl. nőgyógyászok köre, akik vállalják értelmileg akadályozott személyek vizsgálatát, nőgyógyászati kezelését	Szexuális felvilágosító programok, terhességet megelőző preventív előadások az értelmileg akadályozottak számára Regiszter értelmileg akadályozott személyek vizsgálatát, beavatkozásait is vállaló nőgyógyászokról, elérhetőségeikről	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.	Érzékenyítő előadások, programok hiánya a fogyatékkal élők egészségügyi ellátásában részt vevők számára	Számos esetben hiányoznak azok az érzékenyítő előadások, programok, melyek hozzájárulnának ahhoz, hogy megfelelő bánásmódban, ellátásban tudják részesíteni az egészségügyi intézményekben dolgozók a fogyatékkal élőket.	Rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése a fogyatékkal élők érdekképviselőit ellátó szervezetekkel együttműködve, az egészségügyi intézmények dolgozói számára a fogyatékkal élő és más problémával küzdő személyek ellátásával, bánásmódjával kapcsolatban	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK</b>						
1.	A mélyszegénységben élők, különösen a roma nők körében rendkívül ritka a mammográfiás vizsgálatokon és méhnyak-szűrőre való megjelenés.	A mélyszegénységben élő nők számára helyben lenne szükség a rendszeres szűrővizsgálatok megszervezésére.	A mammográfiás szűrések és a méhnyak-szűrések elérhetőségének biztosítása a településeken a mély-szegénységben élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Nem

				tervezetten 2030	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok hiánya helyben	A mélyszegénységben élők egészségi állapota gyakran nem megfelelő, és nehéz anyagi helyzetükből adódóan is egészségtelenül táplálkoznak. Nem rendelkeznek az egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért az egészségi állapot megtartása és a balesetek megelőzése problémát jelent. Prevenációs ismereteik hiányoznak. Az egészségfejlesztő programok jellemzően nem biztosítottak, vagy nem férnek hozzá az információkhoz.	Egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörében ismeretterjesztő előadások, programok szervezése, megtartása és népszerűsítése a célcsoport körében;	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok hiánya	A vármegye településeinek jelentős részében helyben nem elérhetőek egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő, prevenációs programok, egészségnapok, ismeretterjesztő előadások, szűrések. Hiányoznak a szakemberek is.	Egészségfejlesztő és egészségtudatosságot növelő helyi programok szervezése. Szakemberek biztosítása a programok szervezésében, megvalósításában.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.	Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; gyógytornászai szolgáltatás hiánya	Problémát jelent, hogy sokan keveset mozognak, vagy mozgásproblémái vannak. Sokaknak azonban nincs ismerete arról, hogy számára (életkorának, egészségi állapotának, fizikai állapotának megfelelően) milyen mozgásformákra lenne szükség, és azt hogyan, milyen gyakorlatok formájában valósítsa meg, illetve tanulja meg. Speciális szakember (pl. gyógytornász) személyre szabott tanácsát, szolgáltatását nem	Mozgásfejlesztő kiadvány - mozgásfejlesztési előadássorozattal kombinálva, gyakorlati oktatások, ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása. Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében. Szakemberek biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

		tudják igénybe venni, és tájékoztató anyagok sem állnak rendelkezésükre.				
<b>ROMÁK</b>						
1.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok helyben nem elérhetők	A romák jelentős része nem rendelkezik az egészséges táplálkozással és balesetmegelőzéssel kapcsolatos alapvető ismeretekkel, ezért az egészségi állapot megtartása és a balesetek megelőzése problémát jelent. Prevenációs ismereteik hiányoznak. Az egészségfejlesztésben nincs segítségük és szociális helyzetükből adódóan is gyakran egészségtelenül táplálkoznak.	Egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörében ismeretterjesztő előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Tematizált egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok hiánya	A vármegye településeinek jelentős részében helyben nincsenek egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő, prevenációs programok, egészségnapok, ismeretterjesztő előadások, szűrések. Hiányoznak a szakemberek is.	A hátrányos helyzetű emberek számára is elérhető prevenációs programok, egészségfejlesztő, ismeretterjesztő programok, valamint szűrések szervezése, elérhetővé tétele.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés hiánya; gyógytornászai szolgáltatás hiánya	Sok embernek mozgásproblémái vannak, nincsenek megfelelő ismereteik arról, hogy milyen mozgásformákra lenne szükségük, és hogyan valósítsák meg azokat. Speciális szakember (pl. gyógytornász) tanácsait, szolgáltatásait nem tudják igénybe venni és tájékoztató anyagok sem állnak rendelkezésükre.	Mozgásfejlesztő kiadvány - mozgásfejlesztési előadássorozattal kombinálva. Gyakorlati oktatások, ergonómiai ismeretek elméleti és gyakorlati oktatása. Egészségi és fizikai állapotnak megfelelő mozgásformák tanítása. Modern, innovatív eszközök (pl. VR szemüvegek), a virtuális tér adta lehetőségek használatának bevezetése a prevencióban a mozgásfejlesztés, a mozgásprogramok hatékony megvalósítása és az ellátási hiányok csökkentése érdekében. Szakemberek biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem



## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Megelőző alapellátások: A szűrővizsgálatok elérhetőségének javítása rendkívül fontos feladat. Nem csak a lakossághoz közelebb hozása, hanem az elérhető szűrések körének bővítése és rendszeressé tétele is fontos javaslat. A vármegye településeire szűrő-buszok, szűrő kamionok kitelepülésének segítése elengedhetetlen, melyekhez szakszemélyzet, eszköz és finanszírozás biztosítása is szükséges. A szűrések megszervezésében és lebonyolításában, a veszélyeztetett csoportok azonosításában nagyobb teret kell adni a védőnőknek, egészségfejlesztési irodáknak, megfelelő tudással és műszerezettséggel rendelkező nonprofit szervezeteknek, illetve nagyobb foglalkoztatók munkájának bevonása is javíthatja a hozzáférést. A szűrések ütemezésében, szervezésében, koordinációjában való vármegyei, települési önkormányzati szerepvállalás erősítése is megfogalmazódott. A lakosság motiválásának különösen nagy szerepe kell legyen, melyben a részvételre felvilágosító, szemléletformáló előadások, programok tartása; a tájékoztatás az elérhető szűrésekről, szerepükről lehet megoldás. Nagyobb orvosi időkeret kialakítása szükséges kifejezetten a prevenció hangsúlyozására, melynek kiegészítő elemeként jelenik meg a házi orvosok szűrővizsgálat elvégzésében, népszerűsítésében való motiváló rendszerének, pl. pontrendszerének kidolgozása. Nemcsak a lakosság, hanem az orvosok megfelelő szakmai tájékoztatása is szükséges a hatékonyabb eléréshez, hiszen amennyiben az orvos is tisztában van azzal, hogy melyik a legmegfelelőbb felszerelt szűrőközpont, abba fogja irányítani a betegeket, ellátandókat. A szűrőközpontokba történő eljutás támogatása nagyon fontos feladatként azonosítható a megelőzések terén, hiszen a szűrővizsgálatokra való utazás érdekében történő utazásszervezés- és megvalósítás akár autóbusszal, kisbusszal és sofőrrel, számos település lakói számára jelentenének nagy segítséget. Egészséges életmódot népszerűsítő, egészség tudatosságot növelő rendszeres előadások, programok tartása a lakosság egésze számára nagyon fontosak, óvodás kortól kezdődően szükséges ezek megindítása, melyhez biztosítani kell a szükséges humán erőforrást, pályázati forrást. Az egészség tudatosság növelése érdekében „Gondos város/gondos település” átfogó programok indítása és folytatása szükséges, melyek célja a megelőzés, a lakosság általános testi és mentális egészségi állapotának javítása, az egészség tudatosság erősítése, korai és elkerülhető megbetegedést befolyásoló életmódbeli szokások javítása.

Házi orvosi-házi gyermekorvosi ellátás: Az egészségügy terén az egyik legfontosabb feladat a megfelelő humán erőforrás biztosítása: nem csupán az orvosokra, hanem a képzett asszisztenciájukra is igen nagyszükség van, különösen a kistépülések esetében. Az orvoshiány legalább időszakos megoldása érdekében szabályozásmódosítást kellene végrehajtani annak érdekében, hogy az alap szakvizsgával rendelkezők minimum három hónap szakmai gyakorlatot töltsenek kötelezően a házi orvosi-, házi gyermekorvosi ellátásban. A házi orvosi rendszerben kiemelten sürgős megoldani a gyermek házi orvosi hiányt. Ennek egyik enyhítő eleme lehet az orvosok ösztönzése arra, hogy gyermekorvosi szakvizsgát tegyenek és vállaljanak munkát kis településeken is. Számos településen javítaná az ellátást a megfelelő eszközellátottság (pl. gyorsteszt, ágy melletti kislabor) kialakítása is. Egészségügyi szakmai felügyelettel bíró pályázati források biztosítása szükséges a házi orvosok, házi gyermekorvosok által a praxisban használt (fogyó)eszközök, műszerek beszerzéséhez, cseréjéhez, infrastruktúra fejlesztéséhez. A házi orvosi-, házi gyermekorvosi praxisok fejlesztésére irányuló pályázati lehetőségek feltérképezéséhez, pályázati tevékenységek megvalósításához pályázati, projektmenedzselési szakmai háttér biztosítása az orvosok számára, ezzel tehermentesítve őket a szakmain kívüli munkavégzéstől. Infrastruktúra-fejlesztés megvalósítása számos településen javítaná az ellátás színvonalát, az ellátáshoz való hozzáférést: az ellátást biztosító épületek, rendelők teljes körű felújítása, akadálymentesítése, a rendelők helyiségszámának bővítése, beteghívó rendszer kialakítása, új épületek építése pályázati források biztosításával szükséges. A helybe vihető szűrővizsgálatok, kiegészítő vizsgálatok házi orvosi rendelőbe való befogadásának támogatása, ösztönzése, motiválása, az egészségfejlesztési irodákkal való együttműködés erősítése is megoldási javaslat a fellépő hiányosságok megoldása felé. Az életképtelen, kis méretű, vagy tartósan csak helyettesítéssel ellátott praxisok összevonása is megjelent megoldási javaslatként, vagy a vegyes ellátások kialakítása, a házi orvosok szakmai támogatása mellett ahhoz, hogy gyermekek házi orvosi ellátását is el tudják végezni. A házi orvosok szakmai felkészültségének javítása fontos minőség-növelő eszköz lehet, különösen a megfelelő, kétoldalú kommunikáció, a feladatkörök pontos deklarációja; a területi elérhetőségek javítása közelebb hozhatja a praktizáló házi orvosokat és az Egészségfejlesztő Irodákat, amelyek a minőségi betegellátás és a prevenció munkájára válhatnak. Ehhez elengedhetetlen az Egészségfejlesztési

irodákkal való együttműködésre ösztönzése. Megoldási javaslatként fogalmazódott meg ún. Pilot projektek indítása a telemedicina és a modern kor, az online tér adta lehetőségek felfedezésére, módszertanok, szakmai protokollok kidolgozására az alapellátás számára a gyorsabb, hatékonyabb ellátás érdekében. A településekhez közelebbi ügyeleti ellátás biztosítása fogalmazódott meg megoldásként hosszútávon, rövidtávon azonban könnyebben megoldható a vármegyeszékhelyre való bejutás támogatása. Fogorvosi ellátás feltételeinek helyben történő biztosítása, humánerőforrás (orvos és asszisztencia) biztosításával nagyon fontos feladat, megoldásként mozgó fogorvosi ellátás biztosítása jelent meg. Mindez azonban kevés akkor, amikor a lakosság ismeretei hiányosak, amikor nem látják a szűrésen, kezelésen való részvétel jelentőségét. Ehhez ismeretterjesztő, egészség-tudatosságot, szájhigiénét erősítő tájékoztató anyagok, platformok készítése, programok, lakossághoz közeli kampányok, szűrések megvalósítása lehet megoldás. A kényelmes és szakszerű szolgáltatás érdekében speciális eszközellátottság javítása, fogászati bútorzat beszerzése, informatikai rendszer korszerűsítése szükséges anyagi forrás biztosításával.

Védőnői ellátás: Minimumfeltételeken felüli mértékű humánerőforrás biztosítása szükséges számos településen helyben, nagyobb óraszámokban, melyhez elengedhetetlen a minimumfeltételek feletti eszközök beszerzése szakmai, informatikai és tele-kommunikációs szinten. A védőnői munka hatékonyságának növeléséhez egészségnevelő előadásokhoz szükséges szemléltető modellek beszerzése is megjelent a megoldási javaslatok közt. Nagyobb teljesítményű informatikai eszközök, berendezéscserék (pl. pelenkázó, pad, kartonszekrény) és eszközcsere (pl. hallásvizsgáló, digitális vérnyomásmérő, csecsemőmérleg) fontosak a jobb minőségű ellátás érdekében. Megjelenik a megoldási javaslatok közt motiváló eszközként a pályázati források biztosítása leterheltségtől, vállalt, ellátott plusz feladatoktól függő bérkiegészítés lehetőségének megteremtése érdekében. A vonatkozó jogszabály felülvizsgálatát is szükségesnek tartják a szakemberek az ellátandó gondozottak minimumlétszámának meghatározásánál a hátrányos helyzetű gondozottak súlyozott figyelembevétele érdekében. Egészségfejlesztő, sport, mozgásfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, ismeretterjesztő előadások, gyakorlati oktatások, (pl. gerinciskola) online és/vagy papír alapú kiadványok, szűrések megvalósítását elengedhetetlennek vélik a szakemberek. A szakmai javaslatokon túl infrastrukturális feladatok is megfogalmazásra kerültek: a védőnői feladatoknak helyt adó épületek bővítése, átalakítása, állapotának fejlesztése, korszerűsítése, új infrastruktúra kialakítása, melyhez pályázati források biztosítása lenne szükséges.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az egészségügyi megelőző ellátások terén az egyik legfontosabb célcsoportot a gyermekek köre teszi ki. Számukra elengedhetetlenek az ismeretterjesztő, egészséges életmódra nevelő foglalkozások, prevenciós egészségnapok, szűrővizsgálatok biztosítása; illetve a szűrővizsgálaton való részvételen túl a megjelenés kötelezővé tétele is megfogalmazódott megoldási javaslatként. A gyakorlati nevelésnek, oktatásnak különösen nagy szerepe van a gyermekek körében, melyeket az online és/vagy papír alapú kiadványok készítése tovább erősíthet, kiegészíthet. Az óvodai, iskolai mozgásfejlesztő programoknak különösen nagy szerepet szánunk a szakemberek, különösen azoknak, melyekbe a gyermekek szülei is bevonódhatnak, vagy éppen azoknak, melyek a modern, innovatív eszközök vagy éppen a virtuális tér adta lehetőségek használatát is beépítik. A fejlesztést biztosító szakemberek jelenléte, támogatása kiemelt feladat. Az idős korosztály számára a szűrőközpontokba történő eljutás támogatása fontos megoldandó feladat (utazásszervezéssel, autóbusz, kisbusz és sofőr biztosításával). Körükben megoldást jelenthetnek az egészségfejlesztő, egészséges táplálkozás, balesetmegelőzés témakörökben megszervezendő ismeretterjesztő előadások, kiadványok, egészségnapok, egyéb programok, események. Fitness és egészségmagatartás fejlesztése, játéklukok megalakítása lehet a megoldás, ahol a hangsúly a fizikai erőnléten és az egészségfejlesztésen van, amely magában foglalja az erőnlétet fokozó fizikai aktivitási programok és eszközök fejlesztését is. Ezt azonban az idősek helyzetének és életmódjának átfogó felmérése, elemzése kell megelőzze. A nők célcsoportja számára kiemelten fontos a mammográfiás szűrések és a méhnyakszűrések elérhetőségének biztosítása a településeken. Szűrőbuszok, szűrőkamionok kitelepülése segítségével lehet hatékony ennek megvalósítása, és/vagy a helyben nem elérhető szűrések igénybevétele érdekében szállítás megszervezése a szűrőközpontokba.

Egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő prevenciós programok szervezése e célcsoport körében is fontos. A fogyatékkal élők célcsoportja körében a fogászati kezelések protokolljának kidolgozása, illetve az ambuláns ellátás lehetőségének megteremtése, a helyszínére történő eljutás támogatása, megszervezése a feladat. Alapvető javaslat a fogászati, egészségügyi alapellátási lehetőségeinek feltérképezése erre alapozva egy olyan intézmény kijelölése, mely speciálisan ezt a célcsoportot fogadja és látja el. Fokozott figyelem és kapacitásnövelés szükséges e célcsoport szolgáltatások elérének javítása érdekében a fizikai akadálymentesítés mellett az ezen túli megoldásokra, az info-kommunikációs akadálymentesítésre, a jelnyelvi tolmácsolásra stb. Állandó jelnyelvi tolmácsok biztosítása fogalmazódott meg megoldási javaslatként pl. az egészségügyi intézményekben, akik segítik leküzdeni a kommunikációs akadályokat a hallássérült beteg és orvos/asszisztens között. Az értelmileg akadályozott személyeket segítő akadálymentesítés ismertségének növelése, tájékoztató előadások, aktivitások szervezése, megvalósítása szintén hiánypótló megoldás lenne. KÉK- Könnyen érthető kommunikáció képzések szervezése, megvalósítása azon egészségügyi dolgozók számára, akik értelmi akadályozott emberekkel foglalkoznak, jelentős segítséget jelenthetne. Éppígy megoldási javaslatként fogalmazódott meg a jelnyelvi ismeretekkel rendelkező és azokat használni képes dolgozók számainak növelése az egészségügyi intézményekben, illetve a jelnyelvi tolmácsszolgálat biztosítása. Eszközfejlesztési megoldást jelentene a jelnyelvi videóhívásra alkalmas tolmács eszközök beszerzése, amelyen közvetlenül elérhetők a jelnyelvi tolmácsok. Szakmaközi kooperációval egységes protokoll kidolgozása szükséges az értelmi akadályozottsággal-, autizmus spektrumzavarral élők egészségügyi ellátása, beavatkozására vonatkozóan. Nagy szerepet tulajdonítanak a szakemberek a szexuális felvilágosító programok, terhességet megelőző preventív előadások biztosításának az értelmileg akadályozottak számára. „A megoldási javaslatok közt megjelent a rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése is a fogyatékkal élők érdekképviseleteit ellátó szervezetekkel együttműködve, az egészségügyi intézmények dolgozói számára a fogyatékkal élő és más problémával küzdő személyek ellátásával, bánásmódjával kapcsolatban. A mélyszegénységben élők, romák számára a szűréseken való részvétel ösztönzésén, elérhetővé tételén túlmenően kiemelt hangsúlyt helyeztek a szakemberek az egészségfejlesztő és egészségtudatosságot növelő helyi programoknak, kiadványoknak. Szakemberek biztosítása elengedhetetlen e programok szervezésében, megvalósításában.

## II.1.2. Egészségügyi szakellátás

### a) HIÁNYOSSÁGOK

Hajdú-Bihar vármegye közfinanszírozott **járóbeteg szakellátását** 16, az elérhető szolgáltatásokat és/vagy az ellátott népességet tekintve jelentős szolgáltató biztosítja szerződéses keretek között, amelyekben összesen mintegy 740 darab rendelőt működtetnek vármegye szerte. A szolgáltatásokban domináns szerepet játszik a vármegyei fekvőbeteg-ellátó intézmény, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ által működtetett integrált járóbeteg-ellátás. Az ellátórendszerben a legnagyobb forgalom a laboratóriumi diagnosztika, a fogászat és a fizioterápia területeken jellemző. Fontos cél az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; a járóbeteg szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása.

Hajdú-Biharban 51 településen összesen 264 darab közfinanszírozott fogorvosi rendelő működik, amelyek közül 60 darab folytatja tevékenységét a szakellátásban. Az egészségügyi szolgáltatóegységek székhelyüket tekintve nagy koncentrációt mutatnak, a szakellátásban 96,7% Debrecen részaránya. A **fogorvosi szakellátási** formák (egyetemi szakellátás, fogszabályozás, fogyatékkal élő felnőttek és gyermekek szakellátása, gyermek szakellátás, parodontológia, röntgen, szájszabályozás) székhely szerint

gyakorlatilag csak a vármegyeszékhelyen érhetőek el, a kivételt a Hajdúböszörményben és Hajdúsámsonban is igénybe vehető fogszabályozás képezte.

Hajdú-Bihar **fekvőbeteg-szakellátásában** az elmúlt néhány év igen jelentős átalakulást hozott, amelyek közül a legfontosabb, hogy 2023. júliusban egyesült a vármegye két nagy intézménye, és a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Campusaként folytatta tevékenységét. Az ellátórendszer így gyakorlatilag egyközpontúvá vált, a debreceni és berettyóújfalui klinikai telephelyek mellett még egy addiktológiai rehabilitációs intézet működik Nagyhegyesen, illetve egy ápolási intézet Hajdúnánáson. Számos ellátás vonzáskörzete terjed túl a vármegye, sőt a régió határain is túlra.

A vármegye **egészségügyi szakellátása**, azon belül a járóbeteg szakellátás is orvoshiánnyal küzd. A betegek gyakran a szakorvost követik, akár más, akár saját tapasztalatukra építve adott személyhez ragaszkodnak, így akár nagy távolságokra is elutaznak annak érdekében, hogy az adott, választott orvos vizsgálja, lássa el őket. Ebből is adódik, hogy a vármegyei járóbeteg szakellátók leterheltsége, kapacitásainak kihasználtsága - így a benne dolgozó orvosok leterheltsége – sem egyenletes területileg.

1. sz. táblázat:

Az egészségügyi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.	Egyes járóbeteg szakellátó intézményekben és bizonyos szakmákban (pl. kardiológia, bőrgyógyászat) <b>orvoshiány, hosszú várólisták</b> , nagyfokú orvosi leterheltség jellemző. Járóbeteg szakellátók és az Egészségfejlesztő Irodák <b>szakmai együttműködése</b> még nem optimális.	A betegek számos esetben az adott szakorvos személyéhez kötődnek, nem a nyújtott szolgáltatáshoz, így az ellátás igénybevételének területi elrendeződése nem egyenletes, ami a várólisták felduzzadását eredményezi. Szakemberhiány. Az egészségügyi szolgálati jogviszony bevezetéséhez kapcsolódó engedélyezési eljárások bizonytalanná teszik az ellátást egyrészt az eljárások elhúzódnása, másrészt a másodállások engedélyezésének bizonytalanságai miatt.	A vármegyei járóbeteg szakellátók kapacitáskihasználtságának egyenletesebbé tétele, szakemberhiány oldása.  Járóbeteg szakellátók és Egészségfejlesztési Irodák további hatékony együttműködési lehetőségeinek, megvalósított jó gyakorlatainak feltárása és átültetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Betegellátó intézmények közötti <b>együttműködés hiánya</b> , alacsony szintje; a szakemberek nem kellően tájékozottak az együttműködések lehetőségeiről. Nem megfelelő helyre irányítják a betegeiket.	A páciens a különböző egészségügyi szolgáltatások igénybevételéhez vezető útját (szakrendelés, kórház, rehabilitációs szolgálat, szűrővizsgálatok) egyetlen orvos, rendszerint a beteg háziorvosa koordinálhatja és a legszélesebb mértékben tájékozottnak kellene lennie a betege, illetve gondozottja sorsáról. A betegutak sok esetben nem átláthatóak a páciensek, illetve a kezelő személyzet számára sem. A diagnosztikától az utógondozásig tartó ellátási folyamat a valóságban sokszor elakad, nem megfelelő módon vagy nem időben megy végbe.	Az egészségügyi ellátás szempontjából kulcsfontosságú lenne, hogy a minőség dimenziója nem csak intézményi keretek között alakuljon ki, hanem a betegellátó intézetek között is. Átlátható betegutak.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Eszközellátottsági és infrastrukturális hiányosságok	A járóbeteg szakellátó intézmények ingatlanjai és eszközállománya több területen is elavult, fejlesztésre, bővítésre, korszerűsítésre szorul.  Több intézmény épülete, épületrésze, illetve fűtési rendszere elavult, energetikai korszerűsítés	Eszközök, gépek (pl. röntgen, fogászati panorámaröntgen, ultrahang berendezések stb.) beszerzése, pályázati források biztosítása. Járóbeteg szakellátó intézmények infrastruktúrájának megújítása, energetikai	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	Nem

		és felújítás számos esetben anyagi források hiányában elmaradtak.	korszerűsítése, pályázati források biztosításával.	tervezetten 2030	szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.	Járóbeteg szakellátó intézmények szemléletformáló tevékenysége alig biztosított	Prevencióra, szűrésre figyelemfelhívás alig valósul meg a működés során, holott ezeknek nagy jelentőségük lehetne a lakosság egészségtudatosságának javítása érdekében.	Szemléletformáló tevékenységek, előadások, aktivitások megvalósítása. Egészségnapok szervezése szűrések megismertetésére, elvégzésére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szakemberek a vármegyei járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tételét, szakemberhiányának oldását tartják az egyik legfontosabb feladatnak. A járóbeteg szakellátók és Egészségfejlesztési Irodák további hatékony együttműködési lehetőségeinek, megvalósított jó gyakorlatainak feltárása és átültetése hozzájárulhat a hiány oldásához. Az egészségügyi szakellátás minőségének javításához elengedhetetlen az eszközök, gépek (pl. röntgen, fogászati panorámaröntgen, ultrahang berendezések stb.) beszerzése, melyekhez pályázati források biztosítása is szükséges lenne. Az eszközökön túl magának a járóbeteg szakellátó intézmények infrastruktúrájának megújítása, energetikai korszerűsítése is szükséges, amennyiben lehetséges ehhez pályázati források biztosítása lehet megoldás. Szemléletformáló tevékenységek, előadások, aktivitások megvalósításában minden téren nagy lehetőségeket látnak a szakemberek, ezért javasolják az egészségnapok szervezését pl. a szűrések megismertetésére, elvégzésére. Széleskörű egészségügyi szolgáltatásokat kínáló orvosi rehabilitációs központok létrehozása, meglévők felújítása jelenthet megoldást e szolgáltatások elérhetőségének javítása terén, illetve a mobil szakorvosi egységek létrehozása, hálózatának bővítése is szükséges jó megoldás lehet, amennyiben ezekhez infrastruktúra, humán erőforrás és forrás biztosítása is párosul.

### II.1.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

#### a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegyében három **szülészeti és nőgyógyászati** osztály működik a Debreceni Egyetem Klinikai Központ keretein belül, kettő debreceni, egy pedig berettyóújfalui telephelyen. A működő ágyak száma stabil, az elmúlt években folyamatos fejlesztések zajlanak a területen. A humán erőforrás és egyéb kapacitások növelését indokolja, hogy a vármegyében működik az ország legnagyobb szülésszámú intézménye. A vármegyében 23, **rehabilitációs feladatokat** ellátó, nappali ellátást is biztosító részleg működik 2024. áprilisban, egy kivételével valamennyi a Debreceni Egyetem Klinikai Központ keretein belül. A vármegyében fokozatosan bővül a **mentőállomások** száma, valamennyi járásban üzemel legalább egy (Balmazújváros, Berettyóújfalú, Biharkeresztes, Debrecen, Derecske, Egyek, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Komádi, Létavértes, Nyíradony, Nyírabrány, Polgár, Püspökladány). Összességében javult a futó mentőgépkocsi járműpark minőség és megbízhatósága. A mentési esetek száma az utóbbi években jelentősen megemelkedett. **A mozgó szakorvosi szolgálat** 74 településen, összesen 116 helyszínen elérhető. A szolgáltatások döntően nőgyógyászatiak. A rendszert két szolgáltató, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ, illetve a Püspökladányi Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft. működteti.

A vármegyében kevés **orvosi rehabilitációs** szolgáltatást nyújtó intézmény működik, holott vannak olyan erőforrások (pl. gyógyvíz) helyben, melyek jól hasznosíthatók lennének erre a célra és nemcsak a helyben lakók egészségének javítását szolgálhatnák. A vármegye több, szakorvossal nem rendelkező településén nem elérhetők a **mozgó szakorvosi szolgálatok**.

1. sz. táblázat:

Az egészségügyi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Egészségfejlesztő Irodák és járóbeteg szakellátók szakmai együttműködése még nem optimális.	A betegek számos esetben az adott szakorvos személyéhez kötődnek, nem a nyújtott szolgáltatáshoz, így az ellátás igénybevételének területi elrendeződése nem egyenletes, ami a várólisták felduzzadását eredményezi. Szakemberhiány. Az egészségügyi szolgálati jogviszony bevezetéséhez kapcsolódó engedélyezési eljárások bizonytalanná teszik az ellátást egyrészt az eljárások elhúzódása, másrészt a másodállások engedélyezésének bizonytalanságai miatt.	A vármegyei járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele, szakemberhiány oldása.  Járóbeteg szakellátók és Egészségfejlesztési Irodák további hatékony együttműködési lehetőségeinek megvalósított jó gyakorlatainak feltárása és átültetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Orvosi rehabilitáció	A vármegyében kevés orvosi rehabilitációs szolgáltatást nyújtó intézmény működik, holott vannak olyan erőforrások (pl. gyógyvíz) helyben, melyek jól hasznosíthatók lennének erre a célra és nemcsak a helyben lakók egészségének javítását szolgálhatnák.	Széleskörű egészségügyi szolgáltatásokat kínáló orvosi rehabilitációs központok létrehozása, meglévők felújítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.)	Mozgó szakorvosi szolgálatok hiánya	A vármegye több, szakorvossal nem rendelkező településén nem elérhetők a mozgó szakorvosi szolgálatok	Mobil szakorvosi egységek létrehozása, hálózatának bővítése, ezekhez, infrastruktúra, humánerőforrás és forrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI-k, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások körében feltárt hiányosságok oldása érdekében javasolt az Egészségfejlesztési Irodák és a járóbeteg szakellátók további hatékony együttműködési lehetőségeinek, megvalósított jó gyakorlatainak feltárása és átültetése. Széleskörű egészségügyi szolgáltatásokat kínáló orvosi rehabilitációs központok létrehozása és a meglévők felújítása fogalmazódott meg az orvosi rehabilitációs ellátások megerősítése érdekében megoldási javaslatként. A szakértők fontosnak tartanak mobil szakorvosi egységek létrehozását, hálózatának bővítését, ezekhez, infrastruktúra, humán erőforrás és forrás biztosítását az egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások területén.

## II.I.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### EGÉSZSÉGÜGY

#### EGÉSZSÉGÜGYI ALAPELLÁTÁS

Az egészségügyi ellátások terén – különösen az egészségügyi járó-és fekvőbeteg szakellátás terén – Debrecen, a Debreceni Egyetem Klinikai Központjának szerepe kiemelkedő. Az ország második legnagyobb városában az egészségügyi alap- és szakellátás keretei között szinte minden ellátás, szolgáltatás biztosított a város lakossága számára, ezen túlmenően pedig a vármegyeszékhelyen nyújtott egészségügyi ellátások javarészt Hajdú-Bihar vármegye teljes lakossága számára is elérhetők.

Az egészségügyi alapellátáson belül a *megelőző ellátások* közt hiányosság a tüdőszűrés terén a meglévő kapacitások szűkössége: jóval nagyobb az igény ezen ellátás igénybevételére vármegye-szerte, mint amit a jelenlegi keretek biztosítani tudnak. Az igényeket nem elérő kapacitás mellett a kiszolgáló eszközpark is fejlesztésre szorul.

A *házi orvosi-, házi gyermekorvosi ellátás* terén egyértelműen kirajzolódik a számos okra visszavezethető orvoshiány, a jelenleg praktizáló orvosok utánpótlásának nehézsége, különösen a házi gyermekorvosok vonatkozásában aggasztó a helyzet. Az orvosi létszám hiányosságaiból is fakad a nagyfokú orvosi leterheltség, melynek enyhítésében a telemedicina, a telekonzultáció lehetőségei még nem kellően kihasználtak, illetve nincsenek még feltárva és kidolgozva a covid utáni használatának protokolljai.

A *fogorvosi ellátáson* belül a fogászati szűrővizsgálatok száma növelendő annak érdekében, hogy a lakosság fogazatának állapota javuljon, hiszen javarészt már csak akut esetben fordul a lakosság fogorvoshoz, így a fogorvosi ellátások közt a megelőző és megtartó kezelések kevésbé dominálnak.

A *védőnői, iskolaegészségügyi ellátás* terén az iskolavédőnők nagyfokú túlterheltsége jellemző, mely a magas ellátott gyermeklétszámból fakad. A város védőnői részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást segítő, támogató együttműködéseket valósítanak meg, ezek megtartása és kiterjesztése a továbbiakban is szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok és a szakellátást biztosító intézményrendszer irányába. A védőnői munkában a közösségi média igénybevétele még nem széles körű, melynek különösen a szemléletformálás, az ismeretek átadása terén lehetne nagyobb szerepe. A tematikus egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, sportprogramok iránti igény igen magas a városban.

#### EGÉSZSÉGÜGYI SZAKELLÁTÁS

Az egészségügyi szakellátáson belül a *járóbeteg szakellátás* terén nyújtott szolgáltatásokban domináns szerepet játszik a vármegyei fekvőbeteg-ellátó intézmény, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ által működtetett integrált járóbeteg-ellátás, az üzemeltetett rendelők száma (67%) és a rendelkezésére álló kapacitás részesedése (80,9%) terén egyaránt. A *fogorvosi szakellátásban* az egészségügyi szolgáltatóegységek székhelyük szerint nagy koncentrációt mutatnak, Debrecen részaránya 96,7%. A fogászati ügyelet ellátása a Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet feladata. A szakellátási formák (egyetemi szakellátás, fogszabályozás, fogyatékkal élő felnőttek és gyermekek szakellátása, gyermek szakellátás, parodontológia, röntgen, szájsebészet) székhely szerint – egy-két kivételtől eltekintve – gyakorlatilag csak a vármegyeszékhelyen érhetők el. Hajdú-Bihar *fekvőbeteg-szakellátás* terén az elmúlt néhány évben igen jelentős átalakulást történt, amelyek közül a legfontosabb, hogy 2023. júliusban egyesült a vármegye két nagy intézménye, és a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Campusaként folytatta tevékenységét. Az ellátórendszer így gyakorlatilag egyközpontúvá vált. E fűziót megelőzően és azóta is zajlanak jelentősebb szervezeti átalakulások és fejlesztések (pl. a betegirányító központ átalakítása, a Sürgősségi Klinika jelentős kapacitásbővítése, a belgyógyászati klinikák integrációja, a Gasztro-enterológiai Klinika létrehozása), melyek a jobb, magasabb színvonalú betegellátást szolgálják. Számos ellátás vonzáskörzete terjed túl a vármegye, sőt a régió határain is túlra.

1. sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alap-és szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.	Egészségügyi alapellátás - Megelőző ellátás hiányossága	A <b>tüdőszűrés kapacitása</b> alacsonyabb a szükségesnél, <b>eszközparkjának</b> minősége nem megfelelő, fejlesztésre szorul	A tüdőszűrés <b>kapacitásának növelése</b> , a tüdőszűrés és egyéb megelőző vizsgálatok szerepének <b>népszerűsítése</b> ; a tüdőszűrő eszközök, <b>berendezések minőségének javítása</b> , cseréje.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Egészségügyi alapellátás - Házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás	Bár a házi gyermekorvosi praxisok betöltöttek Debrecenben, a <b>házi gyermekorvosok utánpótlásának</b> helyzete aggasztó.	A házi gyermekorvosi <b>pálya népszerűsítése</b> , a fiatal orvosok pályaelhagyásának megakadályozása, <b>pályán tartásuk ösztönzése</b> .  A házi gyermekorvoshiány legalább időszakos megoldása érdekében szabályozásmódosítás annak érdekében, hogy az alap szakvizsgával rendelkezők minimum három hónap <b>szakmai gyakorlatot</b> töltsenek kötelezően a házi gyermekorvosi ellátásban.  A házi orvosok <b>szakmai támogatása</b> ahhoz, hogy a gyermekek házi orvosi ellátását is el tudják látni.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Egészségügyi alapellátás - Házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás	Az orvosi leterheltség csökkentése, a gyorsabb diagnosztika érdekében a <b>telemedicina, telekonzultáció</b> lehetőségei még nem kellően kihasználtak	<b>Pilot projektek</b> indítása a telemedicina és a modern kor, az online tér adta lehetőségek felfedezésére, módszertanok, szakmai protokollok kidolgozására az alapellátás számára a gyorsabb, hatékonyabb ellátás érdekében. Mindezt a jelenlegi jogszabályi keretek közt úgy, hogy az orvos-beteg kapcsolat biztosítása se sérüljön.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

4.	Egészségügyi alapellátás - Fogorvosi alapellátás	Az egyéni <b>fogorvoshoz fordulás</b> gyakorisága alacsony szintű a lakosság körében, a lakosság <b>fogazati állapota</b> fejlesztendő	A rendszeres iskolafogászati szűrővizsgálatok, ellátások jelentősen javítják a fiatalok fogazati állapotát, azonban a felnőtt korúak számára is szükséges a <b>rendszeres kampányjellegű fogászati szűrések</b> szervezése. A lakosságközeli fogászati szűrési lehetőségek számának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskolaegészségügyi ellátás	Az iskolavédőnők által <b>ellátott gyermeklétszám magas, túlterheltség</b> jellemző	Az egy iskolavédőnő által ellátott gyermeklétszám csökkentése a finanszírozási rendeletben, ezáltal az elsődleges feladat, a szemléletformálás, az ismeretátadás hatékonysága növekedhet	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskolaegészségügyi ellátás	Az egymás munkáját segítő, <b>támogató szakmai, konzultatív együttműködések</b> ereje, hatékonysága fejlesztendő, különösen a <b>kortárs segítő csoportok</b> , illetve a szakellátásokat biztosító intézményrendszer irányába; illetve a védőnői munka segítése terén a <b>közösségi média</b> igénybevétele még nem széles körű	A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást <b>segítő, támogató együttműködések</b> et valósítanak meg, ezek <b>megtartása és kiterjesztése</b> szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok (dominancia növelése) és a szakellátást biztosító intézményrendszer (konzultatív együttműködések) irányába. A <b>közösségi média kiterjedt használata</b> , bevonása a védőnők munkájába, a szemléletformálás, az ismeretek átadása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.	Egészségügyi ellátás – egészségfejlesztő programok	Tematikus <b>egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, sportprogramok</b> iránti igény magas	Egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő, illetve sportprogramok, <b>ismeretterjesztő, szemléletformáló előadások, programok</b> , szűrések szervezése, megvalósítása, illetve ezekhez szakember biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

8.	Egészségügyi szakellátás – Járóbeteg szakellátás	<b>Járóbeteg-szakellátás</b> hosszú előjegyzési ideje	A vármegyei és debreceni járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Egészségügyi szakellátás – Fekvőbeteg szakellátás	<b>Fekvőbeteg ellátás</b> során hosszú az ütemezett beavatkozások várakozási ideje	A vármegyei és debreceni fekvőbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## 2.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK körében EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alap-és szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	Egészségügyi alapellátás - Házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás	Bár a házi gyermekorvosi praxisok betöltöttek Debrecenben, a <b>házi gyermekorvosok utánpótlásának</b> helyzete aggasztó.	A házi gyermekorvosi <b>pálya népszerűsítése</b> , a fiatal orvosok pályaelhagyásának megakadályozása, <b>pályán tartásuk ösztönzése</b> . A házi gyermekorvoshiány legalább időszakos megoldása érdekében szabályozásmódosítás annak érdekében, hogy az alap szakvizsgával rendelkezők minimum három hónap <b>szakmai gyakorlatot</b> töltsenek kötelezően a házi gyermekorvosi ellátásban.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	Nem

			A házi orvosok <b>szakmai támogatása</b> ahhoz, hogy a gyermekek házi orvosi ellátását is el tudják látni.	tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.)	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskola-egészségügyi ellátás	Az egy iskolavédőnő által <b>ellátott gyermeklétszám magas, túlterheltség</b> jellemző	Az egy iskolavédőnő által ellátott gyermeklétszám csökkentése a finanszírozási rendeletben, ezáltal az elsődleges feladat, a szemléletformálás, az ismeretátadás hatékonysága növekedhet	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	Egészségügyi alapellátás - Megelőző ellátás hiányossága	A <b>tüdőszűrés kapacitása</b> alacsonyabb a szükségesnél, <b>eszkőparkjának</b> minősége nem megfelelő, fejlesztésre szorul	A <b>tüdőszűrés kapacitásának növelése</b> , a <b>tüdőszűrés</b> és egyéb megelőző vizsgálatok szerepének <b>népszerűsítése</b> ; a <b>tüdőszűrő eszközök, berendezések minőségének javítása</b> , cseréje.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>NŐK</b>						
1.)	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskola-egészségügyi ellátás	Az egymás munkáját segítő, <b>támogató szakmai, konzultatív együttműködések</b> ereje, hatékonysága fejlesztendő, különösen a <b>kortárs segítő csoportok</b> , illetve a szakellátásokat biztosító intézményrendszer irányába; illetve a védőnői munka segítése terén a <b>közösségi média</b> igény-bevétele még nem széles körű	A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást <b>segítő, támogató együttműködések</b> et valósítanak meg, ezek <b>megtartása és kiterjesztése</b> szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok (dominancia növelése) és a szakellátást biztosító intézményrendszer (konzultatív együttműködések) irányába.  A <b>közösségi média kiterjedt használata</b> , bevonása a védőnők munkájába, a szemléletformálás, az ismeretek átadása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						

1.)	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskola-egészségügyi ellátás	Az egymás munkáját segítő, <b>támogató szakmai, konzultatív együttműködések</b> ereje, hatékonysága fejlesztendő, különösen a <b>kortárs segítő csoportok</b> , illetve a szakellátásokat biztosító intézményrendszer irányába; illetve a védőnői munka segítése terén a <b>közösségi média</b> igénybevétele még nem széles körű	A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást <b>segítő, támogató együttműködések</b> et valósítanak meg, ezek <b>megtartása és kiterjesztése</b> szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok (dominancia növelése) és a szakellátást biztosító intézményrendszer (konzultatív együttműködések) irányába. <b>A közösségi média kiterjedt használata</b> , bevonása a védőnők munkájába, a szemléletformálás, az ismeretek átadása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Egészségügyi ellátás – egészségfejlesztő programok	Tematikus <b>egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, sportprogramok</b> iránti igény magas	Egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő, illetve sportprogramok, <b>ismeretterjesztő, szemléletformáló előadások, programok</b> , szűrések szervezése, megvalósítása, illetve ezekhez szakember biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.)	Egészségügyi alapellátás – Védőnői, iskola-egészségügyi ellátás	Az egymás munkáját segítő, <b>támogató szakmai, konzultatív együttműködések</b> ereje, hatékonysága fejlesztendő, különösen a <b>kortárs segítő csoportok</b> , illetve a szakellátásokat biztosító intézmény-rendszer irányába; illetve a védőnői munka segítése terén a <b>közösségi média</b> igénybevétele még nem széles körű	A védőnők részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást <b>segítő, támogató együttműködések</b> et valósítanak meg, ezek <b>megtartása és kiterjesztése</b> szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok (dominancia növelése) és a szakellátást biztosító intézményrendszer (konzultatív együttműködések) irányába. <b>A közösségi média kiterjedt használata</b> , bevonása a védőnők munkájába, a szemléletformálás, az ismeretek átadása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Egészségügyi ellátás – egészségfejlesztő programok	Tematikus <b>egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, sportprogramok</b> iránti igény magas	Egészségfejlesztő, egészségtudatosságot erősítő, illetve sportprogramok, <b>ismeretterjesztő, szemléletformáló előadások, programok</b> , szűrések szervezése, megvalósítása, illetve ezekhez szakember biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## II.II. SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK, GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁS ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁS

A Szociális munkacsoport első ülésére 2024. június 19-én 9 órától került sor. Helyszíne: 4024 Debrecen, Piac utca 54. (Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzatának székhelye), II. emelet, Bocskai terem volt. A Szociális munkacsoport ülésén kerültek megvitatásra egyrészt a vármegye szociális alap- és szakellátásának, másrészt a gyermekjóléti alapellátásoknak és gyermekvédelmi szakellátásoknak a helyzete és fejlesztésének lehetőségei.

### SZOCIÁLIS ALAP- ÉS SZAKELLÁTÁS

#### II.II.1. Szociális alapszolgáltatások

##### a) HIÁNYOSSÁGOK

A szociális alapellátások mindegyikében nehezíti a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya a szolgáltatások biztosítását.

A **települési alapszolgáltatások** (házi segítségnyújtás, szociális étkezés, tanyagondnoki szolgáltatás, falugondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás; családsegítés) a legtöbb település lakossága számára nagy biztonsággal elérhetők. Rászorultságtól függően igénybe tudják venni az eltérő hátrányokkal küzdő személyek is. Minőségi különbségek elsősorban a családsegítő szolgáltatáshoz történő hozzáférésben tapasztalhatók, mert a nem helyben szervezett ellátások (időszakos hozzáférés) nem elég hatékonyak, szakmailag nem alkalmasak az egyének, családok problémáinak kezelésére, szükség lenne az állandó családsegítői jelenlétre a településeken.

A szociális szolgáltatások alapvetően a valamilyen hátránnyal küzdő, vagy krízishelyzetbe kerülő egyén vagy **család** **segítésére** irányulnak. A szolgáltatási hiányok ezekben az ellátási formákban elsősorban a szolgáltatás minőségéhez kapcsolódnak, hiszen alapvetően kötelező települési szintű ellátásokról van szó. A hiányok a szociális étkeztetés során az alacsony finanszírozottságon túlmenően a választhatóság hiányát jelentik, vagy az étel kifogásolható minőségét, a házi segítségnyújtás terén a nem megfelelő időtartamú gondozást, a tanyagondnoki vagy falugondnoki szolgáltatások során szintén a szükségletektől eltérő, attól rövidebb idejű támogatást. Ugyanakkor, szinte minden ellátás minőségét és hozzáférhetőségét befolyásolja, hogy megfelelő számú szociális szakember áll-e rendelkezésre a településen. Ezen a téren a vármegyében jelentős problémák vannak.

Ugyancsak problémás a hozzáféréssel összefüggésben, hogy a speciális szaktudással bíró szakemberek egy része nem érhető el a vármegye településein, amely súlyos problémákat okoz az ellátórendszerben.

1. sz. táblázat:

A SZOCIÁLIS ALAPSZOLGÁLTOK hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a LAKOSSÁG körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális települési alapszolgáltatások terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1)	Szociális étkeztetés alulfinanszírozottsága, <b>magas előállítási költségek</b>	A szociális étkeztetés esetén az állami támogatás nem fedezi a szolgáltatással kapcsolatos költségeket.	Az önkormányzatok alapanyagtermelésének (pl. zöldség, gyümölcs) bevonása a szociális étkeztetésbe a közmunkaprogram keretei közt, vagy azon túl. Plusz központi források lehetősége mind a tárgyi, mind a személyi feltételek (pl. 100 fő ellátott felett asszisztens foglalkoztatásának) biztosításához.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	A szociális étkeztetés-ben az ételek minősége olykor kifogásolható, a szolgáltatással való <b>fogyasztói elégedettség</b> szintje alacsony, nem megoldott diétás étkeztetés lehetősége, hétvégén is igény mutatkozik az ellátásra	A szociális étkeztetésben biztosított étel mennyiségével, minőségével gyakran nem elégedettek a fogyasztók, a választhatóság bevezetése nagyban javíthatja a szolgáltatást igénybe vevők elégedettségét.	Választhatóság (A-B menü) bevezetése a szociális étkeztetés által biztosított menüben. Diétás étkeztetés biztosítása feltételeinek megteremtése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Nem működik <b>főzőkonyha, a tálalókonyhák minősége</b> számos esetben nem megfelelő, nem korszerű	A települések jelentős részén nem, vagy nem megfelelő minőségben működik főzőkonyha, vagy kicsi, ezért a napi egyszeri meleg ételt egy szomszédos, vagy távolabbi településről szállítják.	Szociális konyhák, főzőkonyhák kialakítása, melegítő/tálalókonyhák és berendezései, eszközei (pl. mosogatógépek) modernizálása, fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4)	<b>Ételszállítás feltételei</b> nem megoldottak vagy korszerűtlenek	Szociális étkeztetést kiszállítással oldják meg számos helyen. Az elszegényedés, nyugdíjak inflálódása miatt a szociális étkeztetés egyre inkább a háztartások működőképességének fenntartását szolgálja, ezért (kiszállítási) feltételeinek javítása szükséges.	Gépjárművek beszerzése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5)	A házi segítségnyújtásban, de a teljes szociális szférában <b>alacsony a szakemberlétszám, a dolgozók leterheltsége nagy</b>	Az ellátottak rossz egészségi állapota és az életkor előrehaladtával tapasztalható további állapotrosszabbodás az ápolási, gondozási feladatok növekedését vonja maga után, az ágyban fekvők és a demenciában szenvedők speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnek, így egyre nagyobb teher hárul a dolgozókra, több dolgozóra van szükség.  Kevés dolgozó van a szociális szférában, a szakképzettség, speciális diploma megszerzése időigényes és költséges, a képzés időtartama alatt a helyettesítés megoldása problémákba ütközik, illetve nagy a lemorzsolódás is a szakmában.  A szociális szféra és a szociális szakmák, ellátott feladataik (széles skála, munkaidőkeretek) ismertsége rendkívül alacsony.	Megfelelően képzett, megbízható, hivatástudattal rendelkező szociális szakemberek számának bővítése; <b>a szakma megbecsültségének és érdekérvényesítő képességének növelése.</b>  A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.  A lemorzsolódás mértékének csökkentése érdekében <b>alkalmassági feltételrendszer és megfelelő (a személyiséget is feltáró) pályaeorientáció</b> a fiatalok számára a szociális szféra megismertetése és a szociális szakmák felé fordítása érdekében.  Szakképző Centrumokkal való együttműködés kialakítása, fenntartása, <b>duális képzésbe</b>	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			<p><b>való bekapcsolódás</b> (akkreditált képző helyek) annak érdekében, hogy a képző helyről kikerülve megfelelő szakmai és gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzen a diák és a szociális intézmény is megismerje a diák munkáját, hozzáállását, leendő munkavállalóját és a szakfeladatokat a mindennapokban.</p> <p>Az <b>önkéntesség</b> szerepének erősítése a szociális szférában, pl. az érettségihez kötött 50 órás <b>közösségi szolgálat</b> felhasználása a szociális szakmák megismertetésére és a diákok bevonására az intézmény és munkájának bemutatásával, a szakfeladatok megismertetése révén. <b>Nyári diákmunka</b> lehetősége is bevonható a fiatalok pályára csábítása érdekében.</p> <p>A kiegészítés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok</b>, események szervezése, rendszeres <b>elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; <b>bérrendezés.</b></p>			
6)	Gondozottakhoz való <b>eljutás</b> közlekedési és egyéb eszközigénye nagy	Helyi közlekedéssel nem oldható meg a gondozás, ezért a gondozók kerékpárt kénytelenek használni számos településen. Mivel nagy távolságokat kell megtenniük, a közlekedés a gondozástól veszi el az értékes időt. hogy az idő jelentős része ne a közlekedéssel menjen el a gondozási idő terhére.	Elektromos kerékpárok, személyautók és eszközök, pl. ételszállító táskák beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7)	<b>Szemléletformálás</b> hiánya, a nyújtott <b>szolgáltatás ismertsége,</b> mibenléte alacsony	Sokan azt gondolják a házi segítségnyújtásról, hogy ennek keretében „bejárónőt, takarítónőt” kapnak; többen nem gondolkodnak előre, hogy most nincs szükségük a szociális szféra adta segítségre, de később még lehet, erre fel kellene készülni mind szemléletben, mind anyagiakban.	Tájékoztatás nyújtása a szolgáltatásokról; szemléletformáló-, érzékenyítő programok a teljes lakosság számára már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8)	Az utcai szociális munkához szükséges <b>krízisautó</b> hiánya egyes településeken	Az utcai szociális munka ellátásához szükséges krízisautó hiánya több települést érint. Kisebb szolgálatoknál is kötelező eszköz a krízisautó, aminek a vásárlási és fenntartási költsége az adott intézmény számára erón felüli. A szűkös költségvetés nem teszi lehetővé az ilyen, kiemelten magas összegű fejlesztéseket.	Krízisautó beszerzéséhez és fenntartásához pályázati vagy központi forrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9)	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás <b>készülékei</b> elavultak, Gondosóra programmal való párhuzamosság, és gyakran a rászorultság miatti szegyenérzet okán <b>alacsony kihasználtság</b>	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás készülékei számos esetben elavultak, hibásak, illetve problémát jelent a gondosóra program párhuzamossága. A szolgáltatás előnyei (pl. szakképzett gondozó 24 órás készenléttel, 30 percen belül házhoz) és a készülék jelképes összegben való nyújtása (pl.50 Ft) ellenére kevesen veszik igénybe, mivel fut a Gondosóra program (65 éven felüli, ingyenes, közeli hozzátartozó felé jelzés). A két szolgáltatás és különbségeinek, tartalmának ismertsége alacsony.	Készülékvásárlás, készülékcseré Különböző szervezetek (pl. nyugdíjas szervezetek) felkeresése, részletes tájékoztatás nyújtása mindkét szolgáltatásról az előnyök-hátrányos kiemelésével. A két szolgáltatás feltételrendszerének átgondolása, a párhuzamosság kiküszöbölése a szociális szolgáltatásszervezés átgondolása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10)	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásba <b>bekerülés szabályai</b> nem követik az igényeket	A törvényben meghatározott bekerülési feltételek nem megfelelőek	A törvényben meghatározott bekerülési feltételek megváltoztatása, monitorozása.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,	nem

				Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
11)	A tanyagondnoki szolgálatban dolgozók leterheltsége nagy, <b>gépjárművének állapota</b> nem megfelelő	A tanyagondnoki szolgálat indításához, fenntartásához gépjármű beszerzésére	Gépjármű beszerzésére, mezőéri szolgálatokkal való együttműködés	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
12)	A <b>családsegítés finanszírozottsága</b> nem megfelelő, ami hátráltatja az ellátást	A családsegítés terén a különböző szakfeladatok finanszírozása nem reagál megfelelően a települések társadalmi összetételére, azt kizárólag a lakosságszámhoz köti, alulfinanszírozott. A szociális feladatok ellátása a kistelepüléseken nehezen, vagy egyáltalán nem biztosítható. A finanszírozás saját forrásból kiegészítése problémás. Szolgálati autó beszerzése, az elavult eszközpark pótlása, a meglévő épületállomány állapotának fejlesztése, energiahatékonyságának javítása az alulfinanszírozottság okán nehezen kivitelezhető. Az esetlegesen elérhető pályázatok adminisztrációs terhe óriási, elveszi az időt, energiát a szakmai munkától.	Állami finanszírozás emelése és/vagy pályázati források bevonásának biztosítása a magasabb létszám fenntartásához, illetve szolgálati gépjárművek, eszközök beszerzéséhez, intézményi infrastruktúra és informatika hálózat újításához, fejlesztéséhez. A pályázat adminisztratív elemeinek csökkentése, pályázatírás, projektmenedzsment átvállalása a mindennapi szakmai munka ellátása érdekében. A fenntartói külön feladatok, kérések számának csökkentése, illetve ezek elvégzéséhez külső szakember, szaktudás bevetése és megfelelő infokommunikációs háttér és infrastruktúra biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

13)	<p><b>Létszámhiány, a családsegítők munkaidejük nagy részében <b>egyéb teendőket</b> látnak el, nincs mindennapi <b>jelenlét</b></b></p>	<p>A klasszikus családsegítésre nincs, vagy kevés az idő, mert a gyermekjóléti alapellátási feladatok jelentősen leterhelik a településeken dolgozó szakembereket.</p> <p>Hiányoznak, vagy kis számban vannak jelen az olyan speciális szakemberek, mint pl. a pszichológus, a fejlesztőpedagógus, a családterapeuta, mediátor. Különösen a kisebb településeken lenne nagy segítség saját szakemberek alkalmazására, hiszen kistelepüléseken nagyobb arányban élnek mélyszegénységben és hátrányos helyzetben élő lakosok és deviáns személyek, akik a gondozotti kört adják.</p> <p>A szakma ellátásához szükséges (tovább/át-) képzések elvégzésében kis létszám-kapacitások jellemzőek, időigényes, költséges képzések ezek, emiatt kevés a szakember.</p> <p>Helyben nem, vagy nem minden nap elérhető szakemberek, a segítség hiánya miatt a szakma hatékonysága csökken, számos eset kerül a szakellátásba, ami alapellátás keretében is orvosolható lenne.</p> <p>A közösségek száma csökken, megtartó erejük gyengül, holott ezek támogató hatása jelentős lenne.</p>	<p>Speciális szakemberek képzésének biztosítása és a szakemberek (pl. gyermek-és felnőtt pszichológus, mediátor, fejlesztőpedagógus, családterapeuta) helyben biztosítása, akár több település összefogásával.</p> <p>Alapellátás megerősítése szakemberállomány növelésével, bérrendezéssel, eszközállomány fejlesztésével, a különböző intézmények együttműködésével. Családgondozók számának növelése, jogszabálymódosítás.</p> <p>Adminisztrációs terhek csökkentése, időgazdálkodás a mesterséges intelligencia és az online tér adta lehetőségek kiaknázásával a szakma egyes feladatai során, figyelembe véve a kommunikáció és a személyes találkozásra vonatkozó szakmai alapelveket.</p> <p>Tanulmány, igényfelmérés készítése arra irányulóan, hogy a szociális szakma mely területein lehetne sikerrel, hatékonyan alkalmazni a digitális világ előnyeit, csökkenteni a gondozottakhoz utazással töltött időt, ezáltal növelve a személyes szakmai munka terét, idejét.</p> <p>Közösségépítés, a közösségi szociális munka megerősítése, ehhez helyszínek, közösségi-szociális játszóterek (pl. Játszva megelőzni program), közösségi terek kialakítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
-----	--	--	---	--	---	-----

			közösségszervezéssel egybekötve, a nonprofit, és vagy egyházi szféra (gyülekezeti megoldások) együttműködéseire is építve.			
14)	<b>Lefedetlen szakmai területek</b> biztosítása a családsegítés terén	A családsegítés területén fontos lenne a jelenleg még lefedetlen területek biztosítása, elsősorban a családterápia, a mediáció, a családkonzultáció témakörében. Fontos lenne, hogy több szakember alkalmazására nyíljon lehetőség, hogy időben többet tudjanak foglalkozni az arra rászorultakkal. Több, különböző szemléletű szakember jelenléte, akik átfogóbban tudják kezelni az egyéneken és családokban felmerülő problémákat.	Több szakember alkalmazása a családsegítés terén (pl. családkonzultáció témakörében mediátor, családterapeuta), az átfogóbb szemléletű és hatékony munkavégzés érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
15)	Bizalmatlanság, <b>tájékoztatatlanság</b> a családsegítéssel kapcsolatban	A családsegítéssel kapcsolatban kialakult bizalmatlanság.	Szemléletformálás, tájékoztatás, illetve tájékoztató kiadványok a nyújtott szolgáltatások tartalmáról, hasznáról	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
16)	Családsegítők <b>szakmai támogatása</b> nem elegendő, kiegészítés	A családsegítésen belül egyre nagyobb szükség van a pszichológusi tanácsadásra, illetve szupervízió igénybevételére.	Több pszichológus alkalmazása, szupervízió biztosítása Szakemberek, pl. pszichológusok alkalmazása több település összefogásával, közös finanszírozással.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
17)	<b>Szakemberhiány</b> a szociális szférában, a duális képzés adta lehetőségek még kihasználatlanok	Szükséges szakemberek létszáma alacsony, nem elegendő óraszámban elérhető, vagy csak messze. Számos ok (pl. alacsony bérezés, ismerethiány, szemlélet) miatt kevesen szeretnének a szociális szférában dolgozni. A duális képzés adta lehetőségek előnyei (gyakorlatorientáltság, jövő	Logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus képzés támogatása, foglalkoztatási támogatások biztosítása, szociális szakmát választókkal duális	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

		szakembereinek kiképzése, jövőbeli munkaerő lehetősége, pozitív anyagi vonatkozások) azonban még kevésbé kihasználtak, potenciált jelentenek a munkaerő számának növelése terén.	képzés megvalósítása, előnyeinek ismertetése; bérrendezés. Pályaorientáció, életpályamodell kialakítása;	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
18)	Szakemberek leterheltsége magas, <b>számos „egyéb” feladatot</b> kénytelenek ellátni a rászorulóknak számára	Ügysegéd biztosítása, jogi- és adósságkezelési tanácsadás hiányzik számos településen, ami azonban nagy szükségként mutatkozik. Egyre több a lakosok körében a felhalmozott adósság. A probléma megoldásához speciális tudással és jogosultságokkal bíró szakember azonban alig van, pedig nagy segítséget jelentene a családsegítés keretében ilyen státusz kialakítása és betöltése.	Ingyenesen igénybe vehető ügysegéd, jogi-, adósságkezelési tanácsadás biztosítása szakemberekkel a családsegítő munka keretei közt, ilyen irányultságú szakemberképzés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
19)	<b>Segítők</b> szakmai segítségnyújtásának, konzultációjának hiánya	Módszertani intézmények kiépítése fontos minden szolgáltatásnyújtás esetén. Szükséges a szakemberekkel való havi legalább egy kerekasztal-beszélgetés, mely feltárhatná minden egyes szakfeladat hiányosságait az érzékelt problémákkal összefüggésben.	Szakmai kerekasztalbeszélgetések, fórumok szervezése, ahol a különböző segítő szakmák szakemberei megbeszélhetik, megismerhetik szakmai problémáikat és közösen megoldásokat találhatnak rájuk. Szociális szakmának legyen gazdaszervezete, minisztériuma.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
20)	A szociális szféra <b>megbecsültsége</b> kicsi	Kevesen választják a szociális segítő szakmákat élethivatásukként, egyrészt az alacsony bérek, másrészt a szakmaterület alacsony ismertsége okán, az át/továbbképzések időigénye és költsége magas, a továbbképzéseken való részvétel nagyon nehéz a helyettesítés emberigénye okán is	Tájékoztatás, a szociális szféra szerteágazó jellegének bemutatása, a szociális szakmában dolgozók munkájának megismertetése, érzékenyítő, szemléletformáló programok megvalósítása. Továbbképzések online rendszerének megerősítése, e-learning kiterjesztése, költségeinek mérséklése Bérrendezés	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

21.)	A szociális szakemberek <b>továbbképzési, ismeretfrissítési</b> lehetőségeik korlátozottak	A szociális területen dolgozó szakemberállomány továbbképzése, ismeretek frissítése, rendszeres továbbképzések nem, vagy korlátozottan elérhetőek	Képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiegészítő kezelés, megelőzés, stresszkezelési technikák stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
22.)	A szociális szférában az ellátást az <b>elavult, hiányos IKT eszközpark és a felhasználói szintű hiányosságok</b> akadályozzák	A szociális szférában az ellátást egyrészt az eszközpark modernizációjának elmaradása miatt az elavult, hiányos IKT eszközpark, másrészt a felhasználók képzésének elmaradása okán a felhasználói szintű hiányosságok is akadályozzák.	IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
23.)	<b>Információhiány</b> az elérhető szolgáltatásokról	Számos településen a peremterületeken, tanyákon élőkhöz nem jut el az információ az igénybe vehető ellátásokról, így nem tudják azokat igénybe venni.	Megfelelő tájékoztatási rendszer kialakítása, hogy mindenki egyenlően tájékozódhasson az általa igénybe vehető ellátásokról és biztosítani részükre a hozzájutáshoz való segítséget.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

**2. sz. táblázat:**

A szociális alapszolgáltatások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális alapszolgáltatások terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valószínűleg	
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1)	Kreatív foglalkozások hiánya	A fogyatékkal élők nappali ellátásában alkalmazott művészetterápiás foglalkozások, lehetőségek kevesek számára elérhetők, a települések nappali ellátásai önerőből nehezen tudják megvalósítani.	Fogyatékos személyek részére művészetterápiás foglalkozások szervezése, az elkészült művekből kiállítások, nyilvános események bonyolítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Közösségépítő, szabadidős és rekreációs programok hiánya	A fogyatékkal élő gyermekeket és felnőtteket gondozó családok izolációjának elkerülésére kevés a közösségi program.	A fogyatékos gyermekeket/felnőtteket saját otthonukban nevelő családok (ideértve a nevelőszülői családokat) részére közösségépítés, tapasztalatcsere, szabadidős, rekreációs programok szervezése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	A felnőtt fogyatékkal élők számára nincs elérhető foglalkoztatási lehetőség	Szükség lenne a felnőtt fogyatékkal élő fiatalok számára részidős, atipikus foglalkoztatási formák kialakítására, illetve a szabadidő hasznos eltöltését biztosító lehetőségekre	Részidős, atipikus foglalkoztatási lehetőségek felkutatása, szervezése, szabadidős tevékenységek szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4)	Ismétlődő, kötelező egészségügyi állapot-béli felülvizsgálatok	Kötelező állapotfelülvizsgálati eljárások, illetve a végleges állapot megállapításának hiánya számos technikai problémát, többlet szervező munkát igényel, többletköltséget okoz a fogyatékkal élők és családjaik számára azokban az állapotokban is, amelyek egyértelműen visszafordíthatatlanok.	Egészségügyi, fogyatékosági állapotok kötelező, rendszeres felülvizsgálati protokolljának átvilágítása, módosítása a túlzott adminisztráció és felesleges teendők kiszűrése érdekében	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>IDŐSEK</b>						
1)	Közösségi aktivitást fenntartó, elmagányosodást megakadályozó programok hiánya	Az idősök elmagányosodása, közösségi aktivitásuk csökkenése súlyos következményekkel járó probléma. Az aktivitást fenntartó programok, a közösségélmény megélése kevesek lehetősége. A generációk egymás mellett élése, előnyeinek bemutatása, kiaknázása számos előnnyel járna, az erre irányuló programok, foglalkozások száma kevés.	Idősök számára közösségi és érzékenyítő programok rendezvények, alkalmak és előadások tartása. Generációkon átívelő programok, rendszeres foglalkozások megvalósítása, ezeken a fiatal (óvodás, iskolás, középiskolás) és idős nemzedékek számára tapasztalati élmények megélésének biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Tanyagondnoki szolgálat hiánya	A településközponttól távol élő idős lakosok számára kiemelten fontos, hogy elérjék a számukra biztosított szociális ellátásokat. Ez azonban a tanyagondnoki szolgálat nélkül a kistelepüléseken nem biztosítható. Emiatt a hátrányos helyzetű lakosok hozzáférési esélye az ellátásokhoz sokkal rosszabbak, mint a településen élőké.	Tanyagondnoki szolgálat szervezése a külterületekkel rendelkező települések rászoruló lakossága számára. Ehhez gépjármű biztosítása/beszerzése, valamint szakember alkalmazása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Házi segítségnyújtás gondozói létszáma alacsony	Többeknek lenne szüksége házi segítségnyújtásra, mint ahányan igénybe tudják venni. A hozzáférést akadályozza a szakemberek alacsony létszáma. Emiatt gyakran közfoglalkoztatott munkavállalókkal vagy az alapellátás más területein dolgozókkal próbálják a legsúlyosabb hiányokat pótolni. A létszámhiány súlyosan nehezíti a hátrányos helyzetű személyek hozzáférési esélyeit az ellátáshoz.	A házi segítségnyújtásban a szakemberek számának szükség szerinti tervezése, biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Házi segítségnyújtás esetében a csak szociális segítségben részesülők száma	A házi segítségnyújtás biztosítása során szociális segítséget vagy személyi gondozást nyújtanak az igénybe vevők számára. A szociális segítség tevékenységei: lakókörnyezeti higiénia és a háztartási tevékenységben való közreműködés.	Normatíva emelése szociális segítség esetében. Szakképzettség nélküli személyek és/vagy közcélúak	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

	nagyon alacsony, a szolgáltatást nyújtók nem tudják vállalni az alacsony finanszírozás miatt.	Házi segítségnyújtás esetében a szociális segített igénybe vevők száma alacsony. Egyik oka a szociális segítés nagyon alacsony finanszírozása (25.000 Ft/fő/év), ezért a szolgáltatást nyújtók nem tudják vállalni a szociális segített. A szakképzettséggel rendelkező szakemberek személyi gondozásban részesülők esetében együttesen végeznek szociális segített is. A másik ok a szakemberek hiánya.	foglalkoztatása, önkéntesek alkalmazása.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5)	A házi segítségnyújtás rendszerében a gondozók közlekedésének támogatása nem megfelelő	A gondozók számára gyakran jelentős probléma, hogy tömegközlekedéssel nem tudnak eljutni a gondozott személyek lakásaihoz, ezért kénytelenek leggyakrabban kerékpárt használni. Mivel nagy távolságokat kell megtenniük, ez a gondozástól veszi el az értékes időt. Szükség lenne modernebb, elsősorban elektromos kerékpárokra, hogy nőhessen a gondozási idő.	A házi segítségnyújtók számára elektromos biciklik, közlekedést segítő modern eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6)	A szociális étkeztetés keretében nem megfelelő minőségű és mennyiségű ételt kapnak az ellátottak	Az ételek kifogásolt minősége és/vagy mennyisége általában azokon a településeken jellemző, ahol helyben nem biztosítják a választhatóságot (A, B menü), illetve ahol nem helyben főzik az ételt, hanem egy másik település szolgáltatója szállítja.	Az ételek választhatóságának biztosítása, illetve a konyha helybeni működtetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7)	Az étel szállítási feltételei nem biztosítottak	Az ételkiszállítást nehéz terepviszonyok között is biztosítani szükséges, ezt jó állapotú, műszakilag kifogástalan gépkocsival lehetne megoldani.	Az ételszállítás feltételeinek korszerűsítése biztonsággal működő, jó műszaki állapotú gépkocsi beszerzésével	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>GYERMEKEK, IDŐSEK, NŐK, FOGYATÉKKAL ÉLŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1)	A családsegítő szolgáltatás helyben nincs megszervezve, időszakosan máshonnan biztosítják az ellátást.	A más településről érkező, és csak időszakosan jelen lévő családsegítő (kéthetente egy alkalom, heti fél nap stb.) számára nem áll rendelkezésre elegendő idő a családsegítői feladatok ellátására, a megoldással a sürgős családsegítést érintő problémákra nincs mód azonnal reagálni.	Helyben foglalkoztatott családsegítő szakember, aki folyamatosan tartja a kapcsolatot a helyi rászorulókkal	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2)	A családsegítői munkavégzéshez szükséges tárgyi eszközök hiányoznak vagy elavultak	A munkavégzéshez szükséges feltételek, eszközpark hiányosságai, rossz minősége korlátozottan teszi lehetővé a megfelelő szakmai munka végzését, gyengíti a munkavégzés minőségét	A szükséges eszközök beszerzése vagy cseréje, elsősorban új gépkocsik, kerékpárok, számítógépek stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	A családsegítői tevékenységgel összefüggésben hiányzó/ lefedetlen tevékenységi területek vannak, nem tudják biztosítani a tevékenység körébe sorolt elvárható szolgáltatásokat a nagyfokú szakemberhiány miatt	A családsegítés terén komoly nehézséget jelent, hogy kellő szakértelem hiányában lefedetlen szakterületek vannak. Ezek többnyire olyan specifikus, elsősorban a tanácsadási tevékenységhez kapcsolható területeken jelentkeznek, mint az adósság-kezelés, a jogi tanácsadás, a pszichológiai tanácsadás, a pénzügyi tanácsadás, a gyermek-neveléssel összefüggésben felmerülő kérdések, problémák, a családi, párkapcsolati problémákra irányuló tanácsadás. Egyre nagyobb az igény a naprakész tájékoztatás nyújtása iránt a jobb megélhetéshez, az elérhető támogatások, kedvezményes hitelek, ügyintézés menetével stb. kapcsolatban.	A családsegítéssel összefüggésben a szakemberhiány enyhítése, a szükséges szakmai feladatok ellátására a szakemberek beállítása specifikált szaktudással: pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, jogász stb. A szakemberhiány enyhítése érdekében képzések, átképzések szervezése a szakmán belül. A tájékoztatás, naprakész információk nyújtása alapjainak biztosítása, a humán erőforrás folyamatos tájékoztatása, képzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Családsegítő és más szakterületeken dolgozók számára hiányoznak a mentális egészséget, pszichés biztonságot, kiégést megelőző foglalkozások, programok	A munkavégzés hatékonyságának növelése érdekében nagy szükség lenne a munkát végzők pszichés terhelésének csökkentésére, a szakemberek mentális és szakmai erősítésére megfelelő munkahelyi támogatással	Különböző munkahelyi támogató programok szervezése: szupervíziók, továbbképzések, szakmai fórumok, konferenciák, találkozók stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>NŐK</b>						
1)	Az alacsony iskolázottságú (különösen a roma származású) kisgyermekes munkanélküli nők nem tudnak elhelyezkedni	Helyben nincs foglalkoztathatósági lehetőség, kizárólag a közfoglalkoztatás szűkülő lehetőségeibe tudnak csupán bekapcsolódni, korlátozott számban.	A helyben elérhető munkaerőpiaci lehetőségek bővítése a kisgyermekes nők számára, illetve a közfoglalkoztatás létszámkeretének bővítése a kisgyermekes munkanélküli roma nők érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2)	A közösségek gyengülése, családok elszigetelődése nyomán számos mentális betegség előfordulása nő	Számos településen nagyon kis számban vannak jelen olyan közösségek, közösségi és szabadidős programok, események, ahol a családok, a különböző generációk együtt lehetnek, közösen szerezhettek élményt, kötődéseik egymáshoz erősödhetnek, ezáltal mentális egészségük javulhat.	Generációkon átívelő programok, rendszeres foglalkozások, ezeken a fiatal (óvodás, iskolás, középiskolás) és idős nemzedékek számára tapasztalati élmények megélésének biztosítása. Család-barát programok, események megszervezése és megvalósítása a helyi intézmények, nonprofit szervezetek szervezésében, együttműködésében.	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
----	---	--	---	--	---	-----

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Megfelelően képzett, megbízható, hivatástudattal rendelkező szociális szakemberek számának bővítése; a szakma megbecsültségének és érdekérvényesítő képességének növelése a megoldási javaslatok egyik legfontosabb eleme volt a szociális alapszolgáltatások körében. A továbbképzéseket, szakirányú képzéseket, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló képzéseket kizárólag az elvégzés ösztönzésével pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával tartják hatékony megoldásnak. A lemorzsolódás mértékének csökkentése érdekében alkalmassági feltételrendszer és megfelelő (a személyiséget is feltáró) pályaaorientációt tartanak fontosnak a szakemberek a fiatalok számára a szociális szféra megismertetése és a szociális szakmák felé fordítása érdekében. A Szakképző Centrumokkal való együttműködés kialakítását, fenntartását, a duális képzésbe való bekapcsolódást szintén hangsúlyos megoldásnak gondolják annak érdekében, hogy a képző helyről kikerülve megfelelő szakmai és gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzen a diák és a szociális intézmény is megismerje a diák munkáját, hozzáállását, leendő munkavállalóját és a szakfeladatokat a mindennapokban. Felhasználnák az önkéntesség szerepének erősítését is a szociális szférában, pl. az érettségihez kötött 50 órás közösségi szolgálatot is felhasználnák a szociális szakmák megismertetésére és a diákok bevonására az intézmény és munkájának bemutatásával, a szakfeladatok megismertetése révén. A nyári diákmunka lehetőségét is bevonhatónak gondolják a fiatalok pályára csábítása érdekében. A kiegészítő, pályaelhagyás érdekében pedig a szakma képviselői számára különböző motiváló programok, események szervezését, rendszeres elismeréseket, a szupervízió lehetőségének biztosítását és a bérrendezést tartanak megfelelő megoldásnak. A szociális étkeztetés terén az önkormányzatok alapanyagtermelésének (pl. zöldség, gyümölcs) bevonását javasolják a szakemberek a szociális étkeztetésbe a közmunkaprogram keretei közt, vagy azon túl. Ugyanakkor felhívják a figyelmet arra, hogy plusz központi források bevonásának lehetőségét kell megvizsgálni mind a tárgyi, mind a személyi feltételek (pl. 100 fő ellátott felett asszisztens foglalkoztatásának) biztosításához. A szociális konyhák, főzőkonyhák kialakítása, melegítő/tálalókonyhák és berendezéseinek, eszközeinek a modernizálása, fejlesztése, illetve a kerékpár-és gépjárműállomány fejlesztése megoldást jelenthet a feltárt hiányosságok mérséklésére. A tájékoztatás nyújtása igen fontos a szolgáltatásokról; szemléletformáló-, érzékenyítő programok jelenthetnének megoldást a teljes lakosság számára már általános iskolás kortól. Ezért érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése lenne szükséges. A családsegítés terén az állami finanszírozás emelése és/vagy pályázati források bevonásának biztosítása jelenthetne megoldást a magasabb létszám fenntartásához, illetve szolgálati gépjárművek, eszközök beszerzéséhez, intézményi infrastruktúra és informatika hálózat újításához, fejlesztéséhez. A speciális szakemberek képzésének biztosítása és a szakemberek (pl. gyermek-és felnőtt pszichológus, mediátor, fejlesztőpedagógus, családterapeuta) helyben biztosítása, akár több település összefogásával is megjelent a lehetséges megoldások közt a családsegítés vonatkozásában, éppígy az alapellátás megerősítése a szakemberállomány növelésével, bérrendezéssel, eszközállomány fejlesztésével, a különböző intézmények együttműködésével. A családgondozók számának növelését és a jogszabálmódosítást is megoldási javaslatként fogalmazták meg a szakemberek. Igényfelmérést tartának szükségesnek arra irányulóan, hogy a szociális szakma mely területein lehetne sikerrel, hatékonyan alkalmazni a digitális világ előnyeit, csökkenteni a gondozottakhoz utazással töltött időt, ezáltal növelve a személyes szakmai munka terét, idejét. A közösségépítést, a közösségi szociális munka megerősítését, ehhez helyszínek, közösségi-szociális játszóterek, közösségi terek kialakítását (közösségszervezéssel egybekötve) fontos megoldásnak tekintik, amelyben alapozni lehetne a nonprofit, és vagy egyházi szféra együttműködéseire is. Több szakember, pl. pszichológusok alkalmazásában látnának megoldást a szakemberek akár több település összefogásával, közös finanszírozással látják ezt megvalósíthatónak. Kiemelik a logopédus, pszichológus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus képzés támogatását, a foglalkoztatási támogatások biztosítását, a szociális szakmát választókkal duális képzés megvalósítását, előnyeinek ismertetését és a bérrendezést is a megfelelő pályaaorientáció, életpályamodell kialakítása mellett.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Fogyatékos személyek részére művészetterápiás foglalkozások szervezése, az elkészült művekből kiállítások, nyilvános események bonyolítása segítheti a jobb minőségű, széleskörűbb szolgáltatásnyújtást. Elengedhetetlennek tartják a szakemberek a fogyatékos gyermekeket/felnőtteket saját otthonukban nevelő családok részére a közösségépítést, a tapasztalatcserét, szabadidős, rekreációs programok szervezését. A részidős, atipikus foglalkoztatási lehetőségek felkutatása, szervezése, szabadidős tevékenységek szervezése e célcsoport számára különösen hiánypótló megoldás lenne. A segítő szakemberek fontosnak tartják a hatékonyabb és szakmai munka végzése szempontjából az egészségügyi, fogyatékosági állapotok kötelező, rendszeres felülvizsgálati protokolljának átvilágítását és módosítását a túlzott adminisztráció és felesleges teendők kiszűrése érdekében. Az idősek korcsoportja vonatkozásában közösségi és érzékenyítő programok, rendezvények, alkalmak és előadások tartása szerepel a megoldási javaslatok közt. A generációkon átívelő programok, rendszeres foglalkozások megvalósítása, ezeken a fiatal és idős nemzedékek számára tapasztalati élmények megélésének biztosítása különösen hatékony megoldás lehet az elszigetelődés, elmagányosodás megelőzése érdekében is. A külterületekkel rendelkező települések rászoruló lakossága számára a tanyagondnoki szolgálat szervezése különösen szükséges megoldás lehet, mely gépjármű biztosításával, valamint szakember alkalmazásával lehet hatékony. A házi segítségnyújtásban a szakemberek számának szükség szerinti tervezése, biztosítása hasznos lenne, melyhez a normatíva emelése lenne fontos, különösen a szociális segítség területén. Szakképzettség nélküli személyek és/vagy közcélúak foglalkoztatása, önkéntesek alkalmazása is megjelent a megoldási javaslatok közt a szakemberhiány mérséklése céljából, azonban a hatékony munkavégzés elengedhetetlen a meglévő eszköz-és járműpark (pl. elektromos biciklik, közlekedést segítő modern eszközök) modernizálása nélkül. A szociális étkeztetés terén az ételek választhatóságának biztosítása, a konyha helybeni működtetése, az ételszállítás feltételeinek korszerűsítése biztonsággal működő, jó műszaki állapotú gépjárművek beszerzésével javíthatja a szolgáltatás színvonalát. A gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal és mélyszegénységben élők, romák célcsoportja számára megoldást jelenthet a helyben foglalkoztatott családsegítő szakember, aki folyamatosan tartja a kapcsolatot a helyi rászorulókkal. A családsegítéssel összefüggésben a szakemberhiány enyhítése lenne szükséges, a szükséges szakmai feladatok ellátására a szakemberek beállítása specifikált szaktudással: pszichológus, gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, jogász stb alkalmazásával. A szakemberhiány enyhítése érdekében képzések, átképzések szervezése szükséges a szakmán belül. A tájékoztatás, naprakész információk nyújtása alapjainak biztosítása, a humánerőforrás folyamatos tájékoztatása, képzése a hátrányos helyzetű célcsoportok vonatkozásában is elengedhetetlen. A helyben elérhető munkaerőpiaci lehetőségek bővítése lenne szükséges a kisgyermekes nők számára, illetve a közfoglalkoztatás létszámkeretének bővítése a kisgyermekes munkanélküli roma nők érdekében. A generációkon átívelő programok, rendszeres foglalkozások, ezeken a fiatal s idős nemzedékek számára tapasztalati élmények megélésének biztosítása, a család-barát programok, események megszervezése és megvalósítása a helyi intézmények, nonprofit szervezetek szervezésében, együttműködésében különösen hatékony segítséget jelenthet a hátrányos helyzetű célcsoport vonatkozásában.

## a) HIÁNYOSSÁGOK

A **szociális nappali ellátások** terén a szolgáltatási hiányosságok körében több problémát is jeleztek a települések. A nappali ellátás igénybevételéhez el kell tudni jutni oda, ahol a szolgáltatást nyújtják. Ez több esetben nem megoldható önállóan az arra rászorulóknak, ezért azok az intézmények, amelyek nem tudják az el- és hazaszállítást megoldani, nem tudják segíteni a célcsoportot a szolgáltatás igénybevételében. Több településről szakemberhiányt jeleztek, elsősorban pszichológus és pszichiáter szakemberekre lenne szükség több nappali intézményben. Ugyanakkor fejlesztő és egyéb tanácsadó szakértő is hiányzik a rendszerből, amely korlátozza az ellátások működését, hatékonyságát és igénybevehetőségét.

Több, fogyatékkal élő személyekkel foglalkozó intézmény jelezte, hogy a gondozottjaik állapotának fenntartásához és fejlesztéséhez rendkívül hiányos az eszközkészletük, amely ellehetetleníti az eredményes munkát. Szükség lenne készségfejlesztő eszközökre, vizuális érzékelést fejlesztő eszközökre, mozgást fejlesztő eszközökre, tartást erősítő segédeszközökre stb. Szinte minden járásban problémát okoz az elöregedett gépkocsipark vagy egy hiányzó modern szállítójármű. Ugyancsak probléma az elavult informatikai eszközkészlet, a hiányzó számítástechnikai háttér.

Az idősek nappali ellátásával kapcsolatban különösen nagy igény lenne a demens nappali ellátás biztosítására, amelyet csak néhány járásban tudnak megoldani. Több esetben a probléma a férőhelyek számának bővítéséhez kapcsolódik, kapacitáshiány miatt maradnak ki rászorulóknak az ellátásból.

Ugyancsak fontos, hogy a kiváló szakembereket meg tudja tartani a rendszer, ehhez pedig több támogatásra van szükségük a szakmai fejlődésben, a kiégés megelőzésében, a jövedelmük rendezésében, a munkahelyi körülményeik javításában, az eszközfejlesztéshez szükséges pénzügyi források biztosításában.

1. sz. táblázat:

A szociális nappali ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a LAKOSSÁG körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a SZOCIÁLIS NAPPALI ELLÁTÁSOK terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben való sül-e meg
1.)	A szociális <b>szakemberek</b> száma kevés; továbbképzési, ismeretfrissítési lehetőségeik korlátozottak	A megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya jellemző. A szociális területen dolgozó szakemberállomány továbbképzése, ismeretek frissítése, rendszeres továbbképzések nem, vagy korlátozottan elérhetőek	Pályaorientáció, életpályamodell kialakítása; Képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiégés kezelése, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A szociális szférában az ellátást az <b>elavult, hiányos IKT eszközpark</b> és a <b>felhasználói szintű hiányosságok</b> is akadályozzák	A szociális szférában az ellátást egyrészt az eszközpark modernizációjának elmaradása miatt az elavult, hiányos IKT eszközpark, másrészt a felhasználók képzésének elmaradása okán a felhasználói szintű hiányosságok is akadályozzák.	IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A szociális nappali ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a SZOCIÁLIS NAPPALI ELLÁTÁSOK terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1)	Az intézménybe történő szállítás és hazajuttatás nehézsége	A fogyatékkal élők nappali intézménybe juttatása és hazaszállítása nem megoldott. Amennyiben a család sem tudja ezt vállalni/megoldani, az érintett nem tudja igénybe venni az ellátást.	Gépkocsi biztosítása és a szállítás megszervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Fogyatékos személyek speciális fejlesztéséhez szükséges eszközök hiánya	A fejlesztés során szükség lenne több speciális foglalkozási anyagra, készségfejlesztő eszközökre, pl. mozgást fejlesztő eszközökre, tartást erősítő segédeszközökre, vizuális érzékelést fejlesztő eszközökre	A speciális foglalkozási anyagok, a szükséges eszközök beszerzése, biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Nem ismert azon pszichiátriai betegek pontos száma, akik igényelnék a nappali ellátást	Nem ismert a településeken azon pszichiátriai betegek száma, akik igénybe vennék a nappali ellátást, ilyen irányú felmérés nem történt.	Felmérés készítése a pszichiátriai betegek körében arra vonatkozóan, hogy igénybe vennének-e nappali ellátást.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>IDŐSEK</b>						

1)	A tanyán élő idős személyek eljutása a nappali ellátást nyújtó intézménybe nem biztosított	A tanyagondnoki szolgálat hiányának egyik súlyos következménye, hogy a tanyán/külterületen élők nem tudják igénybe venni az idős korúak nappali ellátása keretében biztosított szolgáltatásokat.	Tanyagondnoki szolgáltatás szervezése, biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Az idősek nappali ellátása szolgáltatásainak megfelelő színvonalú biztosításához a meglévő infrastruktúra elavult, számos esetben tárgyi eszközök, informatikai eszközök hiányoznak	A működéshez szükséges feltételek, korszerű és akadálymentes infrastruktúra, a megfelelő tárgyi eszközök, a modern informatikai eszközök megléte elengedhetetlen feltételei az eredményes, magas színvonalú szakmai munkának. Az idős gondozottak az internet segítségével kapcsolatot tarthatnának a távolabb élő rokonaikkal, amennyiben az idősek klubja ezt a szolgáltatást biztosítani tudná számukra. Szintén fontos lenne, hogy az idősek „kimozdíthatók” legyenek a településről, ezt kirándulások szervezésével lehetne megoldani.	Infrastrukturális fejlesztések, bővítések, építések, továbbá tárgyi eszközök, informatikai géppark beszerzése, működtetése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Az idősek nappali ellátása szolgáltatásainak megfelelő színvonalú biztosításához a munkatársak szakmai tudása egyes esetekben nem megfelelő. Hiányzik egy olyan tanácsadási szolgáltatás a vármegye egyes településein, amely segítene az adott személy és közvetlen környezete számára annak eldöntésében, hogy milyen ellátásra szorulna a potenciális ellátott.	A magas színvonalú szakmai munka biztosításának elengedhetetlen feltétele, hogy a munkatársak naprakész ismeretekkel és információkkal rendelkezzenek. Számos esetben problémát jelent az idős betegek és hozzátartozói számára, hogy eldöntsék, ilyen szolgáltatás, ellátás igénybevétele lenne a legmegfelelőbb, ehhez alig kapnak segítséget.	A megfelelő szakmai továbbképzések, információs napok szervezése, biztosítása  Olyan intézményes (gerontológiai – geriátriai) tanácsadás biztosítása, amely segítené a megfelelő szolgáltatási háttér megválasztását és elérését.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Ingyenes közösségi programok az idősek számára	A településeken több ingyenes, időseket célzó közösségi programra lenne szükség, amelyek hozzájárulhatnak az elszigetelődés enyhítéséhez, megelőzéséhez	Az idősek által is igénybe vehető ingyenes közösségi programok, találkozók,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

			rendezvények szervezése	tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5)	Demens személyek ellátását célzó nappali szolgáltatás bevezetése	A demenciával küzdő személyek száma folyamatosan növekszik, a szociális ellátórendszer nem követi az ehhez kapcsolódó igényeket, ezért az érintettek helyben nem tudnak az állapotuknak megfelelő segítséget kapni	Idős korú demens személyek nappali ellátásának szervezése, biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szociális nappali ellátások nyújtását éppúgy a szakemberhiány jellemzi, mint a teljes szociális szférát. A pályorientáció, életpályamodell kialakítása; a képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiégés kezelése, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.) hatékony megoldást jelenthet a feltárt problémákra. Az IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése szintén segítheti a szociális nappali ellátások szolgáltatási színvonalának emelését, hozzáférhetőségének javítását.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A fogyatékkal élők nappali intézménybe juttatása és hazaszállítása terén feltárt problémák megoldását segítheti a gépjármű biztosítása és a szállítás megszervezése, melyre számos településen nagy igény merült fel. A speciális foglalkozási anyagok, a szükséges eszközök beszerzése, biztosítása mind-mind hozzájárul az igénybe vevők számára nyújtott szolgáltatás minőségének javításához, hatékonyságának növeléséhez. Felmérés készítése lenne szükséges a pszichiátriai betegek körében arra vonatkozóan, hogy igénybe vennének-e nappali ellátást a településeken. A nappali ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése, bővítése, újak építése, továbbá tárgyi eszközök, informatikai géppark beszerzése, működtetése különösen nagy segítség lenne a szolgáltatást nyújtók számára, miközben az ellátottak is jobb minőségű szolgáltatásban részesülhetnének. A megfelelő szakmai továbbképzések, információs napok szervezése, biztosítása az infrastrukturális fejlesztéseken túl szintén kiemelt helyen áll a megoldási javaslatok közt. Olyan intézményes (gerontológiai – geriátriai) tanácsadás biztosítását javasolják a szakemberek, amely segítené a megfelelő szolgáltatási háttér megválasztását és elérését a potenciális igénybe vevők és családtagjaik számára. Az idősek által is igénybe vehető ingyenes közösségi programok, találkozók, rendezvények szervezése fontos feladat, azonban az idős korú demens személyek nappali ellátásának szervezése, biztosítása is nagyon sürgető.

## a) HIÁNYOSSÁGOK

A szociális **közösségi ellátások** nem tipikusan igénybe vehető szolgáltatások a vármegyében, mindhárom szolgáltatási forma, a *szenvedélybetegek közösségi ellátása*, a *pszichiátriai betegek közösségi ellátása* és a *támogató szolgáltatások* is csak szórványos érhetők el a lakosság számára.

Ahol működik támogató szolgáltatás (látás-, hallás-, mozgás-, értelmi és halmozottan sérült vagy autista személyek számára), ott súlyos problémát okoz, hogy a térítési díjak a magas üzemanyagárak miatt nem fedezik a tényleges költségeket, ezért jelentős finanszírozási nehézségek keletkeztek.

Szükség lenne célzott pályázati lehetőségekre annak érdekében, hogy egyrészt az elöregedett gépjárművek cseréje megtörténhessen, másrészt, hogy a munkavégzéshez szükséges eszközállomány megfelelő minőségben rendelkezésre álljon.

A szenvedélybetegek közösségi ellátása szakterületen hiányzó szakemberek pótlására (addiktológus, gondozó, terápiás munkatárs), illetve a jelenleg a rendszerben dolgozók megtartása érdekében bérrendezésre lenne szükség. Ugyancsak forráshiány jelentkezik a preventív jellegű tevékenységek finanszírozásával összefüggésben is.

A pszichiátriai betegek közösségi ellátása terén szintén a szakemberhiány okoz nehézségeket, illetve az alulfinanszírozottság miatt az állami támogatások csak a minimális tárgyi feltételek biztosítását fedezik, fejlesztésekre nincs megfelelő lehetőség. Ennek következményeként elmaradnak technikai és informatikai fejlesztések, amelyek gátolják a színvonalas szakmai ellátás biztosítását, és csökkentik az ellátottak pszichoszociális rehabilitációjának esélyét.

1. sz. táblázat:

A szociális közösségi ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közösségi ellátások terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valószínűleg
1.)	A szociális <b>szakemberek</b> száma kevés; <b>továbbképzési, ismeretfrissítési</b> lehetőségeik korlátozottak	A megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya jellemző. A szociális területen dolgozó szakemberállomány továbbképzése, ismeretek frissítése, rendszeres továbbképzések nem, vagy korlátozottan elérhetőek	Pályaorientáció, életpályamodel kialakítása; Képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiégés kezelése, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A szociális szférában az ellátást az <b>elavult, hiányos IKT eszközpark és a felhasználói szintű hiányosságok</b> is akadályozzák	A szociális szférában az ellátást egyrészt az eszközpark modernizációjának elmaradása miatt az elavult, hiányos IKT eszközpark, másrészt a felhasználók képzésének elmaradása okán a felhasználói szintű hiányosságok is akadályozzák.	IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A közösségi ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közösségi ellátások terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK, PSZICHIÁTRIAI BETEGEK, SZENVEDÉLYBETEGEK, IDŐSEK</b>						
1)	Előregedett a <b>gépjárműpark</b>	A közösségi szolgáltatások igénybevételének segítéséhez szükség van arra, hogy az ellátott és az ellátó személy eljuthasson egymáshoz a települések távoli részeiből is az ellátás helyszínére. Ehhez elengedhetetlen a szállítás megoldása. A jelenlegi gépjárműpark előregedett, nehezen teszi lehetővé, hogy a folyamatosan növekvő igényeket ki tudják elégíteni. Ugyancsak probléma, hogy az előregedett gépjárművek fogyasztásának finanszírozása a megnövekedett üzemanyagárak miatt egyre nehezebb, fenntarthatatlanabb.	A gépkocsiállomány műszaki állapotának felülvizsgálata, folyamatos cseréje	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	A munkavégzéshez szükséges <b>eszközállomány</b> nem áll rendelkezésre	A működéshez szükséges feltételek, a megfelelő tárgyi eszközök, a modern informatikai eszközök megléte elengedhetetlen feltételei az eredményes, magas színvonalú szakmai munkának.	A szükséges tárgyi eszközök, informatikai géppark beszerzése, működtetése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

3)	<b>Szakemberhiány</b> a közösségi ellátások terén	Szükség lenne az alapellátást is megerősítő, speciális tudású szakemberekre. A rendszerben dolgozók túlterheltek, kevés idő jut egy-egy kliensre, nem megoldható a hatásosabb beavatkozások, amelyek több, speciális tudású szakembert igényelnek.	Hiányzó szakemberek pótlása (addiktológus, gondozó, terápiás munkatárs stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Infrastrukturális fejlesztések hiánya a közösségi ellátások terén: A vármegye számos településén <b>nem érhető el közösségi ellátás</b> (különösen a támogató szolgáltatásokra van nagy igény), vagy a rendelkezésre álló <b>épület és helységei funkcionálisan nem alkalmasak</b> az ellátás maradéktalan és megfelelő minőségű biztosítására, és/vagy eszközeik, járműveik nem megfelelőek	A vármegye számos településén nem érhető el közösségi ellátás, vagy a rendelkezésre álló épület és helységei funkcionálisan nem alkalmasak az ellátás maradéktalan és megfelelő minőségű biztosítására. Több esetben nem alkalmas a rendelkezésre álló épület és helységei pl. esetmegbeszélésre, interjúra, illetve csoportos foglalkozásra, osztozniuk kell más egységekkel. A kliens anonimitását nem tudják biztosítani. Számos esetben eszközhiánnyal is küzdenek (pl. elavult járművek, kerékpárok, mobiltelefonok).	Az igényeknek megfelelően kialakított speciális terek, helységek, pl. fogadó-helyiségek, terápiás helyiségek, interjúszobák biztosítása az ellátások számára, eszközfejlesztéssel (pl. gépjármű, kerékpár, mobiltelefon).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5)	<b>A közösségi ellátások</b> fenntartásának, üzemeltetésének biztosítása nehézséget okoz	Számos településen problémát jelent az adott ellátás kialakítása, megszervezése után annak fenntartása, az ellátás biztosítása, maga az üzemeltetés.	Komfortszolgáltatások (mosási, szárítási, tisztálkodási lehetőségek) üzemeltetésének támogatása, normatíva jellegű, vagy egyéb forrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szociális közösségi ellátások nyújtását éppúgy a szakemberhiány jellemzi, mint a teljes szociális szférát. A pályaaorientáció, életpályamodell kialakítása; a képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiégés kezelése, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.) hatékony megoldást jelenthet a feltárt problémákra. Az IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése szintén segítheti a szociális közösségi ellátások szolgáltatási színvonalának emelését, hozzáférhetőségének javítását.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A közösségi szolgáltatások igénybevételének segítéséhez a fogyatékkal élők, pszichiátriai betegek, a szenvedélybetegek és idősek célcsoportja vonatkozásában is nagy jelentősége van a gépkocsállomány műszaki állapotának felülvizsgálatának, folyamatos cseréjének. A működéshez szükséges feltételek, a megfelelő tárgyi eszközök, a modern informatikai eszközök megléte elengedhetetlen feltételei az eredményes, magas színvonalú szakmai munkának. A hiányzó szakemberek pótlása (addiktológus, gondozó, terápiás munkatárs stb.) sürgető feladat, éppígy az igényeknek megfelelően kialakított speciális terek, helyiségek, pl. fogadó-helyiségek, terápiás helyiségek, interjúszobák biztosítása az ellátások számára, a szükséges eszközfejlesztéssel (pl. gépjármű, kerékpár, mobiltelefon). Komfortszolgáltatások (mosási, szárítási, tisztálkodási lehetőségek) üzemeltetésének támogatását, normatíva jellegű, vagy egyéb forrás biztosításával látnák megoldásnak a szakemberek.

## II.II.2. Szociális szakosított ellátások

### a) HIÁNYOK

A vármegyében a **tartós bentlakásos ellátást** nyújtó ellátások öt típusa közül négy érhető el: az *időskorúak otthona*, a *fogyatékos személyek otthona*, a *pszichiátriai betegek otthona* és a *szenvedélybetegek otthona*. A Hajdúhadházi járás kivételével minden járásban működnek tartós bentlakásos ellátást nyújtó intézmények, összesen 35 településen. Ezen szakellátást végző ellátások 4347 férőhellyel elérhetők, kihasználtságuk magas, 93%-os. A Debreceni, a Hajdúböszörményi és a Hajdúszoboszlói járásban minden településen elérhető a tartós bentlakásos ellátások valamely formája. Leggyakrabban elérhető szakosított ellátás az időskorúak otthona, melyek száma a vármegyében 50, ezekben összesen 2.827 idős személy tartós bentlakásos ellátására van mód. Kihasználtságuk közel 95%-os. Nincs továbbá a vármegyében olyan tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmény, ahol a kettős diagnózisú ellátottak elhelyezése megoldható lenne. Szenvedélybetegek otthona a legritkábban elérhető szolgáltatás, a járasok közül mindössze a Hajdúszoboszlói járásban, Nagyhegyesen elérhető. Nincs biztosítva ugyanakkor a súlyos addikcióval rendelkező fiatalok ellátása, holott a rendszerben egyre növekvő számban vannak jelen ilyen problémával küzdő gyermekek. Számukra nem elérhető ez a szolgáltatás, szükséges lenne szenvedélybetegek otthonának létrehozása a kapcsolódó szakmai létszám bővítésével, a jogszabály módosításával. *Hajléktalanok otthona* nem elérhető a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze öt járásban (Debreceni, Hajdúböszörményi, Hajdúszoboszlói, Nyíradonyi, Püspökladányi) működik **átmeneti elhelyezést biztosító** intézmény. A hat ide sorolt szakosított ellátásból négy (*idősek gondozóháza* (245), *pszichiátriai betegek átmeneti otthona* (32), *éjjeli menedékhely* (178) és *hajléktalanok átmeneti szállása* (50)) érhető el, melyekben összesen félezren (501

fő) vehetik igénybe a nyújtott szolgáltatásokat. Az éjjeli menedékhely és a hajléktalanok átmeneti szállása ellátás kizárólag Debrecenben elérhető, míg az idősek gondozóháza négy járás öt településén elérhető. A vármegyében az átmeneti ellátások közül a *fogyatékosok gondozóháza* és a *szenvedélybetegek átmeneti otthona* nem érhető el a Szociális Ágazati Portál információi alapján.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze négy járás (Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Debreceni és Hajdúböszörményi járás), négy városában működik **lakóotthon**. Ezek mindegyike *fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonaként* működik, mindösszesen 84 fő fogadására alkalmas kapacitással. A Balmazújvároson üzemelő lakóotthon kizárólag autizmus spektrumzavarral élő felnőttek számára nyújt szolgáltatást.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze három járásban (három településen: Balmazújváros, Derecske, Nagyhegyes) működik **rehabilitációs ellátást nyújtó intézmény**, melyekben 61 fő veheti igénybe a nyújtott szolgáltatást. A vármegye legnagyobb kapacitású rehabilitációs intézménye Balmazújvároson működik, 40 férőhellyel. Szolgáltatásait azonban ez az intézmény nem csak Hajdú-bihari lakosok számára nyújtja, hiszen országos ellátási területtel működik, igaz, csak 2026 év végéig. A vármegyében mindössze Nagyhegyesen működik *szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye*, kapacitásai azonban rendkívül szűkösek, mindössze 10 fő tudja igénybe venni ezt a szolgáltatást.

A vármegye 10 járása közül hatban (Debreceni, Derecskei, Hajdúböszörményi, Hajdúnánási, Hajdúszoboszlói és Püspökladányi járásban) működik **támogatott lakhatást** nyújtó intézmény, összesen 506 férőhellyel. A legtöbb férőhelyet (411) a fogyatékkal élők tudják igénybe venni. A vármegyében a Püspökladányi az egyetlen olyan járás, ahol mindhárom ellátotti kör (*fogyatékosok, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek*) igénybe tudja venni ezt a szakellátást. A vármegye székhelyén, Debrecenben a fogyatékos személyek és a szenvedélybetegek számára elérhető a támogatott lakhatás, összesen 175 férőhellyel. A támogatott lakhatás nem ismert a potenciális ellátottak számára, nincsenek a széles lakosság előtti megjelenést biztosító fórumok, ahol a tájékoztatás, illetve ezen ellátások promótálása megtörténhetne.

A szociális szakosított ellátások mindegyikében nehezíti a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya a szolgáltatások biztosítását.

1. sz. táblázat:

A szociális szakosított ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a LAKOSSÁG körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a SZOCIÁLIS SZAKOSÍTOTT ELLÁTÁSOK terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	A szociális <b>szakemberek</b> száma kevés; <b>továbbképzési, ismeretfrissítési</b> lehetőségeik korlátozottak	A megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya jellemző. A szociális területen dolgozó szakemberállomány továbbképzése, ismeretek frissítése, rendszeres továbbképzések nem, vagy korlátozottan elérhetőek	Pályaorientáció, életpályamodell kialakítása; Képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiegészítés, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A szociális szférában az ellátást az <b>elavult, hiányos IKT eszközpark és a felhasználói szintű hiányosságok</b> is akadályozzák	A szociális szférában az ellátást egyrészt az eszközpark modernizációjának elmaradása miatt az elavult, hiányos IKT eszközpark, másrészt a felhasználók képzésének elmaradása okán a felhasználói szintű hiányosságok is akadályozzák.	IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Jogszabály-módosítási igény</b> mind a tartós-, mind az átmeneti szakosított ellátások vonatkozásában	A vonatkozó jogszabály nincs összhangban a felmerülő napi igényekkel: pl. idősek otthonaiban a pelenka ellátás (napi 3 a megengedett) ennél többre is szüksége lehet az ellátottnak (napi 5 db). pl. Átmeneti ellátás terén: az átmeneti ellátásban részesülők esetén az ingatlan és készpénzvagyon terhére nem állapítható meg térítési díj és	A jogszabály felülvizsgálata a mindennapi igényekhez igazodó gyakorlat alapján, az indokolatlan szigorúság oldása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		amennyiben jövedelemmel nem rendelkezik, ingyenes ellátást kell biztosítani részére, sőt még költőpénzt is kell kapjon.				
4.)	Támogatott lakhatás <b>ismertségének hiánya</b>	Számos esetben azt tapasztalják a szakemberek, hogy a Támogatott lakhatás nem ismert a potenciális ellátottak számára, hiszen nincsenek a széles lakosság előtti megjelenést biztosító fórumok, ahol a tájékoztatás, illetve ezen ellátások promótálása megtörténhetne.	Megfelelő tájékoztató fórumok szervezése, ezeken való aktív részvétel biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	Támogatott lakhatásban <b>részesülők foglalkoztatása</b> nem biztosított	A támogatott lakhatás ellátásban részesített szenvedélybetegek, fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére szükséges lenne munkalehetőség, pénzkereseti lehetőség biztosítása minél nagyobb létszámban, az ellátást nyújtó valamennyi érintett településen.	Foglalkoztatási programok, munkalehetőség biztosítása a támogatott lakhatás ellátásban részesítettek részére	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## 2. sz. táblázat:

A szakosított ellátások hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében					
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szakosított ellátások terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek A megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg

IDŐSEK						
1)	<p><b>Magas kapacitáskihasználtság, várólisták</b> az időskorúak otthonaiban, leromlott infrastruktúra</p> <p>Hiányzik egy olyan tanácsadási szolgáltatás a vármegye egyes településein, amely segítené az adott személy és közvetlen környezete számára annak eldöntésében, hogy milyen ellátásra szorulna a potenciális ellátott.</p>	<p>Sok az idős, rászoruló személy, a vármegye népessége idősödik, nem működik minden járásban, a rendelkezésre álló férőhelyek száma nem elegendő, eloszlásuk nem ideális. Számos esetben infrastrukturális fejlesztésre szorulnak az intézmények.</p> <p>Számos esetben problémát jelent az idős betegek és hozzátartozói számára, hogy eldöntsék, ilyen szolgáltatás, ellátás igénybevétele lenne a legmegfelelőbb, ehhez alig kapnak segítséget.</p>	<p>Időskorúak otthonainak építése, férőhelyek számának növelése, eszközeinek, speciális berendezéseinek (pl. elektromos betegágyak) fejlesztése, szakszemélyzet biztosításával.</p> <p>Infrastruktúra bővítését, fejlesztését, kialakítását célzó támogatások, pályázati és egyéb (pl. magán) források biztosítása az energiatakarékosság, akadálymentesség jegyében.</p> <p>Olyan intézményes (gerontológiai – geriátriai) tanácsadás biztosítása, amely segítené a megfelelő szolgáltatási háttér megvalósítását és elérését.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
2)	<p><b>Idősek gondozóháza</b> mindössze négy járás öt településén elérhető.</p>	<p>Sok az idős, rászoruló személy, a vármegye népessége idősödik, nem működik minden járásban, a rendelkezésre álló férőhelyek száma nem elegendő, eloszlásuk nem ideális.</p>	<p>Idősek gondozóházainak építése, férőhelyek számának növelése szakszemélyzet és finanszírozás, pályázati lehetőségek biztosításával az energiatakarékosság, akadálymentesség jegyében.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK, PSZICHIÁTRIAI BETEGEK, SZENVEDÉLYBETEGEK						
1)	<p><b>Szenvedélybetegek otthona</b> a vármegye 82 településéből mindössze egyetlen járásban, egyetlen településen működik, gyermekek számára nem elérhető</p>	<p>A vármegye kilenc járásában nem elérhető szenvedélybetegek otthona, a rendelkezésre álló kapacitások ezen ellátásban nem elegendők.</p> <p>Nincs biztosítva a súlyos addikcióval rendelkező fiatalok ellátása, holott a rendszerben egyre növekvő számban vannak jelen ilyen problémával küzdő</p>	<p>Szenvedélybetegek otthonainak építése, férőhelyek számának növelése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.</p> <p>Gyermekek számára szenvedélybetegek otthonának létrehozása a kapcsolódó szakmai létszám bővítésével, a jogszabály módosításával.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

		gyermek. Gyermek számára nem elérhető ez a szolgáltatás.				
2)	<b>Pszichiátriai betegek otthona</b> négy járásban nem működik	A vármegye hat járásában érhető el pszichiátriai betegek otthona, a rendelkezésre álló kapacitások ezen ellátásban nem elegendők	Pszichiátriai betegek otthonainak építése, férőhelyek számának növelése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	<b>Hajléktalanok otthona</b> nem elérhető	A vármegyében nem működik hajléktalanok otthona, hajléktalanok azonban élnek a vármegyében	Hajléktalanok otthonainak építése, férőhelyek kialakítása szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Fogyatékosok gondozóháza és szenvedélybetegek átmeneti otthona nem érhető el a vármegyében	Átmeneti elhelyezést biztosító szakosított ellátások közül a fogyatékosok gondozóháza és szenvedélybetegek átmeneti otthona nem elérhető a vármegyében.	Fogyatékosok gondozóháza, szenvedélybetegek átmeneti otthonainak építése, férőhelyek kialakítása szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5)	A pszichiátriai betegek átmeneti otthona <b>kevés férőhellyel</b> működik.	A vármegyében mindössze két településen elérhető a pszichiátriai betegek átmeneti otthona által nyújtott szakosított ellátás.	Pszichiátriai betegek átmeneti otthonainak építése, férőhelyek igényekre reagáló kialakítása, bővítése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6)	A fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú <b>lakóotthonainak kapacitása</b> nem elegendő.	A fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonai által nyújtott ellátások csupán négy járásban elérhetőek.	A fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonai építése, férőhelyek igényekre reagáló kialakítása, bővítése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7)	<b>Pszichiátriai betegek lakóotthona, és szenvedélybetegek lakóotthona</b> nem működik a vármegyében	Nincs olyan átmeneti elhelyezést biztosító intézmény a vármegyében, amely életkornak, egészségi állapotnak és önellátás mértékének megfelelő ellátást biztosítana pszichiátriai és/vagy szenvedélybetegeknek.	Pszichiátriai betegek lakóotthona, és szenvedélybetegek lakóotthon igényekre reagáló építése, férőhelyek kialakítása, bővítése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8)	Nagyon kevés <b>rehabilitációs ellátást nyújtó intézmény</b> működik a vármegyében, azok is kis kapacitásokkal.	Mindössze három járásban (három településen: Balmazújváros, Derecske, Nagyhegyes) működik rehabilitációs ellátást nyújtó intézmény, melyekben 61 fő veheti igénybe a nyújtott ellátást.	Rehabilitációs ellátást nyújtó intézmény építése, férőhelyek igényekre reagáló kialakítása, bővítése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9)	<b>A jogszabályi környezet rugalmatlansága</b> nem támogatja a piaci igények figyelembevételével történő ellátást.	Integrált intézményben nem megtehető az, hogy amennyiben az egyik ellátotti körből többen jelentkeznek, a másik ellátotti kör létszámának rovására felvehető legyen a jelentkező személy, hiába nincs azon a területen várakozó személy.	Jogszabályi környezet felülvizsgálata, szükséges korrekciója az intézmények jelzései alapján.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészség-	nem

	A szociális terület érintő jogszabályok egységes szerkezetbe foglalása hiányzik.				ügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
10)	<b>Autizmussal élők számára</b> intézményi férőhelyek száma kevés, kifejezetten ilyen specializáltságú <b>szakellátó intézmény létrehozása</b>	A hagyományos, fogyatékkal élők otthonában kifejezetten autizmus spektrumzavarral élők ellátása nagyon nehezen megvalósítható.	Speciálisan autizmussal élők számára intézményi férőhelyek létrehozása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11.)	<b>Kettős diagnózisú ellátottak</b> elhelyezése nem biztosított	Jelenleg nincs olyan ellátást biztosító intézmény, ahol kettős diagnózisú ellátottakat tudnak fogadni.	Kettős diagnózisú ellátottak fogadását biztosító intézményi ellátás kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szociális szakosított ellátások nyújtását éppúgy a szakemberhiány jellemzi, mint a teljes szociális szférát. A pályaaorientáció, életpályamodell kialakítása; a képzések szervezése, ismeretek frissítésére lehetőség biztosítása (KÉK képzés, kiégés kezelése, megelőzése, stresszkezelési technikák stb.) hatékony megoldást jelenthet a feltárt problémákra. Az IKT eszközpark modernizációja, felhasználói képzések, a dolgozók és ellátottak digitális kompetenciák fejlesztését célzó képzések szervezése szintén segítheti a szociális szakosított ellátások szolgáltatási színvonalának emelését, hozzáférhetőségének javítását. A vonatkozó jogszabály felülvizsgálatát tartják szükségesnek a szakmában dolgozó szakemberek a mindennapi igényekhez igazodó gyakorlat alapján, az indokolatlan szigorúság oldását kérik. Megfelelő tájékoztató fórumok szervezése, ezeken való aktív részvétel biztosításában nagy lehetőségeket látnak, illetve úgy vélik, hogy a foglalkoztatási programok, munkalehetőség biztosítása a támogatott lakhatás ellátásban részesítettek részére szintén nagyon hasznos megoldás lehetne.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az idősök célcsoportját érintően az alábbi megoldási javaslatok fogalmazódtak meg a jobb szolgáltatásbiztosítás érdekében: Időskorúak otthonainak és idősök gondozóházaik építése, férőhelyek számának növelése, eszközeinek, speciális berendezéseinek (pl. elektromos betegágyak) fejlesztése, szakszemélyzet biztosításával. Infrastruktúra bővítését, fejlesztését, kialakítását célzó támogatások, pályázati és egyéb (pl. magán) források biztosítására lenne szükség az energiatakarékosság, akadálymentesség jegyében. Olyan intézményes (gerontológiai – geriátriai) tanácsadás biztosítását tartják indokoltnak a szakértők, amely segítené a megfelelő szolgáltatási háttér megválasztását és elérését. Fogyatékkal élők, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek célcsoportja vonatkozásában számos megoldási javaslat fogalmazódott meg: Szendélybetegek otthonainak építése, férőhelyek számának növelése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával. Hiánypótló lenne a gyermekek számára létrehozni szenvedélybetegek otthonát a kapcsolódó szakmai létszám bővítésével, a jogszabály módosításával. Szükséges lenne pszichiátriai betegek otthonainak építése, férőhelyek számának növelése szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával. Éppígy javasolt hajléktalanok otthonainak; fogyatékosok gondozóháza, szenvedélybetegek átmeneti otthonainak; pszichiátriai betegek átmeneti otthonainak; fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonai és rehabilitációs ellátást nyújtó intézmények építése, férőhelyek kialakítása szakszemélyzet és finanszírozás biztosításával. Mindehhez szükségesnek tartják a jogszabályi környezet felülvizsgálatát, szükséges korrekcióját az intézmények jelzései alapján. Speciálisan autizmussal élők számára intézményi férőhelyek létrehozása és a kettős diagnózisú ellátottak fogadását biztosító intézményi ellátás kialakítása szintén megjelent a megoldási javaslatok közt.

## II.II.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### SZOCIÁLIS ALAP-ÉS SZAKELLÁTÁSOK

A segítő szakmákban dolgozó szakemberek hiánya, alacsony száma a szociális szféra minden területén jelentkezik, nagyfokú túlterheltséget okoz, ezért a megfelelően képzett szakemberek számának minden lehetséges módon való növelése, illetve a szociális szférában való benntartása (pl. képzések, át-és

továbbképzések támogatása; kiegészítését segítő programok, szakmai segítségnyújtás biztosítása; a segítő szakmák széles spektrumának megismertetése) sürgető, elengedhetetlen feladatként jelentkezik.

#### A szociális alapellátások

Debrecenben a *jelzőrendszeres házi segítségnyújtás* bevezetése még nem történt meg. Problémát jelent a Gondosóra programmal való párhuzamosság, amely a szociális szolgáltatástervezés átgondolását is igényli. A *házi segítségnyújtásban* dolgozók nagyon leterheltek, az ellátásra szoruló állapotuk miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani, ráadásul az ellátás eszközparkja is bővítésre, fejlesztésre szorul. A *szociális étkeztetés* terén nagy problémát jelent annak alulfinanszírozottsága: az állami támogatás nem fedezi a tényleges költségeket, ebből fakadóan nincs forrás a fejlesztésekre, az elhasználandó eszközök pótlására sem.

A *családsegítés* terén szintén jelentős szakemberhiány van, miközben a potenciális igénybe vevők, a mentális támogatásra szoruló száma egyre nő. A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt ingatlanoknak az állapota sok esetben leromlott, a családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges eszköz- és gépjárműpark elavult, fejlesztésre szorul.

A *szociális nappali ellátásokban* tapasztalható munkaerő-fluktuáció jelentősen megnehezíti az ellátási igények szervezését. Gyakran a szakemberek kiegészítésének elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított. A szociális nappali ellátások, különösen a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére. A nappali ellátások helyszínein több ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul, és a tevékenységek végzéséhez szükséges eszközök beszerzését is forráshiány nehezíti, mely veszélyezteti a színvonalas szakmai ellátást.

#### Szociális szakosított ellátások

Az időskorúak otthonai férőhelykapacitása messze az igények alatt marad, hosszú várakozási idő alakul ki, ami veszélyezteti az ellátáshoz való hozzáférést. Szenvedélybetegek otthona és hajléktalanok otthona nem működik, holott a potenciális igénybe vevők száma nő. Az átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások közül az éjjeli menedékhely kihasználtsága kiugróan magas, de a lakóotthonok, rehabilitációs intézmények száma, kapacitása is igen alacsony.

1.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG SZOCIÁLIS ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a SZOCIÁLIS alap-és szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Szociális alapellátás	<p>A <b>jelzőrendszeres házi segítségnyújtás</b> bevezetése még nem történt meg a városban.</p> <p>Gondosóra programmal való <b>párhuzamosság</b>.</p> <p>A két szolgáltatás és különbségeinek, tartalmának ismertsége alacsony.</p>	<p>A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás elérhetőségének fokozatos kialakítása, kiterjesztése</p> <p>Különböző szervezetek (pl. nyugdíjas szervezetek) felkeresése, részletes <b>tájékoztatás nyújtása</b> mindkét szolgáltatásról az előnyök-hátrányos kiemelésével.</p> <p><b>A két szolgáltatás feltételrendszerének átgondolása</b>, a párhuzamosság kiküszöbölése a szociális szolgáltatásszervezés átgondolása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
2.)	Szociális alapellátás	<p>A házi segítségnyújtásban <b>dolgozók leterheltek</b>, az ellátásra szorulóknak állapotuk miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani; az <b>ellátás eszközparkja</b> bővítésre, fejlesztésre szorul</p>	<p><b>A megfelelően képzett szakemberek számának, megbecsülésének növelése</b> a szociális területen.</p> <p>A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p><b>Szakképző Centrummal való együttműködés</b> kialakítása, fenntartása, duális képzésbe való bekapcsolódás (akkreditált képző helyek) annak érdekében, hogy a képző helyről kikerülve megfelelő szakmai és gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzen a diák és a szociális intézmény is megismerje a diák munkáját, hozzáállását, leendő munkavállalóját és a szakfeladatokat a mindennapokban.</p> <p>Az <b>önkéntesség</b> szerepének erősítése a szociális szférában, pl. az érettségihez kötött 50 órás közösségi szolgálat felhasználása a szociális szakmák megismertetésére és a diákok bevonására az</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

			<p>intézmény és munkájának bemutatásával, a szakfeladatok megismertetése révén. Nyári diákmunka lehetősége is bevonható a fiatalok pályára csábítása érdekében.</p> <p>A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségeinek biztosítása; <b>bérrendezés</b></p> <p>A házi segítségnyújtáshoz szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b>, az elhasználandó eszközök folyamatos pótlása, <b>eszközállomány fejlesztése.</b></p>			
3.)	Szociális alapellátás	<p><b>A szociális étkeztetés alulfinszírozottsága:</b> az állami támogatás nem fedezi a tényleges költségeket, nincs forrás a fejlesztésekre, az elhasználandó <b>eszközök</b> pótlására.</p>	<p>A szociális étkeztetés <b>finanszírozási feltételeinek átdolgozása</b>, javítása</p> <p>Az önkormányzati <b>alapananyagtermelés</b> (pl. zöldség, gyümölcs) <b>bevonása</b> a szociális étkeztetésbe a közmunkaprogram keretei közt, vagy azon túl.</p> <p>A szociális étkeztetés biztosításához szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b>, és az elhasználandó <b>eszközök</b> folyamatos pótlása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
4.)	Szociális alapellátás	<p><b>A családsegítés terén jelentős szakemberhiány van, miközben a mentális támogatásra szorulóknak száma egyre nő;</b></p> <p>a szakma, az ellátott feladatok <b>ismertsége alacsony.</b></p>	<p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a családsegítés területén.</p> <p>A családsegítő szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségeinek javítása a képzési programokhoz. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p><b>Szakképző Centrummal való együttműködés</b> kialakítása, fenntartása, duális képzésbe való bekapcsolódás (akkreditált képző helyek) annak érdekében, hogy a képző helyről kikerülve megfelelő szakmai és gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzen a diák és a szociális intézmény is megismerje a diák munkáját, hozzáállását, leendő munkavállalóját és a szakfeladatokat a mindennapokban.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		<p>A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt <b>ingatlanok állapota</b> leromlott</p> <p>A családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműpark</b> nem megfelelő, számuk, állapotuk javítása igényelt</p>	<p>Az <b>önkéntesség</b> szerepének erősítése a szociális szférában, pl. az érettségihez kötött 50 órás közösségi szolgálat felhasználása a szociális szakmák megismertetésére és a diákok bevonására az intézmény és munkájának bemutatásával, a szakfeladatok megismertetése révén. Nyári diákmunka lehetősége is bevonható a fiatalok pályára csábítása érdekében.</p> <p>A kiegészés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p> <p>A családsegítés feladatellátó helyein az <b>ingatlanok állapotának felmérése, az ingatlanok felújítása, pályázati források biztosításával.</b></p> <p>A családsegítő tevékenység ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműállomány felülvizsgálata, megújítása, beszerzése pályázati források biztosításával.</b></p>			
5.)	Szociális alapellátás	<p>A szociális nappali ellátásokban tapasztalható <b>munkaerő-fluktuáció</b> jelentősen nehezíti az ellátási igények megszervezését. A <b>szakemberek kiegészésének</b> elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított.</p>	<p>A szociális nappali ellátásban dolgozó szakemberek megtartásához, bérük rendezéséhez pénzügyi források biztosítása.</p> <p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a szociális nappali ellátások területén. A szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p><b>Szakképző Centrummal való együttműködés</b> kialakítása, fenntartása, duális képzésbe való bekapcsolódás (akkreditált képző helyek) annak</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

			<p>érdekében, hogy a képző helyről kikerülve megfelelő szakmai és gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzen a diák és a szociális intézmény is megismerje a diák munkáját, hozzáállását, leendő munkavállalóját és a szakfeladatokat a mindennapokban.</p> <p>Az <b>önkéntesség</b> szerepének erősítése a szociális szférában, pl. az érettségéhez kötött 50 órás közösségi szolgálat felhasználása a szociális szakmák megismertetésére és a diákok bevonására az intézmény és munkájának bemutatásával, a szakfeladatok megismertetése révén.</p> <p>Nyári diákmunka lehetősége a <b>fiatalok pályára csábítása</b> érdekében.</p> <p>A kiegészítés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p>			
6.)	Szociális alapellátás	<p>A szociális <b>nappali ellátások</b> terén, pl. a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen <b>magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek</b> miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére.</p> <p>A szociális nappali ellátások helyszínein</p>	<p>A szociális nappali ellátások <b>kapacitásszámának felülvizsgálata</b>, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek</b> számának szükség szerinti növelése, az ellátás biztosításához szükséges szakemberállománnyal.</p> <p>A feladatellátás helyszínein az <b>ingatlanok</b> állagmegóvásának tervezése, <b>állapotának javítása, fejlesztése</b>, pályázati források biztosításával.</p> <p>A feladatellátáshoz szükséges <b>eszközök beszerzésének, fejlesztésének</b> folyamatos biztosítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		<p>forráshiány miatt jelenleg több <b>ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul</b>, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.</p> <p>A szociális nappali ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek végzéséhez szükséges <b>eszközök</b> beszerzéséhez, eszközfejlesztéshez nem áll rendelkezésre megfelelő összegű forrás, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.</p>	<p>az egyes szakterületeken, pályázati források biztosításával.</p>			
7.)	Szociális szakosított ellátás	<p>Az <b>időskorúak otthonainak</b> kapacitáskihasználtsága magas, a hozzáférés a szabad kapacitások függvénye. Az idősellátás területén dolgozó szakemberek körében a <b>versenyképesebb bért kínáló intézményekhez történő átvándorlás, valamint pályaelhagyás</b> tapasztalható.</p>	<p>Az időskorúak otthonai kapacitásszámának felülvizsgálata, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek számának</b> szükség szerinti növelése szakemberek biztosításával.</p> <p>A szakemberek <b>megtartása és a létszáshiány pótlása</b> érdekében a <b>bérrendezéshez</b> pénzügyi forrás biztosítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
8.	Szociális szakosított ellátás	<p><b>Szenvedélybetegek otthona és hajléktalanok otthona</b> nem működik, holott a potenciális igénybe vevők száma nő.</p>	<p><b>A férőhelyek iránti igény felmérése</b>, annak megfelelően <b>férőhelyek kialakítása és szakemberek biztosítása</b>, pályázati források adta lehetőségek kiaknázása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

9.	Szociális szakosított ellátás	<b>Az átmeneti elhelyezést</b> nyújtó szolgáltatások közül az éjjeli menedékhely kihasználtsága kiugróan magas.	Éjjeli menedékhely <b>férőhelyszámának növelése.</b>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.	Szociális szakosított ellátás	<b>Lakóotthonok, rehabilitációs intézmények</b> száma, kapacitása alacsony.	Lakóotthonok, rehabilitációs intézmények <b>igényfelmérése</b> , azt követően kapacitások, <b>férőhelyek</b> biztosítása.	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## 2. sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások - HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK SZOCIÁLIS ALAP-és SZAKELLÁTÁS						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a SZOCIÁLIS alap-és szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	

IDŐSEK						
1.)	Szociális alapellátás - jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	<p><b>A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás</b> bevezetése még nem történt meg a városban.</p> <p>Gondosóra programmal való <b>párhuzamosság.</b></p> <p>A két szolgáltatás és különbségeinek, tartalmának ismertsége alacsony.</p>	<p>A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás elérhetőségének fokozatos kialakítása, kiterjesztése.</p> <p>Különböző szervezetek (pl. nyugdíjas szervezetek) felkeresése, részletes <b>tájékoztatás nyújtása</b> mindkét szolgáltatásról az előnyök-hátrányos kiemelésével.</p> <p><b>A két szolgáltatás feltételrendszerének átgondolása,</b> a párhuzamosság kiküszöbölése a szociális szolgáltatásszervezés átgondolása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
2.)	Szociális alapellátás – házi segítségnyújtás	<p>A házi segítségnyújtásban <b>dolgozók leterheltek</b>, az ellátásra szoruló állapotuk miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani; az <b>ellátás eszközparkja</b> bővítésre, fejlesztésre szorul</p>	<p><b>A megfelelően képzett szakemberek számának, megbecsülésének növelése a szociális területen.</b></p> <p>A kiegészítés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; <b>bérendezés</b></p> <p>A házi segítségnyújtáshoz szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b>, az elhasználandó eszközök folyamatos pótlása, <b>eszközállomány fejlesztése.</b></p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
3.)	Szociális alapellátás – szociális étkeztetés	<p><b>A szociális étkeztetés alulfinanszírozottsága:</b> az állami támogatás nem fedezi a tényleges költségeket, nincs forrás a fejlesztésekre, az elhasználandó <b>eszközök</b> pótlására.</p>	<p>A szociális étkeztetés <b>finanszírozási feltételeinek átdolgozása</b>, javítása</p> <p>Az önkormányzati <b>alpanyagtermelés</b> (pl. zöldség, gyümölcs) <b>bevonása</b> a szociális étkeztetésbe a közmunkaprogram keretei közt, vagy azon túl.</p> <p>A szociális étkeztetés biztosításához szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b>, és az elhasználandó <b>eszközök</b> folyamatos pótlása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

4.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	<p>A szociális nappali ellátásokban tapasztalható <b>munkaerő-fluktuáció</b> jelentősen nehezíti az ellátási igények megszervezését. A <b>szakemberek kiégésének</b> elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított.</p>	<p>A szociális nappali ellátásban dolgozó szakemberek megtartásához, bérük rendezéséhez pénzügyi források biztosítása.</p> <p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a szociális nappali ellátások területén. A szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz.</p> <p>A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p>A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
5.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	<p>A szociális <b>nappali ellátások</b> terén, pl. a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen <b>magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek</b> miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére.</p> <p>A szociális nappali ellátások helyszínein forráshiány miatt jelenleg több <b>ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul</b>, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.</p>	<p>A szociális nappali ellátások <b>kapacitásszámának felülvizsgálata</b>, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek</b> számának szükség szerinti növelése, az ellátás biztosításához szükséges szakemberállománnyal.</p> <p>A feladatellátás helyszínein az <b>ingatlanok állagmegóvásának tervezése, állapotának javítása, fejlesztése</b>, pályázati források biztosításával.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		A szociális nappali ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek végzéséhez szükséges <b>eszközök</b> beszerzéséhez, eszközfejlesztéshez nem áll rendelkezésre megfelelő összegű forrás, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.	A feladatellátáshoz szükséges <b>eszközök beszerzésének, fejlesztésének</b> folyamatos biztosítása az egyes szakterületeken, pályázati források biztosításával.			
6.)	Szociális szakosított ellátás – tartós bentlakásos ellátás	Az <b>időskorúak otthonainak</b> kapacitáskihasználtsága magas, a hozzáférés a szabad kapacitások függvénye. Az idősellátás területén dolgozó szakemberek körében <b>a versenyképesebb bért kínáló intézményekhez történő átvándorlás, valamint pályaelhagyás</b> tapasztalható.	Az időskorúak otthonai kapacitásszámának felülvizsgálata, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek számának</b> szükség szerinti növelése szakemberek biztosításával. A szakemberek <b>megtartása és a létszámbeli pótlása</b> érdekében a <b>bérrendezéshez</b> pénzügyi forrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>NŐK</b>						
1.)	Szociális alapellátás – családsegítés	A <b>családsegítés</b> terén jelentős <b>szakemberhiány</b> van, miközben a mentális <b>támogatásra szorulóknak száma egyre nő</b> ;  a szakma, az ellátott feladatok <b>ismertsége alacsony</b> .  A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt <b>ingatlanok állapota</b> leromlott  A családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműpark</b> nem megfelelő, számuk, állapotuk javítása igényelt	A létszámbeli pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a családsegítés területén. A családsegítő szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.  Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.  A családsegítés feladatellátó helyein az <b>ingatlanok állapotának felmérése</b> , az	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

			<p>ingatlanok <b>felújítása, pályázati források biztosításával.</b></p> <p>A családsegítő tevékenység ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműállomány felülvizsgálata, megújítása, beszerzése pályázati források biztosításával.</b></p>			
2.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	<p>A szociális nappali ellátásokban tapasztalható <b>munkaerő-fluktuáció</b> jelentősen nehezíti az ellátási igények megszervezését. A <b>szakemberek kiégésének</b> elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított.</p>	<p>A szociális nappali ellátásban dolgozó szakemberek megtartásához, bérük rendezéséhez pénzügyi források biztosítása.</p> <p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a szociális nappali ellátások területén. A szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz.</p> <p>A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p>A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
3.)	Szociális alapellátás	<p>A szociális <b>nappali ellátások</b> terén, pl. a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen <b>magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek</b> miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére.</p>	<p>A szociális nappali ellátások <b>kapacitásszámának felülvizsgálata, a lakossági igények növekedése</b> miatt a <b>férőhelyek</b> számának szükség szerinti növelése, az ellátás biztosításához szükséges szakemberállománnyal.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		A szociális nappali ellátások helyszínein forráshiány miatt jelenleg több <b>ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul</b> , amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást. A szociális nappali ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek végzéséhez szükséges <b>eszközök</b> beszerzéséhez, eszközfejlesztéshez nem áll rendelkezésre megfelelő összegű forrás.	A feladatellátás helyszínein az <b>ingatlanok</b> állagmegóvásának tervezése, <b>állapotának javítása, fejlesztése</b> , pályázati források biztosításával.  A feladatellátáshoz szükséges <b>eszközök beszerzésének, fejlesztésének</b> folyamatos biztosítása az egyes szakterületeken, pályázati források biztosításával.			
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	Szociális alapellátás – jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	<b>A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás</b> bevezetése még nem történt meg a városban. Gondosóra programmal való <b>párhuzamosság</b> . A két szolgáltatás és különbségeinek, tartalmának ismertsége alacsony.	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás elérhetőségének fokozatos kialakítása, kiterjesztése. Különböző szervezetek (pl. nyugdíjas szervezetek) felkeresése, részletes <b>tájékoztatás nyújtása</b> mindkét szolgáltatásról az előnyök-hátrányos kiemelésével. <b>A két szolgáltatás feltételrendszerének átgondolása</b> , a párhuzamosság kiküszöbölése a szociális szolgáltatásszervezés átgondolása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Szociális alapellátás – házi segítségnyújtás	A házi segítségnyújtásban <b>dolgozók leterheltek</b> , az ellátásra szoruló állapotok miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani; az <b>ellátás eszközparkja</b> bővítésre, fejlesztésre szorul	<b>A megfelelően képzett szakemberek számának, megbecsülésének növelése</b> a szociális területen. A kiegész, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; <b>bérendezés</b>  A házi segítségnyújtáshoz szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b> , az elhasználandó eszközök folyamatos pótlása, <b>eszközállomány fejlesztése</b> .	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

3.)	Szociális alapellátás – családsegítés	<p>A <b>családsegítés</b> terén jelentős <b>szakemberhiány</b> van, miközben a mentális <b>támogatásra szoruló</b> száma egyre nő;</p> <p>a szakma, az ellátott feladatok <b>ismertsége alacsony</b>.</p> <p>A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt <b>ingatlanok állapota</b> leromlott</p> <p>A családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműpark</b> nem megfelelő, számuk, állapotuk javítása igényelt</p>	<p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a családsegítés területén. A családsegítő szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz.</p> <p>A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p>Tájékoztató a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p> <p>A családsegítés feladatellátó helyein az <b>ingatlanok állapotának felmérése</b>, az ingatlanok <b>felújítása, pályázati források biztosításával</b>.</p> <p>A családsegítő tevékenység ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműállomány felülvizsgálata, megújítása, beszerzése pályázati források biztosításával</b>.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
4.)	Szociális alapellátás – szociális étkeztetés	<p>A <b>szociális étkeztetés alulfinanszírozottsága</b>: az állami támogatás nem fedezi a tényleges költségeket, nincs forrás a fejlesztésekre, az elhasználandó <b>eszközök</b> pótlására.</p>	<p>A szociális étkeztetés <b>finanszírozási feltételeinek átdolgozása</b>, javítása</p> <p>Az önkormányzati <b>alapanyagtermelés</b> (pl. zöldség, gyümölcs) <b>bevonása</b> a szociális étkeztetésbe a közmunkaprogram keretei közt, vagy azon túl.</p> <p>A szociális étkeztetés biztosításához szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b>, és az elhasználandó <b>eszközök</b> folyamatos pótlása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
5.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	<p>A szociális nappali ellátásokban tapasztalható <b>munkaerő-fluktuáció</b> jelentősen nehezíti az ellátási igények</p>	<p>A szociális nappali ellátásban dolgozó szakemberek megtartásához, bérük rendezéséhez pénzügyi források biztosítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek,</p>	Nem

		<p>megszervezését. A <b>szakemberek kiégésének</b> elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított.</p>	<p>A létszáhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a szociális nappali ellátások területén. A szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p>A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p>	<p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
6.)	<p>Szociális alapellátás – nappali ellátások</p>	<p>A szociális <b>nappali ellátások</b> terén, pl. a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen <b>magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek</b> miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére.</p> <p>A szociális nappali ellátások helyszínein forráshiány miatt jelenleg több <b>ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul</b>, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.</p> <p>A szociális nappali ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek végzéséhez szükséges <b>eszközök</b> beszerzéséhez, eszközfejlesztéshez nem áll</p>	<p>A szociális nappali ellátások <b>kapacitásszámának felülvizsgálata</b>, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek</b> számának szükség szerinti növelése, az ellátás biztosításához szükséges szakemberállománnyal.</p> <p>A feladatellátás helyszínein az <b>ingatlanok</b> állagmegóvásának tervezése, <b>állapotának javítása, fejlesztése</b>, pályázati források biztosításával.</p> <p>A feladatellátáshoz szükséges <b>eszközök beszerzésének, fejlesztésének</b> folyamatos biztosítása az egyes szakterületeken, pályázati források biztosításával.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>Nem</p>

		rendelkezésre megfelelő összegű forrás, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.				
7.)	Szociális szakosított ellátás – tartós bentlakásos ellátások	<b>Szenvedélybetegek otthona</b> és hajléktalanok otthona nem működik, holott a potenciális igénybe vevők száma nő.	<b>A férőhelyek iránti igény felmérése</b> , annak megfelelően <b>férőhelyek kialakítása és szakemberek biztosítása</b> , pályázati források adta lehetőségek kiaknázása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.)	Szociális szakosított ellátás – lakóotthonok	<b>Lakóotthonok, rehabilitációs intézmények</b> száma, kapacitása alacsony.	Lakóotthonok, rehabilitációs intézmények <b>igényfelmérése</b> , azt követően kapacitások, <b>férőhelyek</b> biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.)	Szociális alapellátás – jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	<b>A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás</b> bevezetése még nem történt meg a városban. Gondosóra programmal való <b>párhuzamosság</b> .	A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás elérhetőségének fokozatos kialakítása, kiterjesztése. Különböző szervezetek (pl. nyugdíjas szervezetek) felkeresése, részletes <b>tájékoztatás nyújtása</b> mindkét szolgáltatásról az előnyök-hátrányos kiemelésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	Nem

		A két szolgáltatás és különbségeinek, tartalmának ismertsége alacsony.	<b>A két szolgáltatás feltételrendszerének átgondolása</b> , a párhuzamosság kiküszöbölése a szociális szolgáltatásszervezés átgondolása.		társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.)	Szociális alapellátás – házi segítségnyújtás	A házi segítségnyújtásban <b>dolgozók leterheltek</b> , az ellátásra szoruló állapotuk miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani; az <b>ellátás eszközparkja</b> bővítésre, fejlesztésre szorul	<b>A megfelelően képzett szakemberek számának, megbecsülésének növelése</b> a szociális területen. A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; <b>bérendezés</b> A házi segítségnyújtáshoz szükséges <b>fejlesztések finanszírozásának javítása</b> , az elhasználandó eszközök folyamatos pótlása, <b>eszközállomány fejlesztése.</b>	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.)	Szociális alapellátás – családsegítés	A <b>családsegítés</b> terén jelentős <b>szakemberhiány</b> van, miközben a mentális <b>támogatásra szoruló száma egyre nő</b> ; a szakma, az ellátott feladatok <b>ismertsége alacsony.</b> A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt <b>ingatlanok állapota</b> leromlott A családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműpark</b> nem megfelelő, számuk, állapotuk javítása igényelt	A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a családsegítés területén. A családsegítő szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával. Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése. A családsegítés feladatellátó helyein az <b>ingatlanok állapotának felmérése</b> , az ingatlanok <b>felújítása, pályázati források biztosításával.</b> A családsegítő tevékenység ellátásához szükséges <b>eszköz- és gépjárműállomány felülvizsgálata, megújítása, beszerzése pályázati források biztosításával.</b>	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

4.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	A szociális nappali ellátásokban tapasztalható <b>munkaerő-fluktuáció</b> jelentősen nehezíti az ellátási igények megszervezését. A <b>szakemberek kiégésének</b> elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított.	<p>A szociális nappali ellátásban dolgozó szakemberek megtartásához, bérük rendezéséhez pénzügyi források biztosítása.</p> <p>A létszámhiány pótlása <b>megfelelően képzett szakemberek</b> alkalmazásával a szociális nappali ellátások területén. A szakemberek továbbképzésének biztosítása, a hozzáférés lehetőségének javítása a képzési programokhoz.</p> <p>A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló <b>képzések elvégzésének ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával.</p> <p>A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események szervezése, rendszeres elismerések, szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; bérrendezés.</p> <p>Tájékoztatás a nyújtott szolgáltatásról; <b>szemléletformáló-, érzékenyítő programok</b> a teljes lakosság számára, már általános iskolás kortól. Érzékenyítő, generációkon is átívelő programok, események, családi napok szervezése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
5.)	Szociális alapellátás – nappali ellátások	<p>A szociális <b>nappali ellátások</b> terén, pl. a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen <b>magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek</b> miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére.</p> <p>A szociális nappali ellátások helyszínein forráshiány miatt jelenleg több <b>ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul</b>, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.</p> <p>A szociális nappali ellátáshoz kapcsolódó tevékenységek végzéséhez</p>	<p>A szociális nappali ellátások <b>kapacitásszámának felülvizsgálata</b>, a lakossági igények növekedése miatt a <b>férőhelyek</b> számának szükség szerinti növelése, az ellátás biztosításához szükséges szakemberállománnyal.</p> <p>A feladatellátás helyszínein az <b>ingatlanok állagmegóvásának tervezése, állapotának javítása, fejlesztése</b>, pályázati források biztosításával.</p> <p>A feladatellátáshoz szükséges <b>eszközök beszerzésének, fejlesztésének</b> folyamatos biztosítása az egyes szakterületeken, pályázati források biztosításával.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

		szükséges <b>eszközök</b> beszerzéséhez, eszközfejlesztéshez nem áll rendelkezésre megfelelő összegű forrás, amely nehezíti vagy veszélyeztetheti a színvonalas szakmai ellátást.				
6.)	Szociális szakosított ellátás – tartós bentlakásos elhelyezés	Szenvedélybetegek otthona és <b>hajléktalanok otthona</b> nem működik, holott a potenciális igénybe vevők száma nő.	<b>A férőhelyek iránti igény felmérése</b> , annak megfelelően <b>férőhelyek kialakítása és szakemberek biztosítása</b> , pályázati források adta lehetőségek kiaknázása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.)	Szociális szakosított ellátás – átmeneti elhelyezés	<b>Az átmeneti elhelyezést</b> nyújtó szolgáltatások közül az éjjeli menedékhely kihasználtsága kiugróan magas.	Éjjeli menedékhely <b>férőhelyszámának növelése.</b>	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

### II.II. 3. Gyermekjóléti alapellátás

#### a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegye minden járásában elérhető szünidei étkeztetés a gyermekek számára. A Berettyóújfalui járásban a legmagasabb a szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma (2211 fő), ezt követi a Nyíradonyi, valamint a Derecskei járásé. A megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma 151 és 1544 fő között mozog a járásokban. Legnagyobb számban a Derecskei járásban (1544 fő), Berettyóújfalui járásban és a Nyíradonyi járásban találhatók hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek. A megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma a Hajdúhadházi (1869 fő) és Nyíradonyi járásban (1296 fő) a legmagasabb. A Nyíradonyi járás kiemelkedik a többi járás közül, hiszen mind a hátrányos, mind a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek esetében az első három legmagasabb létszámú járás között szerepel. A védelembe vett gyermekek száma, valamint a veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma a Debreceni járásban a legmagasabb (756 és 1101 fő). A védelembe vett gyermekek száma a Debrecenit követően Derecskei és a Püspökladányi járásban a legmagasabb. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek számát tekintve a Debreceni járást a Nyíradonyi és a Berettyóújfalui járás követi.

#### **Gyermekjóléti szolgáltatások**

A vármegye összes járása rendelkezik Család- és Gyermekjóléti Központtal, és minden járásban elérhető Család- és Gyermekjóléti Szolgálat. A Berettyóújfalui és Derecskei járásban található a legtöbb Család- és Gyermekjóléti Szolgálat (8 és 7 db), melyet száma alapján a Hajdúszoboszlói járás követ (5 db).

A vármegye járaiban a gyermekjóléti szolgáltatás keretében változatos és széleskörű szolgáltatás nyújtása zajlik. A lakosság hozzáférését akadályozó tényezőként említhető a szakemberhiány általánosságban, valamint a speciális szakterületekhez kapcsolódóan (pl. pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, mediátor, családterapeuta). A speciális szolgáltatások helyben történő elérhetősége több település esetében nem valósul meg, így sok család számára nehézséget okoz a környező településekre való utazás. A szakemberek leterheltsége és a gondozásra szoruló családok és egyének magas száma mind a területen végzett munka nehézségeként említhető. A szolgáltatások nyújtása és megfelelő színvonalú biztosítása kapcsán több járás esetében is az infrastrukturális és anyagi háttérrel említették hiányosságként, valamint felmerült a különböző szakmai munkát támogató lehetőségek bővítésére, javítására vonatkozó igény (pl. szakmai konzultációk, konferenciák, továbbképzések, tréningek). A különböző eszközök hiánya és elavultsága (szakmai, infokommunikációs eszközök) szintén nehezíti a szolgáltatások biztosítását. A lakhatási krízisbe került családok támogatása, segítése korlátozott néhány település esetében, mely hasonlóan szükségletként merült fel.

A településeken élő gyermekek és családjaik számára szervezett programok, csoportos készségfejlesztések széles skálája jelenik meg a vármegyében, ugyanakkor ezekre nagyobb igény lenne, főként a szociális kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztésére irányulva. A fiatalok számára több szabadidős és sportolási programlehetőséget szükséges biztosítani tematikusan, prevenciós témákkal összefüggésben. Ezek a programok az anyagi erőforrások, a szakemberek és az infrastrukturális feltételek hiányában nem tudják elérni a települések teljes lakosságát.

A gyermekek számára (szünidei) szabadidős programokat kulturális intézmények és szervezetek bevonásával számos településen valósítanak meg. Ezek között kiemelt hangsúllyal jelennek meg a nyári napközis táborok (sok esetben Erzsébet tábor formájában). A táborok többféle tématerületre fókuszálnak, megjelenik a programok között például a kultúra, a sport, a hagyományörzés, az önismeret, a környezetvédelem, a prevenció. A programkínálat bővítése, színesítése iránti igény is

megfogalmazódott. Több településen beszámoltak arról, hogy azon családok számára lenne szükséges leginkább ezen lehetőségek biztosítása, akiknél a szülők nem tudják megoldani a szünidei gyermekfelügyeletet.

Kirajzolódik az igény a szülők számára szervezett prevenciók programok iránt. Ezek jellemzően az alábbi területekre fókuszálva lennének szükségesek: életvezetés, családtervezés, háztartásvezetés, gyermeknevelés és gondozás, döntéshozatal, konfliktuskezelés, drogprevenció, készségfejlesztő, személyiségfejlesztő, önismereti csoportok. A programok megvalósításának akadálya a forráshiány, a megfelelő szakemberek hiánya.

Az említett programokról összességében megállapítható, hogy jellemzően az adott intézmények (Család- és Gyermejjóléti Központ, Család- és Gyermejjóléti Szolgálat, Biztos Kezdet Gyerekház) látóterében lévő családokat érintik, ugyanakkor ennél szélesebb körben lenne rájuk szükség. A programok rendszerességének biztosítását sok esetben befolyásolja a pályázati források elérhetősége.

Az óvodai és iskolai szociális segítők fontos szerepet töltenek be a települések életében a prevenciók, közösségi tevékenységek szervezése kapcsán. Jellemző a megfelelő együttműködés a települések egyéb intézményeivel, szervezeteivel. A programok, tevékenységek szervezése kapcsán feltételként fogalmazták meg az infokommunikációs eszközöket, a tárgyi eszközöket és az anyagi forrásokat.

A szupervízió fontos szükségletként jelenik meg a településeken, amely a meglévő szakmai munkát támogató, fejlesztő gyakorlatok mellett alapvető feltétele a magas színvonalú szakmai munkának, a területen dolgozó szakemberek pályán tartásának, a kiegészítésének.

A külterületeken élők elérése és a szolgáltatások biztosítása érdekében számos településen gépjárművek, elektromos kerékpárok beszerzése lenne szükséges.

A mélyszegénységben élő családok számára a családi problémák megoldásában szükség lenne a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésre (pl. pszichológus, családterapeuta, mediátor) térítésmentes formában.

A gyermekek és családok számára szervezett programok nagyrészt a hátrányos helyzetű családokra irányulnak, azonban a meglévő programok mellett is megfogalmazódott az igény több járás esetében is a programkínálat színesítésére, bővítésére a résztvevők létszámának növelésére. További fontos lehetséges igénybe vevő csoportként jelentek meg a sajátos nevelési igényű-, korai fejlesztésre szoruló, tartósan beteg- vagy fogyatékossgal élő gyermekek és családjaik, a romák, a fiatal felnőttek, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők és a fiatal anyák. Leginkább az ingyenes programokhoz való hozzáférés biztosítására lenne szükség, ennek feltétele azonban a szakemberek alkalmazása és díjazása, valamint a lebonyolításhoz szükséges infrastrukturális háttér megteremtése (pl. megfelelő helyszín, bérleti díj).

A gyermekek számára szervezett (szünidei) szabadidős programok kapcsán akadályozó tényezőként merült fel a táborok egy részének költségtérítési formája, amely a hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő családok ezen programokhoz való hozzáférést akadályozza. Megjelent továbbá lehetséges igénybe vevő csoportként a betegséggel vagy fogyatékossgal élő gyermekek csoportja. A szünidei gyermekfelügyelet kapacitásainak hiánya, szűkössége számos településen felmerült a hiányok közt.

A szülők számára szervezett szülőket felkészítő programok – melyek prevenciók jelleggel valósulnak meg – egy részét a hátrányos helyzetű csoportok látogatják. Jellemzően ők jelentek meg célcsoportként a programok kapcsán, illetve amely településeken ez releváns, a szegregátumban élőket is lehetséges igénybe vevőként azonosították.

1. sz. táblázat:

A gyermekjóléti alapellátások elérésének problémái és a LAKOSSÁG hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1)	Szakemberhiány a gyermekjóléti szolgáltatáshoz és a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan	A szakemberek hiánya egyrészt a gyermekjóléti alapellátás területén jelentős (szakemberek túlerheltsége, óvodai és iskolai szociális segítők alacsony létszáma), ugyanakkor a speciális szolgáltatások területén szintén problémákat okoz (pl. pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, mediátor, családterapeuta).	Szakemberek létszámának bővítése, akár több település alkalmazásában, közös finanszírozással	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Infrastrukturális- és eszközháttér hiányosságai a gyermekjóléti szolgáltatáshoz és a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan	A szolgáltatások nyújtása és megfelelő színvonalú biztosítása kapcsán problémát jelentenek az infrastrukturális hiányosságok az anyagi háttérrel összefüggésben. A különböző eszközök hiánya és elavultsága (szakmai, infokommunikációs eszközök) szintén nehezíti a szolgáltatások biztosítását.	Infrastruktúra és eszközök fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységek, beszerzések, pályázati forrás biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	A szakemberek számára nyújtott, a szakmai munkát támogató lehetőségek bővítésére való igény	A szakemberek munkavégzéséhez kapcsolódóan fontos és szükséges a különböző szakmai konzultációk, konferenciák, továbbképzések lehetőségeinek bővítése.	Szakmai munkát támogató tevékenységek szervezése (pl. szakmai konzultációk, konferenciák, továbbképzések, tréningek)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4)	Szülők számára szervezett prevenció programok hiánya	Forrás- és szakemberhiány miatt sok esetben nem valósulnak meg olyan szülők számára szervezhető prevenció programok, melyek nagymértékben segítenék a településeken élő családok életét.	Szülők számára szervezett prevenció programok megvalósítása különböző tématerületeken, szülői klubok létrehozása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

5)	<b>Programok, csoportos készségfejlesztések</b> hiánya a településeken élő gyermekek és családjaik számára	A szociális kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztése fontos területnek bizonyul a családok életében, melyhez szükségesek olyan ingyenes elérhető programok, fejlesztési lehetőségek, amelyek mindenki számára elérhetőek.	Szociális kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztésére irányuló programok, tevékenységek szervezése a településeken élő gyermekek és családjaik számára	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6)	<b>A lakhatási krízisbe</b> került családok számára nyújtható segítség, támogatás korlátozottsága	A lakhatási krízisbe került családok számára szükséges helyben elérhető segítséget biztosítani.	A lakhatási krízisbe került családok segítéséhez, támogatásához kapcsolódó tevékenységek, beruházások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7)	A fiatalok számára szervezett <b>tematikus programok</b> hiánya	A fiatalok hasznos szabadidőeltöltésének egyik alternatívája lehet a szabadidős, sportprogramok kínálata, ugyanakkor ehhez kapcsolódóan prevenciós jellegű előadások beépítése is hasznos lehet a programkínálatba, kifejezetten a fiatal a korosztály számára. Ezeknek feltétele az anyagi háttér, a megfelelő szakemberek, helyszín, eszközök, játékok biztosítása.	A fiatalok számára tematizált, prevenciós programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8)	<b>Speciális szolgáltatásokhoz</b> való hozzáférés helyben történő biztosításának hiánya	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés több esetben nem biztosított közvetlenül a településeken, amely a családok esetében súlyos anyagi és időbeli ráfordítást igényelhet.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9)	<b>Gépjármű</b> hiánya	A külterületeken élők elérése, a szolgáltatások biztosítása érdekében szükséges gépjármű biztosítása a szakemberek számára.	Gépjármű beszerzése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A gyermekjóléti alapellátás hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>GYERMEKEK</b>						
1)	A gyermekek szünidőket érintő napközbeni felügyelete, szabadidős, készségfejlesztő programokkal való ellátása számos településen problémát jelent, a meglévő kapacitások, lehetőségek nem elegendőek; a táborok korlátozottan elérhetőek	Több településen is nagy szükség lenne a gyermekek szünidei napközbeni felügyeletének, szabadidős, készségfejlesztő programokkal ellátásának megerősítésére, biztosítására a jelentős igények és a jellemzően alacsony kapacitások miatt. A nyári szünetben a dolgozó szülők egy része nem tud a gyermek életkorának megfelelő elfoglaltságot biztosítani. A meglévő igényeket nem elégítik ki a rendelkezésre álló (tábor)lehetőségek. Az ingyenes, vagy minimális önköltséggel igénybe vehető programok, táborok számát növelni szükséges.	Gyermekek szünidei napközbeni felügyeletének, szabadidős, készségfejlesztő stb. programokkal ellátásának kapacitásai megerősítése, biztosítása (pl. tematikus napközis és ottalvós táborok, sport-, kézműves-, kulturális, gasztronómiai, környezettudatos stb. programok, foglalkozások, erdei iskolák) biztosítása az iskolai szünetek idejére	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	A gyermekek számára szervezett szabadidős programok bővítésére való igény	A települések jellemzően nagy hangsúlyt fektetnek a hagyományörzésre, a generációk közötti tudásátadásra, művészeti tevékenységek végzésére, melyek és a kapcsolódó programok nagy érdeklődésre tartanak számot.	Kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

3)	Biztonságos közlekedéssel kapcsolatos ismeretek, készségek hiánya; a sportprogramok iránti igény magas	A gyermekek (szünidei) szabadidős programjainak szervezése a vármegye területén számos helyen megvalósul, azonban a programkínálat bővítése, (pl. a sport-és közlekedésbiztonsági témájú programokkal) igényként fogalmazódott meg. A programok feltétele jellemzően a szakemberek, a helyszín megléte és az anyagi forrás.	Kerékpáros közlekedéssel -, biztonságos közlekedéssel kapcsolatos ismeretszerzésre fókuszáló táborok (pl. KRESZ tábor), sportprogramok (pl. sportágválasztók) szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>NŐK</b>						
1)	A gyermekeknek szervezett szabadidős programok bővítésének igénye, sportprogramok magas népszerűsége	A családanyák számára különösen fontos, hogy legyenek gyermekeik számára szervezett szabadidős programok, táborok, legyenek azok akár sporttémájúak, akár hagyományörző, kézműves, gasztronómiai vagy művészeti tevékenységek, hiszen azoknak számos esetben ők is érintettjei. A gyermekek számára szervezett programok kínálatának bővítésére és a résztvevői létszám növelésére nagy az igény.	Gyermekek számára sportprogramok, kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Szupervízió hiánya a gyermekjóléti alapellátás területén (célcsoport: nők és a területen dolgozó szakemberek)	A vármegyében a gyermekjóléti alapellátások kapcsán fontos szükségletként jelent meg a szupervízió lehetősége, ami anyagi forrás hiányában sok helyen nem biztosított, ugyanakkor a minőségi munkavégzés, a szakemberek kiégésének megelőzése érdekében alapvető feltétel.	Szupervíziós tréning biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1)	A mélyszegénységben élő családok ingyenes szolgáltatásokhoz való hozzáférése hiánya	A családi problémák megoldásában szükség lenne a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésre térítésmentesen (pl. pszichológus, családterapeuta, mediátor).	A családi problémák megoldása érdekében szükséges szolgáltatások térítésmentes biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	nem

				tervezetten 2030	szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2)	A mélyszegénységben élők (gyermekek) számára szervezett szabadidős programok bővítésére való igény; a sportprogramok népszerűsége	A mélyszegénységben élők számára különösen fontos, hogy legyenek a gyermekek, fiatalok számára szervezett szabadidős programok, táborok, legyenek azok akár sporttémájúak, akár hagyományörző, kézműves, gasztronómiai vagy művészeti tevékenységek. A gyermekek számára szervezett programok kínálatának bővítésére és a résztvevői létszám növelésére nagy az igény.	Gyermekek számára sportprogramok, kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK</b>						
1)	A fogyatékossgal élők (gyermekek) számára szervezett szabadidős (pl. sport) programok bővítésére való igény	A fogyatékossgal élők akadályozottságuk miatt sokszor nem tudják igénybe venni a többségi lakosság számára elérhető programokat. Különösen fontos, hogy számukra is elérhetőek legyenek a településeken szervezett szabadidős programok, táborok, A fogyatékkal élők számára is hozzáférhető, szervezett programok kínálatának bővítésére nagy az igény.	Fogyatékossgal élők számára is hozzáférhető sportprogramok, kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával stb. kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szakemberek hiánya egyrészt a gyermekjóléti alapellátás területén jelentős (szakemberek túlerheltsége, óvodai és iskolai szociális segítők alacsony létszáma), ugyanakkor a speciális szolgáltatások területén szintén problémákat okoz (pl. pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, mediátor, családterapeuta), ezért a szakemberek létszámának bővítése, akár több település alkalmazásában, közös finanszírozással, fontos megoldási javaslat. A szakmai munkát támogató tevékenységek szervezésében, a szülők számára szervezett prevenciók megvalósításában, szülői klubok létrehozásában nagy potenciált látnak a szakemberek. A szociális kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztésére irányuló programok, tevékenységek szervezése szintén hasznos megoldás a településeken élő gyermekek és családjaik számára. A lakhatási krízisbe került családok segítéséhez, támogatásához kapcsolódó tevékenységek, beruházások éppúgy fontosak, mint a fiatalok számára tematizált, prevenciók szervezése, vagy a speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása. Gépjármű beszerzését a legtöbb esetben javasolják a szakemberek a szolgáltatás minőségének javítása érdekében.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekek célcsoportja számára hasznos segítséget jelenthet a gyermekek szünidei napközbeni felügyeletének, szabadidős, készségfejlesztő stb. programokkal ellátásának kapacitásai megerősítése, biztosítása az iskolai szünetek idejére éppúgy, mint a különböző kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése. Sajátos tématerületként jelenik meg a javaslatok közt a kerékpáros közlekedéssel -, biztonságos közlekedéssel kapcsolatos ismeretszerzésre fókuszáló táborok, sportprogramok szervezése. A nők, családanyák számára különösen fontos, hogy legyenek gyermekeik számára szervezett szabadidős programok, táborok, legyenek azok akár sporttémájúak, akár hagyományörző, kézműves, gasztronómiai vagy művészeti tevékenységek, hiszen azoknak számos esetben ők is érintettjei. Szupervízió biztosítása különösen fontos lenne a gyermekjóléti alapellátás területén (célcsoport: nők és a területen dolgozó szakemberek). A fogyatékossgal élők számára is hozzáférhető sportprogramok, kézműves foglalkozások, hagyományörzéssel, gasztronómiával stb. kapcsolatos foglalkozások, programok szervezése hiánypótló megoldás, míg a mélyszegénységben élők, romák részére a legnagyobb segítséget a családi problémák megoldása érdekében szükséges szolgáltatások térítésmentes biztosítása jelentheti.

### **Gyermekek napközbeni ellátása**

#### a) HIÁNYOSSÁGOK

A vármegye összes járásában biztosítottak bölcsődei férőhelyek, ugyanakkor mégis több településen megfogalmazódott a kapacitásbővítés igénye. Ennek oka, hogy sok bölcsőde teljes kihasználtsággal működik és nem tudják kielégíteni a felmerülő igényeket, várólisták működnek. Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek nem találhatóak a vármegyében, családi bölcsődei férőhelyek öt járásban, mini bölcsődei férőhelyek hat járásban állnak rendelkezésre.

A férőhelybővítés mellett a szakemberhiány is problémát jelent, amely főként a speciális szolgáltatásokat nyújtó szakembereket (fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus) érinti. A bölcsődei ellátás hozzáféréseinek fejlesztése fontos lenne a munkába visszatérő anyák számára, ezzel segítve, növelve elhelyezkedési esélyeiket.

A napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív napközbeni ellátás nem mutat ilyen szintű lefedettséget a vármegyében, ugyanakkor az előbbi ellátással kapcsolatban is megfogalmazódott az igény néhány településen az ellátás biztosítására.

A szülőknek problémát jelenthet, ha a speciális szolgáltatás nem helyben elérhető, az utazás anyagi- és időráfordítással jár, amely erőforrás hiányában problémát okozhat a családok számára.

1. sz. táblázat:

A gyermekjóléti alapellátások LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások (NAPKÖZBENI ELLÁTÁSOK) területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1)	<b>Szakemberhiány</b> a gyermekek napközbeni ellátása terén, valamint a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan	A szakemberek hiánya jelentős, főként a speciális szolgáltatások tekintetében okoz problémát.	Szakemberek létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	<b>Bölcsődei férőhelyek</b> bővítésének és bölcsődei <b>infrastruktúra</b> fejlesztésének szükségessége	A bölcsődei férőhelyek iránti igény jelentős, az ellátás hozzáféréseinek fejlesztése fontos lenne a munkába visszatérő anyák számára, ezzel segítve elhelyezkedési esélyeiket. Egyes településeken a meglévő infrastruktúra fejlesztésére van szükség, férőhelybővítés nélkül.	Bölcsődei férőhelybővítés, bölcsődei intézményfejlesztés	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	<b>Speciális szolgáltatásokhoz</b> való hozzáférés helyben történő biztosításának hiánya	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pl. koragyermekkori fejlesztések) több esetben nem biztosított közvetlenül a településeken, amely az érintett családok esetében súlyos többlet anyagi és időbeli ráfordítást igényel.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	<b>Napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátás</b> megszervezése iránti igény	A családok számára fontos lehetőségként jelenik meg a napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív napközbeni ellátás, melyre igény mutatkozik.	Napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátás kapacitásának bővítése, az ellátás fejlesztése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A gyermekjóléti alapellátások HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások (NAPKÖZBENI ELLÁTÁSOK) területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>GYERMEKEK</b>						
1)	Szakemberhiány a gyermekek napközbeni ellátása terén, valamint a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan	A szakemberek hiánya jelentős, főként a speciális szolgáltatások tekintetében okoz problémát.	Szakemberek létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK</b>						
1)	Bölcsődei férőhelyek bővítésének és bölcsődei infrastruktúra fejlesztésének szükségessége	A bölcsődei férőhelyek iránti igény jelentős, az ellátás hozzáféréseinek fejlesztése fontos lenne a munkába visszatérő anyák számára, ezzel segítve elhelyezkedési esélyeiket. Egyes településeken a meglévő infrastruktúra fejlesztésére van szükség, férőhelybővítés nélkül.	Bölcsődei férőhelybővítés, bölcsődei intézményfejlesztés	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő biztosításának hiánya	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pl. koragyermekkori fejlesztések) több esetben nem biztosított közvetlenül a településeken, amely az érintett családok esetében súlyos többlet anyagi és időbeli ráfordítást igényel.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív	A családok számára fontos lehetőségként jelenik meg a napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív napközbeni ellátás, melyre igény mutatkozik.	Napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátás kapacitásának	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

	napközbeni ellátás megszervezése iránti igény		bővítése, az ellátás fejlesztése	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
--	---	--	----------------------------------	--	--	--

## **b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG**

A gyermekek napközbeni ellátása terén, valamint a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan jellemző szakemberhiány sürgető megoldást kíván. A szakemberek létszámának bővítése mellett a bölcsődei férőhelybővítés, bölcsődei intézményfejlesztés szerepel a megoldási javaslatok közt. A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, illetve a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása szintén fontos feladat, akárcsak a felmerülő igények alapján a napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátás kapacitásának bővítése, az ellátás fejlesztése.

## **MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK**

A szakemberek létszámának bővítése a gyermekek célcsoportján túl a mélyszegénységben élők és nők számára is kiemelt fontossággal bír. A gyermekek napközbeni ellátása terén, valamint a speciális szolgáltatásokhoz kapcsolódóan jellemző szakemberhiány sürgető megoldást kíván. A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés helyben történő megszervezése, illetve a szolgáltatásokhoz való eljutás támogatása szintén fontos feladat, akárcsak a felmerülő igények alapján a napközbeni gyermekfelügyelet és alternatív napközbeni ellátás kapacitásának bővítése, az ellátás fejlesztése.

### **Gyermekek átmeneti gondozása**

#### **a) HIÁNYOSSÁGOK**

A vármegyében az átmeneti gondozás mindhárom típusa elérhető (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona). Több település megfogalmazta, hogy a közvetlen közelben nem érhetőek el átmeneti gondozási lehetőségek, pedig lenne rájuk igény. A gyermekek, családok gyakran több kilométerre szakadnak el otthonuktól, megszokott környezetüktől. Ezt alapvetően a vármegye, ezen belül a járások településszerkezete határozza meg, hiszen az ellátások, szolgáltatások nyújtására vonatkozó kötelezettséget lakosságszám alapján az 1997. évi XXXI. törvény határozza meg.

A Balmazújvárosi járásban például volt olyan település (Egyek), mely jelezte, hogy igény lenne gyermekek és családok átmeneti otthonának elérhetőségére, ha nem is helyben, de elérhető közelségben. A Berettyóújfalui járás központi településén is igényként jelenik meg e két ellátási forma. A Püspökladányi, Hajdúnánási és Derecskei járásban pl. nem elérhetőek a gyermekek átmeneti ellátásai, Esztáron nagy az igény a családok átmeneti otthona iránt, szükségesnek tartanák egy ilyen intézmény létrehozását. Hajdúnánás jelezte, hogy problémát jelent, ha egy családnak átmeneti otthonában történő elhelyezésre van szüksége, gyakran ugyanis távoli intézmények kerülnek kijelölésre a korlátozott férőhelyszám miatt. Hajdúszoboszlón gyermekek átmeneti otthonának létrehozása mellett a gépjárműpark fejlesztése is szükséges lenne. Helyettes szülői ellátás iránti igény Körösszegapátiban jelent meg.

A területen szakemberhiány tapasztalható: Konyáron például felmerült, hogy az átmeneti gondozás szakemberhiány miatt nem megoldott a településen. Debrecenben önkormányzati, civil és egyházi fenntartásban is több gyermekek és családok átmeneti otthona működik, azonban az ellátásban munkaerőhiányt és infrastrukturális fejlesztési igényt is jeleznek.

1. sz. táblázat:

A gyermekek átmeneti gondozása kapcsán a LAKOSSÁGI hozzáférés javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások (GYERMEKEK ÁTMENETI GONDOZÁSA) területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegei együttműködésben való részvétel
1)	Szakemberhiány a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan	A szakemberek hiánya jelentős a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan, mely mind a három gondozási formát (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) érinti.	Szakemberek létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegei Önkormányzata, vármegei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Az átmeneti gondozás különböző formáihoz való hozzáférés korlátjai, átmeneti elhelyezést biztosító intézmények hiánya, korlátozott száma	A gyermekek, családok egy része nem tud a lakóhelye szerinti településen, de sok esetben annak közelében sem átmeneti gondozási lehetőségeket igénybe venni, amely elszakadást jelent a megszokott környezettől, az anyagi és idő ráfordítás jelentős terhet jelenthet a család számára.	Átmeneti gondozási formák elérhetőségének, hozzáféréseinek javítása az ellátást biztosító intézmények kialakításával, megújításával	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegei Önkormányzata, vármegei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Gépjármű hiánya, melyet a gyermekek átmeneti gondozása kapcsán használhatnának	Több településen szükség lenne olyan járműre (pl. kisbusz), amely rendelkezésre állna pl. a családok átmeneti otthonába vagy anyaotthonba való eljutáshoz az érintett családok esetében.	Gépjárművek (pl. kisbuszok) beszerzése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegei Önkormányzata, vármegei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A gyermekek átmeneti gondozása kapcsán a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK hozzáférés javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások (GYERMEKEK ÁTMENETI GONDOZÁSA) területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>GYERMEKEK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK</b>						
1)	Szakemberhiány a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan	A szakemberek hiánya jelentős a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan, mely mind a három gondozási formát (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) érinti.	Szakemberek létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Az átmeneti gondozás különböző formáihoz való hozzáférés korlátjai, átmeneti elhelyezést biztosító intézmények hiánya, korlátozott száma	A gyermekek, családok egy része nem tud a lakóhelye szerinti településen, de sok esetben annak közelében sem átmeneti gondozási lehetőségeket igénybe venni, amely elszakadást jelent a megszokott környezettől, az anyagi és idő ráfordítás jelentős terhet jelenthet a család számára.	Átmeneti gondozási formák elérhetőségének, hozzáféréseinek javítása az ellátást biztosító intézmények kialakításával, megújításával	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	Gépjármű hiánya, melyet a gyermekek átmeneti gondozása kapcsán használhatnának	Több településen szükség lenne olyan járműre (pl. kisbusz), amely rendelkezésre állna pl. a családok átmeneti otthonába vagy anyaotthonba való eljutáshoz az érintett családok esetében.	Gépjárművek (pl. kisbuszok) beszerzése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A szakemberek hiánya jelentős a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan, mely mind a három gondozási formát (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) érinti. Szakemberek létszámának bővítésén túlmenően az átmeneti gondozási formák elérhetőségének, hozzáféréseinek javítása szükséges az ellátást biztosító intézmények kialakításával, megújításával. A megoldási javaslatok közt szerepel a gépjárművek, (pl. kisbuszok) beszerzése a szolgáltatások magasabb szintű minőségének biztosítása érdekében.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű célcsoportok (gyermekek, nők, mélyszegénységben élők, romák) számára különösen fontos a gyermekek átmeneti gondozása nyújtotta szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása. A szakemberek hiánya jelentős a gyermekek átmeneti gondozásához kapcsolódóan, mely mind a három gondozási formát (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) érinti. Szakemberek létszámának bővítésén túlmenően az átmeneti gondozási formák elérhetőségének, hozzáféréseinek javítása szükséges az ellátást biztosító intézmények kialakításával, megújításával. A megoldási javaslatok közt szerepel a gépjárművek, (pl. kisbuszok) beszerzése a szolgáltatások magasabb szintű minőségének biztosítása érdekében.

## **Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai**

### a) HIÁNYOK

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai csak részben elérhetőek a vármegyében. A működő Tanodák és Biztos Kezdet Gyerekházak a településeken található egyéb intézményekkel, szervezetekkel gyakran közösen szerveznek programokat, valósítanak meg gyermekek és szülők számára eseményeket. Felmerült ugyanakkor az igény több településen is a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak biztosítására, melyekhez személyi és tárgyi feltételek is szükségesek.

2. sz. táblázat:

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai kapcsán a LAKOSSÁGI hozzáférés javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti alapellátások (ESÉLYNÖVELŐ SZOLGÁLTATÁSOK) területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>GYERMEKEK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, NŐK</b>						
1)	Szakemberhiány a gyermekek esélynövelő szolgáltatásaihoz kapcsolódóan	A szakemberek hiánya problémát jelent a gyermekek esélynövelő szolgáltatásaihoz kapcsolódóan.	Szakemberek létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	A gyermekek esélynövelő szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek korlátjai	A gyermekek és családok egy részére nem biztosított az esélynövelő szolgáltatásokhoz való hozzáférés a településeken, ugyanakkor ezekre nagy és növekvő igény mutatkozik.	Biztos Kezdet Gyerekház és Tanoda szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása; szolgáltatások létrehozása, fenntartása, bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Nem releváns.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásaihoz kapcsolódó szakemberhiány jelentős problémát jelent a hátrányos helyzetű célcsoportokba tartozók, főként a mélyszegénységben élők, romák, gyermekek és nők körében, emiatt a szakemberhiány megoldása rendkívül sürgető. A gyermekek esélynövelő szolgáltatásokhoz való hozzáférése terén jelentkező korlátok lebontása, oldása érdekében szükséges a Biztos Kezdet Gyerekházak és Tanodák szolgáltatásaihoz való hozzáférés biztosítása ezen szolgáltatások létrehozása, fenntartása és bővítése révén.

### II.II.4. Gyermekvédelmi szakellátások

#### a) HIÁNYOK

A gyermekvédelmi szakellátás otthon nyújtó formái közül a nevelőszülői ellátás minden járásban elérhető. A települések részéről nem fogalmazódott meg az igény az *otthon nyújtó ellátások* vagy az *utógondozói ellátás* bővítésére, de néhány település esetében megjelent hiányként, hogy a nevelőszülők helyben nem elérhetőek. Felmerült ugyanakkor, hogy érdemes lenne folytatni a korábban jól működő partnerségi viszonyokat az oktatási intézmények és lakásotthonok között, mellyel az otthonban nevelkedő gyermekek elfogadottsága is növelhető lenne.

Hajdú-Bihar vármegyében nincs önálló utógondozotti otthon, állami fenntartású debreceni telephely nincs. A veszélyeztető családban élő gyermekek lakásotthonban történő elhelyezése nehezített, tekintettel arra, hogy a gondozási helyen biztosítani kell az utógondozotti ellátásban részesülő fiatal felnőttek lakhatását.

A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok hiánya fogalmazódott meg problémaként, illetve az, hogy a gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig ismert, egyáltalán nem elismert, szakmai presztízse alacsony, melyen (például szakmai elismerések, díjak alapításával) mielőbb változtatni szükséges. Éppígy megfogalmazásra került a gyermekvédelemben dolgozók számára a mentálhigiénés, valamint kiegészítő megelőzésére szolgáló képzések biztosításának igénye.

1.sz. táblázat:

A gyermekvédelmi szakellátások kapcsán felmerült hiányosságok és a LAKOSSÁGI hozzáférés javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekvédelmi szakellátások területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1)	Nevelőszülők hiánya	Problémát jelenthet, ha az adott településen nem érhetőek el nevelőszülők, és a gyermekeknek más településen szükséges az otthont nyújtó ellátásban részesülniük.	Nevelőszülők létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Az iskolák és lakásotthonok együttműködése érdekében megvalósuló gyakorlatok, tevékenységek hiánya	A beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek és fiatalok számára megfelelő támogatást nyújthat az oktatási intézmények és a lakásotthonok közötti partnerségi viszony kiépítése, fenntartása.	Oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó gyakorlatok, tevékenységek támogatása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok, érzékenyítés hiánya  Gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig elismert, szakmai presztízse alacsony	Ezeket a feladatokat az állam látja el, vagy ellátási szerződéssel biztosítja a feladatellátást, a települési önkormányzatoknak kevés a kapcsolata az ellátást biztosító intézményekkel.	A gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadást, társadalmi integrációját segítő programok megvalósítása, ehhez forrás biztosítása  A gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetése tájékoztató előadások, programok révén.  Kitüntető díjak létrehozása a szakmában dolgozók	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			munkájának elismerése és a szakma presztízisének növelése céljából			
4.)	Önálló <b>utógondozotti otthon</b> hiánya	Hajdú-Bihar vármegyében nincs önálló utógondozotti otthon, állami fenntartású debreceni telephely nincs. A veszélyeztető családban élő gyermekek lakásotthonban történő elhelyezése nehezített, tekintettel arra, hogy a gondozási helyen biztosítani kell az utógondozotti ellátásban részesülő fiatal felnőttek lakhatását. (Jó gyakorlatként önálló utógondozotti otthon működik Sopronban.)	Vármegyei önálló utógondozotti otthon létrehozása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	Gyermekvédelemben dolgozók mentálhigiénés, valamint kiegészítő megelőzésére szolgáló <b>képzésnek</b> hiánya	A gyermekvédelemben dolgozók számára a mentálhigiénés, valamint kiegészítő megelőzésére szolgáló képzések biztosításának igénye merült fel.	Mentálhigiénés-, a kiegészítő megelőzésére szolgáló rendszeres képzések, szupervízió biztosítása a gyermekvédelemben dolgozók számára	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## 2. sz. táblázat:

A gyermekvédelmi szakellátások kapcsán felmerült hiányosságok és a LAKOSSÁGI hozzáférés javításához tervezett beavatkozások					
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekvédelmi szakellátások területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg

GYERMEKEK, FOGYATÉKKAL ÉLŐK, NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK						
1)	Nevelőszülők hiánya	Problémát jelenthet, ha az adott településen nem érhetőek el nevelőszülők, és a gyermekeknek más településen szükséges az otthont nyújtó ellátásban részesülniük.	Nevelőszülők létszámának bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2)	Az iskolák és lakásotthonok együttműködése érdekében megvalósuló gyakorlatok, tevékenységek hiánya	A beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek és fiatalok számára megfelelő támogatást nyújthat az oktatási intézmények és a lakásotthonok közötti partnerségi viszony kiépítése, fenntartása.	Oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó gyakorlatok, tevékenységek támogatása	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3)	A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok, érzékenyítés hiánya  Gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig elismert, szakmai presztízse alacsony	Ezeket a feladatokat az állam látja el, vagy ellátási szerződéssel biztosítja a feladatellátást, a települési önkormányzatoknak kevés a kapcsolata az ellátást biztosító intézményekkel.	A gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadást, társadalmi integrációját segítő programok megvalósítása, ehhez forrás biztosítása  A gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetése tájékoztató előadások, programok révén.  Kitüntető díjak létrehozása a szakmában dolgozók munkájának elismerése és a szakma presztízisének növelése céljából	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A gyermekvédelmi szakellátások terén javasolt megoldás a nevelőszülők létszámának bővítése és az oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó gyakorlatok, tevékenységek támogatása. Komoly problémát lehetne orvosolni, vagy legalábbis enyhíteni a gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadást, társadalmi integrációját segítő programok megvalósításával, melyek számos esetben a szükséges forráshiány miatt nem kerültek megvalósításra. A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók létszámának növelését segítené elő a gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetése tájékoztató előadások, programok révén, míg a kitüntető díjak létrehozása a szakmában dolgozók munkájának elismerése és a szakma presztízsének növelése céljából javasolt megoldás. Egy vármegyei önálló utógondozotti otthon létrehozása rendkívül hiánypótló megoldást jelent, míg a mentálhigiénés-, a kiegészítő megelőzésére szolgáló rendszeres képzések, szupervízió megvalósítása a gyermekvédelemben dolgozók számára lenne igencsak hasznos.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A gyermekek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák célcsoportjai számára hasonló megoldási javaslatokat fogalmaztak meg a szakemberek. Eszerint a gyermekvédelmi szakellátások terén javasolt megoldás a nevelőszülők létszámának bővítése és az oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó gyakorlatok, tevékenységek támogatása. A gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadást, társadalmi integrációját segítő programok az előítéletek csökkentését, az elfogadás növeléséhez járulnának hozzá. A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók létszámának növelését segítené elő a gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetése tájékoztató előadások, programok révén, míg a kitüntető díjak létrehozása a szakmában dolgozók munkájának elismerése és a szakma presztízsének növelése céljából javasolt megoldás. Egy vármegyei önálló utógondozotti otthon létrehozása rendkívül hiánypótló megoldást jelent, míg a mentálhigiénés-, a kiegészítő megelőzésére szolgáló rendszeres képzések, szupervízió megvalósítása a gyermekvédelemben dolgozók számára lenne igencsak hasznos.

## II.II.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁSOK ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSOK

A gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások mindegyikében jellemző a szakemberek hiánya, alacsony száma, mely nagyfokú túlterheltséget okoz, ezért a megfelelően képzett szakemberek számának növelése, illetve a gyermekjóléti-gyermekvédelmi szférában való benntartása (pl. képzések, át- és továbbképzések támogatása; kiegészítő elkerülését segítő programok, szakmai segítségnyújtás biztosítása; a segítő szakmák széles spektrumának megismertetése) sürgető, elengedhetetlen feladat.

A szakemberállomány optimális szinten tartása elengedhetetlen, hiszen elegendő létszámú és megfelelően felkészült szakemberek hiányában az ellátások biztosítása, a programok megtartása, azaz a szakmai minőség szintje sérül. A humán erőforrás szakmai munkájának támogatása pl. szakmai

együtműködések, más településeken működő intézményi jó gyakorlatok megosztása, átültetése révén még nem elterjedt, holott jelentős hatékonyságnövekedést lehetne segítségükkel elérni. A szakemberállomány fejlesztésén túlmenően azonban az eszközpark, különösen az infokommunikációs eszközök fejlesztése is szükséges.

Az alapellátások közt a napközbeni, de főként szünidei *gyermekfelügyelet* megoldása, a gyermekprogramok megszervezése terén jelentkeznek problémák, ezek a szakemberhiány és anyagi források szűkössége okán csak nehezen biztosíthatók, különösen a speciális szükségletű gyermekek részére. A *gyermekek átmeneti gondozása* terén a munkaerőhiány mellett a szolgáltatások kapacitásainak bővítésére, az intézmények infrastruktúrájának, biztonsági rendszerének, modern kamera-és beléptető rendszerének kialakítására, fejlesztésére is igény merült fel. A *gyermekek esélynövelő szolgáltatási* keretében a Tanoda 2024. májusa óta elérhető, a Biztos Kezdet Gyerekházak nyújtotta szolgáltatások nem elérhetők.

Gyermekvédelmi szakellátások terén a gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok hiánya fogalmazódott meg problémaként, illetve az, hogy a gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig ismert, egyáltalán nem elismert, szakmai presztízse alacsony, melyen (például szakmai elismerések, díjak alapításával) változtatni szükséges.

1.sz. táblázat: nem releváns

2.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK GYERMEKJÓLÉTI ALAPELLÁTÁSOK ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSOK						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a Gyermekjólét, gyermekvédelem terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
GYERMEKEK						
1.)	Gyermekjóléti alapellátások – gyermekjóléti szolgáltatások	A Család-és Gyermekjóléti Központ szolgáltatásai kapacitásainak bővítése szükséges.  A gyermekjóléti szolgáltatások területén problémát jelent az <b>informatikai-és egyéb eszközök</b> elavultsága, hiánya.	A Család-és Gyermekjóléti Központ által nyújtott szolgáltatások kapacitásainak bővítése. A szükséges informatikai-és egyéb <b>eszközök</b> beszerzése, az informatikai eszközpark modernizálása, a munka-végzéshez szükséges elavult eszközök cseréje, pótlása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Gyermekjóléti alapellátások–gyermekjóléti szolgáltatások	A gyermekjóléti szolgáltatások terén <b>képzésekre, továbbképzésekre</b> lenne szükség, valamint a bérrendezés is nagyon fontos lenne a problémák enyhítése érdekében.  Szociális segítő <b>szakemberek hiánya</b> , illetve felmerül a <b>kiégés és pályaelhagyás</b> miatt bekövetkező szakemberhiány is.	A <b>létszámhiány pótlása</b> megfelelően képzett szakemberek alkalmazásával a gyermekjóléti ellátások területén. A továbbképzésekhez történő hozzáférés megszervezése, a szakterülethez kapcsolódó tudás és készségek fejlesztésének lehetővé tétele <b>képzési programokon</b> keresztül. A továbbképzések, szakirányú képzések, felsőfokú végzettség megszerzésére irányuló képzések elvégzésének <b>ösztönzése</b> pl. pontrendszerrel, vagy a képzés térítési díja egy részének átvállalásával. A kiégés, pályaelhagyás érdekében a szakma képviselői számára különböző <b>motiváló programok, események</b> szervezése, rendszeres	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

			elismerések, <b>szupervízió</b> lehetőségének biztosítása; <b>bérrendezés</b> .			
3.)	Gyermekjóléti alapellátások–gyermekjóléti szolgáltatások	A gyermekjóléti szolgáltatások terén fontos feladat lenne <b>csoportos foglalkozások</b> szervezése a gyermekes családok részére. A <b>kommunikáció, a konfliktuskezelés és a készségfejlesztések</b> terén a legnagyobb a szolgáltatási hiányosság. <b>Szünidei gyermekfelügyelet</b> , gyermekprogramok megszervezése szakemberhiány és anyagi források hiányában csak nehezen biztosítható. Szakmai együttműködések, más településeken működő <b>intézményi jó gyakorlatok</b> megosztásának, átültetése még nem elterjedt; az <b>óvodai és iskolai szociális segítők</b> prevenció, közösségi tevékenységeikhez szükséges eszközei hiányosak, fejlesztésre szorulnak.	A programok, a szünidei gyermekfelügyelet megvalósíthatósága érdekében a hiányzó <b>humán erőforrás pótlása</b> , és anyagi források tervezése, biztosítása. <b>Csoportos foglalkozások gyermekek, szülők, jelzőrendszeri tagok számára, programok megvalósításához, bővítéséhez</b> , kiterjesztéséhez és <b>népszerűsítéséhez</b> humán erőforrás, tárgyi eszközök és pályázati források biztosítása. <b>Szakmai konzultációk, jó gyakorlatok</b> megosztása más Család-és gyermekjóléti központokkal, szolgálatokkal; az óvodai és iskolai szociális segítők prevenció és közösségi tevékenységeihez szükséges <b>infokommunikációs eszközök, szakkönyvek, tesztek</b> biztosítása, folyamatos frissítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.)	Gyermekjóléti alapellátások – gyermekek átmeneti gondozás	Gyermekek átmeneti gondozása terén <b>munkaerőhiány</b> van, a <b>szolgáltatások</b> (gyermekek és családok átmeneti otthona) <b>kapacitásainak bővítése szükséges</b> , illetve az intézmények <b>infrastruktúrájának fejlesztésére</b> , biztonsági rendszer kialakítására, modern kamera-és beléptető rendszer kialakítása szükséges.	A <b>létszámhiány pótlása</b> megfelelően képzett szakemberek alkalmazásával, <b>képzések</b> , továbbképzések biztosításával. A gyermekek átmeneti gondozása terület ismertségének növelése, <b>fiatalok pályára vonzása</b> a humán erőforrás-utánpótlás biztosítása érdekében. A gyermekek átmeneti gondozását (gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona) ellátó infrastruktúra és <b>szolgáltatások kapacitásainak bővítése</b> . Az átmeneti gondozás <b>ingatlanjainak, infrastruktúrájának fejlesztése, biztonsági-és beléptető rendszereinek</b> kialakítása, fejlesztése, pályázati források biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.)	Gyermekjóléti alapellátások – gyermekek esélynövelő szolgáltatásai	A gyermekek <b>esélynövelő szolgáltatásainak kapacitásbővítése</b>	Biztos Kezdet Gyerekházak, egyéb hasonló szolgáltatások létrehozása, szükség szerint a jelenlegi bővítése pályázati források igénybevitelével a gyermekek esélynövelő szolgáltatása biztosítása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit	Nem

				tervezetten 2030	szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.)	Gyermekvédelmi szakellátások – otthon nyújtó szolgáltatások	<p>A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok, érzékenyítés hiánya</p> <p>Gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig elismert, szakmai presztízse alacsony</p>	<p>A gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadást, társadalmi integrációját segítő programok megvalósítása, ehhez forrás biztosítása.</p> <p>A gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetése tájékoztató előadások, programok révén.</p> <p>Kitüntető díjak létrehozása a szakmában dolgozók munkájának elismerése és a szakma presztízsenek növelése céljából.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

## II.III. Oktatás-képzés teljes körének keretében nyújtott szolgáltatások

Az Oktatás és képzési munkacsoport első ülésére 2024. május 30-án 9 órától került sor. Helyszíne: 4024 Debrecen, Piac utca 54. (Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzatának székhelye), II. emelet, Bocskai terem volt. A munkacsoport ülésén került megvitatásra egyrészt a vármegyei oktatás és képzés *(köznevelés helyzete, a terület szolgáltatási hiányai, szakemberhiány; felnőttképzés helyzete, a terület szolgáltatási hiányai, szakemberhiány; egyéb oktatási képzési feladatok ellátáshoz való hozzáférés, oktatás-képzés szolgáltatásainak és elérhetőségük fejlesztésének lehetőségei)*, másrészt a vármegyei foglalkoztatás *(foglalkoztatás és közfoglalkoztatás, nők munkaerőpiaci helyzete, foglalkoztatás szolgáltatásai és elérhetőségük)* helyzete és fejlesztési lehetőségeinek tématerülete.

### II.III.1. Köznevelési alapfeladatok

#### a) HIÁNYOK

##### **Óvodai ellátás**

Hajdú-Bihar vármegye 82 településén az óvodáskorú gyermekek intézményi ellátottsága megoldott, három településen (Folyáson, Vekerden és Bihardancsházán) azonban nincs óvodai ellátás. A települések önkormányzati, illetve települések közötti köznevelési megállapodás keretében oldják meg az óvodai nevelés feladatait (pl. Bihardancsháza, Folyás). Az önkormányzatok által fenntartott óvodák tekintetében megfigyelhető a csökkenő gyermeklétszám csoportonként, (kivétel Ebes, Mikepércs) és a növekvő hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek, illetve a speciális ellátást igénylő gyermekek számának növekedése.

A vármegye kisebb településein kevesebb a munkalehetőség, ezért a munkába eljáró szülők gyakran választják a járási székhelyek óvodáztatási lehetőségeit, illetve látható, hogy a vármegyeszékhely óvodái nagyobb lehetőséget biztosítanak a speciális ellátásra szoruló óvodáskorú gyermekek nevelésére, gondozására. Hiányosság tapasztalható főként az elmaradott térségek nevelési-oktatási intézményeinél a korai fejlesztés biztosításában, elérhetőségében, kiemelten a hátrányos helyzetű gyermekek részére a rész-képességek hiányának korai felismerése terén. Szükség lenne a jogszabály által előírtakon túl a korai szűrések és fejlesztések rendszerszintű bevezetésére az óvodákban olyan formában, hogy az óvodapedagógusok kapjanak felkészítést a képesség-hiányok felmérésére, megállapítására, ezáltal juthatnának hozzá hamarabb a szükséges fejlesztésekhez az arra rászorulóknak. Előfordul, hogy nem egyenlő esélyű a minőségi nevelési, fejlesztési lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek számára. Az integrált nevelés, oktatás szerepe elvitathatatlan, hiszen általa csökkennek a hátrányok a nem akadályozott emberekkel való érintkezés terén, a szociális kapcsolatokban történő fontos tanulási folyamatok fennmaradása révén is. Az óvodáskorú gyermekek körében is növekszik az agresszív, magatartási zavarral, tartós figyelemhiánnyal, alapvető készség és ismerethiánnyal küzdő gyermekek száma. Az óvodai csoportokban nehéz feladat a HH-s és a HHH-s gyermekek integrálása, a hiányos szocializációs, kommunikációs és egyéb képességük, a sajátos nevelési igényű gyermekek szakszerű ellátása (pl. Egyek, Újszentmargita). Mindezek kezelése megnöveli az óvodapedagógusok szakmai felelősségét és leterheltségét.

Az óvodai nevelés területén feltárt szolgáltatási hiányok: számos óvodapedagógus nyugdíjba vonulása után nem biztosított az utánpótlásuk (pl. Álmosd, Bagamér); óvodai férőhelyhiány (pl. Ebes, Mikepércs, Nyírmártonfalva); a fogyatékkal élő gyerekek megfelelő felügyelete nyári szünetben nem minden érintett családban biztosított, nyáron az óvodában és iskolában nincs felügyelet számukra, a városban működő óvodákban nem veszik be átmeneti időre sem, nyári napközit nem tudnak a gyerekek igénybe venni egyrészt a magas költségek, másrészt a fogyatékoságuk típusa miatt nincs lehetőség az integrálásukra.

Vármegyei szinten megállapítható az óvodai nevelés, ellátás területén a szakemberhiány, különösen gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógiai asszisztens tekintetében. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI) az SNI gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő fejlesztő nevelésének, oktatásának segítése céljából speciális szakképzettséggel rendelkező szakemberek, utazó szakemberek alkalmazásával oldja meg a fejlesztésre szoruló gyermekek ellátását, segíti a többségi pedagógusok szakmai munkáját az adott

településen a törvényi előírásoknak megfelelően, mégis, helyben az intézmények azt érzékelik, hogy kevés szakember és óraszám áll rendelkezésükre.

A csökkenő gyermeklétszámot figyelembevéve az óvodapedagógus-szakemberellátottság megfelelőnek mondható. Legmagasabb az óvodapedagógus hiány Debrecenben, Komádiban, Derecskén, Hosszúpályin, Monostorpályin, Kokadon, Konyáron, Tépén, Ebesen, Hajdúszováton, Nyírabrányon, Nyíradonyban, Nyírmártonfalván, Biharnagybajomban, Földesen, Kabán, Nagyrábén, Püspökladányban, Sárrétudvarin. A hiányzó óvodapedagógusokat nyugdíjas kollégák visszafoglalkoztatásával és pedagógiai asszisztensek foglalkoztatásával igyekeznek pótolni a fenntartók. Mindezeket figyelembevéve megállapítható, hogy a településeken a speciális ellátást igénylő és a szocializációs, kommunikációs, alapvető képességek hiányának hátránykompenzációja az átlagnál magasabb leterheltséget jelentenek a szakemberek számára.

Számos településen nem megfelelő az intézmények infrastruktúrája, pl. a csoportszobák berendezései elavultak, az óvoda felújításra, korszerűsítésre szorul (Derecske, Esztár, Konyár, Monostorpályi, Hajdúdorog, Nyíradony, Biharnagybajom, Püspökladány, Sárrétudvari); illetve felújításra szorulnak az udvari játékeszközök pl. Kabán, Szerepen. Számos településen felmerült a speciális mozgás-és készségfejlesztő eszközök, tornaszerek szükségessége.

### **Általános iskolai ellátás**

A vármegyében a népesség korösszetételének változása leginkább a fiatalok, illetve a gyermekkorúak arányának csökkenésében, valamint az időskorúak arányának növekedésében nyilvánul meg. A főbb korcsoportokat tekintve a legjelentősebb visszaesés az általános iskolai korosztály, a 6–14 évesek körében történt. A megye tíz járása esetében 2015 és 2019 között jelentősebb népesség csökkenés a Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Hajdúnánási és Püspökladányi járásokban volt tapasztalható. Jellemző a kistelepüléseken az általános iskolák gyermeklétszámának csökkenése, ezért több településen nem működik iskola, vagy csak alsó tagozat működik. Tizenhárom település (Ártánd, Bakonszeg, Darvas, Mezőpeterd, Mezősas, Told, Újiráz, Váncsod, Vekerd, Bedő, Kokad, Folyás, Bihardancsháza) tanulói más településeken vehetik igénybe az általános iskolák szolgáltatását. Megfigyelhető a településeken a HH-s és HHH-s gyermekek létszámának emelkedése, illetve a magatartási, tanulási nehézségekkel, egyéb viselkedési problémákkal küzdő gyermekek számának növekedése (pl. Folyás, Polgár). Kihívás a demográfiai csökkenés, a több településre jellemző leromló infrastruktúra, valamint a fenntartói források szűkössége, melyek a tartalmi, módszertani modernizáció megvalósítását is gátolják. Folyamatos feladat a fenntartók oldaláról a humán erőforrások optimalizálása, az intézmények jogszerű és szakszerű működésének biztosítása – a szakos ellátottság biztosítása, átirányítás-áttanítás (iskola - iskola, tankerület - tankerület között). Feladathoz igazított létszám biztosítására van szükség, a nevelő- oktató munkát közvetve segítők létszámának emelése is. Hajdú-Bihar vármegyében három tankerület lát el fenntartói és működtetői feladatokat. A Debreceni Tankerületi Központ illetékességi területe a Debreceni és Nyíradonyi járás, ahol 7 település 40 köznevelési intézményének 89 feladatellátási helyén látja el feladatát, óvodai, általános iskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai, kollégiumi, alapfokú művészetoktatási intézményi, egységes gyógypedagógiai módszertani intézményi és pedagógiai szakszolgálati ellátás keretében. A Debreceni Tankerületi Központ a jogszabályi előírásoknak megfelelően utazó gyógypedagógusi hálózatot működtet az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények közreműködésével. Az utazó gyógypedagógusi hálózat ellátja a Debreceni és a Nyíradonyi járás köznevelési intézményeiben integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulókat. A Berettyóújfalui Tankerületi Központ illetékességi területe négy járásra terjed ki: Berettyóújfalui, Derecskei, Püspökladányi és Hajdúszoboszlói járásra. Hajdú-Bihar vármegye 43 településén, 43 köznevelési intézményben és 18 tagintézményben, összesen 127 feladat ellátási hely vonatkozásában lát el a fenntartói és működtetői feladatokat általános iskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai, technikumi, kollégiumi, művészetoktatási intézményi, fejlesztő nevelés-oktatási ellátás keretében. A Berettyóújfalui Tankerületi Központ utazó gyógypedagógusi hálózatot működtet az Éltes Mátyás Általános Iskola és Kollégium, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény közreműködésével, az utazó gyógypedagógusi hálózat ellátja a négy járás köznevelési intézményeiben integráltan oktatott sajátos nevelési igényű tanulókat. Hajdú-Bihar vármegye 43 településén, összesen 113 feladat ellátási hely vonatkozásában lát el a fenntartói és működtetői feladatokat. A Berettyóújfalui Tankerületi Központ tartozó intézményekben a tanévet 14 942 diák kezdte meg, az elmúlt tanévhez képest csökkenés tapasztalható. A Hajdúböszörményi Tankerületi Központ a vármegyében a Balmazújvárosi, a

Hajdúböszörményi, a Hajdúhadházi és a Hajdúnánási járásban 21 intézményi székhelyen, 9 tagintézményben, 27 telephelyen lát el nevelő-oktató feladatokat. A tankerület és a települési önkormányzatok partneri együttműködésre törekednek a közös cél, a gyermekek jövőjének biztosítása érdekében, hogy egységes szakmai elvek alapján szerveződő, s hosszú távon a gyerekeknek mindenhol egyenlő esélyeket nyújtó oktatási rendszer működjön a járásokban, a vármegyében. Hajdú-Bihar vármegyében az általános iskolák fenntartói tekintetében megfigyelhetők egyéb fenntartású általános iskolai intézmények is, melyeket egy állami szervezet, több különböző egyházi jogi személy: (Református egyház, Hajdúdorogi Főegyházmegeye, Baptista Szeretetszolgálat (Hajdúdorog, Debrecen, Vámospércs, Polgár, Komádi, Nyíradony)), 25 közhasznú nonprofit korlátolt felelősségű társaság és egy országos nemzetiségi önkormányzat (Körösszakál) működtet. Összességében a következő hiányokat lehet kiemelni: egyes településeken nő a HHH gyermeklétszám (pl. Zsáka, Egyek, Nyíracsad, Biharkeresztes; Hajdúböszörményben a tanulók több mint fele, Biharnagybajom, Bihartorda, Sárrétudvari, Álmosd, Fülöp); más helyeken nincs kihasználva az iskola épülete, kevés a tanulói létszám (Zsáka); a különböző fenntartású köznevelési intézmények között a HHH gyermekek arányszámának pontosítása lenne szükséges az egyenlő esélyek érdekében (Balmazújváros); a tanulókat más településre viszik a szülők, így csökken a helyi iskolai létszám (Biharnagybajom, Nagykereki); jelentős a korai iskolaelhagyók száma (Hajdúszovát, Hosszúpályi, Konyár, Bojt, Hajdúhadház, Told, Fülöp); a fejlesztő szolgáltatásokhoz (logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógytornász, pszichológus) való hozzáférés számos helyen csak nagyon kevés időtartamban biztosított (Pocsaj, Szerep, Bagamér, Báránd, Berekböszörmény, Kaba, Körösszegapáti); azt érzékelik, hogy a fogyatékkal élő gyermekek ellátásához szükséges szakemberek nem elegendő óraszámában vannak biztosítva és hiányos az eszközök biztosítása (Biharnagybajom); teljes állású fejlesztőpedagógus hiánya (Berekböszörmény, Szentpéterszeg); magas a magántanulók száma (Told, Szerep); szakos tanár hiány (főleg reál tárgyak esetében: matematika, fizika, biológia), a hiányzó szaktanárokat nyugdíjas pedagógusok visszafoglalkoztatásával oldják meg (Sárrétudvari, Tiszacsege, Újszentmargita); jelentősen nő a sajátos nevelési igényű gyermekek száma; magas az évfolyamisméltések száma (pl. Polgár); digitális eszközök hiánya, kevés a szaktantárgyakra megfelelő speciális tanterem (informatika, fizika, kémia), a meglévő informatikai eszközöket kevés pedagógus használja; a továbbtanulók alig ismerik a szakmákat, pályaválasztási tanácsadásra lenne szükség. A használt fejlesztő és digitális eszközök tárának bővítésére (pl. táblajátékokkal, Darts Matekkel), megújítására szinte minden intézményben igény van. A Darts Matek Program a Berettyóújfalui Tankerületi Központ 15 általános iskolájának 29 feladatellátási helyén a 2023/2024-es tanévben a következő településeken bevezetésre került: Csökmő, Esztár, Hencida, Szentpéterszeg, Gáborján, Hosszúpályi, Hajdúbagos, Monostorpályi, Berekböszörmény, Kaba, Sáp, Báránd, Tetétlen, Biharkeresztes, Nagykereki, Bojt, Hajdúszoboszló, Berettyóújfalu, Ebes, Földes, Derecske, Konyár, Tépe, Püspökladány, Hajdúszovát, Nagyhegyes, Nádudvar.

Az alábbi, gyermekekre vonatkozó általános szolgáltatásokhoz kapcsolódó hiányok kerültek megfogalmazásra: Iskolán kívüli programok és helyszínek hiánya; az iskolai szünetekben nem megoldott a gyermekek napközbeni felügyelete. A szülők általi negatív minta átörökítése, szocializációs hiányok csökkentése, közös programok szervezésének hiánya a szülőkkel szintén számos helyen került kiemelésre. Gyermeknevelési problémák, a szülők hiányos ismerete és a szülői együttműködés miatt a szülők az alapszolgáltatáson kívül nem jutnak olyan plusz szolgáltatásokhoz, amelyek komplex módon, a család szintjén kezelnék a problémákat. A jelzőrendszerben lévő tagok kommunikációjában a hiányos jelzések miatt maradhatnak rejtve problémák. Prevenációs és szűrőprogramok hiánya gyermekek részére több településen igényként merült fel. A gyermekétkeztetés infrastrukturális hiányosságai, technikai elavultsága problémát jelent több tucat településen. Az általános iskolák épületei, a belső berendezések, udvaraik felújításra, korszerűsítésre szorulnak pl. Nyíradony, Berettyóújfalu, Esztár, Sáránd, Tiszagyulaháza, Ebes településeken. A vármegye több településen is vannak olyan célcsoportok, amelyek tagjai egyáltalán nem rendelkeznek, vagy csak részben rendelkeznek az általános iskola elvégzéséhez szükséges alapkompenciákkal és készségekkel. Több helyen is jellemző, hogy sokan morzsolódnak le már az általános iskolából is, főleg a lányok azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából. A hátrányos helyzetben élő, rászoruló gyerekek szülei nem engedhetik meg azokat a különórát, melyek plusz lehetőségeket biztosítanak a gyermekek számára a tehetséggondozás, tehetségfejlesztés területein, így fontos az ilyen típusú szabadidős programok minél

szélesebb körben való biztosítása a célcsoportok számára. A jelzések alapján a sportolási lehetőségek, járási szinten megszervezett tornák, versenyek bővítésére szinte minden helyen szükség van. Az intézményekben, óvodákban, iskolákban foglalkozások, tanórák keretén belül néhány településen egész széles a lehetőségek tárháza, de ez a legtöbb településre nem igaz, sokak számára nem biztosítottak ezek a lehetőségek. Tanórán kívül általában egyesületi programok biztosítják a sportolási lehetőséget, de ezek sem elérhetők mindenki számára.

### **Középfokú oktatás**

A középfokú oktatás a vármegyeközpontba koncentrálódik, de a vármegye minden járásában működik középfokú oktatást ellátó intézmény, van, ahol több településen is (Berettyóújfalui járás 2 településén, Hajdúböszörményi járás 2 településén, Hajdúnánási járás 2 településén, Hajdúszoboszlói járás 2 településén). Néhány helyen szakos tanárhiányról számoltak be a szakemberek. Vannak olyan települések, ahol extrém magas a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű diákok aránya (Hajdúhadház 90%). Vannak olyan feladatellátási helyek, ahol iskolapszichológus és fejlesztő szakember, továbbá logopédus, pedagógiai asszisztens munkájára lenne szükség. Van olyan település, ahol a pedagógiai szakszolgálat által nyújtott különböző ellátások igénybeviteléhez több mint egy órát kell utazni, ami anyagi és fizikai problémát jelenthet a gyermekek, mélyszegénységben élő és/vagy roma diákok, illetve a fogyatékkal élők számára. Az egyik járásban (derecskei) a más településről a középiskolába bejáró diákok naponta 1-1,5 órát utaznak a lakóhelyüktől és van olyan iskola (Hajdúböszörmény), ahol a más településről bejáró diákok aránya 80%.

### **További köznevelési feladatok**

A további köznevelési feladatok közé sorolt szolgáltatások, úgymint *készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás, fejlesztő nevelés-oktatás, alapfokú művészetoktatás, kollégiumi ellátás, kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, Dobbantó/Hídprogramok, pedagógiai szakszolgáltatás, utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése, pedagógiai-szakmai szolgáltatás tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása*, egy része a településeken, jellemzően az iskolákban, néhány ellátás esetén az óvodákban van biztosítva egyrészt az adott intézmény pedagógusai, szakemberei által, másrészt pedig a járásközpontok pedagógiai szakszolgálatától, egységes módszertani gyógypedagógiai intézmények által biztosított, kijáró utazó szakemberek által.

A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat a pedagógiai szakszolgálatok működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet alapján az alábbi alapfeladatok ellátását biztosítja: A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás, gondozás; Konduktív pedagógiai ellátás; Logopédiai ellátás; Nevelési Tanácsadás; Gyógytestnevelés; Kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása (járási szintű koordináció); Az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás (járási szintű koordináció); A továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás; A szakértői bizottsági tevékenység. Az ellátások döntő többségét a pedagógiai szolgálat szakemberei nyújtják meghatározott óraszámokban és rendszerességgel a településeken. A települési adatbekerők információ alapján megállapítható, hogy bár szinte minden településen elérhető bizonyos rendszerességgel az ellátások nagy része, a gyermekek, a mélyszegénységben élő és/vagy roma gyermekek, a fogyatékkal élők szükségletei több szakembert, magasabb óraszámokban és gyakrabban nyújtott szolgáltatást igényelnének.

Az oktatás-képzés tématerületével nagyon szorosan összefüggenek a *mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára biztosított szolgáltatások*, és a *sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása* tématerületek. E két tématerületre vonatkozó információk és megoldási javaslatok a VEP dokumentum Közösségi programokra vonatkozó részében (5.1. és 5.2.) kerülnek bemutatásra.

1. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
Ssz.	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: köznevelési alapfeladatok	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	A (fejlesztő, rehabilitáló) szakemberek iránti igény magas és növekszik; a szakemberek száma, feladatellátási ideje, helye nem illeszkedik az igényekhez.  <b>Szakemberhiány</b>	Az óvodákban, iskolákban egyre magasabb a különböző gyógypedagógiai szolgáltatást igénylők köre, száma. A szakemberek létszáma és rendelkezésre állásának időtartama nem követi le az igény és szükséglet területén megjelenő növekedést.  Sok esetben nem biztosított helyben a szolgáltatások elérhetősége.	A szakemberek számának, rendelkezésre állásának, munkaidejének a szükségletekhez igazodó optimalizálása szükséges (pontos igényfelmérést követő munkaerő-gazdálkodás, létszámbővítés): A gyógypedagógiai szolgáltatást nyújtó szakemberek (logopédusok, pszichológusok, gyógypedagógusok, pedagógiai-, gyógypedagógiai asszisztensek, iskola-, és óvoda-pszichológusok, gyógytestnevelők) számának bővítése (munkaerőfelvétel, visszafoglalkoztatás).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A helyben dolgozó szakemberek speciális, igényorientált <b>továbbképzése, szakmai felkészítése</b> hiányzik, vagy hiányos	A növekvő számú, speciális ellátást igénylő gyermekek (HH, HHH, SNI, BTMN) növekvő terheket, több odafigyelést, több felelősséget rónak a szakemberekre. A pedagógusok nem kapnak a tanárképzés során elég ismeretet a különleges bánásmódban részesülő gyermekek ellátásáról. Nincs megfelelő módszertani eszközük főleg az értelmileg sérült és a magatartászavaros tanulók kezelésére, nehézséget jelent a BTMN-s tanuló vagy SNI tanuló osztályban történő ellátása.	A szakemberek ismereteinek, tudásának, módszertanának specializált bővítése (pl. részképességek hiányának korai felismerése, hátránykompenzálás, konfliktuskezelés, magatartási problémák kezelése, egyéni bánásmód alkalmazása, gyermekvédelem, tehetséggondozás stb. témakörökben)  Gyógypedagógiai asszisztensek, pedagógiai asszisztensek foglalkoztatása, segítő közreműködése azon osztályok esetében, ahol SNI és/vagy BTMN-s tanulók vannak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Korai felmérések, szűrések</b> hiányosságai, kapacitáshiányok	Vannak olyan települések, ahol nincs kellő számú megfelelő szakember és feltétel a szűrések idejekorán való elvégzéséhez, ezáltal megkésve, vagy egyáltalán nem	Korai szűrések és fejlesztések rendszerszintű bevezetése, óvodapedagógusok specializált felkészítése a részképességek hiányának korai felismeréséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		jutnak hozzá a gyermekek bizonyos fejlesztésekhez.		Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.)	Intézménybe való <b>eljutás</b> nehézkes, időigényes, szervezetlen	Vannak olyan települések, ahol nincs általános iskola, át kell járni más településre. Egyes iskolákban a más településekről bejáró általános iskolás gyerekek száma magas, több település is van, ahol több mint 50%-os.	Iskolába járás feltételeinek javítása, megszervezése, menetrend-optimalizálás. A szülők, gyermekek szakszolgálati vizsgálatokra, terápiákra, foglalkozásokra való eljutásának segítése iskolabusszal.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	<b>Szakemberhiány</b>	Sok településen nincsenek feltöltve a rendelkezésre álló pedagógus (óvodai, iskolai) álláshelyek.	A pedagógusok és a nevelő-oktató munkát közvetve segítők létszámának feladathoz igazított optimalizálása, bővítése; lakhatásuk támogatása szolgálati lakás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.)	<b>Leterheltség</b>	Azokban az óvodákban, óvodai csoportokban, iskolákban, osztályokban, ahol az átlagnál magasabb a különböző hátrányokkal küzdő gyermekek aránya és kevés a pedagógusok száma, a jelenleg foglalkoztatott pedagógusok leterheltsége átlagon felüli.	Szakemberek létszámának bővítése, adminisztratív terheinek csökkentése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.)	Oktatási-nevelési, fejlesztést célzó <b>Infrastruktúra és eszközhiányosságok</b>	Az óvodák, iskolák infrastruktúrája, berendezése, (kül-beltéri, fejlesztő, digitális-) eszközparkja sok helyen elavult, korszerűsítésre és bővítésre szorul. Számos helyen jellemző a digitális eszközök hiánya, elavultsága, a speciális helységek, szaktantermek, laborok hiánya vagy leromlott állapota.	Az óvodai, iskolai épületek állapotának, infrastruktúrájának, berendezéseinek, (kül-,beltéri, fejlesztő, digitális-) eszközparkjának felmérése és bővítése, fejlesztése. Szakszolgálati ellátáshoz az intézményekben biztosított fejlesztő szobák számának, felszereltségének növelése, fejlesztő eszközök, mozgásterápiás eszközpark bővítése. Pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8.)	Oktatási-nevelési célon túli, <b>egyéb infrastruktúra és</b>	Számos településen nem áll rendelkezésre, vagy nem megfelelő színvonalon a meleg étkeztetés biztosításához szükséges infrastruktúra, nincs erre alkalmas	Adott oktatási-nevelési feladatellátási helyek étkeztetési célú infrastruktúrájának és	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

	<b>eszközpark</b> fejlesztése	főzőkonyha, a melegítőkonyhák állapota nem megfelelő, akadálymentesítése nem megoldott.	eszközállományának felmérése és fejlesztése; akadálymentesítés.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
9.)	<b>Prevenció hiánya</b>	A felgyorsult világban egyre több (pl. digitális, egészséget érintő, életvezetési stb.) veszéllyel és fenyegetéssel kell szembenézni. Ehhez egyre több szakember preventív tevékenységére lenne szükség.	Prevenációs programok megszervezése és megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10.)	<b>Közösségi-, sport-, szabadidős programok hiánya,</b> elégtelen száma, főként a szünetek idején	Az óvodai, iskolai szünetek alatt egyre több szülőnek okoz problémát a gyermekek ellátása, biztos helyen tudása, helyes szabadidős tevékenységeinek megszervezése, biztosítása; nem elérhető megfelelő gyermekfelügyelet.	Oktatási-nevelési szünetek idejére szervezett programok megvalósítása, számának növelése, szélesebb és/vagy specializált célcsoport (pl. fogyatékkal élők) számára történő kiterjesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11.)	<b>Kihasználtság-optimalizálás</b>	Sok településen lényegesen alacsonyabb és egyre csökken az óvodáskorú gyermekek aránya, míg más településeken az engedélyezett létszámot meghaladó az egy-egy csoportra jutó gyermekek aránya. Az óvodapedagógusok létszáma nem illeszkedik a kihasználtsághoz.	Az óvodák kihasználtságának felmérése, munkaerő-optimalizálás.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
12.)	<b>Az óvoda és iskola közötti átmenet nehézségei</b>	Az óvoda és iskola közötti átmenet problémákat, nehézségeket okoz, mely a későbbi lemorzsolódás veszélyét is magában rejt.	Az óvoda és iskola közötti átmenetet segítő tevékenységek, gyakorlatok (pl. leendő elsős tanítók hospitálása az óvodában; óvodapedagógusok látogatása az iskolában) óvodapedagógusok és tanítók tapasztalatseréjét biztosító programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
13.)	<b>A szülők iskolai bevonódásának hiánya;</b> motiváló szülői háttér hiánya	A szülők támogatásának, pedagógusokkal való együttműködésének hiánya megnehezíti az oktatási intézménybe történő sikeres beilleszkedést, kudarcokhoz, lemorzsolódáshoz vezethet.	A családok és az iskola együttműködését, a pedagógusokkal való kapcsolatépítést elősegítő programok szervezése (pl. családi napok).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

				tervezetten 2030		
14.)	<p><b>Speciális szakemberek</b> hiánya jellemző (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus)</p>	<p>A speciális szakemberhiány jellemző: szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus szakok kizárólag az ELTE-n végezhetőek, így a végzett szakemberek többsége a fővárosban marad diplomája megszerzését követően. Gyógypedagógusként második diploma megszerzését gyakran éppen a távolság vagy a magas költségek miatt nem vállalják a gyógypedagógusok. Hajdú-Bihar vármegyében, de egész Kelet-Magyarországon nincs szurdopedagógiai (hallássérültek pedagógiájával foglalkozó gyógypedagógia) képzés. Az igény nagy rá, hiszen Debrecenben, Egerben és Szegeden is vannak hallássérült tanintézetek, EGYMIK és szakszolgálatok is, de megfelelő számú szakember nincs elég. A szurdopedagógusok terén pl. óriási a hiány.</p>	<p>Azon közép-és felsőfokú képzések (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus, szurdopedagógus) kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatása, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. Szurdopedagógiai képzés beemelése a Debreceni Egyetem pedagógusképzési spektrumába.</p> <p>Ezeket a hiányterületnek számító képzéseken való részvételt vállaló szakembereknek a képzési, utazási, foglalkoztatási támogatása; pályázati lehetőségek biztosítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
15.)	<p><b>Magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű diákok, az SNI-s és BTMN-s diákok aránya;</b> A szakértői bizottság dönt arról, hogy a gyermek/tanuló szegregált vagy integrált oktatásban vehet részt, azonban a szülő sokszor a szegregált oktatást nem fogadja el.</p>	<p>Számos iskolában magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű diákok, az SNI-s és BTMN-s diákok aránya. A tanárok, oktatók, nevelők munkáját bár segítő szakemberek (pl. utazó gyógypedagógusok) szakmai támogatásával végzik, mégis, sok esetben még több segítséget igényelnének.</p>	<p>Szakemberek létszámának igényfelmérése, bővítése. A gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusok által tartott bemutató órák/foglalkozások, előadások, műhelymunkák, módszertani ismereteket és gyakorlati tanácsokat nyújtó szakmai kerekasztal beszélgetések, tudásmegosztó szakmai napok, érzékenyítő programok számának bővítése a többségi pedagógusok munkája további megsegítése érdekében. A szakértői bizottság szerepének növelése annak érdekében, hogy kizárólag az a tanuló kerüljön integrációba, aki valóban integrálható. A szülő számára vonzóbb lenne, ha nőne a jó szakmai feltételekkel működő szegregált osztályok/csoportok, intézmények száma, a lakóhelyhez közel is.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

			Csökkentené a szülő ellenállást, ha a közlekedés nehézségeit csökkentené a szegregált intézményekbe történő iskolabuszszal történő szállítás.			
16.)	Magas a középiskolába <b>bejáró diákok</b> aránya	Egyes iskolákban a más településekről bejáró általános -és középiskolás gyerekek száma magas, több település is van, ahol több mint 50%-os. A kollégiumi férőhelyek száma alacsony és a közösségi közlekedéssel való eljutás nehézkes, időigényes, várakozással terhelt, tömegközlekedési eszközre való várakozás sok esetben nem kellően kulturált helyen történik.	Kollégiumi férőhelyek igényorientált bővítése; A buszvárók és a vasútállomások közelében ifjúsági közösségi terek kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## 2. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
Ssz.	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: köznevelési alapeladatok	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	<b>Az SNI-s és BTMN-s gyermekek ellátása nagy terhet jelent</b> integrált oktatás-nevelés keretei közt a többségi pedagógusok számára	Az SNI-s és a BTMN-s gyermekek, tanulók száma jelentős és a vármegye több területén is növekvő tendenciát mutat, mely tendenciát a szakemberek száma és a nyújtott szolgáltatások időtartama nehezen követi, a pedagógusok nehezen tudják ellátni ezeket a speciális igényekkel rendelkező gyermekeket. A pedagógusok nem kapnak a tanárképzés során elég ismeretet a különleges bánásmódban részesülő gyermekek ellátásáról. Nincs	Differenciált oktatás, szakemberek létszámnak növelése; Azon közép-és felsőfokú képzések (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus) kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatása, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. A gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusok által tartott bemutató órák/foglalkozások, előadások,	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		megfelelő módszertani eszközük főleg az értelmileg sérült és a magatartászavaros tanulók kezelésére, emiatt nehézséget jelent a BTMN-s tanuló, vagy SNI tanuló osztályban történő ellátása.	műhelymunkák, módszertani ismereteket és gyakorlati tanácsokat nyújtó szakmai kerekasztal beszélgetések, tudásmegosztó szakmai napok, érzékenyítő programok számának bővítése a többségi pedagógusok munkája további megsegítése érdekében. Társasjáték pedagógiai foglalkozások megvalósítása az intézmények szabadidős programjai keretében, ahol az integráltan nevelt SNI tanulók osztálytársaikkal közösen játszhatnak a fejlesztő játékokkal, eszközökkel.			
2.)	<b>Készségfejlesztő</b> iskolai nevelés-oktatás hiánya.	Nem elérhetőek a településen a készségfejlesztő nevelési-oktatási programok.	Az iskolai készségfejlesztő nevelési-oktatási programok, mint további köznevelési feladatok bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Szolgáltatáshiány</b>	Vannak olyan települések, ahol helyben nem elérhetőek, vagy csak alacsony óraszámban biztosítottak a pedagógiai szakszolgálat által nyújtott szolgáltatások	Szakemberek létszámának növelése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>NŐK</b>						
1.)	<b>Családbarát munkahelyek</b> hiánya	A kisgyermeket nevelő nők számára (főleg a gyermeküket egyedül nevelők) a munka világába való reintegráció nehéz, problémát okoz a gyermekek nap közbeni elhelyezése	Családbarát munkahelyek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Alacsony <b>iskolai végzettség</b>	Magas a lemorzsolódási arány, a korai gyermekvállalás és az emiatt be nem fejezett tanulmány, szakképzetlenség aránya is magas	Képzések szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

				Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	intézmények, releváns államigazgatási szervek	
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	<b>Teljes körű akadálymentesítés hiánya</b>	Sok helyen az óvodába, iskolába való eljutás is problémát okoz a fogyatékkal élő gyermekek és szüleik számára, illetve egyes településeken nem teljeskörűen akadálymentesítettek a feladatellátási helyek, vagy csak fizikai akadálymentesítés valósul meg.	Az óvodai és iskolai épületek, feladatellátási helyek nem csak fizikai akadálymentesítése, utak, járdák állapotának javítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	<b>Szolgáltatáshiány a fogyatékkal élők számára</b>	Nyáron az óvodában és iskolában nincs felügyelet a fogyatékkal élő gyermekek számára, számos óvodában nem mindenhol tudják megoldani még átmeneti időre sem a fogyatékkal élő gyermekek napközbeni ellátását.	Napközbeni ellátás biztosítása fogyatékkal élők számára.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Érzékenyítő előadások, programok hiánya, szűk köre az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók számára a fogyatékkal élők vonatkozásában	A pedagógusok, a nevelést-oktatást segítő munkatársak érzékenyítése, szemléletformálása számos esetben hiányos, illetve hiányoznak azok az érzékenyítő előadások, programok, melyek hozzájárulnának ahhoz, hogy a leginkább megfelelően tudjanak hozzáállni az oktatási-nevelési intézményekben dolgozók a fogyatékkal élőkhez, gyermekekhez.	Rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése a fogyatékkal élők érdekképviselőit ellátó szervezetekkel együttműködve, a nevelési-oktatási intézmények dolgozói számára a fogyatékkal élő és más problémával küzdő személyek ellátásával, bánásmódjával kapcsolatban. Az intézményben dolgozók ismerjék meg az adott fogyatékossgal együtt járó sajátosságokat és kapjanak segítséget a megfelelő bánásmód elsajátításában. Az intézményeknek évente legalább 1-2 alkalommal érzékenyítő programok megvalósítása, ahol a dolgozók, szülők, gyermekek, tanulók is ismereteket gyűjthetnek a megfelelő integrálás elősegítésének érdekében. Szakmai szervezetek (pl. szakszolgálatok, módszertani intézmények) iránymutatásaival	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			tájékoztató anyagok készítése és terjesztése az oktatási-nevelési feladatellátási helyek számára.			
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK						
1.)	A hátrányos helyzetű tanulók és gyermekek ellátása	A hátrányos helyzetű tanulók száma jelentős és a vármegye több területén is növekvő tendenciát mutat, mely tendenciát a szakemberek száma és a nyújtott szolgáltatások időtartama nem követi	Szakemberek létszámának növelése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Szabadidős programok	Nincsenek vagy kevés a településeken a megfelelő szabadidős- és sportprogramok	Szabadidős- és sportprogramok megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Szolgáltatáshiány	Néhány településen gondot okoz a melegételhez való hozzáférés.	A melegételhez való hozzáférés biztosítása, kiemelt figyelemmel az oktatási szünetek idejére	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.)	A roma gyerekek integrációja	A roma-nem roma gyermekek közötti kapcsolatok fejlesztése is kihívást jelent egyes településeken.	Integrációs, érzékenyítő programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	Iskolai lemorzsolódás	Főleg a lányok azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából	Prevenációs programok	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

				Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.)	Digitális készségek és képességek hiánya	A felgyorsult technológiai fejlődés, az IKT eszközök gyors modernizációja megköveteli a naprakész információt azok használatával, illetve a különböző veszélyek felismerésével kapcsolatban	Digitális készségeket, képességeket segítő programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az oktatás-nevelés terén dolgozó, és az ezen munkát közvetve segítők szakemberek számának, rendelkezésre állásának, munkaidejének a szükségletekhez igazodó optimalizálása szükséges, melyhez pontos igényfelmérést követő munkaerő-gazdálkodást, létszám-bővítést meg kell valósítani. A gyógypedagógiai szolgáltatást nyújtó szakemberek (logopédusok, pszichológusok, gyógypedagógusok, pedagógiai-, gyógypedagógiai asszisztensek, iskola-, és óvoda-pszichológusok, gyógytestnevelők) számának bővítése akár munkaerőfelvétel, akár visszafoglalkoztatás révén, de rendkívül szükséges megoldás. Azon közép-és felsőfokú képzések (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus, szurdopedagógus) kiterjesztésében, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatásában nagy potenciál rejlik, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. Ezért is tartják fontosnak pl. a szurdopedagógiai képzés beemelését a Debreceni Egyetem pedagógusképzési spektrumába. Ezeket a hiányterületnek számító képzéseken való részvételt vállaló szakembereknek a képzési, utazási, foglalkoztatási támogatása; pályázati lehetőségek biztosítása szintén megoldási javaslatként jelent meg. A szakemberek ismereteinek, tudásának, módszertanának specializált bővítése (pl. részképességek hiányának korai felismerése, hátránykompenzálás, konfliktuskezelés, magatartási problémák kezelése, egyéni bánásmód alkalmazása, gyermekvédelem, tehetséggondozás stb. témakörökben) is megoldást jelenthet a hatalmas szakemberhiány oldásában. Gyógypedagógiai asszisztensek, pedagógiai asszisztensek foglalkoztatása, segítő közreműködése azon osztályok esetében lehet különösen fontos, ahol SNI és/vagy BTMN-s tanulók vannak. A korai szűrések és fejlesztések rendszerszintű bevezetése, óvodapedagógusok specializált felkészítése a részképességek hiányának korai felismeréséhez járulhat hozzá, míg az iskolába járás feltételeinek javítása, megszervezése, menetrend-optimalizálás a gyermekek hozzáférését javítja. A szülők, gyermekek szakszolgálati vizsgálatokra, terápiákra, foglalkozásokra való eljutásának iskolabuszok működtetésével, fenntartásával lehetne segíteni. A szakemberek létszámának bővítésén túlmenően az adminisztratív terhek csökkentése jelentene még segítséget a munka hatékonyságának növelése terén. A humán erőforrást érintő fejlesztési javaslatokon túlmenően megjelentek azok is, melyek az óvodai, iskolai épületek állapotának, infrastruktúrájának, berendezéseinek, (kül-,belső, fejlesztő, digitális-) eszközparkjának felmérését követő bővítését, fejlesztését irányozzák elő. Hatékony megoldást jelenthet a szakszolgálati ellátáshoz az intézményekben biztosított fejlesztő szobák számának, felszereltségének növelése, a fejlesztő eszközök, mozgásterápiás eszközpark bővítése is. A megoldási javaslatok finanszírozása terén a pályázati források biztosításában látnak lehetőséget a szakemberek. Az adott oktatási-nevelési feladatellátási helyek étkeztetési célú infrastruktúrájának és eszközállományának felmérése és fejlesztése is javaslatként került megfogalmazásra, mint ahogyan az akadálymentesítés is. A prevenció programok, az oktatási-nevelési szünetek idejére szervezett programok megvalósítása, számának növelése, szélesebb és/vagy specializált célcsoport (pl. fogyatékkal élők) számára történő kiterjesztése rendkívül hasznos megoldás lehet. Az óvoda és iskola közötti átmenetet segítő tevékenységek, gyakorlatok (pl. leendő elsős tanítók hospitálása az óvodában; óvodapedagógusok látogatása az iskolában) óvodapedagógusok és tanítók tapasztalatcseréjét biztosító programokban szintén jelentős potenciált látnak a szakemberek. A családok és az iskola együttműködését, a pedagógusokkal való kapcsolatépítést elősegítő programok szervezését szintén nagyon hasznosnak tartják. A többségi pedagógusok szakmai munkájának minőségét, továbbfejlesztését jelentősen segítenék a gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusok által tartott bemutató órák/foglalkozások, előadások, műhelymunkák, módszertani ismereteket és gyakorlati tanácsokat nyújtó szakmai kerekasztal beszélgetések, tudásmegosztó szakmai napok, érzékenyítő programok. A szakértői bizottság szerepének növelése pedig annak érdekében lenne szükséges, hogy kizárólag az a tanuló kerüljön integrációba, aki valóban integrálható. A szülők számára vonzóbb lenne, ha nőne a jó szakmai feltételekkel működő szegregált osztályok/csoportok, intézmények száma, a lakóhelyhez közel is.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az integrált oktatás-nevelés keretei közt nevelt SNI-s és BTMN-s gyermekek többségi pedagógusok általi ellátását nagyban segíthetné egyrészt a differenciált oktatás, másrészt a szakemberek létszámának növelése. Megoldást jelenthetne a szakemberhiányra azoknak a közép-és felsőfokú

képzéseknek (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus) a kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatása, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. A gyógypedagógusok, utazó gyógypedagógusok által tartott bemutató órák/foglalkozások, előadások, műhelymunkák, módszertani ismereteket és gyakorlati tanácsokat nyújtó szakmai kerekasztal beszélgetések, tudásmegosztó szakmai napok, érzékenyítő programok a többségi pedagógusok szakmai munkáját tudná segíteni. Javasolt a gyermekek célcsoportja számára a társasjáték pedagógiai foglalkozások megvalósítása az intézmények szabadidős programjai keretében, ahol az integráltan nevelt SNI tanulók osztálytársaikkal közösen játszhatnak a fejlesztő játékokkal, eszközökkel. Az iskolai készségfejlesztő nevelési-oktatási programok, mint további köznevelési feladatok bővítése is megoldási javaslatként jelent meg. A nők célcsoportja számára a családbarát munkahelyek megteremtése, körének bővítése lenne hasznos, különösen a kisgyermeket nevelő nők (főleg a gyermeküket egyedül nevelők) számára a munka világába való reintegráció céljából, míg a nők magas iskolai lemorzsolódási arányának csökkentése érdekében kifejezetten a számukra indított képzések szervezése jelenthetne segítséget. A fogyatékkal élők célcsoportja számára az óvodai és iskolai épületek, feladatellátási helyek teljes körű akadálymentesítése, az utak, járdák állapotának javítása jelenthetne segítséget a fogyatékkal élők számára biztosított napközbeni ellátás mellett. A soft jellegű megoldási javaslatok közt a rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése kiemelendő a fogyatékkal élők érdekképviselőit ellátó szervezetekkel együttműködve, ahol a nevelési-oktatási intézmények dolgozói számára a fogyatékkal élő és más problémával küzdő személyek ellátásával, bánásmódjával kapcsolatban kaphatnak fontos tudást és impulzusokat. Nagy jelentőséget tulajdonítanak a szakemberek a szakmai szervezetek (pl. szakszolgálatok, módszertani intézmények) iránymutatásaival az oktatási-nevelési feladatellátási helyek számára készülő és terjesztendő tájékoztató anyagoknak is. A mélyszegénységben élők, romák számára kiemelt jelentősége van a szakemberek létszámának növelésének. Megoldást jelenthetnek ezen célcsoport számára a szabadidős- és sportprogramok éppúgy, mint a melegételhez való hozzáférés biztosítása, kiemelt figyelemmel az oktatási szünetek idejében. Az integrációs, érzékenyítő és prevenciós programok szervezése szintén hatékony megoldást jelenthet a jelentkező hiányosságok mérsékléséhez.

## **Felnőttoktatás, felnőttképzés**

### **a) HIÁNYOK**

A felnőttoktatás a felnőtt lakosság iskolarendszerű köznevelési oktatását jelenti. Az a képzés tekinthető felnőttoktatásnak, ahol a „tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban” vesz részt. A felnőttoktatás alapfokú, középfokú és felsőfokú végzettséget adó intézményben nappali, esti, levelező és távoktatási formában szervezhető. A vármegyében leginkább Debrecenben található meg többféle felnőttoktatási lehetőség, de a vármegyéhez tartozó járások mindegyikében elérhető egy-egy felnőttoktatási típus. Van olyan járás, ahol két településen is szerveznek felnőttoktatást. A rendelkezésre álló adatok alapján főként a hátrányos helyzetű célcsoportokkal kapcsolatos hiányok fogalmazhatók meg. A szakemberek a nők munkaerőpiaci helyzetét hátrányosnak ítélték meg, melynek egyrészt az az oka, hogy alacsony a nők között a szakképesítéssel rendelkezők száma, illetve a piacképes szakmával rendelkező nők száma. Kiemelték ezzel kapcsolatban a nők számára szervezett, a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzések és az előnyös szakképesítést nyújtó képzések hiányát. Az időssekkel kapcsolatban lehangsúlyosabban az alacsony informatikai, számítástechnikai jártasság jelent meg, illetve általában az idősök képzési lehetőségeinek hiánya fogalmazódott meg. A mélyszegénységben élők és/vagy romák általában alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, így nem, vagy csak nehezen tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Számukra fontos lenne a felnőttoktatás. A digitális írástudatlanság és a nyelvtudás

hiánya is megjelent, mint probléma. Ezen kívül a munkaerőpiaci tájékoztatatlanság, az érintettek álláskeresési készségének, motivációjának alacsony szintje fogalmazódott meg problémaként.

A 100/2021. (II. 27.) kormányrendelet hatályba lépésével – 2021. március 1. – kikerült a képzésszervezés a kormányhivatalok hatásköréből. Az új rendszerben a Kormányhivataloknak arra van lehetőségük, hogy Európai Uniós vagy hazai forrásból támogassák azokat a képzésben résztvevő regisztrált álláskeresőket, akik a képzés idejére „Munkaerőpiaci alkalmazkodás támogatása keretében nyújtható álláskeresést ösztönző juttatásra” nyújtanak be kérelmet. A szakképzetlen vagy elavult szakképzettséggel rendelkező regisztrált álláskeresőknek így lehetőségük van munkaerőpiaci szempontból versenyképes végzettséget szerezni.

1. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
Ssz.	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: köznevelési alapeladatok FELNŐTTOKTATÁS	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Szolgáltatáshiány	Bár minden járásban elérhető egy-egy felnőttoktatást nyújtó képzőhely, nem mindenki számára elérhető, egyrészt az információ hiánya, másrészt hozzáférést akadályozó tényezők (pl. közlekedés, időbeosztás) miatt.	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek	A települések nagy részén nem elérhetők a fiatalok számára az őket támogató munkaerőpiaci szolgáltatások, és vállalkozóvá válásuk elősegítése sem megoldott.	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
Ssz.	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: köznevelési alapeladatok FELNŐTTOKTATÁS	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>NŐK</b>						
1.)	Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek hiánya	Sok helyen jellemző a nők hátrányos munkaerőpiaci helyzete, melynek egyrészt az az oka, hogy alacsony a nők között a szakképesítéssel rendelkezők száma,	Képzések megvalósítása kifejezetten a női célcsoport számára	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		illetve a piacképes szakmával rendelkező nők száma		tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK</b>						
1.)	Alacsony iskolai végzettség	A célcsoport tagjai közül sokan nem, vagy csak nehezen tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon az alacsony iskolai végzettségük miatt	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek	Nincs elegendő információ a képzésekről, nincs álláskeresői gyakorlata sokaknak	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Digitális írástudatlanság	Szinte mindenki rendelkezik már valamilyen okos eszközzel, de a célcsoportra jellemző a digitális írástudatlanság, a sokféle veszélynek kitettség.	Digitális készségek fejlesztése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.)	Munkaerőpiaci elvárások, foglalkoztatási lehetőségek ismeretének hiánya, tájékozatlanság	Számos esetben nincsenek tisztában a munkaerőpiac jelenlegi elvárásaival, a térség foglalkoztatási lehetőségeivel vagy a legszükségesebb önfejlesztési lépésekkel, ezért segítségre van szükség az elsődleges munkaerőpiacra történő kilépéshez.	Foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások, támogatások biztosítása, kiterjesztése (munkaerőpiaci és szociális információ-nyújtás; egyéni- és csoportos tanácsadások) felnőttképzési jogviszonyban szervezett szakmai oktatás biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek HBVM Kormányhivatal	nem
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	Alacsony informatikai, számítástechnikai jártasság	Egyre több idős rendelkezik valamilyen okos eszközzel, de nincs biztonságos digitális tudás hozzá.	Digitális készségek fejlesztése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

				tervezetten 2030		
2.)	Szolgáltatáshiány	A települések legnagyobb részén nincsenek képzési, oktatási lehetőségek az 50+ népesség számára	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	Szolgáltatáshiány	A fogyatékkal élők számára nincsenek speciális felnőttképzési lehetőségek, vagy nem jut el az információ a célcsoporthoz, vagy nem megfizethető, vagy fizikailag nem elérhető (nincs a településen, az utazás nem biztosított)	Képzések	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A felnőttoktatás, felnőttképzés terén jelentkező szolgáltatási hiányok, hiányosságok felszámolását célzó, a teljes lakosságot érintő megoldási javaslatok közt a különböző képzések megvalósítása éppúgy szerepel, mint a munkaerőpiaci elhelyezkedést segítő programok kidolgoztatása és működtetése.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű célcsoportok között a munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek hiányára reagálva került megfogalmazásra kifejezetten a nők számára specifikus képzések megvalósítása, melyekkel növelhető a piacképes szakmával rendelkező nők száma. A mélyszegénységben élők, romák körében a célzott képzések megvalósítása éppúgy fontos, mint az álláskeresési technikáké. A digitális kompetenciák megszerzése, fejlesztése a célcsoport körében különösen hasznosnak ígérkezik. Különösen a munkaerőpiacra történő kilépéshez elengedhetetlen tudás, információ biztosítása jelenthet hathatós megoldást a célcsoport számára, hiszen számos esetben nincsenek tisztában a munkaerőpiac jelenlegi elvárásaival, a térség foglalkoztatási lehetőségeivel vagy a legszükségesebb önfejlesztési lépésekkel sem. Az idősek számára hiánypótló lehetőség a kifejezetten a számukra indított képzések, pl. olyanok, melyek a hiányos digitális kompetenciáik bővítését célozzák. A képzések a fogyatékkal élők célcsoportja számára is rendkívül hasznos megoldási javaslatot jelentenek, hiszen a fogyatékkal élők számára a legtöbb településen nincsenek speciális felnőttképzési lehetőségek, vagy nem jut el az információ a célcsoporthoz, vagy nem megfizethető, vagy fizikailag nem elérhető számukra.

## II.III.2. Egyéb oktatási feladatok

### a) HIÁNYOK

Az egyéb oktatási feladatok közé sorolt szolgáltatások (*korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai ellátás, tehetség gondozás, pályaválasztási tanácsadás*) elérhetősége, a felmerülő hiányosságok a települések által elkészített települési adatbekérőkben leírt információk alapján lettek mérlegelve, értékelve. A megjegyzés azért lényeges, mert a Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményei a vármegye minden településére eljuttatják valamilyen formában az adott szolgáltatásokat. A települések ennek ellenére megfogalmaztak hiányokat, melyek részletesebb megismerése elengedhetetlen lenne a valós szükségletek és hiányosságok megállapításához, ezzel együtt a fejlesztendő területek meghatározásához. A települési adatbekérők alapján megállapítható legfontosabb hiányosságok: a vármegye településein legkevésbé a gyógytestnevelés és a korai fejlesztés elérhető és viszonylag kevés helyen van pályaválasztási tanácsadás is. Sok település jelezte az óvodai és iskolai pszichológiai ellátás szükségességét még akkor is, ha jelenleg biztosított az ilyen szolgáltatás. A szakemberek leterheltségére és az egyre nagyobb igényre mutattak rá az adatszolgáltatók. A tehetség gondozást és a logopédiai ellátást említették legtöbbször, mint meglévő és elérhető szolgáltatást, de ez utóbbiból is szükség lenne több szakember több munkájára a fennálló és egyre növekvő igény miatt. Vannak olyan települések a vármegyében, ahol nem elérhető egyik szolgáltatás sem, így az ott élők, különösen a mélyszegénységben élő és/vagy roma családok, fogyatékkal élő gyermekek és szüleik számára jelentős plusz teher, hogy más településre utazva juthatnak csak a szükséges ellátáshoz.

A fiatalok számára sok helyen nem biztosítottak azok a lehetőségek, melyek segítenek az egyéni értékek megfogalmazásában, fejlesztésében, melyek segítenek a felnőtté válás folyamatában, a jövőt alakító kérdések meghozatalában. A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat pályaválasztási tanácsadó tevékenységét igényfelmérés alapján szervezi, melyet tanév elején az ellátási területe általános és középiskoláihoz eljuttat és a kért szolgáltatásokat a tanév folyamán ütemezve végzi. Pályaválasztási tanácsadás nem működik minden településen és távolabbi településen (pl. Debrecenben)

nehezen elérhető a célcsoportok számára. Sok esetben a továbbtanulással kapcsolatos információk is csak szűk kört érnek el és a szülők informáltsága is meglehetősen elavult e tekintetben. A tehetséggondozásra a vármegye több településén is kiemelt szükséglet van, még akkor is, ha ez az egyik leggyakrabban biztosított egyéb oktatási feladat. Sokkal több szakemberrel, sokkal magasabb óraszámban kellene megoldani a tehetséggondozást, főleg a reál területeken, melyek több területen is jobb munkaerőpiaci lehetőséget biztosíthatnak hosszú távon.

Hiányként értékelik a szakemberek azt, hogy szinte teljesen hiányzik egy híd a közép- és felsőfokú oktatás között, ami kifejezetten a roma származásúakat, a hátrányos helyzetű hallgatókat segítené diplomához, illetve védené a lemorzsolódás ellen. Jó kezdeményezésnek értékelik e tekintetben a roma szakkollégiumok hálózatát, melyek különleges és egyedülálló felsőoktatási tehetséggondozó műhelyeknek tekinthetők a perifériális társadalmi környezetből érkezők számára.

1. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
Ssz.	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: EGYÉB OKTATÁSI FELADATOK	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Szolgáltatáshiány	Nem biztosított az egyéb oktatási feladatok elérhetősége egyes településeken, vagy nem az igényeknek megfelelő számban elérhető	Szakemberek létszámának növelése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

Az OKTATÁS-NEVELÉS hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az oktatás-nevelés területén: EGYÉB OKTATÁSI FELADATOK	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	Szolgáltatáshiány	A pedagógus részéről nagyobb figyelmet igénylő tanulók száma jelentős és a vármegye több területén is növekvő tendenciát mutat, mely tendenciát a szakemberek száma és a nyújtott szolgáltatások időtartama nem követi	Differenciált oktatás biztosítása, a szakemberek létszámának növelése, elérhetőségük szélesebb körű biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.)	Szolgáltatás, eszköz- és infrastruktúra-hiány	Vannak olyan települések, ahol helyben nem elérhetőek, vagy csak alacsony óraszámban biztosítottak a pedagógiai szakszolgálat és/vagy az EGYMI által nyújtott szolgáltatások. Számos helyszínen nem megfelelő infrastruktúra és eszközállomány áll rendelkezésre az egyéb, további oktatási szolgáltatások nyújtásához.	Szakemberek létszámának növelése, a készségek, képességek, kompetenciák fejlesztéséhez, hátránykompenzáláshoz, tehetséggondozáshoz, az ellátás magas szintű nyújtásához szükséges infrastrukturális- és (pl. fejlesztő és digitális) eszközellátottság biztosítása. A szakszolgálati feladatoknak helyet biztosító intézmények szobáinak, felszereltségének bővítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Szolgáltatáshiány	A korai fejlesztést biztosító szolgáltatások száma nem az igényeknek megfelelő, sok helyen helyben nem elérhető, sokat kell utazni az igénybevételhez	Szakemberek létszámának növelése A szakszolgálati feladatoknak helyet biztosító intézmények szobáinak, felszereltségének bővítése, mozgásszoba és mozgásterápiás eszközök biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK</b>						
1.)	Szolgáltatáshiány	Az adatok alapján ezeknek a tanulóknak a száma jelentős és a vármegye több területén is növekvő tendenciát a szakemberek száma és a nyújtott szolgáltatások időtartama nem követi.	Differenciált oktatás, infrastruktúra fejlesztése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Szakemberhiány	Nincs megfelelő kapacitás kiemelten a hátrányos helyzetű gyermekek részére a részképességek hiányának korai felismeréséhez.	A korai fejlesztéssel foglalkozó szakemberek számának növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Tehetséggondozás, tehetségfejlesztés	Tehetséggondozási lehetőségek nem mindenki számára biztosítottak, elérhetőek.	Tehetséggondozó, tehetségfejlesztő szabadidős programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.)	Speciális, felsőoktatási tehetséggondozó műhelyek alacsony száma és tanulószáma	Hiányzik egy híd a közép- és felsőfokú oktatás között, ami kifejezetten a roma származásúakat, a hátrányos helyzetű hallgatókat segítené diplomához, illetve védené a lemorzsolódás ellen.	Roma szakkollégiumok létrejötte, működésének támogatása; a benne tanulók számának növelése, a részvétel ösztönzését célzó tájékoztató programokkal	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az egyéb oktatási-képzési feladatok közt a szakemberhiány az a probléma, mely leghamarabb megoldást kíván, ezért jelenik meg a speciális tudással rendelkező szakemberek létszámának növelése a megoldási javaslatok közt.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Az egyéb oktatási-képzési feladatok közt a differenciált oktatás biztosítása, illetve a szakemberek létszámának növelése, elérhetőségük szélesebb körű biztosítása jelenik meg megoldási javaslatként. Szakemberek létszámának növelése, a készségek, képességek, kompetenciák fejlesztéséhez, hátránykompenzáláshoz, tehetséggondozáshoz, az ellátás magas szintű nyújtásához szükséges infrastrukturális- és (pl. fejlesztő és digitális) eszközellátottság biztosítása különösen fontos a gyermekek célcsoportja számára. A szakszolgálati feladatoknak helyet biztosító intézmények szobáinak, felszereltségének bővítése, mozgásszoba és mozgásterápiás eszközök biztosítása szintén a gyermekek hozzáférési esélyeit javítja, akárcsak a szakemberek létszámának növelését célzó megoldási javaslat. A mélyszegénységben élők, romák számára különösen fontos a korai fejlesztéssel foglalkozó szakemberek számának növelése, illetve a tehetséggondozó, tehetségfejlesztő szabadidős programok megvalósítása. A romák számára kiemelten fontos megoldási javaslat pl. a roma szakkollégiumok létrejöttének, működésének támogatása; a benne tanulók számának növelése, illetve a részvétel ösztönzését célzó tájékoztató programok megvalósítása.

## II.III.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### OKTATÁS-NEVELÉS TELJES SZOLGÁLTATÁSI KÖRE

Az *óvodai nevelés* terén az egyik legnagyobb probléma, hogy vannak betöltetlen álláshelyek, így előfordul, hogy a jogszabályban előírt két óvodapedagógus helyett csak egy látja el a feladatát az adott óvodai csoportban. Debrecen egyes városrészein (Nagyerdő, Veres Péter kert, Tócsókert, Józsa, Újkert, Szabadságtelep, Homokkert, Kerekestelep) az óvodákban túljelentkezés tapasztalható, más helyeken pedig a korcsoportok homogenitásának biztosítása miatt és az integráltan nevelhető SNI-s gyermekek létszáma miatt szükséges a fenntartó engedélye a maximálisan felvehető gyermeklétszámon (25 fő/csoport) felüli létszám gondozásához. Ez 60 óvodai csoportot érint. A pedagógusok leterheltsége ezekben a csoportokban az átlagosnál magasabb. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek száma növekszik, a róluk való gondoskodás, fejlesztésük magas szintű pedagógiai hozzáadott értéket, speciális tudást, figyelmet igényel, azonban ezen a téren jelentős szakemberhiány nehezíti az ellátást. A szakemberek létszáma az SNI-s gyermekek fejlesztéséhez nem elegendő, nem áll rendelkezésre elegendő számban pl. gyógypedagógus, logopédus és óvodapszichológus sem az intézményeknél. Problémát jelent, hogy az iskoláskorú gyermekek nyári felügyelete nem teljeskörűen biztosított.

*Az általános iskolai ellátás* terén általában a fenntartó típusa szerint különböző problémák, hiányosságok jelentkeznek. Az intézmények többségében a szakos pedagógus-ellátottság és a leterheltség általában az előírt óraszámoknak megfelelő, legfeljebb a helyettesítések nehezítik a helyzetet, a speciális igényű gyermekek ellátását végző szakemberek (pl. szurdopedagógus, szomatopedagógus) biztosítása azonban nagy problémát jelent. Az intézményekben a pedagógusok nevelő-oktató munkáját közvetlenül segítő szakemberek rendelkezésre állnak, azonban még több pedagógiai asszisztensre, iskolapszichológusra lenne szükség, illetve logopédushiány is jellemző számos intézményben.

*A középfokú oktatást végző intézmények* több fenntartó (minisztériumi, egyházi, Debreceni Tankerületi Központ és Debreceni Egyetem) működtetésével vannak jelen a városban, így az ellátás biztosítása terén is különböző problémákat, hiányokat lehet azonosítani. Az intézményi férőhelyek kihasználtsága az egyetemhez kötődő oktatási intézményekben és a Hajdúdorogi Főegyházmegye fenntartásában működő intézményekben a legmagasabb (maximális), a többi adatszolgáltató ettől lényegesen alacsonyabb férőhely kihasználtságról számolt be. Az SNI-s diákok aránya az összlétszámhoz viszonyítva, valamint a BTMN-s diákok aránya is a szakképzési centrumban és a Hajdúdorogi Főegyházmegye fenntartásában működő intézményben a legmagasabb, ahogyan a más településről bejáró diákok aránya is.

*Az egyéb oktatási-képzési feladatok (korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pályaválasztási tanácsadás)* terén a speciális szükségletű diákok, pl. az autizmussal, illetve komolyabb magatartászavarral küzdő gyermekek ellátásának helyzete bár javult, még nem teljesen megoldott.

1.-2. sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG és HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK GYERMEKEK OKTATÁS-NEVELÉS TELJES SZOLGÁLTATÁSI KÖRE						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az OKTATÁS-KÉPZÉS terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Köznevelési alapeladatok – Óvodai ellátás	Vannak betöltetlen <b>óvodapedagógus álláshelyek</b> . Vannak olyan óvodai csoportok, ahol jelenleg csak egy óvodapedagógus dolgozik.	A betöltetlen álláshelyek feltöltése szakképzett óvodapedagógusokkal. Óvodapedagógus képzés népszerűsítése, a fiatalok pályára csábítása, pályaeorientáció.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Köznevelési alapeladatok – Óvodai ellátás	Az óvodapedagógusok <b>leterheltsége</b> nagy a <b>magas, 25 fő feletti csoportlétszámok</b> miatt. A város egyes településrészein működő óvodákban ugyanis túljelentkezés tapasztalható, más helyeken a korcsoportok homogenitásának biztosítása és az integráltan nevelhető SNI-s gyermekek létszáma miatt szükséges a fenntartó engedélyével a maximálisan felvehető gyermek-létszámon (25fő/csoport) felüli csoportok kialakítása.	Az óvodai körzetek felülvizsgálata, törekvés az egyenletesebb gyermeklétszám biztosítására és óvodapedagógusi terhelésre. A hiányzó munkakörökbe óvodapedagógusok, illetve munkatársak, egyéb szakemberek felvétele, pályázati források biztosítása. Adminisztratív terhek csökkentése. Új, felszerelt csoportszobák kialakítása azokon a helyeken, ahol azt a magas gyermeklétszám indokolja, ehhez pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

3.)	Köznevelési alapeladatok – Óvodai ellátás	A sajátos nevelési igényű gyermekek száma növekszik, a róluk való gondoskodás, <b>fejlesztésük magas szintű pedagógiai hozzáadott értéket, speciális tudást, figyelmet igényel</b> , azonban ezen a téren jelentős <b>szakemberhiány</b> nehezíti az ellátást. Nagy az igény utazó gyógypedagógusokra, logopédusokra, óvodapszichológusokra. Magas a <b>hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek</b> száma az óvodákban, a rászoruló családok tényleges száma a statisztikákban szereplő adatokat is meghaladja, ezen gyermekek <b>ellátása több figyelmet, szakmai munkát, szakmák közti együttműködést igényel</b> , mely növeli a pedagógusok leterheltségét.	Szakemberek (pl. gyógypedagógus, logopédus és óvodapszichológus) létszámának bővítése, ehhez ösztönzők és pályázati forrás biztosítása.  Szakmai képzések, továbbképzések népszerűsítése, támogatása, a fiatalok pályára csábítása, pályaaorientáció.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.)	Köznevelési alapeladatok – Óvodai ellátás	Az <b>óvodai szociális segítők</b> prevenciós, közösségi tevékenységeikhez szükséges eszközei hiányosak, fejlesztésre szorulnak.	Az óvodai szociális segítők prevenciós és közösségi tevékenységeihez szükséges infokommunikációs eszközök, szakkönyvek, tesztek biztosítása, folyamatos frissítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.)	Köznevelési alapeladatok – Általános iskolai ellátás	Az általános iskolai ellátás során a speciális, sajátos nevelési igényű gyermekek ellátására a <b>speciális szakemberállomány</b> (pl. szurdopedagógus, szomatopedagógus) <b>biztosítása nehéz</b> .	Segítő szakemberek (pl. szurdopedagógus, szomatopedagógus) létszámának bővítése, ehhez ösztönzők és pályázati forrás biztosítása.  Szakmai képzések, továbbképzések népszerűsítése, támogatása, a fiatalok pályára csábítása, pályaaorientáció.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.)	Köznevelési alapeladatok – Általános iskolai ellátás	Az <b>iskolai szociális segítők</b> prevenciós, közösségi tevékenységeikhez szükséges eszközei hiányosak, fejlesztésre szorulnak.	Az iskolai szociális segítők prevenciós és közösségi tevékenységeihez szükséges infokommunikációs eszközök, szakkönyvek, tesztek biztosítása, folyamatos frissítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	Nem

					szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.)	Köznevelési alapeladatok – Általános iskolai ellátás	<b>Pedagógusok leterheltek</b> , főként azokban az intézményekben, ahol a közvetlen szakmai-pedagógiai munkán túl részt vesznek még versenyre felkészítésben, tanárképzésben, illetve együttműködnek számos külső szakmai szervezettel is. Az Alfa-generáció ellátásának biztosítása több <b>iskolapszichológus és pedagógiai asszisztensi munkát</b> igényel.	A pedagógusok munkájának nagyobb szakmai támogatása pedagógiai asszisztensek, iskolapszichológusok segítségével. A kötelező óraszám csökkentése annak érdekében, hogy az oktatás mellett a plusz nevelési feladatok (pl. tehetséggondozás, kulturális program) minél szélesebb körben biztosítottak legyenek.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.)	Köznevelési alapeladatok – Általános iskolai ellátás	Az iskoláskorú gyermekek <b>nyári felügyelete, programkínálata bővítendő.</b> DMJV Önkormányzata gyermekjóléti alapellátás keretében a <b>debreceni lakóhelyű</b> általános iskolás gyermekek részére <b>szünidei napközbeni gyermekfelügyeletet biztosít</b> , ennek kapacitása, spektrumának szélesítése igényként jelentkezik.	Szünidei gyermekfelügyelet további szervezése, szünidei programok, alternatív gyermekfelügyeletet ellátó szolgáltatások bővítése, fejlesztése a speciális szükségletű gyermekeknek megfelelő és szükséges helyszín és szakemberek biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.)	Köznevelési alapeladatok – Középfokú oktatás	A középiskolai oktatás-ellátás terén a szakos tanár-ellátottság megoldott, a leterheltség változó, esetleg túlmunkával ellátható; azonban nagy szükség mutatkozik a <b>pedagógusok munkáját segítő szakemberre, pl. pszichológus</b> segítő munkájára.	Pszichológus munkatársak biztosítása magasabb óraszámában a középfokú oktatásban.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.	Köznevelési alapeladatok – További köznevelési feladatok és Egyéb oktatási-	<i>Az egyéb oktatási képzési feladatok terén az <b>autizmussal, illetve komolyabb magatartászavarral küzdő gyermekek</b> ellátásának helyzete bár javult, még nem teljesen megoldott.</i>	<b>Felmérés</b> készítése a probléma pontosabb megismerésére. <b>Speciális szolgáltatások kialakítása</b> a célcsoport számára, a szakemberek létszámának bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	Nem

	képzési feladatok			tervezetten 2030	szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
11.	Oktatási-nevelési, fejlesztést célzó <b>infrastruktúra és eszköz-hiány</b>	Az óvodák, iskolák infrastruktúrája, berendezése, eszközparkja a megtörtént fejlesztések ellenére továbbra is korszerűsítésre és bővítésre szorul. Számos helyen jellemző a digitális eszközök hiánya, elavultsága, a speciális helyiségek, szaktantermek, laborok hiánya vagy leromlott állapota.	Az óvodai, iskolai épületek állapotának, infrastruktúrájának, berendezéseinek, (kül-, beltéri, fejlesztő-, IKT) eszközparkjának felmérése és bővítése, fejlesztése, a kötelezően használandó KRÉTA rendszer működtetése, használata érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
12.	Oktatási-nevelési célon túli, <b>egyéb infrastruktúra és eszközpark fejlesztése</b>	Több intézményben nem, vagy fejlesztendő színvonalon áll rendelkezésre a meleg étkeztetés biztosításához szükséges infrastruktúra, főzőkonyhák, melegítőkonyhák állapota felújításra szorul, illetve az akadálymentesítése nem teljes körű.	Adott oktatási-nevelési feladatellátási helyek étkeztetési célú infrastruktúrájának és eszközállományának felmérése és fejlesztése; akadálymentesítés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
13.	<b>Prevenció hiánya</b>	A felgyorsult világban egyre több (pl. digitális, egészséget érintő, életvezetési stb.) veszéllyel és fenyegetéssel kell szembenéznünk a gyerekeknek is. Ezen veszélyekre figyelemfelhívó, tájékoztató programok megszervezéséhez, lebonyolításához egyre több szakember preventív tevékenységére lenne szükség.	Prevenációs programok megszervezése és megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
14.	<b>Közösségi-, sport-, szabadidős programok hiánya, elégtelen száma, kapacitás-problémák,</b>	Az óvodai, iskolai szünetek alatt egyre több szülőnek okoz problémát a gyermekek ellátása, biztos helyen tudása, helyes szabadidős tevékenységeinek megszervezése, biztosítása; a rendelkezésre álló gyermekfelügyelet és közösségi, sport és szabadidős programok kapacitása, spektruma továbbfejleszthető.	Oktatási-nevelési szünetek idejére vagy azon túl szervezett programok megvalósítása, számának növelése, szélesebb és/vagy specializált célcsoport (pl. fogyatékkal élők) számára történő kiterjesztése a szükséges szakemberek alkalmazásával és helyszínek biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	Nem

	főként a szünetekben				szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
15.	<b>Az óvoda és iskola közötti átmenet</b> nehézségei	Az óvoda és iskola közötti átmenet problémákat, nehézségeket okoz, mely a későbbi lemorzsolódás veszélyét is magában rejti.	Az óvoda és iskola közötti átmenetet segítő tevékenységek, gyakorlatok (pl. leendő első tanítók hospitálása az óvodában; óvodapedagógusok látogatása az iskolában) óvodapedagógusok és tanítók tapasztalatcseréjét biztosító programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
16.	<b>A szülők</b> iskolai-óvodai bevonódásának hiánya; motiváló szülői háttér hiánya	A szülők támogatásának, pedagógusokkal való együttműködésének hiánya megnehezíti az oktatási-nevelési intézménybe történő sikeres beilleszkedést, kudarcokhoz, lemorzsolódáshoz vezethet. Az óvodák esetében egyre nagyobb mértékben tapasztalható a szülők részéről az együttműködésre való hajlandóság csökkenése.	A családok és az iskola, óvoda együttműködését, a pedagógusokkal való kapcsolatépítést elősegítő programok szervezése (pl. családi napok)	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
17.	<b>Speciális szakemberek</b> hiánya jellemző (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus, logopédus)	A speciális szakemberhiány jellemző: szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus szakok kizárólag az ELTE-n végezhetőek, így a végzett szakemberek többsége a fővárosban marad diplomája megszerzését követően. Hiány tapasztalható logopédus szakemberekből is. Gyógypedagógusként második diploma megszerzését gyakran éppen a távolság vagy a magas költségek miatt nem vállalják a gyógypedagógusok.	Azon közép-és felsőfokú képzések (pl. szomatopedagógus, konduktor, autizmus szakos gyógypedagógus) kiterjesztése, nagyobb létszámkeretben és az országban több helyszínen való oktatása, melyek ezeket a speciális igényű gyermekeket képesek ellátni, habilitálni, rehabilitálni. Ezeket a hiányterületnek számító képzéseken való részvételt vállaló szakembereknek a képzési, utazási, foglalkoztatási támogatása; pályázati lehetőségek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

18.	Magas a középiskolába <b>bejáró diákok</b> aránya	Egyes iskolákban a más településekről bejáró általános -és középiskolás gyerekek száma magas, a kollégiumi férőhelyek száma azonban nem teljesen igazodik az igényekhez.	Kollégiumi férőhelyek igényorientált bővítése	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
-----	---	--	---	--	---	-----

## II.IV. LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG

A Területi egyenlőtlenségek címet viselő munkacsoport első ülésére 2024. június 27-én 9 órától került sor. Helyszíne a 4024 Debrecen, Piac utca 54. (Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzatának székhelye), II. emelet, Bocskai terem volt. Ezen munkacsoport ülésén kerültek megvitatásra a vármegyei lakhatás, a közszolgáltatások, az infrastruktúra és a közbiztonság helyzete és fejlesztésének lehetőségei tématerületek.

### II.IV.1. Lakhatásállomány, lakáskörülmények

#### a) HIÁNYOK

A vármegyében a lakásállomány építkezési dinamikája nagy különbségeket mutat. Az új építésű lakások és házak elsősorban a vármegyeszékhelyre és a környező településekre, illetve a járási központok egy részére jellemző, a kisebb településeken az 1960-1980 között épült házak dominálnak. Ezek állapotát, a felújítás lehetőségeit nagymértékben befolyásolja a tulajdonosok anyagi helyzete. A társasházak, panel jellegű házak leginkább a járási központokban vannak jelen, a távfűtés szolgáltatás hat településen (Debrecen, Berettyóújfalu, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló és Püspökladány) elérhető. Az új lakások építését ösztönző állami támogatások megjelenése óta növekszik az újonnan épülő lakások száma. Az elmúlt években a lakóingatlanok értéke és az albérleti díjak is nagymértékben megemelkedtek, ami a lakóingatlanokkal nem rendelkező lakosság megélhetési, lakhatási költségeit jelentősen megnövelték.

A vármegyében a lakások többsége összkomfortos, közművekkel jól ellátott, elektromos áram, vezetékes víz a legtöbb háztartásban megtalálható. A növekvő fenntartási költségek és a környezettudatosság erősödése egyaránt életre hívta a régebben épült házak energetikai korszerűsítésének igényét is, ennek megvalósítási lehetőségeit is nagymértékben befolyásolják a családok jövedelmi viszonyai, illetve az elérhető pályázati források.

A lakáskörülmények legnagyobb mértékű javítására a mélyszegénységben élők és/vagy romák célcsoportja esetén van szükség, lakáskörülményeik messze elmaradnak a vármegyében tapasztalt átlagos szinttől, különösen a szegregátumokban, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken. Otthonaikra gyakran jellemző a rendezetlen tulajdonviszony, a szíveségi lakáshasználat, a magas háztartásszám és laksűrűség, az alacsony komfortfokozat, a vezetékes víz és csatornázottság hiánya, amely a mindennapi életszervezésükre is negatív hatást gyakorol. A szegényebb családok lakásviszonyait gyakran meghatározzák a közműdíj-, illetve lakáshitel-tartozások, az adósságok folyamatos újra termelődése. Lakhatási gondjaikat számos esetben zártkertekben, hétfégi házakban, egyéb építményekben oldják meg, ahol azonban a közművesítettség hiányos, vagy nincsen (vezetékes gáz, ivóvíz, csatorna). A szegénység, a rossz anyagi körülmények nagymértékben akadályozzák őket abban, hogy önerőből javítani tudjanak lakásaik állapotán, komfortfokozatán, felszereltségén, így az önkormányzatok által biztosított különböző pénzügyi és természetbeni támogatásoknak, juttatásoknak rendkívül nagy szerep jut. Az időseknek, különösen az egyedül élő idős személyeknek okoz nagy nehézséget anyagilag és fizikailag is a lakásfenntartás és karbantartás. Azokon a kistépüléseken, ahol jellemző a fiatalabb korosztály elköltözése, az idősek jelentős része közeli hozzátartozói segítség nélkül marad. A helyi önkormányzatok számos esetben a szociális szférával együttműködve, kiemelt figyelmet fordítanak az idős személyekre, igény esetén segítséget nyújtanak lakásuk, kertjük karbantartásában.

Az önkormányzatok szociális bérlakás állománya lehetőséget nyújthatna a lakhatási problémák egy részének megoldására, azonban ilyen lakások többsége felújítandó állapotban, és/vagy csak korlátozott számban, messze az igények alatt állnak rendelkezésre a vármegyében.

1. sz. táblázat:

A lakhatás LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a LAKHATÁS területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	<p><b>Kevés az önkormányzati bérlakás, illetve azok állapota nem megfelelő, gyakran felújításra szorulnak, fenntartásuk költséges;</b> Egyes településeken az új bérlő beköltözésének lehetősége a pályázatátás időigénye folytán hosszú átfutási idővel valósítható csak meg.</p>	<p>Az önkormányzatok egy része nem rendelkezik önkormányzati bérlakással, különösen a szociális bérlakások száma alacsony, illetve a bérlakásállomány állapota leromlott, felújításra szorul, ehhez azonban anyagi forrásokkal korlátozott mértékben, vagy egyáltalán nem rendelkeznek.</p> <p>Több település indít Fejlesztés-programot, ahol a helyi, munkahellyel rendelkező fiatalok kedvezményesen tudják igénybe venni meghatározott ideig a bérlakásokat, azonban ez még nem kellően elterjedt.</p> <p>A szociális bérlakások bérlők általi megbecsültsége alacsony, emiatt állapotuk számos esetben a bérlői viselkedés, az állagmegóvás hiánya és az életforma okán rendkívül gyorsan romlik.</p>	<p>Önkormányzati bérlakások állapotának felmérése, felújítása, energiahatékonyságának növelése, új bérlakások, fejskelakások, szolgálati lakások, szociális lakások építése, ezekhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása.</p> <p>Komplex lakáspolitikai.</p> <p>Önkormányzati bérlakások pályázatátási feltételrendszerének, időigényének felülvizsgálata és módosítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
2.)	<p>Leromlott állapotú, romos, gazdátlan, <b>nem lakott lakások</b> jelentős számban vannak jelen <b>kihasználatlanul, funkció nélkül</b> a vármegye településein</p>	<p>A nem lakott lakások állapota gyakran roskadozó, életveszélyes, lebontásuk anyagi fedezete nem áll az önkormányzatok rendelkezésére, főként a kistélepüléseken; számos esetben még ha állapotuk meg is engedi, funkció nélküliek.</p>	<p>Részletes települési ingatlankataszter készítése, nem lakott, életveszélyes épületek lebontásához anyagi források biztosítása. Az üres, nem lakott, de megfelelő állapotú épületekben új funkció (pl. szociális lakások) kialakítása.</p> <p>Egyéb, pl. segítő, karitatív célú szervezetekkel való együttműködés kialakítása az új funkció megtalálásában.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

3)	A vármegye régebben épült lakásállománya <b>felújításra szorul</b> , az alapanyagárak, a szakemberek bérei, a felújítással járó költségek nagymértékben megnövekedtek az elmúlt években. Lakhatási körülményeik javítása céljából főként a <b>tájékozatlanság és személyes segítségnyújtás hiánya</b> miatt még az esetleges pályázati források adta lehetőséggel sem tudnak élni sokan.	A megnövekedett felújítási költségeket nem egyforma mértékben képes a lakosság finanszírozni, így a lakóingatlanok állapota területén nagy különbség mutatkozik a tulajdonosok jövedelmi, anyagi helyzete alapján.	A lakosság támogatása a lakások felújításában, karbantartásában, pályázati források biztosítása ehhez. Információ nyújtás a költséghatékony felújítással, karbantartással kapcsolatban, továbbá a támogatási és pályázati lehetőségekről, továbbá az ezekbe való bekapcsolódás ösztönzése céljából személyes segítségnyújtás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.)	A vármegye lakásállománya elavult, <b>energetikai korszerűsítésre</b> szorul. A növekvő energia és lakásfenntartási költségek és a környezettudatosság elve egyaránt szükségessé teszi az energetikai korszerűsítést.	Az energetikai korszerűsítéssel járó költségeket nem egyforma mértékben képesek fedezni a vármegyében élő emberek. További probléma lehet, hogy az energetikai korszerűsítéssel kapcsolatos információkhoz, a kapcsolódó lakossági pályázatokhoz sem egyforma mértékben tudnak hozzájutni a lakosok, így sokan kizsorulnak a pályázati lehetőségekből.	A lakosság támogatása a lakások energetikai korszerűsítésében. Információ nyújtás az energetikai korszerűsítéssel kapcsolatban, továbbá a támogatási és pályázati lehetőségekről.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5)	Az <b>emelkedő albérletárak</b> miatt az albérleti díjak kifizetése nehézséget okoz a lakosság egy részének. Az <b>ingatlanárak</b> növekedése megnehezíti a lakhatást, saját tulajdonú lakóingatlan vásárlását.	A lakossági reálbérek növekedése elmarad az albérleti díjak és ingatlanárak növekedésétől, így a lakosság egy részének nehézséget okoz az albérleti díjak kifizetése és saját tulajdonú ingatlan megvásárlása.	A támogatott lakhatás, a szociális bérlakás program, egyéb pénzügyi, természetbeni támogatások megoldási alternatívát jelenthet azok számára, akiknek lakhatási nehézségeik vannak.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat

A LAKHATÁS hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a LAKHATÁS területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valószínűség
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK</b>						
1.	<p>A mélyszegénységben élők és/vagy romák <b>lakásaira rosszabb általános állapot</b>, kisebb méret, alacsonyabb komfortfokozat és felszereltség jellemző. Lakáskörülményeik elmaradnak a vármegyei lakosságban tapasztalható átlagos szinttől, gyakran egészségi kockázatot is jelentenek; zsúfoltság, több generáció együtt élése jellemző. Számos esetben problémát jelent a közüzemi díjak fizetése, adósság felhalmozása.</p> <p>Lakásfelújítási, komfortosítási <b>pályázatok adta lehetőségeket nem veszik igénybe, nem tudják igénybe venni</b></p>	<p>A megnövekedett fenntartási, karbantartási költségeket a szegénységben élők nem tudják finanszírozni, így nehézséget jelent önerőből fenntartani, felújítani, bővíteni lakásaikat, vagy komfortfokozatot növelni.</p> <p>Lakhatási körülményeik javítása céljából az anyagiak rendkívüli szűkössége, nem hitelképes volta mellett főként a tájékozatlanság és személyes segítségnyújtás hiánya miatt még az esetleges pályázati források adta lehetőséggel sem tudnak élni sokan.</p>	<p>A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság pénzbeli és/vagy természetbeni támogatása a lakások fenntartásában, felújításában, karbantartásában. Információ nyújtás, személyes segítségnyújtás biztosítása a költséghatékony felújítással, karbantartással kapcsolatban, továbbá a lakhatási, támogatási és pályázati lehetőségekről, pályázásról, az igénybevétel feltételeiről, a feltételek nem teljesítésének következményeiről. Életvezetési ismeretek nyújtása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
2.	<p>Az <b>emelkedő albérletárak</b> miatt az albérleti díjak kifizetése nehézséget okoz a mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság számára.</p>	<p>A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság körében a megemelkedett albérleti árak kifizetése nehézséget jelent, sokak lakhatási nehézségekkel szembesülnek. A járáások többségében vannak szociális bérlakások, azonban ezek alacsonyabb számban érhetőek el, mint amennyire szükség lenne.</p>	<p>A szociális bérlakás program bővítése, több szociális bérlakás biztosítása megoldási alternatívát jelenthet a lakhatási nehézségekkel küzdő mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság számára.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
3	<p>Számos <b>szegregátum</b> és szegregációval veszélyeztetett terület található a vármegye településein, melyek rendkívül rossz</p>	<p>A vármegye szegregátumaiban a lakhatási-társadalmi-gazdasági, foglalkoztatási</p>	<p>Komplex lakhatási-társadalmi-gazdasági programok, integrált lakókörnyezetbe költöztetést célzó</p>	<p>Javasolt ütemezés:</p>	<p>Vármegyei Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok,</p>	nem

	<p>életkörülményeket tesznek lehetővé, gyakran ivóvíz-és/vagy szennyvízcsatorna hálózat sem elérhető.</p>	<p>problémák koncentráltan jelentkeznek, térben is elkülönülnek.</p> <p>A javarészt leromlott állapotú, komfort nélküli, csatornázatlan lakások rendkívül rossz életkörülményeket és életkilátásokat tesznek lehetővé, melyek szocializációs és egyéb sokrétű problémákkal párosulnak.</p>	<p>infrastrukturális és nem beruházási jellegű (soft) programok megvalósítása, antiszegregációs programok kidolgozása és megvalósítása a szegregátumok növekedésének megakadályozása, illetve felszámolásuk érdekében. Mélyszegénységben élők számára komfortszolgáltatások (mosási, szárítási, tisztálkodási lehetőségek) biztosítása, ehhez épület, közösségi tér és a szükséges berendezések, eszközök biztosítása, ingatlanok megújítása, közművekkel való ellátása.</p>	<p>éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	
4	<p>A vármegye egyes településein, különösen a mélyszegénységben élők lakóterületeinek környezetében, és/vagy a hátrányos helyzetűek körében problémát jelent az, hogy <b>nem veszik igénybe a kötelező hulladékszállítást, illegális hulladékfelhalmozódások</b> alakulnak ki.</p>	<p>Különösen a romák és mélyszegénységben élők körében gyakori, hogy illegális hulladékfelhalmozást végeznek, nem veszik igénybe a szervezett hulladékszállítást.</p>	<p>Tájékoztató, szemléletformáló előadások, programok szervezése és megvalósítása a célcsoport számára a hulladékszállítás, illegális hulladékelhelyezés veszélyeiről, következményeiről, a gondozott lakókörnyezet kialakításáról.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
<b>IDŐSEK</b>						
1)	<p>Az idős korosztályra <b>rosszabb lakáskörülmények, fenntartási problémák</b> jellemzők a vármegyei lakosságban tapasztalható átlagos szinttől.</p> <p>Gyakori probléma, hogy azok az idősek, akik nagy lakásokban élnek, nem szeretnék, vagy nem tudják lecserélni kisebb méretűre a lakásaikat, ez pedig azzal jár, hogy nagyobb méretű lakások fenntartásáról, karbantartásáról kell gondoskodniuk, ami <b>fizikailag és anyagilag</b> egyaránt megterhelő számukra.</p>	<p>Az idősek gyakran idős lakóingatlanokban élnek, amelyek komfortfokozata az átlagos szinttől alacsonyabb, felújításra szorulnak, energetikai szempontból hatékonyságjavítás szükséges.</p> <p>A lakóingatlanok karbantartását, felújításokat az idős háztartások önállóan nem tudják kivitelezni, anyagi forrásaik nincsenek, vagy igen korlátozottan vannak erre a célra, ezért lakásaik állapota folyamatosan romlik.</p>	<p>Az idős lakosság támogatása a lakások felújításában, karbantartásában, portájuk rendben tartásában.</p> <p>Információnyújtás a költséghatékony felújítással, karbantartással kapcsolatban, továbbá a támogatási és pályázati lehetőségekről.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A lakhatás terén a teljes lakosságra vonatkozó megoldási javaslatok közt szerepel az önkormányzati bérlakások állapotának felmérése, felújítása, energiahatékonyágának növelése, az új bérlakások, fecskelakások, szolgálati lakások, szociális lakások építése, illetve az ezekhez szükséges anyagi eszközök, pályázati források biztosítása. A komplex lakáspolitikai megalkotásán túlmenően számos településen megoldást jelenthet az önkormányzati bérlakások pályázati feltételrendszerének, időigényének felülvizsgálata és módosítása, vagy éppen egy részletes települési ingatlankezelési terv készítése. Az üres, nem lakott, de megfelelő állapotú épületekben új funkció (pl. szociális lakások) kialakításában jelentős potenciál lehet. A lakosság támogatása a lakások felújításában, karbantartásában, az ehhez szükséges pályázati források biztosítása szintén a megoldási javaslatok közt szerepel. Nem csupán a lakásállomány megújítása, energetikai szempontú fejlesztése szükséges, hanem az ilyen célú információszolgáltatás, tájékoztatás is hangsúlyosan megjelenik a hiányok megoldását szolgáló javaslatok közt. A támogatott lakhatás, a szociális bérlakás program és egyéb pénzügyi, természetbeni támogatások megoldási alternatívát jelenthet azok számára, akiknek lakhatási nehézségeik vannak.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság pénzbeli és/vagy természetbeni támogatása a lakások fenntartásában, felújításában, karbantartásában hatékony segítséget jelenthet. Az információ nyújtás, a személyes segítségnyújtás biztosítása a költséghatékony felújítással, karbantartással kapcsolatban, továbbá a lakhatási, támogatási és pályázati lehetőségekről, pályázásról, az igénybevétel feltételeiről, a feltételek nem teljesítésének következményeiről szintén elengedhetetlen a célcsoport számára. Az olyan szemléletformáló, tájékoztató programokban is nagy potenciált látnak a szakemberek, melyek életvezetési ismereteket nyújtanak, vagy éppen a hulladékszállítás, az illegális hulladékelhelyezés veszélyeiről, következményeiről, a gondozott lakókörnyezet kialakításáról szólnak. A szociális bérlakás program bővítése, több szociális bérlakás biztosítása megoldási alternatívát jelenthet a lakhatási nehézségekkel küzdő mélyszegénységben élő és/vagy roma lakosság számára. A komplex lakhatási-társadalmi-gazdasági programok, integrált lakókörnyezetbe költöztetést célzó infrastrukturális és nem beruházási jellegű (soft) programok megvalósítása, antiszegregációs programok kidolgozása és megvalósítása a szegregátumok növekedésének megakadályozása, illetve felszámolásuk érdekében jelenthetnek hathatós megoldást, akár a célcsoportot célzó komfortszolgáltatások (mosási, szárítási, tisztálkodási lehetőségek) biztosítása.

## II.IV.2. Közzolgáltatások

### a) HIÁNYOK

A vármegye települései ellátják a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvényben meghatározott kötelező közzolgáltatási feladataikat, az önként vállalt feladatok leginkább a nagyobb településekre, járási központokra jellemzők, hiszen ezek finanszírozása a saját bevételek, vagy az erre a célra biztosított külön források terhére lehetséges, nem veszélyeztethetik a kötelező feladatok ellátását. Az egyre növekvő fenntartási (rezsi és bér) költségek mellett ugyanakkor egyre nehezebb a közzolgáltatások színvonalas biztosítása, fenntartása, különösen a településrendezés, településfenntartás, zöld területek karbantartása, közvilágítás fejlesztése és finanszírozása területén. Számos településen jelent problémát a szennyvízcsatorna hálózat kiépítése, kiterjedtsége, a hálózat elavult állapota.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény értelmében a helyi önkormányzatoknak minden társadalmi csoport számára egyforma hozzáférést kell lehetővé tenniük a közszolgáltatások igénybevételéhez. Az esélyegyenlőség megvalósulásának feltétele az akadálymentesítés, illetve az ügyintézési folyamatok során szükség esetén személyes segítségnyújtás biztosítása. A vármegye települései nagy figyelmet fordítanak az akadálymentesítésre, a nyújtott szolgáltatások elérhetőségének ilyen módon történő javítására, amely a középületek és az ügyintézésre alkalmas terek többségében már megvalósult. Számos közterület, park, pihenőhely, játszótér ugyanakkor felújításra és az akadálymentesítés biztosítására szorul. A vármegyében megvalósított akadálymentesítések a legtöbb esetben csupán fizikai akadálymentesítést jelentettek, az infokommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik, fejlesztésre szorul.

Az alapvető szolgáltatások minősége és mennyisége is területi különbségeket mutat a vármegyében. A vármegye székhely országos szinten is kiváló adottságokkal rendelkezik. A járási központok ellátottsága többnyire megfelelően kielégíti a lakosság igényeit, azonban minél alacsonyabb a település lakosság száma, annál valószínűbb az olyan szolgáltatásoknak a hiánya, mint például bankautomata, posta, gyógyszertár, vásárlási lehetőségek, vendéglátó egységek, szálláshelyek, mozi, színház megléte.

Az önkormányzatok mindegyike biztosítja a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést a hátrányos helyzetű csoportok számára is, ugyanakkor a szolgáltatások elérésében lehetnek különbségek a különböző társadalmi csoportok között. A közszolgáltatások igénybevételét akadályozhatja a szolgáltatásokkal kapcsolatos informáltság szintje, de a motivációk, készségek és képességek hiánya is. Ezek a hiányosságok csökkenthetők, amennyiben a hátrányos helyzetű célcsoportok professzionális segítséget kapnak.

## **1. sz. táblázat:**

KÖZSZOLGÁLTATÁSOK terén a LAKOSSÁGI hozzáférések javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a KÖZSZOLGÁLTATÁSOK területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős, Közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	A könyvtárak, közművelődési intézmények (főként művelődési házak, közösségi házak) épületei egyes településeken felújítása szorulnak, számos esetben <b>humán erőforrás hiánya</b> nehezíti a szolgáltatás biztosítását, emellett <b>kihasználtságuk alacsony</b> fokú.	A könyvtárak, a közművelődési intézmények épületei, felszereltsége egyes településeken megújításra szorulnak, munkaerőhiánnyal küzdenek, illetve ezen intézmények által nyújtott szolgáltatások kihasználtsága alacsony.	A könyvtárak, közművelődési intézmények kialakítása, épületeinek megújítása, energiatévesztés csökkentése, felújítása, felszereltségük javítása, szolgáltatásaikkal kapcsolatban igényfelmérések indítása, ehhez anyagi eszközök, pályázati források és szakképzett munkaerő biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közművelődési intézmények	nem
2.)	Az <b>ügyintézésre alkalmas terek felújításra</b> szorulnak, továbbá egyes településrészek nem rendelkeznek ügyintézési terekkel, miközben igény lenne rájuk.	Az anyagi erőforrások hiánya megakadályozza az ügyintézési terek felújítását, illetve új ügyintézési terek kialakítását, fenntartását, illetve humán erőforrás biztosítását az igénybevételhez.	Ügyintézési terek felújítása, szükség esetén új ügyintézési terek kialakítása és fenntartása, ezekhez anyagi eszközök, pályázati források és humán erőforrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Kulturális és szabadidős lehetőségek, programok</b> korlátozottan, az igényeknél jóval kisebb mértékben állnak rendelkezésre, megszervezésük főként humán erőforrás-hiány, vagy speciális tudást nélkülöző megvalósító szervezetek hiánya, illetve <b>művelődő közösségek</b> öregedése, eltűnése miatt is nehézséget okoz.	A kulturális és szabadidős programok nem elégítik ki teljes mértékben a lakosság szükségleteit, az ezekkel kapcsolatos igényfelmérés és a megfelelő humán erőforrás hiányában nincs lehetőség ezek megszervezésére, megvalósítására. A települések egy részén hiányoznak vagy erősen fejlesztésre szorulnak a kulturális és szabadidős terek,	A kulturális és szabadidős terek, helyszínek kiépítése, fejlesztése. A kulturális és szabadidős programok szervezését és megvalósítását végző humán erőforrás (pl. művelődésszervező, könyvtáros) bevonása, szakirányú képzések megvalósítása, igényfelmérések, programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		helyszínek (pl. mozi, színház, vendéglátóegységek, sportpálya).	megvalósítása, művelődő közösségek létrejöttének, fennmaradásának támogatása, program-megvalósítók feltérképezése, bevonása			
4.)	<b>Szennyvíz közcatornahálózat</b> egésze, vagy egyes szakasza <b>hiányzik</b> néhány településen vagy településrészen, illetve a rákötések száma még nem kellő mértékű. A szennyvízcsatorna-hálózat <b>elavult</b> .	A helyi önkormányzatok egy része egyes településrészekben nem tudta kiépíteni a közcatornahálózatot, egyes részeit anyagi források hiányában, miközben igény lenne rá. Továbbá a kiépített közcatornahálózatra való rácsatlakozás még nem teljes mértékű, a meglévő csatornahálózat elavult állapotú.	A közcatornahálózat kiépítése, bővítése, felújítása, ehhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása, a rácsatlakozás népszerűsítése, ösztönzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
5.)	<b>Ivóvíz ellátás</b> néhány településen fejlesztésre szorul, leginkább az elöregedett vízvezeték-hálózat és az elhasználdott eszközök, berendezések miatt, illetve néhány településen a hálózat bővítése is szükséges egyes településrészekben.	A települések egy részén az ivóvíz ellátás biztosítása nehézségekbe ütközik, az ivóvíz vezetékrendszer elavult, felújításra-, illetve bővítésre szorul.	Az ivóvíz hálózat felújítása, eszközeinek, berendezéseinek cseréje; bővítése, anyagi eszközök, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
6.)	A <b>szolgáltatókkal</b> való önkormányzati <b>kapcsolattartás nehézkes, az ügyintézés rendkívül hosszadalmas, ami a közszolgáltatások, önkormányzati beruházások használatbavételét hátráltatja.</b>	Több esetben hátráltatja egy-egy önkormányzati beruházás lezárultával az elkészült intézmény, eszköz, berendezés (pl. napelem, felszerelt kamerarendszer) használatbavételét az, hogy az egyes közműszolgáltatóknál nincs közvetlen önkormányzati kapcsolattartó, illetve a használatbavételi engedélyezési eljárás hossza nemritkán az egy évet is meghaladja.	Az önkormányzati szféra közműszolgáltatókkal való együttműködésének megerősítése, önkormányzati kapcsolattartó ügyintéző kijelölése, engedélyeztetési folyamatok protokolljának felülvizsgálata a használatbavételi eljárás idejének csökkentése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
7.)	<b>Zöldterületek</b> nagysága, állapota nem megfelelő, gondozása, fenntartása, állapotjavítása számos településen problémát jelent	Jelentős nagyságú bel-és külterületi zöldfelület gondozását látják el a települések, azonban számos <b>zöldterület megújításra, bővítésre</b> szorul.	A települések zöldfelületeinek megújítása, több zöldfelület kialakítása, klímateráns, biodiverz fajokat alkalmazó fásítási programok indítása, folytatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

				2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	
8.)	<b>A geotermikus energia</b> még nem kiaknázott az energia-, a hőtermelésben- és hasznosításban.	Számos településen nagy lehetőséget látnak a település intézményeinek, ingatlanjainak energia-és hőellátásának biztosítása terén a geotermikus energia adta lehetőségekben, azonban ezek kihasználtsága anyagi források hiányában még alig valósul meg.	Megfelelő rendszer kiépítése, üzemeltetése, ehhez pályázati források biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
9.)	<b>Sport-és egészségmegőrző infrastruktúra hiánya, elavult állapota</b>	A vármegye egyes települései a lakosság sport-és egészségmegőrzési célú infrastruktúrával nem, vagy nem kellő mértékben és állapotban rendelkeznek, így nem megoldott pl. fedett medence hiányában az úszásoktatás sem.	A meglévő települési, sport-és egészségmegőrző-fejlesztő célú infrastruktúra megújítása, újak kialakítása, ezekhez pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
10.)	<b>Hulladéklerakók rekultivációja</b> nem minden esetben történt meg teljesskörűen	A rekultiválatlan hulladéklerakók népegészségügyi kockázatot rejtenek, a rekultiváció azonban anyagi források hiányában egyes településeken nem valósult meg.	Hulladéklerakók rekultivációja, pályázati források biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem

2. táblázat:

KÖZSZOLGÁLTATÁSOK hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közszolgáltatások területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős Közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK, IDŐSEK</b>						
1.)	A középületek, közterületek <b>akadálymentesítése</b> nem teljeskörű.  Az akadálymentesítés terén számos esetben csupán fizikai akadálymentesítés történt/történik, az info-kommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik.	A vármegyében még vannak akadálymentesítés területén fejlesztésre szoruló középületek, közterületek, parkok, játszóterek, pihenőhelyek. Ezek akadálymentesítése elsősorban anyagi források és humánforrás hiánya miatt nem történt még meg, ami elsősorban a fogyatékossgal élő és idős emberek közszolgáltatásokhoz való hozzáférést nehezíti.	Az érintett középületek, közterületek, parkok, játszóterek, pihenőhelyek akadálymentesítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Számos önkormányzat próbál segítséget, <b>természetbeni támogatást</b> nyújtani főleg az időseknek és a fogyatékkal élőknek abban, hogy lakhatási körülményeik javuljanak, rendezett környezetben éljenek, azonban ehhez kapacitásaik mind eszközben, mind humán erőforrás terén szűkösek, vagy nincsenek.	A közmunkaprogram visszaszorulása, benne egyre kevesebb létszámú foglalkoztatás miatt is kis számú munkacérot tudnak az önkormányzatok bevetni annak érdekében, hogy az időseket, elesetteket, fogyatékkal élőket természetben (kétkezi munkával) segítsék karbantartásban, a ház körüli munkákban (pl. fűnyírás, festés), holott erre főleg a kistelepüléseken óriási az igény.	Szaktanácsadók, szakemberekből álló 3-4 fős munkacsoportok létrehozása, eszközökkel, járművel felszerelése, akik akár több közeli kistelepülésen nyújtanak segítséget az apró, ház körüli teendők elvégzésében, karbantartásban.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

3.)	Az ügyintézés akadálymentesítésének hiánya. <b>Érzékenyítő</b> előadások, programok hiánya a közsférában dolgozók számára, melyek megkönnyítenék a fogyatékkal élők ügyintézését, a velük való együttműködést	Számos esetben hiányoznak azok az érzékenyítő előadások, programok, melyek hozzájárulnának ahhoz, hogy megfelelő bánásmódban, ellátásban, ügyintézésben tudják részesíteni a közsférában dolgozók a fogyatékkal élőket.	Rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése a közsférában dolgozók számára a fogyatékkal élők érdekképviseleteit ellátó szervezetekkel együttműködve. Jelnyelvi ismeretekkel rendelkező ügyintézők alkalmazása. Jelnyelvi videóhívásra alkalmas tolmács eszközök beszerzése, amelyen közvetlenül elérhetők a jelnyelvi tolmácsok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.)	A mélyszegénységben élők, romák gyakran komfort nélküli ingatlanokban élnek, amelyek <b>közműszolgáltatással</b> (pl. víz, villany, szennyvíz) nem, vagy már nem rendelkeznek a díjhátralékok felhalmozása miatt.	A közműszolgáltatók gyakran nem biztosítanak szolgáltatásaik során speciális, kedvezményes díjakat, részletfizetési lehetőségeket a mélyszegénységben élők részére pl. a víz, villany bekötések terén, amelyek hiányában az egyes szolgáltatások igénybevétele, maga a közműre való csatlakozás, bekötés, vagy tervezetése akadályokba ütközik ezen célcsoport körében.	Közművek kiépítésének, megújításának támogatását segítő pályázati források biztosítása a szolgáltatáshiányos és/vagy veszélyeztetett területeken. Közműszolgáltatók és az önkormányzati szféra együttműködésének erősítése, a problémák közös feltárása, megoldási lehetőségek (pl. közkutak újra nyitása, közfolyókák használata) közös keresése a mélyszegénységben élők segítése érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>GYERMEKEK</b>						

1.)	<b>Sport-és egészségmegőrző infrastruktúra hiánya, elavult állapota</b>	A vármegye egyes települései a lakosság, különösen a gyermekek számára sport-és egészségmegőrzési célú infrastruktúrával nem, vagy nem kellő mértékben és állapotban rendelkeznek, így nem megoldott pl. fedett medence hiányában az úszásoktatás.	A meglévő települési, sport-és egészségmegőrző-fejlesztő célú infrastruktúra megújítása, újak kialakítása, ezekhez pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek, közműszolgáltatók	nem
-----	---	--	--	---	---	-----

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A közszolgáltatások (közművelődés) terén fellépő szolgáltatási hiányok, problémák oldása érdekében került megfogalmazásra a könyvtárak, közművelődési intézmények kialakítása, épületeinek megújítását, energiahatékony felújítását, felszereltségük javítását, szolgáltatásaikkal kapcsolatban igényfelmérések indítását célzó megoldási javaslat a szükséges anyagi eszközök, pályázati források és szakképzett munkaerő biztosítása révén. Segítséget jelenthet a hiányok oldása terén az ügyintézési terek felújítása, szükség esetén új ügyintézési terek kialakítása és fenntartása, a szükséges anyagi eszközök, pályázati források és humánerőforrás biztosításával. A kulturális és szabadidős terek, helyszínek kiépítése, fejlesztése szintén jelentős potenciált biztosít a lakosság hozzáféréseinek javítása terén. A kulturális és szabadidős programok szervezését és megvalósítását végző humánerőforrás bevonása, szakirányú képzések megvalósítása, igényfelmérések, programok megvalósítása, művelődő közösségek létrejöttének, fennmaradásának támogatása, program-megvalósítók feltérképezése, bevonása egy a javasolt megoldások közül. A közcsatornahálózat kiépítése, bővítése, felújítása, ehhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása, a rácsatlakozás népszerűsítése, ösztönzése számos település lakói számára nyújthatnak segítséget éppúgy, mint az ivóvíz hálózat felújítása, eszközeinek, berendezéseinek cseréje; bővítése. A települések zöldfelületeinek megújítása, több zöldfelület kialakítása, klímateráns, biodiverz fajok alkalmazó fásítási programok indítása, folytatása is, vagy éppen a hulladéklerakók rekultivációja is a megoldási javaslatok közt szerepel.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Főként a fogyatékkal élők és az idősek számára jelenthet nagy segítséget az érintett középületek, közterületek, parkok, játszóterek, pihenőhelyek akadálymentesítése. Rendszeres, folyamatos érzékenyítő programok, előadások szervezése pl. a közszférában dolgozók számára lehet hasznos a fogyatékkal élők érdekképviselőit ellátó szervezetekkel együttműködve. Jelnyelvi ismeretekkel rendelkező ügyintézők alkalmazása, vagy olyan, jelnyelvi videóhívásra alkalmas tolmács eszközök beszerzése, amelyen közvetlenül elérhetők a jelnyelvi tolmácsok szintén segíthetik a fogyatékkal élők hozzáférési esélyeit. A mélyszegénységben élők, romák számára a szolgáltatáshiányos és/vagy veszélyeztetett területeken hathatós segítséget jelenthetnek a közművek kiépítésének, megújításának támogatását segítő pályázati források éppúgy, mint a közműszolgáltatók és az önkormányzati szféra együttműködésének erősítése, a problémák közös feltárása, megoldási lehetőségek közös keresése a mélyszegénységben élők segítése érdekében. A gyermekek célcsoportját szolgálja leginkább a meglévő települési, sport-és egészségmegőrző-fejlesztő célú infrastruktúra megújítása, újak kialakítása, illetve ezekhez pályázati források biztosítása.

## II.IV.3. Infrastruktúra

### a) HIÁNYOK

A vármegyei közutak állapota az elmúlt években folyamatosan javult, számos Európai uniós és hazai fejlesztési forrás igénybevételel valósultak meg, ugyanakkor vannak még kiépítetlen vagy erősen felújításra szoruló útszakaszok és járdák a vármegye településein. Különösen nagy szükség mutatkozik a szilárd burkolatú utak, járdák kialakítására, megújítására. Minden járásban vannak jobban és kevésbé kiépített és/vagy karbantartott úthálózattal rendelkező települések. Általában a járási központokat jobb minőségű utakon lehet megközelíteni és belterületi utak is megfelelő állapotban vannak, ugyanakkor a kisebb településekre vezető utak sokszor erősen felújításra szorulnak, belterületeiken hiányos az utak és járdák kiépítettsége.

A közösségi közlekedésben és a kerékpáros közlekedésben hasonló különbségek mutathatók ki a településtípusok között. A vármegyeszékhely kiemelkedik a közösségi közlekedési jellemzőivel. A fővárosba óránként kétszer indulnak a vonatok, autóbusszal vagy vonattal szinte a vármegye összes

települése átszállás nélkül elérhető, de más vármegyék településeinek elérése is biztosított. A vármegye székhelyen helyi közösségi közlekedés is működik, amely a vármegyében egyedülálló módon az egész települést lefedi. Helyi közösségi közlekedés ezen kívül csak két településen van, a többi településen kizárólag a helyközi autóbuszközlekedést használhatják a településen belüli közlekedésre, de csak azokat, amelyek több megállóhelyen is megállnak a településen. A vármegye székhely vonzerője az egész térség közösségi közlekedését meghatározza. Míg a Debrecenhez közeli településekre gyakori járatindítás jellemző, addig a távolabbi településekre jóval ritkább. Szinte minden járásban található kedvezőtlen közösségi közlekedési viszonyokkal jellemezhető település. Ezek közös jellemzője, hogy vasúti közlekedés egyáltalán nincsen, helyközi autóbuszok pedig csak naponta néhány alkalommal járnak, amelyek nem nyújtanak megfelelő feltételeket a tanulási és munkavállalási célú napi ingázásnak, a szolgáltatások elérhetőségének.

A kerékpáros közlekedés minden járásban népszerű, a napi tevékenységek elvégzésére, szabadidő eltöltésre és sportolásra egyaránt használják. A legkisebb településeken a település méretéből, a kisebb közúti forgalomból adódóan nem feltétlenül mutatkozik igény további kerékpárutak építésére. A helyi önkormányzatok többsége azonban fontos célként fogalmazza meg a kerékpárút hálózat kiterjesztését, karbantartását, hálózatba szervezését. További kerékpárutak építésének, a hiányosságok pótlásának akadályai elsősorban a finanszírozási nehézségek.

A közutak állapota az egyéni közlekedés lehetőségeit is meghatározza. A kiépítetlen vagy rossz minőségű utak, a járdák, vagy járdacsatlakozások hiánya a fogyatékkal élők, a mozgásukban akadályozottak, az idősek, a segédeszközökkel közlekedők és a babakocsival közlekedők számára egyaránt nehézséget okoz. Számos településre jellemző, hogy a mélyszegénységben élők és/vagy romák olyan településrészekben élnek, ahol a közutak erősen felújításra szorulnak.

A közösségi közlekedés igénybevételének lehetőségeit szintén meghatározza a közlekedési eszközök akadálymentesítésének mértéke. A vármegyében az újabb építésű autóbuszok és vonatok egyre nagyobb számban vannak jelen, ezekre a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés is többnyire jellemző, ugyanakkor még a régebbi gyártású járművek is részt vesznek a közösségi közlekedésben, amelyeket nem, vagy nehezen tudnak használni a kisgyermekesek, az idősek, vagy mozgásukban akadályozott emberek személyi segítség nélkül. Az akadálymentesített, biztonságos közlekedés érdekében a legtöbb településen szükség van még az utak, járdák minőségének javítására, egyes részekben járdák szélesítésére, akadálymentesítésére, az útkereszteződéseknel a szabad átkelés érdekében a biztonság megteremtésére hang és fényjelzéssel.

1. sz. táblázat:

Infrastruktúra terén a LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az INFRASTRUKTÚRA területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős, közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	<b>Kiépítetlen és felújításra szoruló utak, útszakaszok, járdák.</b> <b>Közlekedésbiztonságot növelő infrastrukturális beavatkozások</b> számos esetben hiányoznak, melyek a teljes lakosságnak, de különösen a fogyatékkal élők számára okoznak nagyobb nehézséget.	Anyagi erőforrások és humán erőforrás hiányában nem került minden útszakasz és járda kiépítésre, továbbá vannak erősen felújításra szoruló utak, járdák, szükséges a közlekedésbiztonság szintjének emelése (pl. gyalogos átkelőhelyek, forgalomcsillapító eszközök, kiépítésével).	Az érintett útszakaszok, járdák állapotának, forgalmának felmérése után azok kiépítése, felújítása, ezekhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása. Az infrastrukturális beavatkozások tervezése során kiemelt figyelmet fordítunk a közlekedésbiztonság növelésére.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	<b>Kiépítetlen és felújításra szoruló kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózati elemek.</b>	A vármegyében vannak felújításra szoruló kerékpárutak, illetve megjelenik az igény további kerékpárutak kiépítésére. Ezekre anyagi erőforrások és humán erőforrás hiányában nem került sor.	A hiányzó kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózati elemek kiépítése, felújítása, ezekhez pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Kerékpáros közlekedés (innovatív) kiegészítő, vagy smart eleminek hiánya,</b> pl. kerékpáros szervizszlopok, kerékpáros pihenők hiánya.	A vármegyében nagyon népszerű a kerékpáros közlekedés, a frekvenciát helyeken szükség lenne kerékpáros szervizszlopokra, ezek telepítését anyagi erőforrások és humán erőforrás hiánya akadályozza.	Kerékpáros közlekedés innovatív elemei (pl. kerékpáros szervizszlopok telepítése) iránti igények és hasznok felmérése, kiépítésének ösztönzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.)	<p><b>Közösségi közlekedés járatai nem megfelelően igazodnak</b> a tanulási és munkavállalási célú (napi) ingázáshoz, egyes szolgáltatások eléréséhez. Az iskolai járatok kapacitásai bővítésre szorulnak.</p>	<p>A vármegyében nem mindenhol megfelelő gyakorisággal, vagy időintervallumban indulnak a közösségi közlekedés járatai, naponta néhány autóbusz/vonat közlekedik. A járatok indulása/érkezése számos esetben nem igazodik az oktatási intézmények és a munkahelyek, elérhető szolgáltatások munkavégzési rendjéhez.</p>	<p>A járatok gyakoriságának növelése, az indulás/érkezés összehangolása az oktatási intézmények és unahelyek, a közszolgáltatásokat biztosító intézmények munkarendjével. Anyagi eszközök, pályázati források biztosítása.</p> <p>Helyi csoportok, helyi közösségek szervezése, szerveződése, amelynek tagjai segítik egymást a településen kívüli közlekedési célok megvalósulásában (pl. ugyanarra a céltelepülésre közös közlekedés szervezése személyautóval). Iskolai járatok kapacitásainak bővítése.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
5.)	<p><b>Fedett, modern autóbuszmegállók, váróhelyek, várótermek hiánya</b></p> <p><b>Valós idejű utastájékoztató hiánya</b></p>	<p>A vármegyében több autóbusz megállóhelyen nincsen fedett, modern, kényelmes és biztonságos autóbuszváróhely, illetve számos település nem rendelkezik autóbuszváróteremmel. Ezek anyagi és humán erőforrás hiányában nem kerültek kialakításra, de különösen a fedett megállóhelyekre nagy szükség mutatkozik.</p> <p>Kevés településen elérhető a közösségi közlekedéssel kapcsolatos valós idejű utastájékoztató.</p>	<p>Fedett, modern, kényelmes és biztonságos autóbuszvárók, autóbusz várótermek és átszállási pontok kialakítása.</p> <p>Digitális kijelzők és mobilalkalmazások bevezetése, amelyek valós idejű információt nyújtanak a járatok menetrendjéről és késéseiről.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
6.)	<p><b>A biztonságos közlekedést, a közlekedés szabályait bemutató, ismertető programok, események hiánya, infrastrukturális hiányosságai</b></p>	<p>Számos településen nincsenek, vagy csak korlátozottan elérhetőek balesetmegelőző, közlekedésbiztonságot célzó, a közösségi közlekedést, az egészséges életmódot népszerűsítő programok, események.</p>	<p>Balesetmegelőző, közlekedésbiztonságot célzó, közösségi közlekedést, az egészséges életmódot népszerűsítő programok, események, versenyek szervezése, megtartása és</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)</p>	nem

			népszerűsítése, a rendőrséggel való partneri kapcsolat erősítése, KRESZ parkok kialakítása, használatának ösztönzése.		egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.)	Kevés, az igényektől elmaradó számú és minőségű, megfelelő állapotú, <b>aktív rekreációs lehetőséget, szabadidős -és sporttevékenységet biztosító tér, játszótér, kondipark</b> a vármegyében	Számos településen lenne igény a meglévő, aktív szabadidős, rekreációs-és sportcélú terek, pl. játszóterek, kondiparkok, futópályák, sportpályák megújítására, illetve újak kialakítására, melyek megvalósítása gyakran anyagi források miatt marad el	Aktív rekreációs, szabadidős-és sportcélú terek, pl. játszóterek, kondiparkok, futópályák, sportpályák, egyéb területek kialakításának, megújításának ösztönzése, ezekhez és népszerűsítésükhöz, kapcsolódó programokhoz anyagi források, pályázati lehetőségek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## 2.sz. táblázat

Infrastruktúra hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében					
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az INFRASTRUKTÚRA területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős, közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>NŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK</b>					

1.)	Kerékpáros közlekedést népszerűsítő és <b>közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló</b> tevékenységek, kampányok hiánya	A vármegyében csak szórványosan és alkalmasszerűen vannak jelen kerékpáros közlekedést népszerűsítő és közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló programok, ezek általában az oktatási intézményekben vannak jelen és kevésbé célozzák meg a többi hátrányos helyzetű csoportot, miközben igény mutatkozik a részükre szervezett közlekedésbiztonsággal foglalkozó programokra.	Baleset-és bűnmegelőzési és közlekedésbiztonsági előadás típus, programok, események szervezése gyermekek, idősek, nők, mélyszegénységben élők részére, továbbá tájékoztató kiadványok készítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A <b>közösségi közlekedésben az akadálymentesítés</b> még nem teljes körű, számos településen nem megoldott, mely akadályt jelent főként a kisgyermekes családok, nők számára	A közösségi közlekedésben a közlekedési eszközök, illetve a megálló, várótermek akadálymentesítése nem minden esetben megoldott, amely akadályozza a kisgyermekesek, mélyszegénységben élő személyek közösségi közlekedését. Az akadálymentesítés terén számos esetben csupán fizikai akadálymentesítés történt/történik, az info-kommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik.	Közösségi közlekedés akadálymentesítésének fejlesztése, új típusú, akadálymentes (pl. alacsonypadlós) járművek beszerzése és forgalomba állítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>GYERMEKEK, IDŐSEK</b>						
1.)	A <b>közösségi közlekedésben az akadálymentesítés</b> még nem teljes körű, számos településen nem megoldott, mely akadályt jelent a gyermekek és idősek számára is	A közösségi közlekedésben a közlekedési eszközök, illetve a megálló, várótermek akadálymentesítése nem minden esetben megoldott, amely akadályozza a gyermekek és idősek közösségi közlekedését. Az akadálymentesítés terén számos esetben csupán fizikai akadálymentesítés történt/történik, az info-kommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik.	Közösségi közlekedés akadálymentesítésének fejlesztése, új típusú, akadálymentes (pl. alacsonypadlós) járművek beszerzése és forgalomba állítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Kerékpáros közlekedést népszerűsítő és <b>közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló</b> tevékenységek hiánya	A vármegyében csak szórványosan és alkalmasszerűen vannak jelen kerékpáros közlekedést népszerűsítő és közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló programok, ezek általában az oktatási intézményekben vannak jelen és kevésbé célozzák meg a többi hátrányos helyzetű csoportot, miközben igény mutatkozik a részükre szervezett közlekedésbiztonsággal, balesetmegelőzéssel foglalkozó programokra.	Gyermekek és idősek számára közlekedésbiztonsági programok, események szervezése, megvalósítása, az ezeken való részvétel népszerűsítése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	nem

					szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
<b>FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK</b>						
1.)	<p>Az egyéni és/vagy közösségi közlekedés terén is jellemző, hogy az <b>akadálymentesítés</b> még nem teljes körű, nem megoldott, illetve a közlekedésbiztonságot növelő <b>infrastrukturális és info-kommunikációs</b> beavatkozások számos esetben hiányoznak, melyek különösen a fogyatékkal élők számára okoznak nagyobb nehézséget</p>	<p>A közösségi közlekedésben a közlekedési eszközök, illetve a megállók, várótermek akadálymentesítése nem minden esetben megoldott, amely akadályozza a fogyatékossgal élő személyek közösségi közlekedését. Az akadálymentesítés terén számos esetben csupán fizikai akadálymentesítés történt/történik, az info-kommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik. Számos esetben megtörténik az egyes járdák, útszakaszok felújítása, azonban a kapcsolódó részek, járdák szélesítésére (kerekesszékes közlekedés, vak kísérése), az útkereszteződésekénél a szabad átkelés érdekében a biztonság megteremtésére hang és fényjelzéssel, (látásfogyatékos, hallássérültek), járdák akadálymentesítésére már nem kerül sor.</p>	<p>Egyéni és közösségi közlekedés akadálymentesítésének, közlekedésbiztonsági elemeinek fejlesztése</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>nem</p>

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az infrastruktúra terén az érintett útszakaszok, járdák állapotának, forgalmának felmérése után azok kiépítése, felújítása, ezekhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása jelenti a feltárt hiányosságokra a megoldást. Az infrastrukturális beavatkozások tervezése során kiemelt figyelmet kell fordítani a közlekedés-biztonság növelésére. A hiányzó kerékpárutak, kerékpárforgalmi hálózati elemek kiépítése, felújítása és ezekhez pályázati források biztosítása is a megoldási javaslatok közt szerepel. A közösségi közlekedést fejlesztése terén a járatok gyakoriságának növelése, az indulás/érkezés összehangolása az oktatási intézmények és munkahelyek, a közszolgáltatásokat biztosító intézmények munkarendjével szerepel a megoldási javaslatok közt. Az iskolai járatok kapacitásainak bővítése és a fedett, modern, kényelmes és biztonságos autóbuszvárók, autóbusz várótermek és átszállási pontok kialakítása is megoldást jelenthet a feltárt hiányokra, éppúgy, mint a digitális kijelzők és mobilalkalmazások bevezetése, amelyek valós idejű információt nyújtanak a járatok menetrendjéről és késéseiről. A teljes lakosság érdekeit szolgálják a megvalósítani javasolt balesetmegelőző, közlekedésbiztonságot célzó, közösségi közlekedést, az egészséges életmódot népszerűsítő programok, események és versenyek. Az aktív rekreációs, szabadidős-és sportcélú terek, egyéb területek kialakításának, megújításának ösztönzése, ezekhez és népszerűsítésükhöz kapcsolódó programok megvalósítása mind-mind javítja a feltárt hiányok megoldását.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

Főként a nők és a mélyszegénységben élő családok, idősek számára jelent megoldást a baleset-, bűnmegelőzési és közlekedés-biztonsági előadások, programok, események szervezése, illetve tájékoztató kiadványok készítése. Közösségi közlekedés akadálymentesítésének fejlesztése, új típusú, akadálymentes (pl. alacsonypadlós) járművek beszerzése és forgalomba állítása nemcsak a nők, kisgyermekesek, hanem az idősek és fogyatékkal élő célcsoportok mindennapjait is segíthetik. Gyermekek és idősek számára közlekedés-biztonsági programok, események szervezése, megvalósítása, az ezeken való részvétel népszerűsítése jelenthet hiánypótló megoldást.

## II.IV.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

### a) HIÁNYOK

A közbiztonságot, a lakosság biztonságérzetét általában megfelelőnek ítélik meg a településeken, leggyakrabban kisebb vagyon elleni bűncselekmények fordulnak elő. A közbiztonság megőrzése és a bűnelkövetés megelőzése érdekében fontosnak tartják a fokozott rendőri jelenlétet, a bűnmegelőzéssel kapcsolatos folyamatos intézményi, szervezeti együttműködések (pl. rendőrség, polgárőrség, oktatási- és szociális intézmények), de az olyan infrastrukturális beruházásokat is, mint a térfigyelő kamerarendszerek fejlesztése, kiépítése, illetve a közvilágítás fejlesztése, melyek megvalósítását szűkös anyagi helyzetük hátráltatja. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását célzó programok elsősorban a rendőrség szervezésében, az oktatási intézményekben, leginkább alkalomszerűen valósulnak meg, azonban ezek sem minden településen vannak jelen és nem rendszeresek. További hiányosság, hogy ezek leginkább az iskolás korosztályt érik el, a teljes lakosság részére szervezett programok, események csak ritkábban vannak jelen a vármegyében, miközben széles körben nagy igény lenne ezekre. A mélyszegénységben élők és/vagy romák gyakran élnek olyan településrészekben, amelyek alacsonyabb szintű a közbiztonság és több bűnelkövetés jellemző, így körükben nagyobb az áldozattá válás kockázata is. A vármegye településein található szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek általában bűnelkövetéssel fertőzöttebbek. Az áldozattá válásban számos hátrányos helyzetű csoport veszélyeztetve van: családon belüli erőszak áldozatává leggyakrabban a gyerekek és nők válnak, míg a legtöbb bűnelkövetés az idősek ellen irányul, különösen, ha egyszemélyes háztartásokban élnek. Az építészeti bűnmegelőzés (CPTED) elvei még alig ismertek a településeken, így alkalmazásukban jelentős potenciál lehet, épp úgy, mint az olyan szervezeti vagy közösségi együttműködésekben, SZEM mozgalmak alakításában, melyek a bűnelkövetés megelőzésében, az áldozattá válás elkerülésnek segítésében játszhatnak nagy szerepet.

1. sz. táblázat:

BŰNMEGELŐZÉST ÉS KÖZBIZTONSÁG javítását segítő programok LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a BŰNMEGELŐZÉS ÉS KÖZBIZTONSÁG területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős, közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valószínűleg
1.)	Térfigyelő kamerarendszerek kiépítettségének hiánya	Igény mutatkozik több és fejlettebb térfigyelő kamerarendszer kiépítésére a közbiztonság és a közlekedésbiztonság fokozása céljából.	Térfigyelő kamerarendszerek bővítése, ezekhez anyagi eszközök, pályázati lehetőségek biztosítása A bűnelkövetési térképek információinak felhasználása, a rendőrséggel való együttműködés, szakmai segítségnyújtás igénybevétele a térfigyelő kamera-rendszer helyének kijelölésében, a bűnelkövetési, baleseti gócpontok meghatározásában.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Közvilágítás fejlesztése, korszerűsítése	Több településrészen a közvilágítás korszerűsítésre, fejlesztésre szorul a közbiztonság és a közlekedésbiztonság fokozása céljából.	Közvilágítás korszerűsítése, fejlesztése, ezekhez anyagi eszközök, pályázati lehetőségek biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	Polgárőrség hiánya, állományának előregedése, önkéntes közösségi figyelő szolgálat, SZEM mozgalom kialakítása a helyi lakosok részvételével.	A települések egy részén nem működik polgárőrség vagy önkéntes közösségi figyelő szolgálat, SZEM mozgalom, miközben ezeket, illetve a polgárőrséget fontosnak tartják a közbiztonság megőrzése céljából.	Polgárőrség, önkéntes közösségi figyelő szolgálat, SZEM mozgalom szervezése, működtetése, polgárőrség személyi összetételének fiatalítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.)	A bűnmegelőzésben résztvevő szervezetek fokozott jelenlétének hiánya a bűnelkövetés kiemelt helyszínein	A települések egy részén található a bűnelkövetés szempontjából kiemelt helyszínek, településrészek, külterületek, ahol fokozottan igény lenne a bűnmegelőzésben résztvevő szervezetek gyakoribb	Gyakoribb jelenlét a bűnelkövetés szempontjából kiemelt helyszíneken a bűnmegelőzésben résztvevő szervezetek részéről. Együttműködések, közös programok szervezése és megvalósítása a települési önkormányzatok, oktatási-,	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	nem

	Betöltetlen <b>iskolaóri</b> pozíciók	jelenlétére. Egyes települések oktatási intézményeiben számos ok (pozíció és eredményességének alacsony ismertsége, alacsony bér, alkalmasság feltételei) miatt nem sikerül betölteni az iskolaóri pozíciókat.	szociális intézményekkel és a rendvédelmi szervekkel. Iskolaóri feladatok népszerűsítése, fenntartókon keresztül igény-jelzés. Településőrök alkalmazása közmunkaprogram keretein belül	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.)	Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő <b>programok, tájékoztató kiadványok</b> hiánya, kevés száma, új típusú bűnelkövetések (pl. online tér veszélyei) ismertségnek, veszélyei ismerethiánya. Az ilyen típusú programok, események szűk kört, célcsoportot érintenek, alacsony a részvétel	A bűnmegelőzést és közbiztonságot javító programok elsősorban preventív előadások keretében, a rendőrség szervezésében az oktatási intézményekben jelentek meg néhány településen. Mégfogalmazódott az igény további programok szervezésére a lakosság körében is a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében.	Bűnmegelőzési témakörű programok, események, színházi előadások szervezése a lakosság számára, népszerűsítés a részvétel fokozása érdekében.  Partneri együttműködések szerepének növelése a rendőrséggel; felkészítő, érzékenyítő programjaik, előadásaik igénylése akár szakmai segítők (pl. pedagógusok) számára is.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.)	CPTED elvek ( <b>építészeti bűnmegelőzés</b> ) ismeretének hiánya	Alig ismertek és emiatt alig alkalmazzák a térszervezés, az épített környezet alakításának lehetőségeit a bűnelkövetés és az áldozattá válás megakadályozása érdekében.	CPTED elvek (építészeti bűnmegelőzés) ismertségének növelése, tájékoztató, szemléltető események, programok szervezése és megtartása, infrastruktúrafejlesztéssel járó pályázatokba való beépítése a bűnelkövetés és áldozattá válás elkerülése érdekében	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok BŰNMEGELŐZÉS ÉS KÖZBIZTONSÁG területén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	A megvalósításért felelős közreműködő szakemberek, szervezetek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	<b>Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya.</b> Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, kábítószerhasználatra és hatásaira, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya a gyermekek körében	Bűnmegelőzéssel és közbiztonsággal foglalkozó programok csak szórványosan vannak jelen a vármegyében, miközben számos településen lenne ezekre igény. A gyermekek magasabb kockázattal válhatnak bűnelkövetés áldozatává, továbbá a családon belüli bántalmazásban a gyermekek az egyik leginkább érintett csoport.	Bűnmegelőzési és közbiztonsági előadások, szemléletformáló programok, események szervezése a nevelési-oktatási intézményekben és azokon kívül is, oktatási-nevelési időszakban, illetve szünidők alkalmával is.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	<b>Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya.</b> Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya az idősek körében	Bűnmegelőzéssel és közbiztonsággal foglalkozó programok csak szórványosan vannak jelen a vármegyében, miközben számos településen lenne ezekre igény. Az idősek az egyik leginkább veszélyeztetett csoport az áldozattá válásban, ugyanakkor kevésbé jellemzőek az őket megcélzó programok.	Bűnmegelőzési és közbiztonsági, közlekedésbiztonsági előadások szervezése az idős korosztály számára	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>NŐK</b>						
1.)	<b>Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya,</b> Bűnelkövetésre, áldozattá válásra, az online világ veszélyeire vonatkozó ismeretek hiánya	Bűnmegelőzéssel és közbiztonsággal foglalkozó programok csak szórványosan vannak jelen a vármegyében, miközben számos településen lenne ezekre igény. A nők gyakrabban válnak bűnelkövetés és családon belüli erőszak áldozatává, mint a férfiak, ugyanakkor nem jellemzőek a	Bűnmegelőzési és közbiztonsági előadások, események, programok szervezése, megvalósítása és népszerűsítése; nők számára önvédelmi képzések, események, tanfolyamok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási,	nem

		kifejezetten nőket megcélzó prevenció programok a vármegyében.		2030	szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK</b>						
1.)	<b>Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hiánya</b>	Bűnmegelőzéssel és közbiztonsággal foglalkozó programok csak szórányosan vannak jelen a vármegyében, miközben számos településen lenne ezekre igény. A többségében mélyszegénységben élők/és vagy romák lakta településrészekén gyakrabban fordulnak elő bűncselekmények, ugyanakkor nincsenek kifejezetten a célcsoportot megcélzó prevenció programok.	Bűnmegelőzési és közbiztonsági előadások, események, programok szervezése, megvalósítása és népszerűsítése; lehetőség szerint bevonva a nemzetiségi önkormányzatokat is. Partneri együttműködés erősítése a rendőrséggel ezen programok megtartása, szervezése során.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A közbiztonság, bűnmegelőzés tématerületen feltárt hiányok javításához a szakértők javasolják a térfigyelő kamerarendszerek bővítését, illetve a bűnelkövetési térképek információinak felhasználását, a rendőrséggel való együttműködést és szakmai segítségnyújtás igénybevételét a térfigyelő kamera-rendszer helyének kijelölésében, a bűnelkövetési, baleseti gócpontok meghatározásában. A közvilágítás korszerűsítése, fejlesztése, ezekhez szükséges anyagi eszközök, pályázati lehetőségek biztosítása, illetve a polgárőrség, önkéntes közösségi figyelő szolgálat, SZEM mozgalom szervezése, működtetése, polgárőrség személyi összetételének fiatalítása szintén a megoldás javaslatok közt szerepel. Nagy szerepet szánnak a települési önkormányzatokkal, oktatási-, szociális intézményekkel és a rendvédelmi szervekkel való együttműködések, közös programok szervezésének és megvalósításának éppúgy, mint az iskolaóri feladatok népszerűsítésének, vagy a településörök közmunkaprogram keretein belül való alkalmazásának. Bűnmegelőzési témakörű programok, események, színházi előadások szervezése és népszerűsítése is a megoldási javaslatok közt szerepel.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetű csoportok mindegyike számára fontosak a bűnmegelőzési és közbiztonsági előadások, szemléletformáló programok, események szervezése, legyenek azok akár az idősek, akár a mélyszegénységben élők. A gyermekek számára szervezett ilyen programok megvalósítása a nevelési-oktatási intézményekben és azokon kívül is, oktatási-nevelési időszakban, illetve szünidők alkalmával is javasolt, míg a romák célcsoportja számára megszervezett programokba a nemzetiségi önkormányzatok bevonása is javasolt.

## II.IV.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG

A debreceni gazdaság prosperálását követő lakosság szám várható növekedése új igényeket, szükségleteket generál a városi lakáspiacon. A lakásárak és a bérleti díjak robbanásszerű emelkedése komoly lakhatási nehézséget okoz sokak, főként az alacsony jövedelemmel rendelkezők számára. Vannak olyan városrészek, ahol az ingatlanok állapota nagyon leromlott, így a kedvezőtlen összetételű lakásállomány elavulásának negatív (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásaival a továbbiakban is egyre inkább számolni kell. A gazdaság növekedésével párhuzamosan növekvő lakhatási nehézségek megoldásában szerepet kaphat a méltányos lakásnagyságot és az egy főre eső jövedelmet is figyelembe vevő önkormányzati bérlakásrendszer, azonban különösen a munkaalapú lakásprogramok indítása, a komplex összetételű városi lakónegyedek kialakítása, bővítése hozhat jelentős eredményeket e téren.

A vármegyeszékhely a vármegye legmagasabb lakosság számával, legfejlettebb infrastruktúrájával és legkiterjedtebb szolgáltatási kínálatával rendelkezik és más településének lakói is élvezhetik ezen előnyöket. A városban a meglévő szolgáltatások színvonalának szinten tartása és fejlesztése a folyamatosan növekvő fenntartási és/vagy bérköltségek miatt okoz nehézséget. A nyilvános könyvtári ellátás nem minden városrészben biztosított, vannak ellátatlan településrészek is. Egyes városrészek hiányoznak az ügyintézését lehetővé tevő pontok, terek, így az ott élők számára a szolgáltatások elérése nehezebb. A kulturális alapellátás helyszínei részben megújultak, részben bővültek. Kihívást jelent a kétezres évek óta átadott létesítményekben jelentkező műszaki meghibásodások gyakorisága és az épületek állagmegőrzése, a közgyűjtemények digitalizációs eszközparkjának fejlesztése, a raktározási

problémák megoldása, a könyvtári szolgáltatások innovációjának folytatásához szükséges eszközök beszerzése, a rendezvényhelyszíneinek fejlesztése (fény- és hangtechnika, nézőtér mobil fedése). A humán erőforrás területén is eltérő kihívásokkal kell az ágazatnak szembenéznie: van, ahol jelentős a szakember hiány, a fluktuáció, de általánosnak mondható az alacsony bérszínvonal is. A kulturális közszolgáltatások terén a kor színvonalának megfelelő szolgáltatások nyújtásához elengedhetetlen az intézmények infrastruktúrájának, eszközparkjának a fejlesztésre. Jelentős nagyságú bel-és külterületi zöldfelület gondozását látja el a város, azonban több lakótelep és a belváros egy részének zöldterülete is megújításra szorul. Az állami gondoskodás keretében hiányzó ellátás a hajléktalan személyek otthona és rehabilitációs otthona, a szenvedélybetegek otthona, a szenvedélybetegek átmeneti otthona, a fogyatékos személyek gondozóháza és rehabilitációs lakóotthona is.

Debrecen megyeszékhelyként a vármegye legfejlettebb infrastruktúrájával rendelkezik, az önkormányzati belterületi közutak állapota a folyamatos fejlesztés mellett is széles skálán mozog, vannak a városban fejlesztendő út- járda-és kerékpárút-szakaszok is. A parkolási célú infrastruktúra egyes területeken javításra szorul: a parkolás egyre nehezebben megoldható, melyet a belvárosban a magas levegőszennyezettség is tetézt. A városban a kerékpáros közlekedés igen népszerű, a kerékpáros közlekedést népszerűsítő programok rendszeresen elérhetőek Debrecen területén, ugyanakkor a jelentősen megnövekedett kerékpáros forgalom sok helyen okoz problémát, balesetet. A nem megfelelő közlekedési morál a szemléletformáló programok további kiterjesztését igényli és az egyes beruházások okozta megváltozott forgalmi helyzetekre, közlekedési szabályokra vonatkozó tájékoztatásnak is vannak még hiányosságai. A közbiztonság a városban jó, az online térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik, mely beavatkozást sürget.

1. sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a lakhatás, közszolgáltatás, infrastruktúra, közbiztonság terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.	Lakhatás	A debreceni gazdaság prosperálását követő <b>lakosságszám várható növekedése</b> új igényeket és szükségleteket generál a lakáspiacon.	Komplex összetételű városi lakónegyedek kialakítása, bővítése, a bérbeadás rendszerének kidolgozása (a méltányolható lakásnagyság, az egy főre eső jövedelem figyelembevétele). Pl. a Tóció-völgyi lakóterület bővítése. Munkaalapú lakásprogramok indítása. Hatékony önkormányzati lakásgazdálkodás.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Lakhatás	<b>A lakásárak és a bérleti díjak jelentős emelkedése</b> komoly lakhatási nehézséget okoz sokak számára.	Igény és szükségletfelmérés, majd az eredmények alapján az önkormányzati/szociális bérlakás állomány növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.	Lakhatás	<b>A kedvezőtlen összetételű lakásállomány</b> elavulásának negatív (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásai vannak.	Városi léptékű beavatkozás, a lakásállomány felújításának tervezése, a lakásállomány megújításához, korszerűsítéséhez, energia-hatékonysági célú javításához pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

4.	Lakhatás	<b>Önkormányzati bérlakásállomány</b> nagysága, állapota bővítésre, felújításra szorul.	Önkormányzati bérlakások állapotának felmérése, felújítása, bővítése, energiahatékonyságának növelése, új bérlakások, fecskelakások, szolgálati lakások, szociális bérlakások építése, ezekhez anyagi eszközök, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.	Közszolgáltatás	<b>A hajléktalan személyek ellátásának és rehabilitációjának</b> biztosítása nehézséget okoz, mivel más településen hajléktalanná vált személyek is Debrecenben igénylik meg az ellátást.	A hajléktalan ellátással foglalkozó intézmények kihasználtságának vizsgálata, az eredmények függvényében a férőhelyek és szolgáltatások számának bővítése, új szolgáltatások bevezetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.	Közszolgáltatás	<b>A szenvedélybetegek otthona, átmeneti otthona, a fogyatékos személyek</b> gondozóháza, rehabilitációs lakóotthona által nyújtott szolgáltatások hiányoznak.	A szociális ellátást nyújtó intézmények iránti igény felmérése, az eredmények függvényében a meglévő szolgáltatások bővítése, újak kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.	Közszolgáltatás	<b>A könyvtári</b> szolgáltatás nem biztosított minden városrészben.	A könyvtári szolgáltatással kapcsolatban igényfelmérés, az eredmények alapján a rendelkezésre álló erőforrások racionális átalakítása, átszervezése, illetve források bevonása új könyvtári szolgáltatások bevezetéséhez, fejlesztéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, különös tekintettel a vármegyei hatókörű városi könyvtárra, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

8.	Közszolgáltatás	Egyes városrészek nem rendelkeznek <b>ügyintézési térrel</b> .	Általános információs, ügyintézési terek, szolgáltatási pontok kialakítása, berendezése, eszközökkel való ellátása minden városrészben.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Közszolgáltatás	Kihívást jelent a kétezres évek óta átadott <b>kulturális létesítményekben</b> jelentkező <b>műszaki meghibásodások</b> gyakorisága, az épületek állagmegőrzése, a közgyűjtemények digitalizációs <b>eszközparkjának</b> fejlesztése, <b>raktározási</b> problémák megoldása, könyvtári szolgáltatások innovációjának folytatása a szükséges eszközbeszerzéssel, rendezvény-helyszínek fejlesztése.	A kulturális intézmények állapotának, eszközparkjának, fejlesztési lehetőségeinek (felül)vizsgálata, infrastruktúrájának, energiahatékonyságának, eszközállományának (köztük a fény-és hangtechnika, nézőtér, mobil fedés stb.) javítása, bővítése pályázati források bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.	Közszolgáltatás	Jelentős a <b>szakemberhiány</b> , a fluktuáció és az alacsony bérszínvonal a kulturális területen.	A kultúra területén dolgozó meglévő humán erőforrás bővítése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.	Közszolgáltatás	Jelentős nagyságú bel-és külterületi zöldfelület gondozását látja el a város, azonban több lakótelep és a belváros egy részének <b>zöldterülete is megújításra</b> szorul.	Több lakótelep és a belváros egy részének zöldterületi megújítása, több zöldfelület kialakítása, klímateráns, biodiverz fajokat alkalmazó fásítási programok indítása, folytatása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

12.	Infrastruktúra	Az önkormányzati <b>belterületi közutak, járdák, kerékpárforgalmi hálózati elemek</b> állapota széles skálán mozog, még vannak fejlesztendő út- járda-és kerékpárút-szakaszok.	Az önkormányzati belterületi közutak, járdák, kerékpárforgalmi hálózati elemek állapotának javítása, infrastrukturális fejlesztése, kapcsolódó közlekedésbiztonsági elemek kiépítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
13.	Infrastruktúra	A parkolási célú infrastruktúra egyes területeken javításra szorul: a <b>parkolás</b> egyre nehezebben megoldható, a belvárosban (főleg) a levegő szennyezettsége nagyon magas.	P+R parkolók kiépítése, a belvárosból a fosszilis üzemanyagot használó járművek kitiltása. Meglévő zöldfelületek állapotának javítása, további zöldterületek, parkok létesítése, fásítási programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
14.	Infrastruktúra	Megnövekedett <b>kerékpáros forgalom</b> sok helyen okoz problémát.	További kerékpárutak építése, a biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtése, a biztonságos kerékpáros közlekedés népszerűsítését célzó szemléletformáló akciók, programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
15.	Infrastruktúra	Romló <b>közlekedési morál,</b> az egyes beruházások okozta <b>megváltozott forgalmi helyzetekre, megváltozott közlekedési szabályokra vonatkozó tájékoztatás</b> még optimalizálható	További közlekedésbiztonsági célú szemléletformáló kampányok megvalósítása, oktatási célú KRESZ parkok nagyobb igénybevétele, kihasználtságának növelése, mobil KRESZ parkok kitelepülése oktatási-nevelési intézményekhez, oktató programokkal összekapcsolva. A megváltozott forgalmi helyzetekre, közlekedési szabályokra vonatkozó tájékoztatások, kampányok során a közösségi és helyi média nagyobb fokú bevonása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

16.	Közbiztonság	A közterületi rendőri jelenlétnek és a polgárőr egyesületekkel, közterület felügyelettel való hatékony együttműködés révén a városban a <b>közbiztonság</b> jó, az <b>online</b> térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik. Betöltetlen iskolaőri pozíciók.	Célzott (pl. gyerekek, idősebb korosztály, mélyszegénységben élő és/vagy roma családok) bűnmegelőzési és áldozattá válás elkerülését célzó prevenciók programok, előadások, kampányok, versenyek szervezése, a meglévő programok bővítése, tájékoztató kiadványok, játékok szerkesztése. Iskolaőri feladatok és szerepének népszerűsítése, fenntartókon keresztüli igény-jelzés. Infrastrukturális fejlesztések (pl. térfelügyelő kamerarendszerek telepítése, közvilágítás javítása, építészeti bűnmegelőzés) megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
-----	--------------	---	---	---	--	-----

## 2.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁS, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a lakhatás, közszolgáltatás, infrastruktúra, közbiztonság terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	Közszolgáltatás	A <b>szenvedélybetegek otthona, átmeneti otthona, a fogyatékos személyek gondozóháza, rehabilitációs lakóotthona</b> által nyújtott szolgáltatások hiányoznak.	A szociális ellátást nyújtó intézmények iránti igény felmérése, az eredmények függvényében a meglévő szolgáltatások bővítése, újak kialakítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	Nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.)	Lakhatás	<b>A lakásárak és a bérleti díjak jelentős emelkedése</b> komoly lakhatási nehézséget okoz sokak számára.	Igény és szükségletfelmérés, majd az eredmények alapján az önkormányzati/szociális bérlakás állomány növelése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	Közszolgáltatás	<b>A hajléktalan személyek ellátásának és rehabilitációjának</b> biztosítása nehézséget okoz, mivel más településen hajléktalanná vált személyek is Debrecenben igénylik meg az ellátást.	A hajléktalan ellátással foglalkozó intézmények kihasználtságának vizsgálata, az eredmények függvényében a férőhelyek és szolgáltatások számának bővítése, új szolgáltatások bevezetése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	Közbiztonság	A közterületi rendőri jelenlétnek és a polgárőr egyesületekkel, közterület felügyelettel való hatékony együttműködés révén a városban a <b>közbiztonság</b> jó, az <b>online</b> térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik. Betöltetlen iskolaóri pozíciók.	Célzott (pl. gyerekek, idősebb korosztály, mélyszegénységben élő és/vagy roma családok) bűnmegelőzési és áldozattá válás elkerülését célzó preventív programok, előadások, kampányok, versenyek szervezése, a meglévő programok bővítése, tájékoztató kiadványok, játékok szerkesztése. Iskolaóri feladatok és szerepének népszerűsítése, fenntartókon keresztüli igény-jelzés. Infrastrukturális fejlesztések (pl. térfigyelő kamerarendszerek telepítése, közvilágítás	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

			javitása, építészeti bűnmegelőzés) megvalósítása.			
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	Közbiztonság	A közterületi rendőri jelenlétnek és a polgárőr egyesületekkel, közterület felügyelettel való hatékony együttműködés révén a városban a <b>közbiztonság</b> jó, az <b>online</b> térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik. Betöltetlen iskolaőri pozíciók.	Célzott (pl. gyerekek, idősebb korosztály, mélyszegénységben élő és/vagy roma családok) bűnmegelőzési és áldozattá válás elkerülését célzó preventációs programok, előadások, kampányok, versenyek szervezése, a meglévő programok bővítése, tájékoztató kiadványok, játékok szerkesztése. Iskolaőri feladatok és szerepének népszerűsítése, fenntartókon keresztüli igény-jelzés. Infrastrukturális fejlesztések (pl. térfigyelő kamerarendszerek telepítése, közvilágítás javítása, építészeti bűnmegelőzés) megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>NŐK</b>						
1.)	Közbiztonság	A közterületi rendőri jelenlétnek és a polgárőr egyesületekkel, közterület felügyelettel való hatékony együttműködés révén a városban a <b>közbiztonság</b> jó, az <b>online</b> térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik. Betöltetlen iskolaőri pozíciók.	Célzott (pl. gyerekek, idősebb korosztály, mélyszegénységben élő és/vagy roma családok) bűnmegelőzési és áldozattá válás elkerülését célzó preventációs programok, előadások, kampányok, versenyek szervezése, a meglévő programok bővítése, tájékoztató kiadványok, játékok szerkesztése. Iskolaőri feladatok és szerepének népszerűsítése, fenntartókon keresztüli igény-jelzés. Infrastrukturális fejlesztések (pl. térfigyelő kamerarendszerek telepítése, közvilágítás javítása, építészeti bűnmegelőzés) megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

## II.V. KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOKAT ÉRINTŐEN A TÁRSADALMI BEFOGADÁS, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS IDENTITÁS, MUNKAERŐPIACI KOMPETENCIÁK, EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSÉRE

### II.V.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

#### a) HIÁNYOK

Hajdú-Bihar vármegyében a mélyszegénységben élő gyermekeknek, roma gyermekeknek, illetve fiatal felnőtteknek jellemzően széles körben biztosítanak célzott fejlesztő tevékenységeket, szolgáltatásokat és programokat a hátrányok mérséklése, valamint a társadalmi kohézió és a munkaerőpiaci kompetenciák erősítése érdekében. Célzott tevékenységek érhetőek el a vármegye minden járásában, ugyanakkor járásonként és településenként is eltérések vannak a fejlesztő tevékenységekhez való hozzáférésben, a fejlesztő tevékenységek, szolgáltatások körében és megvalósulási formájában is.

#### **Baba-mama foglalkozások, programok**

A baba-mama foglalkozások szervezése vármegyei, járási és települési szinten is jellemző, de nem működnek megfelelő számban: vagy települési szinten hiányzik, vagy nem minden településrészen érhető el. A baba-mama foglalkozások, programok megszervezéséhez sok esetben hiányozik a humánerőforrás, az eszközök, és van, hogy a helyet biztosító ingatlan/helyiség is, miközben ezen foglalkozások jelentős szerepet töltenek be a kisgyermekes egészséges fejlődésében/fejlesztésében, a kisgyermekes anyák, családok kompetenciájának fejlesztésben és közösségépítő szerepük is jelentős. A megszervezett baba-mama foglalkozások több esetben a település központjában érhetőek el csak, ami gátolja a hátrányos helyzetű településrész(ek) mélyszegénységben élő kisgyermekes családok szolgáltatáshoz való hozzáférését a távolság vagy a közlekedési nehézségek miatt.

A baba-mama foglalkozásokon a rendelkezésre álló eszközök hiányosak, korszerűtlenek, nem elégítik ki az igényeket: a kisgyermekes fejlesztéséhez és a kisgyermekes anyák kompetenciájának erősítéséhez nem elégségesek. Több területen (ének, mozgássegítő, zenebölcső, stb.) is szerveznek baba-mama foglalkozásokat, ezért foglalkozásfüggő, programfüggő, hogy hol és milyen eszközökre van szükség. A baba-mama foglalkozások hatékonyságát növelni kell a foglalkozásokhoz szükséges eszközökkel.

A baba-mama foglalkozásokon a rendelkezésre álló humánerőforrás nem elégíti ki az igényeket. A baba-mama foglalkozások több tématerületen való kiszélesítéséhez, az egészséges fejlődést és a kompetenciák fejlesztését támogató, ismeretbővítő tevékenységekhez a speciális szakismerettel rendelkező szakemberek hiányoznak (pl. ölbeli mozgásos játékot tartó fejlesztő pedagógus).

A baba-mama foglalkozások, programok megvalósításához tehát humánerőforrás (pl. közösségfejlesztő, /közművelődési, szociális szakember, pedagógus, óvodapedagógus), eszközpark (pl. bútorzat, papír-írószer, fejlesztő játékok, mozgásfejlesztő eszközök, finommotorikát fejlesztő eszközök, mesekönyvek, játékok, hintáztató eszközök, laptop és hangszóró stb.), és ingatlan/helyiség biztosítása is szükséges.

#### **Biztos Kezdet Gyerekházak**

Nem működnek megfelelő számban a Biztos Kezdet Gyerekházak. A még óvodába nem járó, 0-3 éves korú kisgyermekes egészséges fejlődésének támogatását biztosító, fejlődési lemaradást kompenzáló, szülői kompetenciákat erősítő, baba-mama foglalkozásokat is biztosító, társadalmi felzárkózást elősegítő Biztos Kezdet Gyerekházak a vármegye számos településén hiányoznak (nem működnek a

Debreceni, Derecskei, Hajdúböszörményi, Hajdúhadházi, Hajdúnánási és Hajdúszoboszlói járásban sem). A gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak hozzáférést humánerőforrás (pl. szociális szakember, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus), eszközpark (pl. berendezési tárgyak, játékok, fejlesztő eszközök, háztartási gépek, számítógép stb.) és ingatlan/helyiségek hiánya is gátolja.

### **Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások természetbeni juttatások kiegészítésével**

Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások természetbeni juttatásokkal együtt hiányoznak vagy nem elégségesek a vármegyében: nem, vagy csak időközönként és szűk körben biztosítottak természetbeni juttatások a mélyszegénységben élő gyermekek és fiatal felnőttek részére. A célcsoportnál gyakori probléma, hogy családi körben az alapszükségletek kielégítése (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszer-csomag, étkezés, ruházat stb.) és a tanuláshoz szükséges eszközök (pl. laptop/notebook, tanszerek stb.) nem biztosítottak, ami gátolja az iskolai előrehaladásukat, az egészséges fejlődést, a közösségi színtereken való beilleszkedést is.

Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységeket, programokat, szolgáltatásokat rendszeres időközönként természetbeni juttatásokkal együtt szükséges megvalósítani a természetbeni juttatások körének bővítésével (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszer-csomag, étkezés, ruházat, laptop/notebook, tanszerek, babacsomag stb.).

### **Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda)**

Nem működnek megfelelő számban a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda). A vármegye több településén, és az egyes városrészekben a hátrányos helyzetű gyermekeknek, fiatal felnőtteknek nem biztosított a tanórán kívüli iskolai lemaradást segítő programokhoz (pl. Tanodához) való hozzáférés. Főként a tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő, valamint az iskolában gyengén teljesítő gyermekek, fiatal felnőttek felzárkóztatása és iskolai karrierpályájának támogatása nem megoldott. A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok, Tanodák számos esetben a településközpontban találhatóak, azonban még ezeken a településeken is akadályt jelent a távolabbi településrészekről, szegregátumokból való megközelítésük ezeknek a felzárkóztatást segítő szolgáltatásoknak a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára. A programok megszervezéséhez a szakember, az eszközpark és gyakran az ingatlan sem biztosított.

Tanórán kívüli, iskola előrehaladást segítő programok, szolgáltatások kialakítása (pl. Tanoda programok) szükséges. A megvalósításhoz humánerőforrás biztosítása (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, papír-írószer, fénymásoló, IKT eszközök) szükséges.

### **Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek**

A jelenleg elérhető korrepetálás tevékenység nem elégséges a gyermekek és fiatalok számára. Az iskolákban a leggyakrabban alkalmazott hátránykompenzáló tevékenység a korrepetálás/szakkorrepetálás az iskolai előrehaladás erősítése céljából. Az alap- és középfokú oktatási intézmények mellett főként a Tanodák és a Jelenlét Pont is, és egyéb intézmények is (pl. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, kulturális intézmény és nonprofit szervezetek) erősítik a diákok felzárkóztatást, segítséget nyújtanak a diákok tanulási nehézségeinek mérséklésében, a házi feladat elkészítésében. Ennek ellenére a vármegye településeinek egy jelentős részén kiemelt szükség van a korrepetálás erősítésére, mert a gyermekek, fiatal felnőttek egy jelentős része az iskolában gyengén teljesít, tanulási nehézséggel küzd, és a tankötelezettségi korhatár betöltésével nő az iskolaelhagyás veszélye is.

A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek bár több formában és több területen valósulnak meg, de az iskolai keretek között gyakran a *felzárkóztatásra/korrepetálásra* helyeződik a hangsúly és részben biztosítottak csak a készségfejlesztő, képességfejlesztő foglalkozások, szakkörök, melyek a szociális, életviteli és környezeti kompetenciafejlesztésre irányulnak, és támogatják a gyermekek és a fiatal felnőttek személyiségfejlődést. Több *készségfejlesztő, képességfejlesztő foglalkozásra, szakköre* lenne szükség és minél szélesebb tématerületeken (pl. zene, tánc, cigánytánc, közösségi táncház, festészet, tárgyalgató népművészeti, kézműves, egyéb művészet, motivációerősítő,

tanulási motiváció, stresszkezelő, szorongást csökkentő, stb.), nagyobb időkeretben való biztosításával, és a célcsoport képességeire és szükségleteire szabott pedagógiai módszerek (pl. múzeumpedagógia, drámapedagógia, színművészet pedagógia) alkalmazásával. A kompetenciák, készségek fejlesztését az adott fejlesztendő területen és/vagy módszerben jártas, gyakorlott szakembernek kell végeznie, aki képes a célcsoport készségeit kibontakoztatni és hatékonyan fejleszteni, de a humán erőforrás sok esetben hiányzik. Az elemi ismeretek, készségek és szociális kompetenciák elsajátítása elengedhetetlen az iskolai eredményesség javításához, a közösségi és későbbi munkaerőpiaci beilleszkedéshez.

A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő *hátránykompenzáló tevékenységek* csekély mértékben biztosítottak különféle speciális fejlesztő foglalkozások keretében, főként a fogyatékossgal élő gyermekek, fiatalok részére vármegyei, járási és települési szinten is. A speciális helyzetű célcsoport hátrányai fejlesztés hiányában halmozódnak fognak, ami számos területen gátolja a jövőbeni érvényesülési lehetőségüket. Ezeknek a gyerekeknek a fejlesztéséhez a szakembernek speciális tudással, módszerrel kell rendelkeznie, és ezen feltételek biztosítása sok településen nem megoldott szakember hiányában. További problémát jelent, hogy szintén sok helyen nem biztosítottak, illetve *nincsenek prevenciós és edukációs tevékenységek*, melyek az egészségfejlesztésre, egészségnevelésre, a betegségekkel és balesettel kapcsolatos segítségnyújtási formákra, a közlekedési veszélyhelyzetek megelőzésére irányulnak, akár a szülők bevonásával is. Ezek elengedhetetlenek az egészséges életmód kialakítása és fenntartása, az egészségvédelem, valamint a rizikómagatartás csökkentése szempontjából, viszont ismerethiányból adódóan gyakran a szülő sem tud segíteni ebben.

A gyermekeknek, fiataloknak gyakran nem biztosítottak a *sport és szabadidős* (pl. kirándulás, erdei iskola, színház) programok, versenyek, de gyakran az osztálykiránduláson sincs lehetőségük részt venni, ami gátolja a közösséghez tartozásukat. A sport és a kirándulás összekapcsolása kiválóan alkalmas több területen való fejlesztésre is (pl. egészségtudatosság, környezettudatosság). A gyermekeknek számos településen nem biztosítottak az *egészségtudatosságot és környezettudatosságot fejlesztő szabadidős közösségi programok*, melyek hozzájárulnak az életminőség javításához, valamint a környezetbarát magatartás kialakításához is. A gyermekek, fiatalok gyakran nem férnek hozzá az *ismeretbővítő és szemléletformáló előadásokhoz* sem.

A *szülők* gyakran segítséget igényelnek önmaguk és *gyermekük kompetenciafejlesztésében* is. A készségdeficit mérséklése céljából szükség van a hiánypótló fejlesztő tevékenységek és módszerek megismerésére és elsajátítására szakember segítségére és támogatására mellett.

### **Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek biztosítása a szülők bevonásával**

A jelenleg elérhető pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek nem elégítik ki az igényeket. A közoktatási intézmények jelentős részében szerveznek pályaorientációs, pályaválasztási, továbbtanulási tanácsadást is főként a végzős korosztály részére, de a pályaválasztási tanácsadás nem működik minden településen és ha az egy távolabbi településen van, az már nehezen elérhető a célcsoportok számára. Sok esetben a továbbtanulással kapcsolatos információk is csak szűk kört érnek el és a szülők informáltsága is meglehetősen elavult. A fiatalok számára sok helyen nem biztosítottak azok a lehetőségek, melyek segítenek az egyéni értékek megfogalmazásában, fejlesztésében, valamint a felnőtté válás folyamatában, a jövőt alakító kérdések meghozatalában.

### **A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások**

A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, valamint a *fiatalok vállalkozói képzésének* hiánya a vármegye több településére jellemző. Ezek azonban a települések lakosságmegtartó képessége szempontjából is kiemelten fontos területként kezelendő hiányok. Az elemi ismeretek, készségek és szociális kompetenciák elsajátítása elengedhetetlen a *munkaerőpiaci beilleszkedés* során. A vármegye több településen is vannak olyan célcsoportok, amelyek tagjai egyáltalán nem rendelkeznek, vagy csak részben rendelkeznek az általános iskola elvégzéséhez szükséges alapkompentenciákkal és készségekkel. Több településre is jellemző, hogy *sokan morzsolódnak le* már az általános iskolából is. Főleg a lányok

azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából, így munkaerőpiaci lehetőségeik és esélyeik is hamar leredukálódnak.

### **Tehetségfejlesztő (tudományos és/vagy kulturális) foglalkozások**

A vármegyében jelenleg elérhető tehetségfejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket. A tehetséggondozásra a vármegye több településén is kiemelt szükséglet van, még akkor is, ha ez gyakran biztosított *egyéb oktatási feladat*. Az előző évekhez viszonyítva sokkal több szakemberrel sokkal magasabb óraszámokban kellene megoldani a tehetséggondozást, kiemelt figyelmet fordítva olyan területekre, melyek akár több területen is jobb munkaerőpiaci lehetőséget biztosíthatnak hosszú távon (pl. számítástechnika, informatikát, matematika stb.). Ugyanilyen fontos a tehetséggondozás és tehetségfejlesztés területén olyan nem direkt eszközöket is alkalmazni a különböző területek fejlesztésére, mint pl. a művészeti nevelés. A hátrányos helyzetben élő, rászoruló gyermekek szülei nem engedhetik meg azokat a különórát, melyek plusz lehetőségeket biztosítanak a gyermekek számára, így fontos az ilyen típusú szabadidős programok minél szélesebb körben való biztosítása a célcsoportok számára.

### **Sport-és szabadidős programok**

Bár szinte minden településen szerveznek kulturális programokat, ezek közösségfejlesztő hatása, a helyi identitás növelése és a helyi hagyományok, szokások átadása miatt nagyon fontosak, a lehetőségeket szélesíteni szükséges. A sportolási lehetőségek bővítésére szinte minden településen szükség van. Az intézményekben, óvodákban, iskolákban foglalkozások, tanórák keretén belül néhány településen egész széles a lehetőségek tárháza, de ez a legtöbb településre nem igaz, sokak számára nem biztosítottak ezek a lehetőségek. Tanórán kívül általában egyesületi programok biztosítják a sportolási lehetőséget, de ezek sem elérhetők mindenki számára.

### **Pénzügyi tudatosság fejlesztését segítő programok**

A jelenleg elérhető pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket. Pénzügyi tudatosságot fejlesztő programokat is szerveznek a célcsoport számára a vármegye több járásában is, de ezen típusú fejlesztő programok alig biztosítottak vármegyei, járási és települési szinten. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok is jellemzően csak a közoktatási intézmények tanulóinak csak egy részét érik el.

A gyermekek, fiatal felnőttek azonban nem rendelkeznek alapvető pénzkezelési ismeretekkel, pedig kellene, mert problémát jelent számukra az előre tervezés, a pénzgazdálkodás (tudatos vásárlás). A gyermekeknek gyakran nem biztosítottak azok az iskolai tematikus fejlesztő tevékenységek (tematikus pénzügyi tevékenységek), vetélkedők, melyek játékos formában is támogatják a gyermekek pénzügyi tudatosságához szükséges ismeretek elsajátítását és a készségek fejlődését. A játékos gyakorlás és az ismeretek alkalmazásának lehetősége fejleszti a pénzügyi tudatosságot és támogatja a pozitív önértékelést, a versenyszellem és a csapatért dolgozás készségének kialakulását is. A gyermekek, fiatalok számára azok az iskolai foglalkozások (pl. élményfoglalkozások) sem, biztosítottak, melyek gyakorlatorientált módszereket alkalmazva, játékos formában járulnak hozzá a pénzügyi tudatossághoz szükséges ismeretek és készségek elsajátításához.

A pénzügyi tudatosságot erősítő versenyek is kellenek, mert a csoportos és közösségi formában szervezett aktív tevékenységeknek, játékoknak, versenyeknek (pl. iskolai verseny) is motiváló hatása van a gyermekek és fiatalok pénzügyi ismereteinek bővítésére és készségeinek fejlődésére, ennek ellenére nincs vagy legfeljebb csak alkalmanként érhető el. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok kellenek, mert ezen programok, ha vannak is, jellemzően alkalmanként biztosítottak.

A gyermekek, fiatal felnőttek esetében nem biztosítottak a pénzügyi látásmódot formáló, ismeretbővítő, saját élményen alapuló iskolán kívüli tevékenységek/programokon, kirándulások sem, miközben igény és szükség lenne rá. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programokat nem csak a középfokú tanulmányokat folytató diákok részére lenne szükséges biztosítani, sokkal inkább már általános iskolás kortól kezdődően, tanórai keretben megszervezni és érzékenyíteni a gyerekeket a témában.

### **Kommunikáció fejlesztését segítő programok**

Hiányoznak a kommunikáció fejlesztését segítő programok a vármegye szinte minden településén. Kommunikációs fejlesztését segítő programokat is szerveznek a célcsoport számára a vármegye több

településén is, de ezen típusú fejlesztő programok szintén esetlegesen biztosítottak járási és települési szinten is, valamint a rendszerességük sem megoldott. A kommunikáció napjaink kulcsfontosságú készsége a munkaerőpiacon is, de a közösségben való részvételhez, az önkifejezéshez és napjainkban a médiatudatosság, a digitális ügyintézés és az online közösségi oldalak használatának térnyerésével elengedhetetlenül fontos, miközben a célcsoport egy jelentős részének kommunikációs készségei fejletlenek, a digitális kompetenciái pedig a gyermeknek és a szülőnek is egyaránt deficitesek. A mélyszegénységben élő családok nem tudják megfizetni gyermekeiknek a kommunikációs készséget fejlesztő szakkörök, foglalkozások díját, sem az élményt nyújtó kulturális programokon, rendezvényeken való részvétel költségeit gyakran még alkalmanként sem. A család anyagi hozzájárulása nélkül az iskolák sem tudják kigazdálkodni és csoportos formában megszervezni sem iskolán belül, sem iskolán kívül a fejlesztő foglalkozásokat, kulturális nevelő programokat és intézményeket. A speciális fejlesztést, módszert és szakembert igénylő fejlesztő foglalkozásokat, programokat több szakemberrel, magasabb óraszámokban kell megszervezni és szélesebb körben biztosítani a célcsoport számára. A kommunikáció deficitese vagy kevésbé fejlett kommunikációs készséggel rendelkező célcsoport célzott fejlesztés hiányában tovább növeli a lemaradását, ami gátolja a jövőbeli munkaerőpiaci esélyeit is, de a társadalmi befogadást és a mindennapi életben való érvényesülését is.

A járáásokban, mélyszegénységben élő gyermekeknek bár leggyakrabban a tanórán kívüli iskolai eredményességet segítő tevékenységek, valamint a tehetségfejlesztő foglalkozások biztosítására lenne igénye, a hátrányok mérséklése céljából szükség mutatkozik baba-mama körök, pályaorientációs szolgáltatások, pénzügyi tudatosság és kommunikáció fejlesztését segítő programok és tanoda programok biztosítására is. A hiánypótló és hátránykompenzáló tevékenységek és szolgáltatások biztosításához jellemzően humánerőforrásra és fejlesztő eszközökre lenne szükség.

1.sz. táblázat: nem releváns

2.sz. táblázat:

Mélyszegénységben élő gyermekkel, roma gyermekkel, illetve fiatal felnőttekkel kapcsolatos szolgáltatás hozzáféréseknek javításhoz tervezett tevékenységek a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok: MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN élők számára nyújtott szolgáltatások	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, GYERMEKEK, FIATAL FELNŐTTEK						
1.)	<b>Baba-mama foglalkozások</b> nem működnek megfelelő számban	A baba-mama foglalkozások vagy települési szinten hiányoznak, vagy nem minden településrészen érhetőek el. A baba-mama foglalkozások, programok megszervezéséhez sok esetben hiányoznak a szakemberek, az eszközök, és van, hogy az ingatlan/helyiség is, miközben ezen foglalkozások jelentős szerepet töltenek be a kisgyermek egészségfejlesztésében/fejlesztésében, a kisgyermekes anyák, családok kompetenciájának fejlesztésében és közösségépítő szerepük is jelentős. A megszervezett baba-mama foglalkozások több esetben a település központjában érhetőek el csak, ami gátolja a hátrányos helyzetű, periférikus elhelyezkedésű településrészek mélyszegénységben élő kisgyermekes családok programhoz való hozzáférését.	Baba-mama foglalkozások, programok kialakítása szükséges.  A humán erőforrás (pl.: közösségfejlesztő/közművelődési, szociális szakember, pedagógus, óvodapedagógus), eszközpark (pl. bútorzat, papírírószer, fejlesztő játékok, mesekönyvek stb.) ingatlan/helyiség biztosításával	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	<b>Baba-mama foglalkozásokon</b> rendelkezésre álló <b>eszközök</b> , nem elégítik ki az igényeket	A baba-mama foglalkozásokon használt tárgyi eszközök hiányosak vagy korszerűtlenek, ebből adódóan a kisgyermekek fejlesztéséhez és a kisgyermekes anyák kompetenciájának erősítéséhez nem elégségesek.	Baba-mama foglalkozások hatékonyságának növeléséhez szükséges eszközök, fejlesztő eszközök biztosítása (pl.: mozgásfejlesztő eszköz, finom-motorikát fejlesztő eszközök, mesekönyvek, játékok, hintázató eszközök, laptop és hangszóró stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	<b>Baba-mama foglalkozásokon</b> a rendelkezésre álló <b>humán erőforrás</b> nem elégíti ki az igényeket	A baba-mama foglalkozások több tématerületen való kiszélesítéshez, az egészséges fejlődést és a kompetenciák fejlesztését támogató, ismeretbővítő tevékenységekhez a speciális szakismerettel rendelkező szakember hiányzik.	Humán erőforrás bővítése tématerületekhez igazodó szakemberrel (pl. ölbéli mozgásos játékot tartó fejlesztő pedagógus)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.)	Nem működnek megfelelő számban a <b>Biztos Kezdet Gyerekházak</b> , szakember és eszközpark és ingatlan/helyiség hiánya	A még óvodába nem járó, 0-3 éves korú kisgyermek egészségének támogatását biztosító, fejlődési lemaradást kompenzáló, szülői kompetenciákat erősítő, társadalmi felzárkózást elősegítő Biztos Kezdet Gyerekházak a vármegye több településén hiányoznak. A gyermekek esélynövelő szolgáltatását szakemberhiány, az eszközpark hiánya és az infrastruktúra vagy helyiségek hiánya is gátolja.	Biztos Kezdet Gyerekház szolgáltatás szervezése humánerőforrás (pl. szociális szakember, gyógypedagógus, fejlesztő eszközök, háztartási gépek, számítógépek), ingatlan vagy helyiségek biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.	<b>Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységek</b> , programok, szolgáltatások <b>természetbeni juttatásokkal</b> együtt hiányoznak vagy elégségesek	A tanórán kívüli, naptéri évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok keretében nem, vagy csak időközönként és szűk körben biztosítottak természetbeni juttatások a mélyszegénységben élő gyermekek és fiatal felnőttek részére. A célcsoportnál gyakori probléma, hogy családi körben az alapszükségletek kielégítése (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszersomag, étkezés, ruházat stb.) és a tanuláshoz szükséges eszközök (pl. laptop/notebook) nem biztosítottak, ami gátolja az iskolai előrehaladást, az egészséges fejlődést, a közösségi színtereken való beilleszkedést egyaránt.	A tanórán kívüli, naptéri évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások biztosítása rendszeresen, időközönként természetbeni juttatások nyújtásával és körének bővítésével (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszersomag, étkezés, ruházat, laptop/notebook, tanszerek stb.)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.	Nem működnek megfelelő számban a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. <b>Tanoda</b> ), szakemberhiány is jellemző	A vármegye több településén, és az egyes városrészekben a hátrányos helyzetű gyermekeknek, fiatal felnőtteknek nem biztosított a tanórán kívüli iskolai lemaradást segítő programokhoz (pl. Tanoda) való hozzáférés. Főként tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő, valamint az iskolában gyengén teljesítő gyermekek, fiatal felnőttek felzárkóztatása és iskolai karrierpályának támogatása nem megoldott. A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programokhoz nem férnek hozzá az egyes városrészekben, ahol szintén magas a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek aránya. A programok megszervezéséhez a szakember, az eszközpark és gyakran az ingatlan sem biztosított.	Tanórán kívüli, iskola előrehaladást segítő programok, szolgáltatások kialakítása (pl. Tanoda programok). A megvalósításához humánerőforrás biztosítása (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, tanító) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, papír-írószer, fénymásoló, IKT eszközök, bútorzat).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek szervezéséhez szükséges <b>szakemberhiány, eszközök hiánya</b>	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek megszervezéséhez szükséges speciális szakismerettel rendelkező szakemberek hiánya, hiányos eszközpark jellemző.	Tanórán kívüli, iskola előrehaladást segítő tevékenységek, programok, foglalkozások kialakításához szükséges humánerőforrás biztosítása, eszközpark kialakítása/fejlesztése/bővítése (interaktív monitor, tabletek, papírírószer; számítógép, tanszer, fénymásoló, papírírószer) tevékenységi területeknek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

			megfelelő eszközökkel (hagyományörző foglalkozások megszervezéséhez szükséges eszközök: szövőgép, korongozó, egyéb kellékek)			
8.)	<b>Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés</b> fejlesztését elősegítő tréningek szervezéshez/fejlesztéshez szükséges szakemberhiány, eszközök hiánya	Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek megszervezéséhez/fejlesztéséhez szükséges, adott szakismerettel rendelkező szakemberek hiánya jellemző.	Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek kialakításához/fejlesztéséhez szükséges humán erőforrás (adott szakemberismerettel rendelkező szakemberek, pedagógus) és eszközpark hiánya	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
9.)	<b>Tehetségfejlesztő programok</b> szervezéséhez/fejlesztéséhez szükséges szakemberhiány, eszköz hiánya	Tehetségfejlesztő programok tevékenységek megszervezéséhez szükséges adott szakismerettel rendelkező szakemberhiány, eszközpark hiánya jellemző	Tehetségfejlesztő programok kialakításához/fejlesztéséhez szükséges adott szakterületen szakismerettel rendelkező humán erőforrás és eszközpark biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
10.)	<b>Pénzügyi tudatosságot segítő programok</b> szervezéséhez/fejlesztéséhez szükséges szakember, eszközök hiánya	Pénzügyi tudatosságot segítő programok tevékenységek megszervezéséhez szükséges adott szakismerettel rendelkező szakemberhiány, eszközpark hiánya jellemző	Pénzügyi tudatosságot segítő programok kialakításához (fejlesztéséhez szükséges adott szakterületen) szakismerettel rendelkező humán erőforrás (közösség-fejlesztő, andragógus, gazdasági szakember) és eszközpark (interaktív tábla, tablet, tárgymásolatok, papír-írószer) biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
11.)	<b>Kommunikáció fejlesztését segítő programok</b> szervezéséhez/fejlesztéséhez szükséges szakember, eszközök hiánya	Kommunikáció fejlesztését segítő programok tevékenységek megszervezéséhez szükséges adott szakismerettel rendelkező szakemberhiány, eszközpark hiánya jellemző	Kommunikáció fejlesztését segítő programok kialakításához, fejlesztéséhez szükséges adott szakterületen szakismerettel rendelkező humán erőforrás biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervek	
12.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek nem elégségesek, <b>igény a korrepetálási tevékenységre</b>	A jelenleg elérhető korrepetálás tevékenység nem elégséges a gyermekek, fiatalok számára. Az iskolákban a leggyakrabban alkalmazott hátránykompenzáló tevékenység a korrepetálás/ szakkorrepetálás az iskolai előrehaladás erősítése céljából. Az alap- és középfokú oktatási intézmények mellett főként Tanodák és a Jelenlét Pont is, és egyéb intézmények (pl. Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat, kulturális intézmény és nonprofit szervezet) erősítik a diákok felzárkóztatását, segítséget nyújtanak a diákok tanulási nehézségeinek mérséklésében, a házi feladat elkészítésében. Ennek ellenére a vármegye településeinek egy jelentős részén kiemelt szükség van a korrepetálás erősítésére, mert a gyermekek, fiatal felnőttek egy jelentős része az iskolában gyengén teljesít, tanulási nehézséggel küzd, és főként a tankötelezettségi korhatár betöltésével nő az iskolaelhagyás veszélye.	Korrepetálás tartása A megvalósításhoz humán erőforrás biztosítása (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, tanító) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, papír-írószer, fénymásoló, IKT eszközök, bútorzat, sporteszközök)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
13.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek nem elégségesek, gyakran hiányoznak, <b>szakkörök iránti igény</b>	A gyermekek, fiatalok számára sok iskolában nem biztosítottak a szakkörök, így a művészeti szakkörök sem, melyek a szabadidő hasznos eltöltése mellett fejlesztik a diákok kompetenciáját, készségeit is, ezáltal hozzájárul az egyén személyiségfejlődéséhez és a közösségi tevékenységi formák erősítéséhez is.	Művészeti, kézműves szakkörök	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
14.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>motivációs foglalkozás iránti igény</b>	A motiváció meghatározó az iskolai tanulás szempontjából, ennek ellenére az iskolában a tanórák keretében az idő, a tananyag mennyisége miatt jellemzően nem biztosítanak lehetőséget a motiváció fejlesztésére. A motiváció jobb eredmények elérésére ösztönzi a diákokat, segíti az énkép, az önértékelés és az önbizalom erősítését is	Tanulási motivációs fejlesztő foglalkozások tartása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
15.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, stressz-kezelés, <b>igény a szorongást csökkentő foglalkozásokra</b>	A felső tagozatos diákok gyakran szoronganak, illetve számos kudarcral szembesülnek az iskolán belül és kívül is. A kudarcokkal teli diákoknak csökken az iskolai eredményessége, negatívan befolyásolhatja a továbbtanulást is. A stresszkezelés, a kudarc-tűrés kezelése, a szorongást csökkentő foglalkozásoknak motiváció erősítése iskolai keretek között idő, tananyag és szakember hiányában gyakran nem biztosított. Ezekre a szorongást csökkentő motivációs fejlesztős	Stresszkezelő, kudarc-tűrés kezelő és fejlesztő, szorongást csökkentő foglalkozások biztosítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		foglalkozásokra igény van, segíti a jövőtervezést, a személyiségfejlődést és hozzájárul az iskolai eredményesség növeléséhez.			intézmények, releváns államigazgatási szervek	
16.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, igény a <b>szülői kompetenciák</b> fejlesztése, illetve a szülő és az oktatási-nevelési intézmények együttműködéseiről	A szülők gyakran segítséget igényelnek önmaguk és gyermekeik kompetenciafejlesztésében is. A készségdeficitek mérséklése céljából szükség van a hiánypótló fejlesztő tevékenységek és módszerek megismerésére és elsajátítására szakember segítségével és támogatása mellett. A szülők és az intézmények partneri kapcsolatának erősítését szolgáló programok gyakran hiányoznak.	Szülői kompetenciákat és a szülői szerep megerősítését szolgáló tevékenységek Az oktatási-nevelési intézmények és szülők partneri viszonyát, együttműködésének megerősítését célzó programok, családi napok, prevenciós foglalkozások szervezése, megtartása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
17.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, igény a <b>közlekedésbiztonsági hiányosságok</b> mérséklésére	A gyermekek gyakran nem ítélik meg jól a közlekedési szituációkat, nem ismerik a KRESZ-t, figyelmen kívül hagyják a közlekedési veszélyhelyzetek csökkentése céljából szükséges a közlekedési szabályok megismertetése, betartására való figyelemfelhívás, szemléletformálás	Közlekedésbiztonság növelését célzó tevékenységek, programok szervezése gyermekeknek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
18.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>elsősegélynyújtási ismeretek hiánya</b>	A gyermekeknek és fiatal felnőtteknek egyaránt hiányosak az elsősegélynyújtással kapcsolatos ismeretei. Az iskola és a család színterén sem kommunikációs téma. Baleset, betegség, hirtelen állapotromlás esetén fontos, hogy ismerjék az elsősegélynyújtás alapismereteit, a segítségkérés lehetőségeit önmaguk és akár más személyek egészségének védelme, és egészségkárosodás megelőzése céljából.	Elsősegélynyújtó, balesetmegelőző foglalkozások gyermekek és fiatal felnőttek részére	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
19.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>képesség-és készségfejlesztő programok iránti igény</b>	A gyermekek, fiatalok iskolai előrehaladása tanórán kívül sok esetben korrepetálás formájában biztosított és hiányoznak a képesség és készségfejlesztő foglalkozások. A jó/fejlett képességekkel rendelkező iskolai eredményesség nő, a lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás esélye csökken. A képességfejlesztés egy hosszabb folyamat eredménye megfelelő szakember segítségével, a képességek fejlődése segíti az iskolai eredményességet, a személyiségfejlődést, és hozzájárul a munkaerőpiaci kompetenciák fejlődéséhez is.	Képesség és készségfejlesztő foglalkozások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
20.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>egészséges életmódra</b>	A fiatal felnőttek, gyermekes anyák hiányos ismeretekkel rendelkeznek az egészséges életmód, az egészséges ételkészítés és fogyasztása területén is, mely jellemzően a családban elsajátított szokásokból adódik. Olyan fejlesztő	Egészséges életmódra nevelés, a helyes táplálkozás, a helyes táplálkozási szokások kialakítását	Javasolt ütemezés: éves szinten	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek,	nem

	<b>nevelést célzó szemléletformáló programok hiánya</b>	elméleti és gyakorlati foglalkozásokra van szükség, mely biztosítja ezen hátrányok pótlását az egészség megőrzése érdekében. Az egészséggel kapcsolatos ismeretek hiánya, a helytelen életmód és a szűrővizsgálatok elmaradása, valamint a szűrőprogramok korlátozott elérése növeli a betegségek kialakulásának kockázatát. Szükség van az edukálásra, a prevenció jellegű, egészségnevelést erősítő előadások, programok megteremtésére.	célzó tevékenységek megvalósítása Egészségnevelési, prevenció jellegű előadások szervezése	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
21.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, az <b>egészséges életmód gyakorlatban való megvalósítását bemutató programok hiánya</b>	A fiatal felnőttek, gyermekes anyák hiányos ismeretekkel rendelkeznek az egészséges életmód, az egészséges ételek készítése és fogyasztása területén is, mely jellemzően a családban elsajátított szokásokból adódik. Olyan fejlesztő gyakorlati foglalkozásokra van szükség, mely biztosítja ezen hátrányok pótlását az egészség megőrzése érdekében.	Egészségtudatos étkezést, egészséges ételeket, elkészítésüket bemutató foglalkozások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
22.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, igény a <b>kulturális-művészeti fejlesztő foglalkozásokra</b>	A gyermekek, fiatalok számára hiányoznak a kulturális/művészeti tevékenység formájában megvalósuló fejlesztő foglalkozások, melyek támogatják a hagyományos népi kultúra megismerését és lehetővé teszik a játékos formában való alkotást. Az alkotás folyamata segíti az önkifejezést, az élményszerzést, a pozitív énkép kialakítását és hozzájárul a személyiségfejlődéshez is.	Művészeti, tárgyalkotó népművészeti tevékenységek, múzeumpedagógiai foglalkozások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
23.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>élményt nyújtó kézműves foglalkozások</b> iránti igény	A gyermekeknek, fiataloknak gyakran nem érhetőek el az élményt nyújtó készségfejlesztő tevékenységek. A művészeti, kézműves fejlesztő tevékenységek alkalmasak a pozitív élményszerzésre, az önkifejezésre és támogatják a személyiségfejlődést is.	Élményt nyújtó kézműves foglalkozások megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
24.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>táncokkal kapcsolatos fejlesztő programok</b> iránti igény	A gyermekek, fiatalok egy jelentős részének nem biztosított a készségfejlesztő foglalkozásokhoz való hozzáférés, megfelelő szakember hiánya miatt sem. A tánc tanulás a tehetségfejlesztés egyik jó formája, kedvelt a gyermekek körében. A tánc fejleszti az együttműködési és alkalmazkodó képességet, toleráns megtartásra ösztönöz. A tánc gyorsan tanulható, növeli az önbizalmat és magabiztosságot, sikerélményt nyújt.	Táncoktatás, közösségi táncházak megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		Önfegyelemre nevel, az önkifejezési képesség is javul. Fejleszti az improvizációs készséget, a kreativitást, fejlődik a ritmusérzék. A képességek fejlődése segíti az önkifejezést, az iskolai eredményességet és hozzájárul a személyiségfejlődéshez.			intézmények, releváns államigazgatási szervek	
25.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>egészség- és környezet-tudatosságot fejlesztő szabadidős közösségi programok</b> iránti igény	A gyermekeknek nem biztosítottak az egészségtudatosságot és környezettudatosságot fejlesztő szabadidős közösségi programok, melyek hozzájárulnak az életminőség javítását, valamint a környezetbarát magatartás kialakításához is.	Erdei iskolai programok megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
26.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, <b>sporttal, mozgással kapcsolatos aktív csoportos tevékenységek</b> iránti igény	A sporttal, mozgással kapcsolatos aktív csoportos tevékenységek, vetélkedők, erősítik a gyermekek motivációját, egészségtudatosságát és környezettudatosságát	Kerékpáros közlekedést népszerűsítő, ösztönző programok, versenyek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
27.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, kulturális, <b>dráma, színházművészeti programok iránti igény</b>	A gyermekek, fiatalok számára sok esetben ismeretlen a színház világa és hiányos kulturális ismerettel is rendelkeznek. A színház világának megismerése a szabadidő hasznos eltöltése mellett bővíti a kulturális ismereteket és tájékozottságot	A dráma, a színházművészet pedagógiájában rejlő lehetőséget kiaknázó programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
28.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek, tudományos, élményszerű <b>ismeretterjesztő előadások</b> iránti igény	A gyermekek, fiatalok gyakran nem férnek hozzá az ismeretbővítő és szemléletformáló, tudományos, élményszerű előadásokhoz	Ismeretterjesztő előadások (pl. Agora)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

29.)	<p><b>Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés</b> fejlesztését elsőségi programok hiánya</p>	<p><b>Pályaválasztási tanácsadás</b> nem működik minden településen, vagy egy távolabbi településen megvalósított ilyen célú szolgáltatás nehezen elérhető a célcsoportok számára. Sok esetben a továbbtanulással kapcsolatos információk is csak szűk kört érnek el és a <b>szülők</b> informáltsága is meglehetősen elavult.</p> <p>A <b>gyakorlati tapasztalatok</b> szerzése, esetleg a településen kívüli lehetőségek megismerése segíti a fiatalokat abban, hogy pályaorientációjuk szélesebb körben működjön.</p> <p>Ahhoz, hogy a fiatalok a településen maradjanak, támogatni szükséges őket a <b>munka világába</b> történő beilleszkedés folyamatába. Ezt egyfajta védett környezetben, a helyi viszonyok között megszervezve, hatékony támogatás lehet a fiatalok számára.</p> <p>Több településen nem elérhetőek, vagy nincsenek <b>felvilágosító, prevenció</b>s programok, hiányoznak a megvalósításukhoz a szakemberek is.</p> <p>A fiatalok számára sok helyen nem biztosítottak azok a lehetőségek, melyek segítenek az <b>egyéni értékek</b> megfogalmazásában, fejlesztésében, a <b>felnőtté válás</b> folyamatában, a jövőt alakító kérdések meghozatalában. Az <b>önfejlődést</b> elősegítő módszerek hosszú távon támogatják a pozitív énkép kialakulását, saját személyiség elfogadását, így hozzájárulnak az egészséges személyiségfejlődéshez, a megfelelő pályaválasztáshoz.</p>	<p>Pályaválasztási Fórumok szülők bevonásával, pályaorientációhoz kapcsolódó programok</p> <p>A munka világával kapcsolatos foglalkozások, a munkaerőpiac helyi szereplőinek bemutatása, bemutatkozása, gyár-üzemlátogatások megvalósítása</p> <p>Rendvédelmi programok</p> <p>Önértékelési tréningek, önismereti foglalkozások</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
30.)	<p><b>Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés</b> fejlesztését elsőségi tréningek</p>	<p>Az <b>elemi ismeretek, készségek és szociális kompetenciák elsajátítása</b> elengedhetetlen a munkaerőpiaci beilleszkedés során. A vármegye több településén is vannak olyan célcsoportok, amelyek tagjai egyáltalán nem rendelkeznek, vagy csak részben rendelkeznek az általános iskola elvégzéséhez szükséges <b>alapkompentenciákkal</b> és készségekkel. Több helyen jellemző, hogy sokan morzsolódnak le már az általános iskolából is. Főleg lányok azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából, így munkaerőpiaci lehetőségeik és esélyeik is hamar leredukálódnak.</p>	<p>Alapkompentenciák fejlesztése</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
31.)	<p><b>Tehetségfejlesztő foglalkozások és versenyek</b> szervezése iránti igény</p>	<p>A tehetséggondozásra a vármegye több településén is kiemelt szükséglet van, még akkor is, ha ez az egyik gyakran biztosított <i>egyéb oktatási feladat</i>. Sokkal több szakemberrel sokkal magasabb óraszámokban kell megoldani a tehetséggondozást főleg reál területeken, melyek több területen is jobb</p>	<p>Egyes tudományterületeken (pl. matematika, természettudomány, informatika) célzott programok megvalósítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje:</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági</p>	nem

		munkaerőpiaci lehetőséget biztosítanak hosszútávon. A tehetséggondozással országos versenyekbe való bekapcsolódásra is van lehetőség, mely növeli a diákok pályaválasztási lehetőségeit.		tervezetten 2030	társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
32.)	Tehetségfejlesztő foglalkozások és versenyek szervezése, <b>helyi identitást erősítő programok</b> iránti igény	Még több/gyakoribb olyan rendezvény szükséges, ahol a helyiek is megmutatják tudásukat, ahol a helyi gyerekek is fellépési lehetőséget kapnak, amelynek szervezésébe a helyi fiatalok (is) bekapcsolódhatnak. A közös tevékenység megerősíti a valahová tartozás érzését, pozitív hozzáállást vált ki a résztvevőkből, ami hosszú távon a közös feladatokba való bevonódást, aktivizálhatóságot jelenti.	Kulturális rendezvények megvalósítása a helyi identitás erősítésére	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
33.)	Tehetséggondozás széles lehetőségeinek hiánya, <b>modern eszközökkel megvalósuló programok</b> iránti igény.	A tehetséggondozásra a vármegye több településén is kiemelt szükséglet van, még akkor is, ha ez az egyik leggyakrabban biztosított egyéb oktatási feladat. Sokkal több szakemberrel sokkal magasabb óraszámokban kell megoldani a tehetséggondozást főleg reál területeken, melyek több területen is jobb munkaerőpiaci lehetőséget biztosítanak hosszú távon. Fontos az is, hogy minél naprakészebb területeken szerezzenek jártasságot a diákok, fiatalok. A tehetséggondozással országos versenybe való bekapcsolódásra is van lehetőség, mely növeli a diákok pályaválasztási lehetőségeit is.	Tehetséget támogató programok, napjaink modern eszközeivel (pl. Robotika foglalkozás)	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
34.)	Tehetséggondozás széles lehetőségeinek hiánya, <b>sportprogramokba</b> való bekapcsolódás hiánya	Tanórán kívüli általában egyesületi programok biztosítják a sportolási lehetőséget, de ezek sem elérhetők mindenki számára. A versenyek a különböző sportágakban elért teljesítmény megmutatására, elismerésére is lehetőséget adnak a célcsoportok számára, melyek hozzájárulhatnak a gyermekek, fiatalok önértékelésének növeléséhez és az egészséges életmódhoz való pozitív viszonyulás kialakulásához, megerősítéséhez. A versenyek ezeken túl új ismereteket, barátokat és egy sportolói közösséghez való tartozás érzését is adhatják. A sportversenyek megszervezése, lebonyolítása jó alkalmat adhat az önkéntes munkába való bekapcsolódásra, a fiatalok helyi aktivitásának növelésében	Sportversenyek, sportprogramok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
35.)	Tehetséggondozás széles lehetőségeinek hiánya, <b>művészeti nevelést megvalósító programok</b> hiánya	A célcsoport számára szükséges olyan, nem direkt eszközöket alkalmazni a különböző területek fejlesztésére, mint a művészeti nevelés. A művészeti neveléssel támogatható a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó gyermekek és fiatalok személyiségfejlődése, önkifejezése, kreativitása, kommunikációja és a kooperációra való képessége. Az interaktív foglalkozások bevonják, megszerettetik a gyerekekkel a különböző művészeti ágakat. Az ilyen	Művészeti nevelés	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

		tevékenységek élményt adnak és hozzájárulnak a kompetens és felelős felnőtté válás folyamatához			intézmények, releváns államigazgatási szervek	
36.)	<b>Pénzügyi tudatosságot</b> fejlesztő programok hiánya	<p>A gyermekek számára gyakran nem biztosítottak azok az iskolai foglalkozások, melyek gyakorlatorientált módszereket alkalmazva, játékos formában is támogatják a pénzügyi tudatossághoz szükséges ismeretek és készségek elsajátítását. A csoportos és közösségi formában megvalósuló aktív tevékenységeknek, játékoknak motiváló hatása van a gyermekek és fiatalok pénzügyi ismereteinek bővítésére és készségeinek fejlődésére is, ami támogatja a pozitív önértékelés, a versenyszellem és a csapatért munkálkodás készségének kialakulását.</p> <p>A gyermekeknél, fiatal felnőtteknél hiányzik a pénzgazdálkodáshoz szükséges tudás, ismeret.</p> <p>A gyermekek, fiatal felnőttek esetében nem/alig biztosítottak a szemléletformáló, ismeretbővítő, saját élményen alapuló iskolán kívüli tevékenységeken/ programokon való részvétel, miközben nagy szükség lenne rá.</p>	<p>Pénzügyi tudatosságot fejlesztő élményfoglalkozások; tematikus pénzügyi tevékenységek, vetélkedők; pénzügyi tudatosság versenyek megvalósítása; tudatos vásárlást célzó ismeretbővítés, programok megvalósítása</p> <p>Látogatás/kirándulás pénzügyi ismereteket bővítő intézményekhez/szervezetekhez</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
37.)	Pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok, <b>biztonságos és korszerű pénzkezelési ismeretek hiánya</b>	<p>A munkavállalás előtt álló fiatal felnőtteknek kiemelten fontos megismerkedni a modern pénzügyi világ kihívásaival és lehetőségeivel, a biztonságos pénzkezelés elsajátításával a tudatos pénzgazdálkodás alapjainak megszerzése érdekében</p>	<p>Korszerű pénzkezelés és biztonság témában előadás</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
38.)	Kommunikációs készséget fejlesztő programok, <b>médiaismeret hiánya</b>	<p>A gyermekek, fiatalok számára sok iskolában nem biztosítottak a szakkörök, így a <b>média szakkörök</b> sem, melyek a szabadidő hasznos eltöltése mellett fejlesztik a diákok kommunikációs készségeit, kompetenciáit.</p> <p>A gyermekek, fiatal felnőttek ismeretei az írott sajtó és a televízió esetében is hiányosak. Az információ, tudás pótlására gyakran iskolai keretek között sincs lehetőség szakember hiányában sem.</p> <p>A gyermekeknek az iskolákban sem biztosítottak a <b>médiaértés</b> elsajátításához szükséges tevékenységek, ismereteik hiányosak, és sok esetben a szakember sem biztosított.</p>	<p>Média szakkörök megvalósítása;</p> <p>Újságszerkesztés és televíziózás terén ismertnyújtó tevékenységek, programok megvalósítása;</p> <p>Tudatos médiahasználatot célzó élményközpontú foglalkozások megvalósítása;</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

39.)	Kommunikációs készséget fejlesztő programok	A gyermekek, fiatalok számára sok iskolában nem biztosítottak a szakkörök, így a drámajáték szakkörök sem, melyek a szabadidő hasznos eltöltése mellett fejlesztik a diákok kommunikációs készségeit is, kompetenciáit. A drámajáték segíti az önkifejezést, erősíti az empátikus készséget is.  A gyermekek, fiatalok számára sok esetben ismeretlen a színház világa és hiányos kulturális és kommunikációs ismerettel is rendelkeznek. A színház világának megismerése a szabadidő hasznos eltöltése mellett bővíti a kulturális ismerteket és a tájékozottságot.	Drámajáték szakkörök megvalósítása;  A dráma, a színművészet pedagógiájában rejlő lehetőséget kiaknázó programok megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
40.)	Kommunikációs készséget fejlesztő programok – <b>digitális kompetenciák</b> fejlesztését támogató programok	A gyermekek, fiatalok digitális kompetenciái fejletlenek, iskolai keretek között sem megoldott, ami gátolja a célcsoportot a <b>digitális</b> egyenlőtlenségek csökkentésében. A gyermekeknél és szüleiknél is jellemző probléma a <b>digitális</b> készségdeficit.	Digitális média projektek megvalósítása;  Digitális kompetenciafejlesztés gyermekek és szüleik részére is	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek	A fogyatékkal élő gyermekek, fiatalok fejlesztése gyakran nem biztosított, hiányoznak a speciális módszertani ismeretekkel rendelkező szakemberek	Fogyatékkal élő gyermekek fejlesztését célzó programok	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Kommunikációs készséget fejlesztő programok	A fogyatékkal élő gyermekek, fiatalok fejlesztése gyakran nem biztosított, hiányoznak a speciális módszertani ismeretekkel rendelkező szakemberek	Fogyatékos gyermekeknek kommunikációt fejlesztő tevékenységek	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>ROMÁK</b>						

1.)	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek	A gyermekeknek, fiataloknak gyakran hiányoznak a kulturális identitást erősítő, készségfejlesztő tevékenységek, melyek lehetőséget biztosítanak a nemzetiségi kultúra ápolására	Autentikus cigánytánc oktatás megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
-----	--	---	---	---	--	-----

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Nem releváns

### MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A mélyszegénységben élők, romák, fiatal felnőttek számára szervezett baba-mama foglalkozások, programok kialakítása számos településen javasolt. Nem csupán a programlehetőség, hanem a kivitelezéshez szükséges és fejlesztő eszközök, berendezések és humánerőforrás (pl.: közösségfejlesztő/közművelődési, szociális szakember, pedagógus, óvodapedagógus), biztosítása is javasolt megoldás a hiányok oldása érdekében. Biztos Kezdet Gyerekház típusú szolgáltatás szervezése humánerőforrás (pl. szociális szakember, gyógypedagógus, fejlesztő eszközök, háztartási gépek, számítógépek), ingatlan vagy helyiségek biztosításával szintén fontos szerepet tölthet be a célcsoport esélyeinek növelése érdekében. A tanórán kívüli, naptéri évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások biztosítása rendszeresen szükséges, időközönként természetbeni juttatások nyújtásával és körének bővítésével is javaslatként került megfogalmazásra. Javasoltak iskolai előrehaladást segítő programok, tevékenységek (pl. szakkörök, versenyek) is a hiányok oldása érdekében éppúgy, mint pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elsőségi tréningek szervezése és megtartása is. A tehetségfejlesztő programok, a pénzügyi tudatosságot segítő és a kommunikáció fejlesztését célzó programok kialakításához/fejlesztéséhez szükséges adott szakterületen szakismerettel rendelkező humánerőforrás és eszközpark biztosítása is a megfelelő hatékonyság elérése érdekében. A gyermekek célcsoportját érintő további megoldási javaslatok közt szerepelnek a szülői kompetenciákat és a szülői szerep megerősítését szolgáló tevékenységek is. Az oktatási-nevelési intézmények és szülők partneri viszonyát, együttműködésének megerősítését célzó programok, családi napok, prevenciók foglalkozások szervezése, megtartása szintén hozzájárulhat a feltárt hiányosságok csökkentéséhez. Tehetséget támogató programok, alapképességek kialakítását célzó programok megvalósítására éppoly nagy szükség van, mint pl. a kulturális rendezvények, sport- vagy szabadidős programok megvalósítására.

## II.V.2. A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatása

### a) HIÁNYOK

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára szervezett fejlesztésekkel és közösségi programokkal kapcsolatosan megfogalmazott fejlesztési igényeket a települési visszajelzéseken túl a hivatalos statisztikai adatok is megalapozottá teszik. Az Oktatási Hivatal Köznevelés Információs Rendszerének (KIR) adatai alapján a vármegye 82 településéből 79-ben működik legalább egy köznevelési feladatellátási hely (óvoda, illetve általános vagy középiskola), és ezek közül mindössze három községben nincs a gyermekek között sajátos nevelési igényű (SNI).

A Hajdú-Bihar köznevelési intézményeiben nevelt/tanuló gyermekek és fiatalok között mintegy háromezren minősülnek fogyatékossgal élőknek vagy pszichés fejlődési zavarral küzdőknek, és hozzávetőlegesen kétharmaduk integráltan vesz részt a mindennapi óvodai, iskolai munkában. A szakértői vélemény alapján csak külön csoportban nevelhető/oktatható gyermekeket és tanulókat 11 település intézményei fogadják, legnagyobb részük enyhe vagy közép súlyos értelmi fogyatékos, illetve autizmus spektrum zavarral küzd. Az integráltan, a többi gyermekkel-tanulóval együtt nevelt és oktatott létszám legnagyobb hányadát (csaknem felét) az egyéb pszichés fejlődési, konkrétan súlyos tanulási zavarral küzdők teszik ki, mellettük még az enyhén értelmi fogyatékosok, az autizmussal élők, valamint a súlyos figyelemzavarral küzdők száma és aránya haladja meg az érintett gyermekek és fiatalok tizedét.

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek a nevelés-oktatás valamennyi szintjén érzékelhető számban vannak jelen, helyben történő fejlesztésük, tanításuk támogatása nem csak a közvetlenül érintett szülők érdeke. A települések visszajelzései alapján a döntéshozók egyfelől érzékelik is a kérdés fontosságát, ezért erőforrásaik függvényében igyekeznek megfelelő képzettségű szakembereket bevonni – ugyanakkor a legtöbb esetben igyekeznek kellő távolságban maradni az esetleges problémáktól, belül tartva azokat a köznevelési intézmények falain. A válaszadók többsége úgy vélekedik, hogy az SNI gyermekek helyben történő támogatása megoldott, és az egyértelműen az óvodák-iskolák kompetenciájába tartozik, ezért zömük nem is fogalmazott meg külön fejlesztési igényeket. Ebből következően igényfelmérést gyakorlatilag sehol nem végeztek ebben a kérdésben, és még, ahol relevánsnak is érzik az ilyen jellegű tevékenységet, ott is a már meglévő pedagógusokat, gyógypedagógusokat jelölték meg potenciális feladatellátóként. Több helyen kiemelték a szakemberhiányt, amit az utazó gyógypedagógusi rendszerrel áthidalnak ugyan, így viszont korlátozottabb a foglalkozások száma és időtartama.

1.sz. táblázat: nem releváns

2.sz. táblázat:

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek helyben történő fejlesztésének, tanításának támogatására tervezett tevékenységek a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az SNI, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekekkel kapcsolatos szolgáltatások terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>PSZICHÉS FEJLŐDÉSI ZAVARRAL FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	A beilleszkedést, fejlesztést szolgáló <b>közösségi programok hiánya</b>	A települések döntő többségében helyben elérhető lehetőségek híján nincsenek kifejezetten a célcsoport közösségi integrációját és fejlődését szolgáló közművelődési és egyéb programok, így ezeket az óvodai/iskolai keretek között csak korlátozott mértékben lehet elősegíteni.	Célzott közművelődési (múzeumpedagógiai, könyvtári fejlesztés stb.) programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek helyben történő fejlesztését, tanítását végző <b>szakemberek hiánya, kis létszáma</b>	A településeken a jogszabályi előírásoknak megfelelően ellátják a feladatokat, azonban sok esetben érződnek a szakemberhiány következményei. Emiatt nem tudják minden érintettre kiterjeszteni a foglalkozásokat és/vagy nem elegendő a rendelkezésre álló időkeret a minőségi fejlesztésre.	Gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, pedagógiai szakpszichológusok, speciális végzettséggel rendelkező szakemberek létszámának növelése.  Hiányterületek képzéseinek erősítése, preferálása, utazó gyógypedagógusi hálózat fejlesztése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.)	A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek helyben történő fejlesztését, tanítását elősegítő <b>helyszín és eszközök hiánya, hiányossága</b>	Különösen a hátrányos helyzetű kistérségeken jellemző a fejlesztéshez szükséges speciális eszközök hiánya, korlátozott hozzáférhetősége, sok esetben hiányzik az fejlesztéshez szükséges, megfelelően kialakított helyiség is.	Fejlesztő szobák kialakítása, szenzomotoros tornaeszközök, motorikus képességeket fejlesztő tanszerek beszerzése.  Mozgásterápiás eszközök beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

4.)	Intézmények közötti <b>együttműködések</b> , információcserék hiányossága	A feladatok ellátásában érintett intézmények között sok esetben mind az egyes településeken belül, mind pedig a települések viszonylatában korlátozott az információáramlás és/vagy a tapasztalatcsere. A felmerülő problémákat ezért elszigetelten, az érintett köznevelési intézményeken belül igyekeznek kezelni.	Szakember találkozók, információs workshopok, konferenciák szervezése, jó gyakorlatok átadása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
-----	---	--	--	---	--	-----

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Nem releváns

### MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A fogyatékkal, pszichés fejlődési zavarral élők célcsoportja számára javasolt megoldások között szerepel a célzott közművelődési (múzeumpedagógiai, könyvtári fejlesztés stb.) programok szervezése mellett a gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, pedagógiai szakpszichológusok, speciális végzettséggel rendelkező szakemberek létszámának növelése is. A szakemberek létszámának növelése nem megoldható a hiányterületek képzéseinek erősítése, preferálása, utazó gyógypedagógusi hálózat fejlesztése nélkül. A programok és humán erőforrás fejlesztése mellett infrastruktúrát érintő javaslatok is megfogalmazásra kerültek, köztük pl. a fejlesztő szobák kialakítása, szenzomotoros tornaeszközök, motorikus képességeket fejlesztő taneszközök beszerzése. Mozgásszobák kialakítása, mozgásterápiás eszközök beszerzése révén javasolt a célcsoportot érintő hátrányok mérséklése.

## II.V.3. Az ifjúságot célzó tevékenységek

### a) HIÁNYOK

[A hátrányos helyzetű célcsoportokkal kapcsolatban is a fenti hiányokat lehet megfogalmazni.](#)

A vármegyeszékhelyen a fiatalok részére számos ifjúságot célzó programot szerveznek, ezek egy része a szabadidő hasznos eltöltését segíti elő, míg más tevékenységek a fiatalok képességeinek fejlődését, a foglalkoztatás elősegítését, vagy éppen az érdekképviselet támogatását vállalják.

A járási központok többségében is többféle program elérhető a célcsoport számára, a kisebb településeken azonban csak korlátozottan vannak jelen a foglalkoztathatóságot támogató szolgáltatások., a kulturális és szabadidős lehetőségek, hiányoznak az ifjúsággal foglalkozó szakemberek, illetve azok a civil szervezetek is, amelyek hozzájárulnának a fiatal korosztály aktívabb társadalmi szerepvállalásához, miközben mindezekre nagy igény mutatkozna a kisebb településeken is annak érdekében, hogy a fiatalok számára is vonzó életteret nyújtsanak.

Több településen is széles a tematikus táborok repertoárja, de van olyan település is, ahol nem szerveznek ilyen jellegű programot. Számos településen nem szerveznek a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését vagy foglalkozást elősegítő kompetenciáinak fejlesztését célzó programokat, melyek a fiatalok munkaerőpiacra történő belépését segítené elő, ami hosszú távon a fiatalok elvándorlásának veszélyét is magában rejtheti. Fontos lenne változatosabb programokat szervezni, hogy a fiatalok szélesebb körének érdeklődését is fel tudják kelteni. A fiatalok kevésbé vesznek részt a helyi ügyek alakításában, ösztönözni, motiválni kellene őket az aktívabb részvételre (pl. ifjúsági önkormányzatok, diákklubok működtetése), és az önkéntes programok változatosabbá tétele is hozzájárulhatna a fiatalok bevonódásához, a helyi közösségek fejlődéséhez. Hajdúnánáson például Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat működik ifjúsági polgármesterrel és képviselőkkel, így a fiatalok közügyekbe történő bevonása és aktivizálása főként általuk történik, és az ifjúsági korosztály igényének megfelelő programokat szerveznek. Az ifjúság dinamizálására Hajdúszoboszlón ifjúsági klub kezdte meg működését. A civil szervezetek aktívabb szerepvállalása és támogatása fontos lenne a fiatalok bevonása terén, elsősorban a szabadidős programok esetén. A fiatalok önkéntes munkájának jobb koordinációja és a fiatalok hatékonyabb tájékoztatása szükséges ahhoz, hogy a közösségi részvétel még szélesebb körben legyen megvalósítható. Sok helyen hiányzik az olyan szakember, aki célzottan a fiatalokkal foglalkozna, leginkább a kulturális intézmények dolgozóinak a feladata a településeken az ifjúságot érintő programok szervezése és megvalósítása. Számos településen kevés az ifjúságot célzó program, melynek az is az egyik oka, hogy több településen nincs megfelelő közösségi tér (pl. Bocskai kert). Van olyan település, ahol a meglévő művelődési ház és/vagy filmszínház épülete elavult (pl. Hajdúdorog), nagyobb rendezvények megtartására nem alkalmas. A mai kornak megfelelő kulturális, szórakoztató központ kialakításának igénye fogalmazódik meg, mely a település minden korosztály részére biztosítana lehetőségeket.

Ezen kívül a fiatal nők számára biztosított helyben biztosított képzési lehetőségek hiánya említendő.

1.sz. táblázat:

Az IFJÚSÁGOT CÉLZÓ TEVÉKENYSÉGEK LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások					
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok: IFJÚSÁGOT célzó tevékenységek	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.) <b>Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek, programok hiánya</b>	<p>Nincsenek megfelelő számban biztosítva a fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, illetve a fiatalok vállalkozói készségeinek fejlesztését célzó képzési lehetőségek is kevesek számára elérhetők.</p> <p>Számos településen nincs olyan program, ami a fiatalok munkaerőpiacra történő belépését segítené elő, ami hosszú távon a fiatalok elvándorlásának veszélyét is magában rejt.</p> <p>A gyakorlati tapasztalatok szerzése, esetleg a településen kívüli lehetőségek megismerése segítheti a fiatalokat abban, hogy belelássanak a munka világába és könnyebben bekapcsolódhassanak.</p>	<p>A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, képzések megvalósítása, vállalkozóvá válást segítő képzések, programok megvalósítása;</p> <p>A fiatalok munkaerőpiacra történő belépését elősegítő programok megvalósítása</p> <p>A munka világával kapcsolatos foglalkozások, a munkaerőpiac helyi szereplőinek bemutatása, bemutatkozása, pl. gyár-üzem, foglalkoztatói látogatások megvalósítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.) <b>Kulturális és szabadidős programok, táborok, lehetőségek, korlátozottsága</b>	<p>A fiatalokat számos településen nehéz megszólítani és számukra megfelelő lehetőségeket, programokat, táborokat biztosítani</p> <p>A helyi hagyományra épülő, de piacképes kézműves tudás gyakorlati elsajátítását elősegítő ismeretátadási programsorozatra általános igény fogalmazódott meg a jelenleg működők mellett, vagy azok folytatása érdekében.</p>	<p>A célzottan a fiatalok számára szervezett kulturális és szabadidős lehetőségek, programok számának és körének bővítése</p> <p>Programok, programsorozatok megvalósítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.) <b>Az ifjúságot segítő szakemberek és civil szervezetek hiánya</b>	<p>Számos településen nincs olyan szakember, akinek a feladata célzottan az ifjúsági korosztállyal való munka lenne, illetve nincsenek célzottan a fiatalokra építő civil szervezetek</p>	<p>Ifjúságsegítő szakemberek számának növelése, helyi civil szervezetek aktivizálása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.)	<b>Önkéntes munkavégzés</b> és lehetőségére vonatkozó információk hiánya	Az önkéntes munkavégzés lehetősége szinte minden településen adott, de nem biztosított mindenki számára az információ elérése, illetve viszonylag szűk körű azoknak a tevékenységek a listája, amelyekbe bekapcsolódhatnak a fiatalok	Önkéntes munkavégzés támogatása, ismertségének növelése, településen belüli lehetőségeinek növelése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	Érdektelenség a <b>helyi ügyek</b> terén, Ifjúsági fórumok, <b>érdekképviseltek</b> hiánya	Sok településen jellemző, hogy a fiatalok nem érdeklődnek a helyi ügyek iránt, nem akarnak részt venni a közösségi eseményeken, nehezen aktivizálhatók  Nincsenek olyan fórumok, érdekképviselői lehetőségek számos vármegyei településen, amelyek az ifjúság érdekeit képviselik, tartják szem előtt.	A fiatalok aktív részvételének ösztönzése a helyi ügyekben  Ifjúsági fórumok, érdekképviselői szervek, szerveződések (pl. ifjúsági önkormányzatok, diákklubok) kialakítása, működtetése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
6.)	<b>Prevenációs és felvilágosító programok</b> hiánya	Számos településen nem biztosított vagy nem elegendő a prevenációs és felvilágosító programok száma	Prevenációs és felvilágosító programok szervezése és megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.)	<b>Ifjúsági munka</b>	A települések többségén hiányzik az ifjúsági munka módszertani és szervezeti fejlesztése és a fiatalok tájékoztatása a rendelkezésre álló lehetőségekről	Az ifjúsági munka módszertanának alkalmazása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8.)	Ifjúsági programok, szerveződések <b>helyszíneinek hiánya, leromlott állapota</b>	Vannak olyan települések a vármegyében, ahol az ifjúságot-, dinamizálásukat célzó programok és szerveződések nem csupán anyagi -és humán erőforrás hiány miatt nem valósulnak meg, hanem azért sem, mert nem állnak rendelkezésre az ezek számára biztonságos környezetet, helyszínt biztosító közösségi terek,	Az ifjúsági programok és szerveződések számára helyszínt biztosító infrastruktúra kialakítása, meglévők fejlesztése, pályázati vagy egyéb források biztosításával	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

		ingatlanok, vagy nem megfelelő az állapotuk.			
--	--	--	--	--	--

**2.sz. táblázat:**

A KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok: IFJÚSÁGOT CÉLZÓ TEVÉKENYSÉGEK	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>IFJÚSÁG</b>						
1.)	<b>Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek,</b> programok hiánya	<p>Nincsenek megfelelő számban biztosítva a fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, illetve a fiatalok vállalkozói készségeinek fejlesztését célzó képzési lehetőségek is kevesek számára elérhetők.</p> <p>Számos településen nincs olyan program, ami a fiatalok munkaerőpiacra történő belépését segítené elő, ami hosszú távon a fiatalok elvándorlásának veszélyét is magában rejt.</p> <p>A gyakorlati tapasztalatok szerzése, esetleg a településen kívüli lehetőségek megismerése segítheti a fiatalokat abban, hogy beilleszkedjenek a munka világába és könnyebben bekapcsolódhassanak.</p>	<p>A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, képzések megvalósítása, vállalkozóvá válást segítő képzések, programok megvalósítása;</p> <p>A fiatalok munkaerőpiacra történő belépését elősegítő programok megvalósítása</p> <p>A munka világával kapcsolatos foglalkozások, a munkaerőpiac helyi szereplőinek bemutatása, bemutatkozása, pl. gyár-üzem, foglalkoztatói látogatások megvalósítása</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
2.)	<b>Kulturális és szabadidős programok,</b> tábork, lehetőségek, korlátozottsága	<p>Több településen komoly kihívás a fiatalok megszólítása. Ennek okai a motivációhiány, ami a nem megfelelő érdeklődési kör meghatározásából ered.</p> <p>A fiatalokat számos településen nehéz megszólítani és számukra megfelelő lehetőségeket, programokat, táborkat biztosítani</p>	<p>A célzottan a fiatalok számára szervezett kulturális és szabadidős lehetőségek, programok számának és körének bővítése</p> <p>Bevonás és partnerség: Fiatalok bevonása a tervezésbe. Együttműködés iskolákkal, sportegyesületekkel, civil szervezetekkel. Élményprogramok</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem

		A helyi hagyományra épülő, de piacképes kézműves tudás gyakorlati elsajátítását elősegítő ismeretadási programsorozatra általános igény fogalmazódott meg a jelenleg működők mellett, vagy azok folytatása érdekében.	(sportnap, e-sport bajnokság, zenei workshop, kreatív műhely); készségfejlesztő táborkok (vállalkozói, digitális, önismereti, filmes); önkéntes projektek (környezetszépítés, közösségi akciók); pályaeorientációs és karrierprogramok.			
3.)	<b>Ifjúsági munka</b>	A települések többségén hiányzik az ifjúsági munka módszertani és szervezeti fejlesztése és a fiatalok tájékoztatása a rendelkezésre álló lehetőségekről	Az ifjúsági munka módszertanának alkalmazása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.)	Ifjúsági programok, szerveződések hiánya, illetve az ezek számára helyszínt biztosító infrastruktúra nem megfelelő.	Vannak olyan települések a vármegyében, ahol az ifjúságot-, dinamizálását célzó programok és szerveződések nem csupán anyagi -és humán erőforrás hiány miatt nem valósulnak meg, hanem azért sem, mert nem állnak rendelkezésre az ezek számára biztonságos környezetet, helyszínt biztosító közösségi terek, ingatlanok, vagy nem megfelelő az állapotuk.	Ifjúsági programok és szerveződések megvalósítása, az ezek számára helyszínt biztosító infrastruktúra kialakítása pályázati vagy egyéb források biztosításával.  A programok szervezői építsenek kapcsolatot az ifjúsági civil szervezetekkel annak érdekében, hogy a fiatalok bevonása hatékonyabbá váljon. Motiváció: Közösségi szolgálati órák beszámítása .Lehetőség arra, hogy a fiatalok saját projektet valósítsanak meg.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
5.)	Az ifjúságot segítő <b>szakemberek</b> és civil szervezetek hiánya	Nincsenek célzottan a fiatalokra építő civil szervezetek. A kisebb településeken kevés képzett ifjúságsegítő, szociális munkás, iskolapszichológus. Ennek egyik oka az oktatás, szociális szféra és civil szervezetek közötti koordináció hiánya.	Ifjúságsegítő képzések bővítése, gyakorlatorientált programok. Önkéntesség és közösségi kezdeményezések támogatása. Civil szervezetek és önkormányzatok együttműködésének erősítése.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	nem

					releváns államigazgatási szervek	
6.)	Önkéntes munkavégzés és lehetőségére vonatkozó információk hiánya.	Nincs átlátható, központi információs felület, ahol a szükségletek, igények és a lehetőségek egymásra találhatnának. Gyakran bizonytalanok az önkéntesség jogi és szervezeti kereteiben.	Intézmények és civil szervezetek kommunikációjának, együttműködésének erősítése. Helyi önkéntes központok működtetése. Közösségi média kampányok indítása. Önkéntességi napok, nyílt rendezvények szervezése.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
7.)	Érdektelenség a helyi ügyek terén, Ifjúsági fórumok, érdekképviselések hiánya	Egymással összefüggő társadalmi jelenségek, amelyek hosszú távon gyengítik a közösségi részvételt és a demokratikus működést a településeken. Számos településen: nincs működő ifjúsági önkormányzat, nem szerveznek rendszeres ifjúsági fórumokat és nincs strukturált párbeszéd a fiatalok és az önkormányzat között. Ennek okai lehetnek: információhiány a részvételi lehetőségekről. Motiváció hiánya, mert nem látják a közvetlen eredményt.	Rendszeres ifjúsági fórumok szervezése, ahol a döntéshozók is jelen vannak. Projektalapú bevonás (pl. kulturális programok szervezése). Digitális platformok használata a véleménynyilvánításra és visszajelzésre.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
8.)	Prevenációs és felvilágosító programok hiánya	Számos településen nem állnak rendelkezésre rendszeres, szakmailag megalapozott programok az alábbi területeken: mentális egészség szenvedélybetegségek megelőzése online biztonság szexuális felvilágosítás erőszakmegelőzés és konfliktuskezelés pályaorientáció és életvezetési készségek. A programok gyakran: eseti jellegűek, nem életkor-specifikusak, nem interaktívak, nem követik a fiatalok aktuális problémáit. Ezek okai leggyakrabban az Intézmények túlterheltsége és a gyenge együttműködés az oktatás és a civil szféra között.	Külső szakemberek bevonása az iskolákba. Kortárssegítő programok indítása. Szülők bevonása tájékoztató fórumokon keresztül. Digitális edukációs kampányok. Helyi önkormányzat–civil–iskola együttműködések erősítése	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
NÖK						

1.)	<b>Munkaerőpiaci elhelyezkedést</b> elősegítő tevékenységek hiánya	Nincsenek célzottan a fiatal nők számára biztosított helyi képzési lehetőségek.	Képzések megvalósítása fiatal nők számára	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	<b>Munkaerőpiaci elhelyezkedést elősegítő tevékenységek,</b> programok hiánya	Szinte egyáltalán nincsenek a fogyatékkal élő fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, illetve a fogyatékkal élő fiatalok vállalkozói készségeinek fejlesztését célzó képzési lehetőségek is kevesek számára elérhetők.	A fogyatékkal élő fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, képzések megvalósítása, vállalkozóvá válást segítő képzések, programok megvalósítása;  A fogyatékkal élő fiatalok munkaerőpiacra történő belépését elősegítő programok megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Akadálymentes ifjúsági programok, szerveződések hiánya, illetve az ezek számára helyszínt biztosító infrastruktúra nem teljeskörűen akadálymentes	Vannak olyan települések a vármegyében, ahol az ifjúságot-, dinamizálásukat célzó programok és szerveződések nem csupán anyagi -és humán erőforrás hiány miatt nem valósulnak meg, hanem azért sem, mert nem állnak rendelkezésre az ezek számára biztonságos környezetet, helyszínt biztosító közösségi terek, ingatlanok, vagy nem megfelelő az állapotuk; de még, ahol vannak is, a fogyatékkal élők nem, vagy csak segítséggel tudják igénybe venni azokat.	Akadálymentes ifjúsági programok és szerveződések megvalósítása, az ezek számára helyszínt biztosító infrastruktúra akadálymentes kialakítása pályázati vagy egyéb források biztosításával.  A programok szervezői építsenek kapcsolatot a fogyatékkal élő személyek érdekképviseleti szervezeteivel annak érdekében, hogy a szolgáltatások magasabb minőségi szintet érjenek el az akadálymentesítések bevezetésével. Fogyatékkal élő személyek érdekképviseleti és érdekvédői szervezeteivel való fokozott kapcsolattartás, együttműködés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, képzések, illetve vállalkozóvá válást segítő képzések, programok megvalósítása szerepel a megoldási javaslatok közt a fiatalok, az ifjúság célcsoportját érintően. A fiatalok munkaerőpiacra történő belépését elősegítő programok megvalósítása mellett szükséges a munka világával kapcsolatos foglalkozások, a munkaerőpiac helyi szereplőinek bemutatása, bemutatkozása, pl. gyár-üzem, foglalkoztatói látogatások megvalósítása is. Legszélesebb körben szükséges megvalósítani a célzottan a fiatalok számára szervezett kulturális és szabadidős lehetőségeket, programokat azok számának és körének bővítésével. Ifjúságsegítő szakemberek számának növelése, helyi civil szervezetek aktivizálása számos település ifjúságának problémáit orvosolhatná. Az ifjúsági munka módszertanának fejlesztése, illetve a fiatalok helyi közéletben való aktivizálását növelhetné pl. az érdekképviseleti fórumok szervezése, vagy akár az önkéntes munka szervezése is. Számos településen javíthatja az ifjúság hasznos és építő jellegű szabadidőeltöltését az ifjúsági programok és szerveződések számára helyszínt biztosító infrastruktúra kialakítása, vagy a meglévők fejlesztése.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetűek célcsoportjai közül az ifjúság, a nők és a fogyatékkal élők számára fogalmazódtak meg megoldási javaslatok. A vármegye ifjúságának támogatása komplex, összehangolt beavatkozást igényel. A kihívások – az infrastruktúra hiánya, a szakemberkapacitás korlátozottsága, az önkéntességi információk hiánya, az érdekképviselet gyengesége és a prevenció programok hiánya – rendszerszintű megközelítést tesznek szükségessé.

Elsődleges cél a biztonságos, korszerű és hozzáférhető közösségi terek kialakítása vagy felújítása, ahol a fiatalok rendszeres programokban vehetnek részt. A stabil fizikai háttér alapfeltétele a hosszú távon fenntartható ifjúsági közösségi életnek. A fiatalok bevonása csak akkor lehet sikeres, ha a programok az ő valós érdeklődési körükre épülnek. A motiváció erősítését szolgálhatja a közösségi szolgálati órák beszámítása, elismerések és versenyek szervezése. A Szakemberkapacitás és partnerségi hálózat erősítése érdekében szükséges térségi szintű szakmai koordináció kialakítása.

A fenntarthatóság kulcsa a szereplők közötti rendszeres kommunikáció és feladatmegosztás.

Az önkéntes tevékenységek ösztönzéséhez szükséges rendszeres önkéntességi napok és nyílt rendezvények szervezése. Az ifjúsági részvétel és érdekképviselet megerősítése érdekében szükséges az ifjúsági önkormányzatok vagy tanácsok létrehozása. A Prevenció és felvilágosító programok rendszerbe szervezéséhez elengedhetetlen a rendszeres, életkor-specifikus prevenció programok bevezetése és a szülői tájékoztató fórumok szervezése.

A fogyatékkal élő fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, képzések vállalkozóvá válást segítő képzések, programok megvalósítása révén a munkaerőpiaci hátrányok lennének mérsékelhetőek. Akadálymentes ifjúsági programok és szerveződések megvalósítása, az ezek számára helyszínt biztosító infrastruktúra akadálymentes kialakítása jelenti a célcsoport számára segítő beavatkozások következő körét. A fogyatékkal élőket összefogó, érdekeiket képviselő szervezetek különösen fontosnak tartották beépíteni a megoldási javaslatok közé azt, hogy a fiatalokat célzó programok szervezői építsenek kapcsolatot a fogyatékossgal élő személyek érdekképviseleti szervezeteivel annak érdekében, hogy a szolgáltatások magasabb minőségi szintet érjenek el az akadálymentesítések bevezetésével.

## II.V.4. Helyi kulturális közösségfejlesztés

### a) HIÁNYOK

A Hajdú-Bihari települések szinte mindegyikében szerveznek olyan közösségépítő akciokat, rendezvényeket, programokat, amelyek elősegítik a közösségi együttműködést és erősítik a helyi identitást. Ezen programok fontos célja a hagyományépítés, hagyományteremtés, kulturális örökség

ápolása, valamint a településen élők közösségi együttműködésének elősegítése. A programok kialakításakor figyelnek arra, hogy minél szélesebb körben felkeltsék velük a lakosság érdeklődését, ezért fontosnak tartják a különböző korosztályokkal és társadalmi csoportokkal foglalkozó intézmények, szervezetek, helyi közösségi csoportok bevonását is a megvalósításba.

Problémaként fogalmazódik meg néhány településen az, hogy a településen megszervezett helyi kulturális közösségi programokon kevés az érdeklődő vagy nehéz új érdeklődőket megszólítani a részvételre, szinte mindig egy azonos csoport csatlakozik (intézményi dolgozók családjai, néhány iskolás, pedagógus és nyugdíjas) azokhoz.

Kevés településen zajlott eddig közösségi felmérés, amelynek az eredményei lehetővé tennék a helyi igények és hiányosságok pontosabb azonosítását, ezért igény is lenne rá. A települések nagy része nem rendelkezik a település régmúltját feltáró krónikával, falukönyvvel sem. Vannak azonban olyan példák is, ahol volt már ezekre kezdeményezés, sőt olyan település is van, ahol lakossági kezdeményezésre kifejezetten falukönyv író klub alakult, hiszen a falukönyv írásának folyamata kiváló közösségépítő tevékenység a településen. Több település is jelzi, hogy egy szakszerű közösségi felmérés elkészítéséhez szükség lenne kutatómódszertanban jártas szakember jelenlétére a településen, illetve problémát jelent, hogy kevés számú és régi IKT eszköz áll rendelkezésükre.

Számos település igényként fogalmazta meg, hogy szükség lenne a településen színházi előadásokra; ifjúsági előadásokra; óvodások, kisiskolások részére bábszínházi előadásokra, mesenapokra; általános iskolások részére tematikus táborokra, melyek megvalósítására forráshiány miatt kevés lehetőség volt, de pályázati források biztosításával ezek megvalósítására is lehetőséget látnának.

Nagy szerepe lenne a közösségi szerepvállalás és kezdeményezőkéesség erősítésének a helyi közösségekben. Néhány településen kulturális kerekasztal több éve működik (pl. Derecskén), máshol még csak tervezik a megvalósítását (pl. Monostorpályi). Nagy jelentőséget tulajdonítanak az információs pontoknak, ahol a lakosság könnyen hozzáférhet információkhoz a közösségfejlesztési tevékenységekről, illetve fontosnak tartják a közösség igényeinek feltárását annak érdekében, hogy a programok és akciók az érdekeltek igényeihez igazodva valósulhassanak meg. Tapasztalattal, megfelelő ismeretekkel rendelkező szakemberek bevonását a közösségfejlesztési folyamatokba elengedhetetlennek tartják.

Több település is jelzi ugyanakkor, hogy a hiányzó, vagy nem megfelelő közösségi terek és létesítmények akadályozzák a településen a helyi kulturális közösségfejlesztést. Művelődési ház, parkok, játszótérek kialakítása, megújítása és kulturális központ építése vagy felújítása lenne szükséges számos településen, amelyek a lakosság számára közösségi események és szabadidős tevékenységek helyszínei lehetnének. A hátrányos helyzetű célcsoportok esetén is a fentebb megfogalmazott hiányokat lehet említeni.

1. sz. táblázat:

A HELYI KULTURÁLIS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS hozzáféréseinek javításához tervezett LAKOSSÁGI beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	<b>Közösségi felmérések,</b> közösségaktivizáló tevékenységek hiánya	Több településen is igény lenne a komplex közösségi felmérésekre, amelyek eredményei lehetővé tennék a helyi igények és hiányosságok pontosabb azonosítását.  Egyes településeken hiányoznak a specifikus célra szerveződött, a közösség tagjainak részvételével megvalósuló nyilvános találkozók, fórumok, ahol a helyi közösség egy-egy témában el tudja mondani véleményét.	Komplex közösségi felmérések megvalósítása szakemberek biztosításával  Nyilvános találkozók, részvételi fórumok megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Közösségi aktivizáló tevékenységek hiánya, <b>falukönyvek, települési kalendáriumok iránti igény</b>	Több település sem rendelkezik falukönyvvel, vagy települési kalendáriummal, melyek írásának folyamata kiváló közösségépítő tevékenység lehet a településen. Ennek közös létrehozása fejleszti a közösségi együttműködést, erősíti a helyi identitást. A helyi hagyományok feltárása iránti igény számos településen nagy.	A falukönyv és/vagy települési kalendáriumok készítése; helyi hagyományok feltárását, átadását célzó tevékenységek megvalósítása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
3.	<b>Stratégiai tervezés hiánya</b> a helyi közösségfejlesztésben	A települések többségén hiányzik a stratégiai tervezés, amely a közösségfejlesztési célokat és irányokat határozza meg hosszú távon.	Stratégiai tervezés (célok, tevékenységek, indikátorok) megvalósítása a közösségfejlesztés terén; helyi cselekvési terv és ehhez illeszkedő települési közösségi stratégia megalkotása	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
4.	<b>Tájékoztatási platformok</b> hiányosságai, információs pontok hiánya	Több településen megvannak a helyi nyilvánosság fórumai, ahol ezek hiányoznak, vagy hiányosak, megteremtésük, kialakításuk szükséges.  Számos településen működik információs pont, ahol megbízható és naprakész információkat nyújtanak a település életét érintő legfontosabb közhasznú információkról, a helyi ügyekről, de sok helyen megfogalmazódott ezek kialakításának igénye.	Helyi nyilvánosság fórumainak megteremtése, megjelenési felületek létrehozása online platformokon  Közösségi információs pont létrehozása, meglévők fejlesztése eszköz, berendezés és humán erőforrás biztosításával	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.sz. táblázat:

A HELYI KULTURÁLIS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok HELYI KULTURÁLIS KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI folyamat	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg	
<b>FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK</b>						
1.)	<b>Akadálymentes tájékoztatási platformok,</b> akadálymentes információs pontok hiánya	Több településen megvannak a helyi nyilvánosság fórumai, működnek információs pontok is, ahol megbízható és naprakész információkat nyújtanak a település életét érintő legfontosabb közhasznú információkról, a helyi ügyekről, azonban ezek a legtöbb esetben nem, vagy nem teljeskörűen (pl. info-kommunikációs szempontból) akadálymentesítettek, a fogyatékkal élők számára alig, vagy nem kielégítő mértékben használható.	Helyi nyilvánosság akadálymentesített fórumainak megteremtése, megjelenési felületek létrehozása online platformokon, akadálymentes közösségi információs pont létrehozása, meglévők fejlesztése eszköz, berendezés és humán erőforrás biztosításával.  Fogyatékossgal élő személyek érdekképviselési és érdekvédői szervezeteivel való fokozott kapcsolattartás, együttműködés.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

A helyi kulturális közösségfejlesztés terén feltárt hiányosságok oldása érdekében komplex közösségi felmérések megvalósítása lenne javasolt szakemberek biztosításával. Nyilvános találkozók, részvételi fórumok megvalósítása, falukönyv és/vagy települési kalendáriumok készítése, vagy a helyi hagyományok feltárását, átadását célzó tevékenységek megvalósítása szintén a javasolt megoldási lehetőségek közt szerepel. Stratégiai tervezésre szintén nagy szükség lenne a közösségfejlesztés terén éppúgy, mint a helyi nyilvánosság fórumainak megteremtésére vagy az online platformokon való megjelenési felületek létrehozására. A közösségi információs pontok létrehozása, illetve a meglévők fejlesztése eszköz, berendezés és humánerőforrás biztosításával szintén megoldást jelenthet a helyi kulturális közösségfejlesztés, a szakszerű tájékoztatás tématerületén.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A hátrányos helyzetűek célcsoportja körében az ifjúság fogyatékkal élők számára kerültek megfogalmazásra megoldási javaslatok a feltárt hiányok érdekében: a helyi nyilvánosság akadálymentesített fórumainak megteremtése, megjelenési felületek-, akadálymentes közösségi információs pontok létrehozása, meglévők fejlesztése javasolt megoldás lehet eszköz, berendezés és humánerőforrás biztosításával. A megcélzott beavatkozások hatékonyságának növelése érdekében szükséges lehet a fogyatékkal élő személyek érdekképviselői és érdekvédői szervezeteivel való fokozott kapcsolattartás, együttműködés.

## II.V.5. Vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

A vármegyében a járások többségében változatos kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események valósulnak meg a lakosság részére. Ezek mellett aktívan részt vesznek a települések vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. A programok tematikájában kiemelt szerepet játszanak az ünnepek, a gasztronómia, a kultúra, a művelődés, a hagyományörzés és a sport. Nagy az igény további programok megvalósítására, melyek között elsősorban a helyi értékekre, hagyományokra, népi szokásokra, ünnepekre, gasztronómiára fókuszáló programok jelentek meg, nagy hangsúlyt kapott a generációk közötti tudásátadás. A gyermekek számára nyújtott szabadidős programkínálat bővítésére is igény mutatkozik, a hasznos időeltöltés érdekében, lehetőség szerint térítésmentes programok formájában. A programokat közösségfejlesztő, kulturális, szórakoztató formákban vélik megvalósíthatónak. A programok megvalósításához szükséges anyagi háttér, illetve humánerőforrás.

A települések nagy része rendelkezik tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal, melyeket aktívan használnak a közösségi programok hirdetésére is. A csatornák működtetése kapcsán felmerült igényként az eszközháttér fejlesztése, valamint egy esetben kommunikációs szakember alkalmazása. Azon települések esetében, ahol ilyen platform nem működik, jellemzően nem is merült fel az igény ezek létrehozására. Egy esetben szükség lenne kerékpárúthoz tartozó értékútvonal kapcsán táblák nyomtatására, alkalmazás fejlesztésére.

Több település kiemelte, hogy nem szervez a településen kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogató képzéseket, rendezvényeket, ugyanakkor lehetőségükhöz mérten részt vesznek és támogatják azokat. Néhány program kapcsán megjelent az igény a települések körében, hogy járási szintű együttműködésben valósítsanak meg eseményeket. Megvalósult többek között falunap, valamint felnőtt és gyermek színházi előadás is ennek keretében.

Nem jellemző, hogy a települések részt vettek térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködésekben, de a részvételre való igény több településen is megfogalmazódott. A korábbi vagy meglévő térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések kapcsán az egész életen át tartó tanulás, a gyermekvédelem és a közfoglalkoztatás jelent meg tématerületként.

Összességében fontosnak tartják a vármegyei és járási identitás erősítését célzó programok megvalósulását, a kapcsolatok kiépítését, a hagyományok és ünnepek ápolását, a generációk bevonását a különböző programokba, melyekhez kapcsolódóan a települések közötti együttműködésre is nyitottak. A megvalósításhoz szükségesek ugyanakkor az anyagi források és a pályázati lehetőségek. A lakosság együttműködését, önszerveződését dinamizáló lehetőségek között kiemelt szerepet tölthetnek be a településeken található különböző klubok, egyesületek, melyek hiánya egy település esetében megfogalmazódott.

A programok kapcsán a hátrányos helyzetben lévők és a fiatalok elérése jelent kihívást a járásokban.

1. sz. táblázat:

A vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések LAKOSSÁGI hozzájárulásának javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a VÁRMEGYEI ÉS TÉRSÉGI IDENTITÁS erősítése, térségfejlesztési együttműködések területén		A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Megoldási javaslatok	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Több vármegye együttműködésében valósul-e meg
1.		<p>A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.</p> <p>A hagyományörzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összehangoló alkalmak szervezésére való igény.</p> <p>A járásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.</p> <p>A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepek, rendezvények, melyek ápolását, a</p>	<p>Hagyományörző családi napok szervezése családi együttlétet és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
2.	<p>Hiány a hagyományörzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében</p>	<p>A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepek, rendezvények, melyek ápolását, a</p>	<p>Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok</p>	<p>Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával</p> <p>Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.,)</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem

3.	hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.	Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok	Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl. Húsvét, Advent stb.) évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.		Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.	Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.		Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak, valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.		Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl. épületlátogatások, kirándulások stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járások közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járások településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségeinek hiánya; a települések helytörténetének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek. Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénnyel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeket, hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.			Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.			Hagyományőrző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

12.		<p>A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományőrzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összpontosító alkalmakra való igény.</p>	<p>Hagyományőrző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserék, és kapcsolódó kiadványok stb.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
-----	--	---	---	--	--	-----

2. sz. táblázat:

A vármegyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a VÁRMEGYEI ÉS TÉRSÉGI IDENTITÁS erősítése, térségfejlesztési együttműködések területén	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Megoldási javaslatok	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek, a megvalósításért felelős személyek	Több vármegye együttműködésében valósul-e meg	
<b>GYERMEKEK</b>						
1.	Hiány a hagyományőrzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében	A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.  A hagyományőrzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító alkalmak szervezésére való igény.  A járásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.  A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepségek, rendezvények, melyek ápolását, a hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.	Hagyományörző családi napok szervezése családi együttléte és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.		Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok	Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.)  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem	

3.			Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok	Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl. Húsvét, Advent stb.) évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.			Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.	Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.			Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak, valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.			Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl. épületlátogatások, kirándulások stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járások közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járások településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségeinek hiánya; a települések helytörténetének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek. Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénygel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeket, hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.		Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem	
11.		Hagyományörző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem	
12.		A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományörzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összpontosító alkalmakra való igény.	Hagyományörző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserék, és kapcsolódó kiadványok stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

IDŐSEK						
1.	Hiány a hagyományőrzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében	A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.  A hagyományőrzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összpontosító alkalmak szervezésére való igény.  A járásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.  A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepek, rendezvények, melyek ápolását, a hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.	Hagyományőrző családi napok szervezése családi együttlétet és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.			Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok	Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.)  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.			Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok	Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl. Húsvét, Advent stb.) évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.			Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.	Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

5.			Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak, valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.			Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl. épületlátogatások, kirándulások stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járások közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járások településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségeinek hiánya; a települések helytörténetének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek.	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.		Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénytel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeket, hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.		A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományörzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összpontosító alkalmakra való igény.	Hagyományörző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
12.		Hagyományörző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserek, és kapcsolódó kiadványok stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem	
<b>NÓK</b>						

1.	<p>Hiány a hagyományörzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében</p>	<p>A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.</p> <p>A hagyományörzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összepontosító alkalmak szervezésére való igény.</p> <p>A járáásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.</p> <p>A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepségek, rendezvények, melyek ápolását, a hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.</p>	<p>Hagyományörző családi napok szervezése családi együttlétet és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
2.			<p>Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok</p>	<p>Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.,)</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
3.			<p>Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok</p>	<p>Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl. Húsvét, Advent stb.) évente</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
4.			<p>Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.</p>	<p>Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
5.			<p>Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak,</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági</p>	Nem

			valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
6.			Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl. épületlátogatások, kirándulások stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járásek közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járásek településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek. Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi	kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénnyel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeteket,	Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

11.	gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Hagyományörző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
12.		A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományörzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összpontosító alkalmakra való igény.	Hagyományörző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserek, és kapcsolódó kiadványok stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.		A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.	Hagyományörző családi napok szervezése családi együttlétet és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.	Hiány a hagyományörzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében	A hagyományörzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összpontosító alkalmak szervezésére való igény. A járásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.	Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok	Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.,) Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.		A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepek, rendezvények, melyek ápolását, a hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.	Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok	Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl.	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi,	Nem

				Húsvét, Advent stb.) évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
4.			Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.	Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.			Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak, valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.			Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl. épületlátogatások, kirándulások stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járások közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járások településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

		térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.			
9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségének hiánya; a települések helytörténetének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek. Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.		kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénytel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeseket, hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.			Hagyományörző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
12.		A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományörzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összpontosító alkalmakra való igény.	Hagyományörző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserek, és kapcsolódó kiadványok stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.	Hiány a hagyományörzésre, helyi értékekre, ünnepekre, az ünnepek közösségi szintű megélésére	A kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események bővítését a települések nagy része kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok formájában véli megvalósítandónak.	Hagyományörző családi napok szervezése családi együttlétet és a szabadidő helyes eltöltését célzó programok a hagyományok jegyében	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

2.	fókuszáló, valamint kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok esetében	<p>A hagyományörzés, a helyi értékek, a helytörténeti feltárások a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a helyi identitást erősítő, a helyi értékekre összpontosító alkalmak szervezésére való igény.</p> <p>A járáásokban megvalósulnak különböző programok, települési szinten falunapok, de nagy igény mutatkozik különböző rendezvények megtartására.</p>	Nemzeti ünnepeinkre emlékezés, a nemzeti összetartozás jegyében - programok	<p>Javasolt ütemezés: Évente a nemzeti ünnepeink alkalmával Nemzeti ünnepek (márc. 15., aug. 20., okt. 23.,)</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.		A vármegyei települések programkínálatában központi szerepet töltenek be a nemzeti ünnepekhez, jeles napokhoz, népszokásokhoz, világnapokhoz kapcsolódó ünnepek, rendezvények, melyek ápolását, a hagyományok folytatását kiemelten fontosnak vélik.	Jeles napok – ünnepi szokások, dramatikus népszokások megjelenítése, felidézése programok	<p>Javasolt ütemezés: Jeles Napok, szakrális ünnepek alkalmával (pl. Húsvét, Advent stb.) évente Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.			Világnapokról megemlékezés programok szervezése pl. A Víz Világnapja, A Föld Napja, A Zene Ünnepe, A Látás Világnapja, Az Állatok Világnapja, A kenyér Világnapja, Kék nap stb.	<p>Javasolt ütemezés: Világnapok alkalmával évente</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.			Kultúrestek, zenés, táncos programok, irodalmi estek, melyek szórakoztató és értékes élményt nyújtanak, valamint hozzájárulnak a kultúra megőrzéséhez és fejlődéséhez.	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.			Vármegyei értékeket bemutató, ismertető tevékenységek: pl.	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p>	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	Nem

			épületlátogatások, kirándulások stb.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.			Mozi filmvetítések	Javasolt ütemezés: éves szinten több alkalommal Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.	A vármegyei szintű kapcsolatépítési lehetőségek és vármegyei identitást erősítő programlehetőségek hiánya	A települések körében megfogalmazódott a települések, járásek közötti együttműködések igénye, mely vármegyei szinten képes lehet összekapcsolni a járásek településeit. A programokon való részvétel egyrészt a vármegyei identitás erősítésére ad lehetőséget, másrészt alapot biztosíthat további térségi, járási szintű együttműködések megvalósítására a kapcsolatok építése által.	Vármegyei települések közötti együttműködést erősítő tevékenységek. Civil szervezetek, önkormányzatok, a településeken működő intézmények és a vállalkozói szféra együttműködését ösztönző programok.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.	Generációk közötti párbeszéd és tudásátadás lehetőségének hiánya; a települések helytörténetének feltárására, a helyi örökségek, értékek, hagyományok megőrzésére, kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató vonatkozó, helyi gasztronómiára fókuszáló programok, alkalmak hiánya	A generációk közötti párbeszéd erősítése, tudásátadás és a helyi értékek, örökségek megőrzése fontos célja a településeknek. Újszerű és kreatív formája az egyéni történetek, helyi legendák, településtörténetek leírása, mesemondó, meseíró versenyek megvalósítása. Ez a cél a kulturális, közösségfejlesztő, szórakoztató programok iránti igénnyel párosul. Ez egyszerre köti össze a gyermekeket, fiatalokat az idősebb generációkkal, ugyanakkor ápolja és tovább örökíti a települések identitását meghatározó települési személyeket, történeseket, hagyományokat, szimbólumokat, természeti értékeket.	Generációk közötti párbeszédet erősítő és tudásátadást ösztönző programok megvalósítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
10.			Tematikus programok szervezése	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.			Hagyományörző fesztiválok: pl. Néptáncfesztivál stb.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

12.		<p>A járásokban megvalósulnak falunapok, különböző programok, de nagy igény mutatkozik a generációk közötti tudásátadás lehetséges platformjainak megteremtésére. A hagyományőrzés, a helyi gasztronómia a települések örökségének fontos részét képezik, éppen ezért a kívánt programok sorában is hangsúlyos szerepet tölt be a gasztronómiára összepontosító alkalmakra való igény.</p>	<p>Hagyományőrző gasztronómiai programok és tevékenységek: pl. főző és sütőversenyek, borkóstolók, pálinkafőző verseny, receptcserek, és kapcsolódó kiadványok stb.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten</p> <p>Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.), egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	Nem
-----	--	--	---	--	--	-----

## II.V.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

### a) HIÁNYOK

Kifejezetten a roma nők foglalkoztathatóságát elősegítő felzárkózási programok a vizsgálat idején a vármegye egyetlen járásában sem zajlottak. A korábbi években a járások felében jelentek meg a roma nők munkaerőpiaci integrációját támogató programok, ezek elsősorban projektfinanszírozás keretében valósultak meg. A települések egy része legfőképpen a közfoglalkoztatást tekintve az alacsony iskolázottságú roma nők elhelyezkedést segítő programnak, ugyanakkor a roma nők a legtöbb településen már kiszorultak a közfoglalkoztatásból is, ami azt bizonyítja, hogy a célcsoport jelentős hátrányban van a foglalkoztatási esélyek területén.

A romák foglalkoztatási helyzete hosszú évek óta kihívásokkal küzd. Különösen nehéz helyzetben vannak a roma nők és a mélyszegénységben élők, akik számos strukturális és szociális akadállyal néznek szembe a munkaerőpiacon való érvényesülés során. A romák foglalkoztatási helyzetének és társadalmi integrációjának javítása érdekében fontos, hogy pontosan ismerjük a célcsoportot, azonban a romák azonosítása és nyilvántartása számos etikai, jogi és gyakorlati kihívással jár.

A romák foglalkoztatásának javítása komplex és átfogó megközelítést igényel, amely figyelembe veszi a társadalmi, gazdasági és kulturális tényezőket is. Az előítéletek lebontása, az oktatás fejlesztése, a lakhatási és közlekedési támogatások, valamint az egészségügyi ellátás javítása mind elengedhetetlen lépések a roma nők és a mélyszegénységben élők foglalkoztatási helyzetének javításához. Ezek a lépések nem csak a roma közösségek, hanem az egész társadalom számára is kedvező hatással lennének.

1.sz. táblázat:

A ROMA NŐK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSÉRE tervezett beavatkozások a LAKOSSÁG körében					
A beavatkozási, intézkedési javaslatokkal kapcsolatban a SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a ROMA NŐK FOGLALKOZTATÁSÁNAK elősegítése terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.) <b>Előítélet,</b> diszkrimináció	A romák gyakran szembesülnek előítéletekkel és diszkriminációval mind a munkahelyeken, mind az állásinterjúk során. Ez különösen igaz a roma nőkre, akik nem csak etnikai, hanem nemi alapon is hátrányos helyzetben vannak.	Széleskörű anti diszkriminációs és érzékenyítő programok szervezése és megvalósítása egyrészt a többségi társadalom szereplői számára a romák társadalmi integrációjának elősegítése érdekében, másrészt a munkahelyeken segíthetne csökkenteni az előítéleteket és növelni a roma (nők) munkavállalók esélyeit.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

A ROMA NŐK FOGLALKOZTATÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSÉRE tervezett beavatkozások					
A beavatkozási, intézkedési javaslatokkal kapcsolatban a SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a ROMA NŐK FOGLALKOZTATÁSÁNAK elősegítése terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>ROMA NŐK</b>					

1.)	<p>Az alacsony iskolázottságú, roma származású, munkanélküli nők <b>nem tudnak elhelyezkedni</b> a munkaerőpiacon, különösen, ha kisgyermekesek;</p> <p>A legtöbbször alap- és munkaerőpiaci <b>kompetenciadeficit</b>tal rendelkeznek</p> <p>Egymástól <b>elszigetelt foglalkoztatást segítő programelemek</b></p> <p>Nagy az igény körükben a <b>közlekedési és lakhatási támogatásokra, az egészségügyi és prevenciók szolgáltatásokra</b></p>	<p>Számos településen helyben nincs foglalkoztathatósági lehetőség számukra, kizárólag a közfoglalkoztatás szűkülő lehetőségeibe tudnak bekapcsolódni korlátozott számban.</p> <p>Kevésbé ismertek számukra a foglalkoztatásukat segítő szolgáltatások, juttatások, így kevésbé tudnak élni velük.</p> <p>A foglalkoztatás elősegítése érdekében számos esetben egymástól elszigetelt programelemek valósulnak meg, melyek emiatt nem elég hatékonyak, kevés a komplex segítséget biztosító program.</p>	<p>A helyben elérhető munkaerőpiaci lehetőségek bővítése a kisgyermekes nők számára, illetve a közfoglalkoztatás létszámkeretének bővítése a kisgyermekes munkanélküli roma nők érdekében, hiszen ez egy lépcsőfokot jelenthet az elsődleges munkaerőpiacra való belépéshez, különösen, ha a közfoglalkoztatás során képzési programok is elérhetők.</p> <p>Munkaerőpiaci programok biztosítása (Bértámogatás; képzés és álláskeresést ösztönző juttatás; lakhatási támogatás; álláskeresői tanácsadás és mentorálás; munkaerőpiaci információs szolgáltatások; közvetítési szolgáltatások biztosítása) pályázati vagy egyéb források biztosításával.</p> <p>Integrált szociális és munkaerőpiaci támogatási rendszerek alkalmazása.</p> <p>Célzott oktatási programok és ösztöndíjak biztosítása, amelyek elősegítik a közép- és felsőfokú végzettség megszerzését. Felnőttképzési és átképzési programok bevezetése a munkanélküliek számára.</p> <p>Az állami és önkormányzati programok keretében nyújtott közlekedési támogatások és</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	nem
-----	---	--	---	---	---	-----

	<p><b>Kevés a romák</b> (különösen a nők és mélyszegénységben élők) <b>számára munkahelyet biztosító szociális vállalkozás és helyi közösségi projekt</b></p>		<p>megfizethető lakhatási lehetőségek biztosítása a munkába járás könnyítése és az élhetőség javítása céljából.</p> <p>Ingyenes vagy kedvezményes egészségügyi szolgáltatások biztosítása, preventív egészségügyi programok szervezése a roma közösségek egészségi állapotának javítása és ezáltal a munkaképesség növelése érdekében.</p> <p>A romák (különösen a nők és mélyszegénységben élők) számára munkahelyet biztosító szociális vállalkozások és helyi közösségi projektek támogatása.</p>			
2.)	<p>A roma nők foglalkoztatási helyzetére vonatkozóan <b>kevés pontos, hiteles adat</b> áll rendelkezésre</p>	<p>A Foglalkoztatási Szervnek kizárólag azokról a roma emberekről van információja, akik regisztrálnak álláskeresőként vagy szolgáltatáskérőként és vállalják is a nemzetiségi hovatartozásukat. A Foglalkoztatási Hivatal tapasztalatai szerint a roma nők egy része regisztráció során tagadja a kisebbségi identitását, tehát a foglalkoztatásuk - ismert - aránya nem tükrözi a valóságot. A támogatások igénybevételekor előfordultak olyan esetek is, amikor az ügyfelek romának vallották magukat csupán azért, mert más célcsoporti besorolás nem volt az esetükben alkalmazható. Fontos, hogy pontosan ismerjük a célcsoportot, azonban a romák azonosítása és nyilvántartása számos etikai, jogi és gyakorlati kihívással jár.</p>	<p>Adatvédelmi szempontokat, társadalmi, gazdasági és kulturális tényezőket is figyelembe vevő komplex és átfogó megközelítés.</p> <p>Az előítéletek lebontása, az oktatás fejlesztése, a lakhatási és közlekedési támogatások, az egészségügyi ellátások javítása.</p>	<p>Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030</p>	<p>Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek</p>	<p>nem</p>

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Széleskörű anti-diszkriminációs és érzékenyítő programok szervezése és megvalósítása nélkül nem lehetséges sem integrálásuk, sem a velük szembeni előítéletek ledöntése, ezáltal nem valósulhat meg munkaerőpiaci integrációjuk sem.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A helyben elérhető munkaerőpiaci lehetőségeket bővíteni szükséges a kisgyermekes nők számára, illetve a közfoglalkoztatás létszámkeretének bővítése lehet a kisgyermekes munkanélküli roma nők érdekében teendő hatékony beavatkozás, különösen, ha a közfoglalkoztatás során képzési programok is elérhetők. Munkaerőpiaci programok biztosítása, integrált szociális és munkaerőpiaci támogatási rendszerek alkalmazása; olyan célzott oktatási programok és ösztöndíjak biztosítása jelenthet megoldást, amelyek elősegítik a közép- és felsőfokú végzettség megszerzését. Felnőttképzési és átképzési programok bevezetése szintén fontos megoldás lehet a munkanélküliek számára. A javasolt megoldások közt szerepel pl. az állami és önkormányzati programok keretében nyújtott közlekedési támogatások és megfizethető lakhatási lehetőségek biztosítása a munkába járás könnyítése és az élhetőség javítása céljából, vagy az ingyenes vagy kedvezményes egészségügyi szolgáltatások biztosítása, preventív egészségügyi programok szervezése a roma közösségek egészségi állapotának javítása és ezáltal a munkaképesség növelése érdekében. A romák (különösen a nők és mélyszegénységben élők) számára munkahelyet biztosító szociális vállalkozások és helyi közösségi projektek támogatása szintén hozzájárulhat az őket a munkaerőpiaci be- és visszalépésben akadályozó tényezők leküzdésében.

## II.V.7. Digitális kompetenciafejlesztést célzó programok

### a) HIÁNYOK

A legtöbb háztartás rendelkezik internethozzáféréssel, digitális eszközökkel, ugyanakkor a szolgáltatás minőségében, fejlettségében nagy különbségek vannak. A vármegyében korábban megvalósultak olyan digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programok, amely hatékonyan hozzájárultak a digitális készségek fejlesztéséhez, napjainkban ugyanakkor ezek kevés településen vannak jelen, így nem tudják elérni széles körben a vármegye lakosságát. A legtöbb településen a digitális kompetencia-fejlesztést célzó programok megvalósításához jó minőségű és használható eszközök ingyenes biztosítására lenne szükség, azonban volt olyan település is, ahol hangsúlyozták, hogy olyan képzéseket szeretnének megvalósítani a településen, amelyek nemcsak ingyenesek, hanem még tanulmányi ösztöndíjat is biztosítanak a részt vevők számára.

Az online térben elkövetett bűncselekmények száma megnövekedett (online csalások, online zaklatás), ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága. Az internetbiztonsággal kapcsolatos prevenciós programoknak nagy szerepük lenne az internetes bűncselekmények megelőzésében.

A hátrányos helyzetű háztartások internettel és digitális eszközökkel való ellátottsága a vármegyei átlagos szint alatt marad. A mélyszegénységben élők és/vagy romák, illetve az idősek célcsoportjai azok, akik digitális kompetenciái leginkább fejlesztésre szorulnak. Az idősek körében a digitális eszközök és az internet használat kevésbé elterjedt a fiatalabb korosztályokhoz képest, számítástechnikai alapismereteik hiányosak. A mélyszegénységben élők/és vagy romák körében az internetelérés és a megfelelő minőségű IKT eszközök finanszírozása is problémát jelent, amely tovább akadályozza a digitális kompetenciáik fejlődését.

1. sz. táblázat:

A DIGITÁLIS KOMPETENCIAFEJLESZTÉS LAKOSSÁGI hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok DIGITÁLIS KOMPETENCIAFEJLESZTŐ programok területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció hiánya	Az online térben elkövetett bűncselekmények (online csalások, online zaklatás) száma növekszik, ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció programok, előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Digitális kompetenciafejlesztő programok hiánya	A vármegyében korábban megvalósultak digitális kompetenciákat fejlesztő programok, azonban ezek nagyon korlátozottan vannak csak jelen. A vármegye lakosságának körében nagyon népszerű a digitális eszközök és az internet szórakozási, szabadidőeltöltési célú használata, ugyanakkor az erre alkalmas felületek kevésbé járulnak hozzá a magas szintű digitális kompetenciákhoz.	Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása a lakosság részére eszközbeszerzéssel (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrás biztosításával, akár ösztöndíjprogramokkal összekapcsolva	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2. sz. táblázat:

Digitális kompetenciafejlesztő programok hozzáféréseinek javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK körében						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a DIGITÁLIS KOMPETENCIA- FEJLESZTÉST CÉLZÓ PROGRAMOK területén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek, megvalósításért felelős személyek	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS/VAGY ROMÁK</b>						
1.)	Digitális kompetenciák alacsony szintje, a célcsoport számára nyújtott kompetenciafejlesztés hiánya	A mélyszegénységben élők és/vagy romák körében a vármegyei lakosság átlagánál alacsonyabb digitális kompetenciák jellemzők. A célcsoport számára nehézséget okoz a megfelelő minőségű internethozzáférés és digitális eszközök finanszírozása, mindez akadályozza a digitális kompetenciák fejlődését.	A célcsoport internet és digitális eszközökhöz való hozzáféréseinek elősegítése, a digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló programok szervezése eszközbeszerzéssel (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrás biztosításával, akár ösztöndíjprogramokkal összekapcsolva	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció hiánya	Az online térben elkövetett bűncselekmények (online csalások, online zaklatás) száma növekszik, ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció programok, előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>GYERMEKEK</b>						
1.)	Digitális kompetenciafejlesztő programok hiánya	A digitális kompetenciák fejlesztése elsősorban az oktatási intézményekben, tanóra keretében valósul meg, miközben tanórán kívüli fejlesztésre is igény van a gyermekek körében	Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása gyermekek részére eszközbeszerzéssel (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrás biztosításával, akár ösztöndíjprogramokkal összekapcsolva	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

2.)	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció hiánya	Az online térben elkövetett bűncselekmények (online csalások, online zaklatás) száma növekszik, ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció programok, előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	Digitális kompetenciafejlesztő programok hiánya	Az idősebb korosztály számára a gyorsan változó digitális világ kihívást jelent, aminek ismerete különösen fontos, mivel a digitális eszközök és szolgáltatások egyre inkább elengedhetlenné válnak az élet számos területén. Hiányos vagy elavult digitális eszközök (számítógépek, tabletek) akadályozzák a digitális készségek fejlesztését. A vármegyében az idős korosztály számára szervezett digitális kompetenciafejlesztő programok kevésbé jellemzőek, miközben digitális készségeik jelentősen elmaradnak a fiatalabb korcsoportokétól.	Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása idősek részére, eszközbeszerzéssel (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrás biztosításával	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem
2.)	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció hiánya	Az online térben elkövetett bűncselekmények (online csalások, online zaklatás) száma növekszik, ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága.	Internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció programok, előadások	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	nem

## b) MEGOLDÁSI JAVASLATOK – TELJES LAKOSSÁG

Az online térben elkövetett bűncselekményekkel (online csalások, online zaklatás) kapcsolatos ismerethiányt és prevenciós programok hiányát oldhatnák meg a megoldásként javasolt internetbiztonsággal kapcsolatos prevenciós programok és előadások. Digitális kompetenciafejlesztő programok megvalósítása szintén javasolt beavatkozás a lakosság részére, melyet ki kell egészítsen az eszközbeszerzés és a humán erőforrás biztosítása a hatékonyság érdekében.

## MEGOLDÁSI JAVASLATOK – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK

A mélyszegénységben élők, romák célcsoportja számára az internet és digitális eszközökhöz való hozzáférés elősegítése, a digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló programok szervezése jelenthet hathatós megoldást. Ehhez eszközbeszerzésnek (pl. számítógép, tablet) és humán erőforrásnak kell kapcsolódnia. Az internetbiztonsággal kapcsolatos prevenciós programok, előadások és a digitális kompetenciákat fejlesztő programok az idősek és gyermekek számára is hasznos és hatékony megoldást jelenthetnek.

## II.V.F. A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok

### KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK

*A mélyszegénységben élő gyermekek, romák, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások terén hiányként rajzolódott ki a városban az, hogy a kismamáknak, kisgyermekes családoknak szóló programok (pl. baba-mama foglalkozások, klubok) nem érhetőek el minden településrészen, így ezen programok területi hozzáférési esélyeinek növelése szükséges a szakember állomány bővítésével. Hiányként került azonosításra az, hogy nem működnek megfelelő számban és széles palettán a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda, tanórán kívüli iskolai programok), illetve e téren szakemberhiány (pl. fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, előadók) és eszközfejlesztési szükséglet is jellemző. A jelenleg a városban elérhető tehetségfejlesztő programok, pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket, nem rendszeresek, csupán alkalmasszerűen valósulnak meg, humán erőforrással- és eszközökkel való fejlesztésük szükséges. Javarást hiányoznak a kommunikáció fejlesztését segítő (pl. médiafoglalkozások, médiatartalmak létrehozása) programok is.*

*A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára elérhető szolgáltatások terén jellemző, hogy az e gyermekekkel, fiatalokkal való foglalkozást, fejlesztői, tanítói munkát segítő programokban, foglalkozásokban és az ezek megtartásához szükséges humán erőforrás és eszközök biztosításának terén hiány tapasztalható, biztosítása nem megfelelő. Számukra jelentős segítséget jelenthetnek pl. az egyéni vagy csoportos múzeumpedagógiai foglalkozások.*

*Az ifjúságot célzó tevékenységek köréről elmondható, hogy a jelenleg működő, helyi hagyományokra építő, kézműves programok, foglalkozások száma nem elegendő, az intézményi együttműködésekben*

rejlő előnyök még javarészt kihasználatlanok. A fiatalok vállalkozói-és egyéb, foglalkoztatást elősegítő kompetenciáinak erősítésére, fejlesztésére irányuló, illetve a fiatalok ötleteinek, igényeinek megvalósítása, kielégítése érdekében működő programok, együttműködések száma még csekély. A városban működik diákönkormányzat, azonban a fiatalok igényeinek feltárása és észrevételeik becsatornázása a helyi döntéshozatalba még nem széleskörű.

*Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok* terén jellemző, hogy a helyi hagyományok, helyi értékek feltárása, bemutatása, IKT eszközök segítségével történő közvetítése még nem eléggé hatékony. Ez mondható el a kulturális közösségi együttműködések, a közösségi szerepvállalás és kezdeményező-készség területéről is. A helyi közösségek fejlesztése, a kulturális közösségi együttműködések, a közösségi szerepvállalás és kezdeményező-készség terén még jelentős potenciálok vannak, melyek kiaknázatlanok. A lakosság által elérhető információs pontok száma nem elegendő, több meglévő, korábban üzemelő információs pont működése nem biztosított.

*A térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések* terén jellemző hiányosság, hogy a debreceni agglomeráció településeivel kulturális és egyéb témájú együttműködések még nem széleskörűek. Hiányosság továbbá, hogy nincsenek a *roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok*, illetve a *digitális kompetenciák fejlesztését célzó programok* köre is szűk, így az e téren meglévő hiányok főként az idősek, nők és gyermekek elmaradásainak mérséklését akadályozzák.

1.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – LAKOSSÁG KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK						
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a Községi programok terén		A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valósul-e meg
1.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	A <b>baba-mama foglalkozások</b> nem minden településrészen érhetőek el, <b>szakemberállomány</b> -hiány is jellemző.	A kismamáknak, kisgyermekes családoknak szóló programok, baba-mama körök területi hozzáférési esélyeinek növelése, szakember állomány bővítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	Nem működnek megfelelő számban és széles palettán a <b>tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok</b> (pl. Tanoda, tanórán kívüli iskolai programok), <b>szakemberhiány</b> is jellemző.	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok, szolgáltatások kialakítása (pl. Tanoda programok), kiszélesítése (múzeumpedagógia, állatasszisztált terápia, táncoktatás, színház világa, ismeretterjesztő, egészségnevelő prevenciós előadások, erdei iskola, kerékpározást népszerűsítő gyakorlati programok, interaktív pályaaorientációs foglalkozások stb.). A megvalósításhoz humán erőforrás biztosítása (pl. fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, előadók) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, tablet, papír-írószer) pályázati források biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

3.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	A jelenleg elérhető <b>tehetségfejlesztő programok</b> nem elégítik ki az igényeket, <b>eszközök</b> fejlesztésre szorulnak.	További tehetségfejlesztő programok, szakkörök, táborok, klubok, sportversenyek, művészeti nevelést segítő programok szervezése öntevékeny és civil csoportokkal is együttműködve. A programokhoz eszközök és humánerőforrás biztosítása. pl. a Déri Múzeumban a jelenlegi múzeumpedagógus-állomány bővítése, digitális és manuális eszközök (pl. interaktív tábla, tablet, tárgymásolatok, papírírószer) beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	A jelenleg elérhető <b>pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok</b> nem elégítik ki az igényeket, nem rendszeresek, csupán alkalmasszerűek, <b>humán erőforrás- és eszközökkel</b> fejlesztés szükséges.	További pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok, szakkörök, előadások, work-shopok szervezése (pl. Déri Múzeum), ehhez humán erőforrás (pl. közösségfejlesztő, andragógus, gazdasági szakember) és tárgyi eszközök (interaktív tábla, tablet, tárgymásolatok, papír-írószer) biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
5.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	Hiányoznak a <b>kommunikáció fejlesztését segítő programok</b> (pl. médiafoglalkozások, médiatartalmak létrehozása).	Kommunikációfejlesztő programok szervezése (pl. DEMKI Nonprofit Kft.) intézményi együttműködésekkel. Ehhez szakemberek (szakmai oktatók) és eszközök biztosítása (pl. kamera, diktafon, mikrofon, derítő, lámpa, vágó-digitalizáló szoftver stb.).	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
6.)	5.2. SNI, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek helyben történő fejlesztésének támogatása	Az SNI-s gyermekekkel, fiatalokkal való foglalkozást, fejlesztői, tanítói munkát segítő <b>programok, foglalkozások</b> és ezek megtartásához szükséges humán erőforrás, eszközök biztosításában hiány tapasztalható.	A probléma pontos megismeréséhez felmérés készítése, az eredmények tükrében további egyéni és csoportos programok, foglalkozások indítása szakemberek	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata,	Nem

			biztosítása (pl. gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus), illetve fejlesztő szobák kialakítása, szenzomotoros tornaeszközök, motorikus képességeket fejlesztő eszközök beszerzése.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
7.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A jelenleg működő, <b>helyi hagyományokra építő, kézműves</b> programok, foglalkozások száma nem elegendő, az intézményi együttműködésekben rejlő előnyök még nem kihasználtak.	További, kézműves tudás bemutatását, gyakorlati elsajátítását célzó workshopok, foglalkozások, szakkörök szervezése pl. a helyi kézműiparhoz, helyi könyviparhoz, helyi mesterségekhez kapcsolódva, kulturális -és képző intézmények, kézművesek és civil szervezetek bevonásával. A szükséges eszközök, gyakorlati helyek biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
8.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A fiatalok <b>vállalkozói-és egyéb, foglalkoztatást elősegítő kompetenciáinak erősítésére,</b> fejlesztésére irányuló programok száma nem elegendő.	További programok szervezése a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztése érdekében (pl. vállalkozási technikák, vállalkozási ismeretek, gazdasági ismeretek).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
9.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A fiatalok <b>ötleteinek, igényeinek megvalósítása,</b> kielégítése érdekében működő programok, együttműködések nem elegendők.	A városi intézmények, a nonprofit és for-profit szektor bevonásával program specifikus együttműködések kialakítása, a meglévő együtt-működések fejlesztése. A szervezéshez és megvalósításhoz pályázati forrás, szakember és eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil	Nem

					szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
10.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	<b>A fiatalok igényeinek feltárása</b> és észrevételeik becsatornázása a helyi döntéshozatalba még nem széleskörű	Diákfórumok, kerekasztal beszélgetések, szakmai műhelyek, ifjúsági táborok szervezése és megvalósítása forrás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
11.)	5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok	A helyi hagyományok, helyi értékek feltárása, bemutatása, <b>IKT eszközök segítségével történő közvetítése</b> még nem eléggé hatékony.	Szükséges a helyi hagyományok, helyi értékek további feltárása és közvetítése az IKT eszközök hatékony felhasználásával, IKT eszközök bővítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
12.)	5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok	<b>A kulturális közösségi együttműködések, a közösségi szerepvállalás</b> és kezdeményező-készség nem elég hatékony.	Szükséges a közösségi szerepvállalás és kezdeményező-készség erősítése a helyi közösségekben közösségi/szomszédos felmérések, közösségi beszélgetések, részvételi fórumok, további közösségi akciók szervezésével, közösségfejlesztő szakemberek bevonásával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	Nem

					oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
13.)	5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok	A lakosság által elérhető <b>információs pontok</b> száma nem elegendő, több információs pont működése nem biztosított.	Szükséges új információs pontokat kialakítani vagy tovább működtetni azokat az információs pontokat városszerte, ahol a lakosság könnyen, széles nyitvatartási időben hozzáférhet a közösséget érintő információkhoz.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
14.)	5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok	A <b>helyi közösségek fejlesztésének</b> a kialakult keretei még szűkek.	Szükséges egy komplex közösségfejlesztői folyamat elvégzése, a korábban megkezdett ilyen irányú tevékenységek folytatása, a tapasztalatok beépítése a közösség igényeinek és szükségleteinek minél pontosabb feltárása érdekében. Ehhez tapasztalattal és megfelelő ismeretekkel rendelkező szakemberek bevonása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
15.)	5.5. Vármegyei, térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések	A debreceni agglomeráció településeivel kulturális és egyéb témájú együttműködések száma és hatékonysága még tovább növelhető.	Az agglomeráció településeivel való együttműködések ösztönzése, erejének, lehetőségeinek bemutatásával, támogatásával annak érdekében, hogy Debrecen kisugárzó hatása tovább erősödjön, kiterjedjen és az előnyökből a környező települések is mind jobban részesüljenek.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

16.)	5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok	Hiányoznak a roma nők foglalkoztatását elősegítő programok	Roma nők foglalkoztatását elősegítő programok szervezése és megvalósítása a különböző érintett intézmények és egyéb szervezetek együttműködésével	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
17.)	5.7. Digitális kompetenciafejlesztés	A digitális kompetenciák terén elmaradások tapasztalhatóak néhány célcsoport, különösen az idősek, nők, gyermekek esetében.	Digitális kompetenciafejlesztő programok kibővítése, újak indítása elsősorban a gyerekek, nők és az idősebb korosztály számára. A programok megvalósításához IKT eszközök beszerzése és szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

2.sz. táblázat:

Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások – HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK					
A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a Közösségi programok terén	A szolgáltatási hiányok okai	Megoldási javaslatok	Ütemezés	Közreműködő szakemberek, szervezetek a megvalósításért felelős személy(ek)	Vármegyei együttműködésben valószínűleg
<b>GYERMEKEK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK</b>					

1.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	A <b>baba-mama foglalkozások</b> nem minden településrészen érhetőek el, <b>szakemberállomány</b> -hiány is jellemző.	A kismamáknak, kisgyermekes családoknak szóló programok, baba-mama körök területi hozzáférési esélyeinek növelése, szakember állomány bővítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
2.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	Nem működnek megfelelő számban és széles palettán a <b>tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok</b> (pl. Tanoda, tanórán kívüli iskolai programok), <b>szakemberhiány</b> is jellemző.	Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok, szolgáltatások kialakítása (pl. Tanoda programok), kiszélesítése (múzeumpedagógia, állatasszisztált terápia, táncoktatás, színház világa, ismeretterjesztő, egészségnevelő preventív előadások, erdei iskola, kerékpározást népszerűsítő gyakorlati programok, interaktív pályorientációs foglalkozások stb.). A megvalósításhoz humán erőforrás biztosítása (pl. fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, előadók) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, tablet, papír-írószer) pályázati források biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	A jelenleg elérhető <b>tehetségfejlesztő programok</b> nem elégítik ki az igényeket, <b>eszközök</b> fejlesztésre szorulnak.	További tehetségfejlesztő programok, szakkörök, táborok, klubok, sportversenyek, művészeti nevelést segítő programok szervezése öntevékeny és civil csoportokkal is együttműködve. A programokhoz eszközök és humán erőforrás biztosítása. pl. a Déri Múzeumban a jelenlegi múzeumpedagógus-állomány bővítése, digitális és manuális eszközök (pl. interaktív tábla, tablet, tárgymásolatok, papírírószer) beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek	A jelenleg elérhető <b>pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok</b> nem elégítik ki az igényeket, nem rendszeresek, csupán alkalmasszerűek,	További pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok, szakkörök, előadások, work-shopok szervezése (pl. Déri Múzeum), ehhez humán erőforrás (pl. közösségfejlesztő, andragógus, gazdasági szakember) és tárgyi	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata,	Nem

	számára nyújtott szolgáltatások	<b>humánerőforrás- és eszközökkel</b> fejlesztés szükséges.	eszközök (interaktív tábla, tablet, tárgymásolatok, papír-írószer) biztosítása.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások	Hiányoznak a <b>kommunikáció fejlesztését segítő programok</b> (pl. médiafoglalkozások, médiatartalmak létrehozása).	Kommunikációfejlesztő programok szervezése (pl. DEMKI Nonprofit Kft.) intézményi együttműködésekkel. Ehhez szakemberek (szakmai oktatók) és eszközök biztosítása (pl. kamera, diktafon, mikrofon, derítő, lámpa, vágó-digitalizáló szoftver stb.).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>FOGYATÉKKAL ÉLŐK</b>						
1.)	5.2. SNI, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek helyben történő fejlesztésének támogatása	Az SNI-s gyermekekkel, fiatalokkal való foglalkozást, fejlesztői, tanítói munkát segítő <b>programok, foglalkozások</b> és ezek megtartásához szükséges humánerőforrás, eszközök biztosításában hiány tapasztalható.	A probléma pontos megismeréséhez felmérés készítése, az eredmények tükrében további egyéni és csoportos programok, foglalkozások indítása szakemberek biztosítása (pl. gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus), illetve fejlesztő szobák kialakítása, szenzomotoros tornaeszközök, motorikus képességeket fejlesztő eszközök beszerzése.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>IFJÚSÁG</b>						
1.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A jelenleg működő, <b>helyi hagyományokra építő, kézműves</b> programok, foglalkozások száma nem elegendő, az intézményi	További, kézműves tudás bemutatását, gyakorlati elsajátítását célzó workshopok, foglalkozások, szakkörök szervezése pl. a helyi kézműiparhoz, helyi könyvparhoz, helyi mesterségekhez kapcsolódva, kulturális -és képző intézmények,	Javasolt ütemezés: éves szinten	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV,	Nem

		együtműködésekben rejlő előnyök még nem kihasználtak.	kézművesek és civil szervezetek bevonásával. A szükséges eszközök, gyakorlati helyek biztosítása.	Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A fiatalok <b>vállalkozói-és egyéb, foglalkoztatást elősegítő kompetenciáinak erősítésére</b> , fejlesztésére irányuló programok száma nem elegendő.	További programok szervezése a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztése érdekében (pl. vállalkozási technikák, vállalkozási ismeretek, gazdasági ismeretek).	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	A <b>fiatalok ötleteinek, igényeinek megvalósítása</b> , kielégítése érdekében működő programok, együtműködések nem elegendők.	A városi intézmények, a nonprofit és for-profit szektor bevonásával program specifikus együtműködések kialakítása, a meglévő együtműködések fejlesztése. A szervezéshez és megvalósításhoz pályázati forrás, szakember és eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
4.)		A <b>fiatalok igényeinek feltárása</b> és észrevételeik becsatornázása a helyi döntéshozatalba még nem széleskörű	Diákfórumok, kerekasztal beszélgetések, szakmai műhelyek, ifjúsági táborok szervezése és megvalósítása forrás biztosításával.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit	Nem

				tervezetten 2030	szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
5.)	5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek	Prevenációs programok hiánya, mely következményei a növekvő szenvedélybetegség, mentális problémák, erőszak, digitális függőség, egészségtelen életmód és alacsony közösségi részvétel.	Kortárs alapú programok megvalósítása: táborok, szemléletformáló, fejlesztő programok megvalósítása a mentális egészség megőrzése, a szenvedélybetegségek megelőzése, a digitális tudatosság fejlesztése és a konfliktuskezelési technikák elsajátítása érdekében.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények, Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>IDŐSEK</b>						
1.)	5.7. Digitális kompetenciafejlesztés	A digitális kompetenciák terén elmaradások tapasztalhatóak néhány célcsoport, különösen az idősek, nők, gyermekek esetében.	Digitális kompetenciafejlesztő programok kibővítése, újak indítása elsősorban a gyerekek, nők és az idősebb korosztály számára. A programok megvalósításához IKT eszközök beszerzése és szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>NŐK</b>						
1.)	5.1. Mélyszegénységben élők, roma gyerekek, illetve fiatal felnőttek	A <b>baba-mama foglalkozások</b> nem minden településrészen érhetőek el, <b>szakember</b> -hiány is jellemző.	A kismamáknak, kisgyermekes családoknak szóló programok, baba-mama körök területi hozzáférési esélyeinek növelése, szakember állomány bővítésével.	Javasolt ütemezés: éves szinten	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata,	Nem

	számára nyújtott szolgáltatások			Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.)	5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok	Hiányoznak a roma nők foglalkoztatását elősegítő programok	Roma nők foglalkoztatását elősegítő programok szervezése és megvalósítása a különböző érintett intézmények és egyéb szervezetek együttműködésével	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
3.)	5.7. Digitális kompetenciafejlesztés	A digitális kompetenciák terén elmaradások tapasztalhatóak néhány célcsoport, különösen az idősek, nők, gyermekek esetében.	Digitális kompetenciafejlesztő programok kibővítése, újak indítása elsősorban a gyerekek, nők és az idősebb korosztály számára. A programok megvalósításához IKT eszközök beszerzése és szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem
<b>MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK</b>						
1.)	5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok	Hiányoznak a roma nők foglalkoztatását elősegítő programok	Roma nők foglalkoztatását elősegítő programok szervezése és megvalósítása a különböző érintett intézmények és egyéb szervezetek együttműködésével	Javasolt ütemezés: éves szinten Végrehajtás határideje:	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit	Nem

				tervezetten 2030	szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	
2.)	5.7. Digitális kompetenciafejlesztés	A digitális kompetenciák terén elmaradások tapasztalhatóak néhány célcsoport, különösen az idősek, nők, gyermekek esetében.	Digitális kompetenciafejlesztő programok kibővítése, újak indítása elsősorban a gyerekek, nők és az idősebb korosztály számára. A programok megvalósításához IKT eszközök beszerzése és szakember biztosítása szükséges.	Javasolt ütemezés: éves szinten  Végrehajtás határideje: tervezetten 2030	Kulturális intézmények Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Szociális intézmények, Egészségügyi szervezetek, szolgáltatók, EFI, DMJV, Vármegye Önkormányzata, vármegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.: egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervek	Nem

### III. ÖSSZEGZÉS – A VÁRMEGYÉBEN ÉLŐ HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOK KÖRÉBEN FELTÁRT SZOLGÁLTATÁSI HIÁNYOK, VALAMINT MEGOLDÁSI/BEAVATKOZÁSI LEHETŐSÉGEK ÁTFOGÓ, ÖSSZEGZŐ BEMUTATÁSA

#### EGÉSZSÉGÜGYI ALAP-ÉS SZAKELLÁTÁS

A vármegye településeinek jelentős részében helyben is elérhetők a **szűrővizsgálatok és szűrőprogramok**, ugyanakkor a legszélesebb körben a járásközpontokban, ezek között is a debreceni járásban, a vármegye székhelyén, Debrecenben biztosítottak. A járásokhoz tartozó településeken a helyben elérhető szűrések köre jóval szűkebb, mint a központokban. Az egészségfejlesztő szűrőbusz jellemzően évente egy alkalommal biztosított a településeken, de vannak olyan települések is, ahol egy ideje már erre sincs lehetőség, vagy még nem is volt, holott nagy szükség lenne rá. Az egészségfejlesztő szűrőbusz évente egyszer is hiánypótló a településeken. A települések egy részén, esetenként szervezett utazás keretei között is segítik a lakosságot, köztük a hátrányos helyzetű csoportokat (pl. időseket, nőket stb.) a **szűrőközpontokra való eljutásban**, annak érdekében, hogy támogassák a szűrővizsgálatokon való részvételüket, illetve a vizsgálatokhoz való hozzáférést. A tömegközlekedési nehézségek, az egészségi állapot, egészségi problémák (pl. időségek) miatt, valamint az egészségvédelem, prevenció érdekében ez igen jelentős segítség a hátrányos helyzetű csoportok számára. Szükség lenne az elérhető **szűrővizsgálatok és szűrőprogramok körének kiszélesítésére**, leginkább tüdőszűrésre és mammográfiái vizsgálatra, bár a bőrgyógyászati, nőgyógyászati szűrések iránti igény is magas. A problémák, hiányosságok megoldása érdekében szükség lenne a humán erőforrás bővítésére, az eszközök biztosítására, a meglévő eszközök fejlesztésére, az egészségfejlesztő szűrőbuszok kitélepítésére a hátrányos helyzetű célcsoportok jobb hozzáféréseinek biztosítása érdekében.

A hátrányos helyzetű csoportok esetén azonban nem csak az elérhető szűrővizsgálatok, szűrőprogramok hiánya jelenti a problémát, hanem a **prevenció, az egészségtudatosság, az egészséggel kapcsolatos ismeretek és edukáció** hiánya is. Az egészségfejlesztési irodák az egészségügyi ellátórendszer részeként azzal, hogy összehangolják az adott járás különböző prevenció, egészségfejlesztési programjait, és az ezeket szervező intézmények, szervezetek működését, erősítik az alapellátás szerepvállalását a megelőzésben, így megerősítésük, együttműködéseik kiterjesztése hatékony segítség lehet a hátrányos célcsoport számára e területen is.

A járásközpontokon kívül jellemzően a házi orvosi ellátás keretén biztosított a gyermekek ellátása is. A járásközpontokban és a városokban élő gyermekek azok, akik a leginkább hozzáférnek a házi gyermekorvosi ellátáshoz helyben a településen. **A házi gyermekorvosi ellátás bővítésére lenne szükség** több településen is. A felnőtteket és gyermekeket is ellátó, területi ellátási kötelezettséggel bíró házi orvosok jellemzően biztosítottak vármegyei, járási és települési szinten is, ugyanakkor problémát jelent, hogy vannak **betöltetlen házi orvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek** is. A házi orvosok és a házi gyermekorvosok jellemzően leterheltek, melynek fő oka legtöbbször a magas betegszám, valamint az, hogy az egyes településeken a betöltetlen házi orvosi/házi gyermekorvosi álláshelyek miatt több beteget kell, hogy ellásson adott orvos.

**A házi orvosi ügyelet** központilag kerül megszervezésre a vármegyében. A házi orvosi ügyelet biztosított a leginkább, **gyermekügyeleti ellátás** nehezen érhető el. A házi orvosi és a házi gyermekorvosi ügyeleteken az ellátás színvonala jellemzően megfelelő, de az ügyeleteken is rendkívül leterheltek az orvosok. Az ügyeleti ellátás esetén a legnagyobb probléma az, hogy a betegek lakóhelye és az elérhető ügyelet között nagy a távolság. Az ügyeleti ellátás eléréséhez utazni kell, de a településeken gyakran nem, vagy nem megfelelő rendszerességben és időintervallumban biztosított ügyeleti időben a közösségi közlekedés, ebből adódóan vagy személygépkocsival tudnak eljutni a betegek az ügyeletre, ami a

hátrányos helyzetű csoportok számára plusz megterhelést jelent, vagy mentőt hívnak. A gyermekorvosi ügyeletre való eljutás még nagyobb kihívást jelent a vármegye gyermekes családjai számára a távolság és az idő tekintetében is.

A problémák, hiányosságok megoldása érdekében szükség lenne a betöltetlen házi orvosi és házi gyermekorvosi álláshelyek betöltésére, plusz humánerőforrás biztosítására (pl. dietetikusra, gyógytornászra, egészségpszichológusra, diplomás ápolóra, szakápolókra), helyben elérhető házi orvos biztosítására, a lakosság körében az egészségnevelés hiányának a pótlására, a lakosság egészségügyi edukációjának a biztosítására, az ügyeletre közösségi közlekedéssel való eljutás- és a településekhez közelebbi ügyeleti ellátás biztosítására is. A szolgáltatások javítása céljából további igény mutatkozik az eszközfejlesztésre is (pl. komplexebb műszerezettség, orvosi eszközök, beteghívó rendszer, röntgen stb.) és néhány település esetében a rendelő teljeskörű felújítására, vagy a rendelő helyiség számának a bővítésére. A házi orvosi ellátás esetében sok esetben probléma forrása az egészségnevelés hiánya a lakosság körében, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok (nők, gyermekek, romák, fogyatékosok, idősek, mélyszegénységben élők) körében. Ebből adódóan nő a betegek aránya, a házi orvosok és házi gyermekorvosok leterheltsége is nő, és még kevesebb idő és lehetőség marad a megelőzésre, a prevencióra. A humánerőforrás bővítése segítséget jelent a prevenció és telemedicinális kapacitás növelésében, a szűrések végzésében és a krónikus betegek ellátásában is. Különösen indokolt lenne azokon a településeken, ahol a hátrányos helyzetű csoportok a távolság miatt nehezen tudnak hozzáférni a településen belül is a házi orvosi ellátáshoz, a védőnői szolgáltatásokhoz (gyerekek egy részét nem viszi el tanácsadásra szülő). Ezekon a településeken és a hátrányos helyzetű településrészekon megoldást jelenthetne a rendelőbe/tanácsadóba való szállításban való segítségnyújtás (pl. kisbusz sofőrrel) is. A teljes lakosság, de különösen a hátrányos helyzetű célcsoportok esetében hiánypótló lenne az egészségnevelés erősítése, az egészségügyi edukáció, már általános iskolás kortól kezdődően a betegségek megelőzése és a betegszám csökkentése miatt is.

A települések egy kisebb részében helyben nem érhető el a lakosoknak a **fogászati ellátás**, jellemzően egy másik, szomszédos településen tudnak hozzájutni az ellátáshoz. A hátrányos helyzetű csoportok esetében a fogászati kezeléshez jutásának esélyei a TB finanszírozott ellátásra vonatkozóan nem különböznek a lakosságétól, a térítéses ellátásokat (pl. fogpótlás, fogszabályozó) azonban főként az anyagi helyzetükből adódóan sokkal kevésbé tudják igénybe venni. A hátrányos helyzetű csoportok esetében főként szociokulturális okokra visszavezethetően, további problémát jelent, hogy az alapellátás bár hozzáférhető számukra, de az akut beavatkozások után a további kezelésekre sokkal ritkábban járnak vissza. A lakosság fogazatának állapota nem mindig függ össze a hátrányos helyzettel, ugyanakkor sokkal inkább jellemző, hogy a hátrányos helyzetű csoportok fogazata az átlagosnál is elhanyagoltabb, rosszabb. Szinte minden településen arról számoltak be a fogorvosok, hogy a lakosok jelentős része ritkán, gyakran csak akut probléma jelentkezése esetén veszik igénybe az ellátást. Emiatt kiemelt szükséglet mutatkozik az edukációra, a lakosok fogászati ellátáshoz való hozzáállásának javítására és a fogorvosi ellátáshoz való feltételek helyben történő biztosítására azokon a településeken, ahol az helyben nem biztosított. Ezen szükségletek biztosítására a hátrányos helyzetű csoportoknak különösen nagy szükségük lenne. A hátrányos helyzetű lakosok esetében az igények között megnevezésre került az ismeretterjesztő anyagok biztosítása is. Továbbá igényként fogalmazódott meg az infrastruktúra és az eszközellátottság, eszközfejlesztés is. Több járásban és több településen is szükség lenne panorámaröntgen biztosítására az ellátás színvonalának javítása érdekében és azért is, mert az gyakran csak távolabbi városokban és főként a megyeszékhelyen biztosított a lakosoknak. Jellemző megoldatlan probléma az is, hogy az alapellátás keretében a térítéses ellátásokat csak a lakosok egy része tudja megfizetni és a hátrányos helyzetű csoportoknak különösen nagy szükségük lenne a fogpótlásra, mert gyakori a hiányos fogazat, ugyanakkor ez a beavatkozás nem térítésmentes, így alig veszik igénybe. Már óvodás korban el kellene kezdődnie a fogászati szűrővizsgálatoknak a probléma mérséklése érdekében, majd az éves iskolafogazaton való jelenlét (mindkettő ellátása kötelező, ugyanakkor a jelenlét nem) is hiánypótló lenne, és sok esetben a szülő (leginkább a hátrányos helyzetű családokban) nem viszi a jelzések ellenére sem a gyermeket a szükséges kezelésekre. A rendszeres, kampányjellegű, illetve a lakosságközeli fogászati szűrési lehetőségek számának

növelésével, a prevenció és tájékoztatás biztosításával nagyban javítható lenne a hátrányos helyzetű lakosság fogazatának állapota is.

A család- és növédelemmel kapcsolatos szolgáltatások elérhetőek és igénybevehetőek a vármegyében. Számos településen biztosított helyben a **védőnői ellátás**, több helyen helyettesítés keretében megoldott a védőnői jelenlét. A várandós anyák gondozása megfelelő színvonalú, a terhesgondozást több helyen a szakellátás távolsága nehezíti. Számos településen több prevenció előadásra lenne szükség a várandós nők számára. A védőnők leterheltsége, mentális terhelése sok településen igen nagy, különösen ott, ahol a hátrányos helyzetű ellátottak száma magas. A hátrányos helyzetű családokkal a napi kapcsolat rendkívül fontos, jelenlétük nélkülözhetetlen, az óvodákban és iskolákban is igény lenne a gyakoribb jelenlétre. A védőnők jelentős része részt vesz a gyermekvédelmi jelzőrendszerben is és probléma észlelése esetén azonnal megteszi a szükséges jelzést. Egészségügyi szolgáltatások érhetőek el részben az iskolaorvos, részben az iskolafogorvos által biztosított ellátások keretében, településenként eltérő formában.

A vármegyében az otthoni szakápoláshoz való hozzáférés biztosított a leginkább, míg az otthoni hospice ellátáshoz való hozzáférés sokkal inkább korlátozott. A Debreceni és a Hajdúböszörményi járásban azonban a járáshoz tartozó összes településen biztosított mind az otthoni szakápolás, mind az otthoni hospice ellátás.

Hajdú-Bihar vármegye közfinanszírozott **járóbeteg szakellátását** 16, az elérhető szolgáltatásokat és/vagy az ellátott népességet tekintve jelentős szolgáltató biztosítja szerződéses keretek között, amelyekben összesen mintegy 740 darab rendelőt működtetnek vármegye szerte. A szolgáltatásokban domináns szerepet játszik a vármegyei fekvőbeteg-ellátó intézmény, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ által működtetett integrált járóbeteg-ellátás. Az ellátórendszerben a legnagyobb forgalom a laboratóriumi diagnosztika, a fogászat és a fizioterápia területeken jellemző. Fontos cél az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférés területi kiegyenlítése, a társadalmi esélykülönbségek csökkentése; a járóbeteg szakellátások infrastrukturális körülményeinek és műszerezettségének javítása. Egyes járóbeteg szakellátó intézményekben és bizonyos szakmákban (pl. kardiológia, bőrgyógyászat) orvoshiány, hosszú várólisták, nagyfokú orvosi leterheltség jellemző. Járóbeteg szakellátók és az Egészségfejlesztő Irodák szakmai együttműködése még nem optimális.

A vármegyében három **szülészeti és nőgyógyászati** osztály működik a Debreceni Egyetem Klinikai Központ keretein belül, kettő debreceni, egy pedig berettyóújfalui telephelyen. A működő ágyak száma stabil, az elmúlt években folyamatos fejlesztések zajlanak a területen. A humán erőforrás és egyéb kapacitások növelését indokolja, hogy a vármegyében működik az ország legnagyobb szülésszámú intézménye. A vármegyében 23, **rehabilitációs feladatokat ellátó, nappali ellátást** is biztosító részleg működik 2024. áprilisban, egy kivételével valamennyi a Debreceni Egyetem Klinikai Központ keretein belül. A vármegyében kevés orvosi rehabilitációs szolgáltatást nyújtó intézmény működik, holott vannak olyan erőforrások (pl. gyógyvíz) helyben, melyek jól hasznosíthatók lennének erre a célra. A vármegyében fokozatosan bővül a mentőállomások száma, valamennyi járásban üzemel legalább egy. A **mozgó szakorvosi szolgálat** 74 településen, összesen 116 helyszínen elérhető. A szolgáltatások döntően nőgyógyászatiak. A vármegye több, szakorvossal nem rendelkező településén nem elérhetőek a mozgó szakorvosi szolgálatok.

Hajdú-Bihar fekvőbeteg-szakellátórendszer 2023 júliusától gyakorlatilag egyközpontúvá vált, a debreceni és berettyóújfalui klinikai telephelyek mellett még egy addiktológiai rehabilitációs intézet működik Nagyhegyesen, illetve egy ápolási intézet Hajdúnánáson. Számos ellátás vonzáskörzete terjed túl a vármegye, sőt a régió határain is túlra.

## Hajdú-Bihar vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re: Debrecenre vonatkozóan feltárt problémák és az ezek megoldására tervezett beavatkozások

Az egészségügyi ellátások terén – különösen az egészségügyi járó-és fekvőbeteg szakellátás terén – Debrecen, a Debreceni Egyetem Klinikai Központjának szerepe kiemelkedő. Az ország második legnagyobb városában az egészségügyi alap- és szakellátás keretei között szinte minden ellátás, szolgáltatás biztosított a város lakossága számára, ezen túlmenően pedig a vármegyeszékhelyen nyújtott egészségügyi ellátások javarészt Hajdú-Bihar vármegye teljes lakossága számára is elérhetők.

Az egészségügyi alapellátáson belül a *megelőző ellátások* közt hiányosság a tüdőszűrés terén a meglévő kapacitások szűkössége: jóval nagyobb az igény ezen ellátás igénybevételére vármegye-szerte, mint amit a jelenlegi keretek biztosítani tudnak. Az igényeket nem elérő kapacitás mellett a kiszolgáló eszközpark is fejlesztésre szorul. A *házi orvosi-, házi gyermekorvosi ellátás* terén egyértelműen kirajzolódik a számos okra visszavezethető orvoshiány, a jelenleg praktizáló orvosok utánpótlásának nehézsége, különösen a házi gyermekorvosok vonatkozásában aggasztó a helyzet. Az orvosi létszám hiányosságaiból is fakad a nagyfokú orvosi leterheltség, melynek enyhítésében a telemedicina, a telekonzultáció lehetőségei még nem kellően kihasználtak, illetve nincsenek még feltárva és kidolgozva a covid utáni használatának protokolljai. A *fogorvosi ellátáson* belül a fogászati szűrővizsgálatok száma növelendő annak érdekében, hogy a lakosság fogazatának állapota javuljon, hiszen javarészt már csak akut esetben fordul a lakosság fogorvoshoz, így a fogorvosi ellátások közt a megelőző és megtartó kezelések kevésbé dominálnak. A *védőnői, iskolaegészségügyi ellátás* terén az iskolavédőnők nagyfokú túlterheltsége jellemző, mely a magas ellátott gyermeklétszámból fakad. A város védőnői részt vesznek a gyermekvédelmi jelzőrendszerben és egymást segítő, támogató együttműködésekkel valósítanak meg, ezek megtartása és kiterjesztése a továbbiakban is szükséges, különösen a kortárs segítő csoportok és a szakellátást biztosító intézményrendszer irányába. A védőnői munkában a közösségi média igénybevétele még nem széles körű, melynek különösen a szemléletformálás, az ismeretek átadása terén lehetne nagyobb szerepe. A tematikus egészségfejlesztő és egészségtudatosságot erősítő programok, sportprogramok iránti igény igen magas a városban.

Az egészségügyi szakellátáson belül a *járóbeteg szakellátás* terén nyújtott szolgáltatásokban domináns szerepet játszik a vármegyei fekvőbeteg-ellátó intézmény, a Debreceni Egyetem Klinikai Központ által működtetett integrált járóbeteg-ellátás, az üzemeltetett rendelők száma (67%) és a rendelkezésre álló kapacitás részesedése (80,9%) terén egyaránt. Járóbeteg-szakellátás hosszú előjegyzési ideje jelentős problémát jelent a hátrányos helyzetű csoportok hozzáféréseben is, melyet a vármegyei és debreceni járóbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele enyhíthet. A *fogorvosi szakellátásban* az egészségügyi szolgáltatóegységek székhelyük szerint nagy koncentrációt mutatnak, Debrecen részaránya 96,7%. A fogászati ügyelet ellátása Debreceni Alapellátási és Egészségfejlesztési Intézet feladata. A szakellátási formák (egyetemi szakellátás, fogszabályozás, fogyatékkal élő felnőttek és gyermekek szakellátása, gyermek szakellátás, parodontológia, röntgen, szájsebészet) székhely szerint – egy-két kivételtől eltekintve – gyakorlatilag csak a vármegyeszékhelyen érhető el. Hajdú-Bihar *fekvőbeteg-szakellátás* terén az elmúlt néhány évben igen jelentős átalakulást történt, amelyek közül a legfontosabb, hogy 2023. júliusban egyesült a vármegye két nagy intézménye, és a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház a Debreceni Egyetem Klinikai Központ Campusaként folytatta tevékenységét. Az ellátórendszer így gyakorlatilag egyközpontúvá vált. E fűziót megelőzően és azóta is zajlanak jelentősebb szervezeti átalakítások és fejlesztések (pl. a betegirányító központ átalakítása, a Sürgősségi Klinika jelentős kapacitásbővítése, a belgyógyászati klinikák integrációja, a Gasztro-enterológiai Klinika létrehozása), melyek a jobb, magasabb színvonalú betegellátást szolgálják. Számos ellátás vonzáskörzete terjed túl a vármegye, sőt a régió határain is túlra. Fekvőbeteg ellátás során problémát jelent az, hogy hosszú az ütemezett beavatkozások várakozási ideje, melyet a vármegyei és debreceni fekvőbeteg szakellátók kapacitás-kihasználtságának egyenletesebbé tétele enyhíthet.

## SZOCIÁLIS-ALAP-ÉS SZEKOSÍTOTT ELLÁTÁSOK

A szociális alapellátások mindegyikében nehezíti a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya a szolgáltatások biztosítását. A **települési alapszolgáltatások** (házi segítségnyújtás, szociális étkezés, tanyagondnoki szolgáltatás, falugondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás; családsegítés) a legtöbb település lakossága számára nagy biztonsággal elérhetők, rászorultágtól függően igénybe tudják venni az eltérő hátrányokkal küzdő társadalmi csoportok, személyek is. Minőségi különbségek elsősorban a családsegítő szolgáltatáshoz történő hozzáférésben tapasztalhatók, mert a nem helyben szervezett ellátások (időszakos hozzáférés) nem elég hatékonyak, szakmailag nem alkalmasak az egyének, főként a hátrányos helyzetű családok problémáinak kezelésére, szükség lenne az állandó családsegítői jelenlétre a településeken. A szociális szolgáltatások alapvetően a valamilyen hátránnyal küzdő, vagy krízishelyzetbe kerülő egyén vagy **családsegítésére** irányulnak. A szolgáltatási hiányok ezekben az ellátási formákban elsősorban a szolgáltatás minőségéhez kapcsolódnak, hiszen alapvetően kötelező települési szintű ellátásokról van szó. A hiányok a szociális étkeztetés során az alacsony finanszírozottságon túlmenően a választhatóság hiányát jelentik, vagy az étel kifogásolható minőségét, a házi segítségnyújtás terén a nem megfelelő időtartamú gondozást, a tanyagondnoki vagy falugondnoki szolgáltatások során szintén a szükségletektől eltérő, attól rövidebb idejű támogatást. Ugyanakkor, szinte minden ellátás minőségét és hozzáférhetőségét befolyásolja, hogy megfelelő számú szociális szakember áll-e rendelkezésre a településen. Ezen a téren a vármegyében jelentős problémák vannak. Ugyancsak problémás a hozzáféréssel összefüggésben, hogy a speciális szaktudással bíró szakemberek egy része nem érhető el a vármegye településein, amely súlyos problémákat okoz az ellátórendszerben. A **szociális nappali ellátások** terén a szolgáltatási hiányosságok körében több problémát is jeleztek a települések. A nappali ellátás igénybevételéhez el kell tudni jutni oda, ahol a szolgáltatást nyújtják. Ez több esetben nem megoldható önállóan az arra rászorulóknak, ezért azok az intézmények, amelyek nem tudják az el- és hazaszállítást megoldani, nem tudják segíteni a célcsoportot a szolgáltatás igénybevételében. Több településről szakemberhiányt jeleztek, elsősorban pszichológus és pszichiáter szakemberekre lenne szükség több nappali intézményben. Ugyanakkor fejlesztő és egyéb tanácsadó szakértő is hiányzik a rendszerből, amely korlátozza az ellátások működését, hatékonyságát és igénybevehetőségét. Több, fogyatékkal élő személyekkel foglalkozó intézmény jelezte, hogy a gondozottjaik állapotának fenntartásához és fejlesztéséhez rendkívül hiányos az eszközkészletük, amely ellehetetleníti az eredményes munkát. Szükség lenne készségfejlesztő eszközökre, vizuális érzékelést fejlesztő eszközökre, mozgást fejlesztő eszközökre, tartást erősítő segédeszközökre stb. Szinte minden járásban problémát okoz az elöregedett gépjárműpark vagy egy hiányzó modern szállítójármű. Ugyancsak probléma az elavult informatikai eszközkészlet, a hiányzó számítástechnikai háttér. Az idősek nappali ellátásával kapcsolatban különösen nagy igény lenne a demens nappali ellátás biztosítására, amelyet csak néhány járásban tudnak megoldani. Több esetben a probléma a férőhelyek számának bővítéséhez kapcsolódik, kapacitáshiány miatt maradnak ki rászoruló az ellátásból. Ugyancsak fontos, hogy a kiváló szakembereket meg tudja tartani a rendszer, ehhez pedig több támogatásra van szükségük a szakmai fejlődésben, a kiegészítés megelőzésében, a jövedelmük rendezésében, a munkahelyi körülményeik javításában, az eszközfejlesztéshez szükséges pénzügyi források biztosításában. A szociális **közösségi ellátások** nem tipikusan igénybe vehető szolgáltatások a vármegyében, mindhárom szolgáltatási forma, a szenvedélybetegek közösségi ellátása, a pszichiátriai betegek közösségi ellátása és a támogató szolgáltatások is csak szórványos érhető el. Ahol működik támogató szolgáltatás (látás-, hallás-, mozgás-, értelmi és halmozottan sérült vagy autista személyek számára), ott súlyos problémát okoz, hogy a térítési díjak a magas üzemanyagárak miatt nem fedezik a tényleges költségeket, ezért jelentős finanszírozási nehézségek keletkeztek. Szükség lenne célzott pályázati lehetőségekre annak érdekében, hogy egyrészt az elöregedett gépjárművek cseréje megtörténhessen, másrészt, hogy a munkavégzéshez szükséges eszközállomány megfelelő minőségben rendelkezésre álljon. A szenvedélybetegek közösségi ellátása szakterületen hiányzó szakemberek pótlására (addiktológus, gondozó, terápiás munkatárs), illetve a jelenleg a rendszerben dolgozók megtartása érdekében bérrendezésre lenne szükség. Ugyancsak forráshiány jelentkezik a preventív jellegű tevékenységek finanszírozásával összefüggésben is. A pszichiátriai betegek közösségi ellátása terén szintén a szakemberhiány okoz nehézségeket, illetve az alulfinanszírozottság miatt az állami támogatások csak a minimális tárgyi feltételek biztosítását fedezik, fejlesztésekre nincs megfelelő lehetőség. Ennek következményeként elmaradnak technikai és informatikai fejlesztések, amelyek gátolják a színvonalas szakmai ellátás biztosítását, és csökkentik az ellátottak pszichoszociális rehabilitációjának esélyét.

A vármegyében a **tartós bentlakásos ellátást** nyújtó ellátások öt típusa közül négy érhető el: az *időskorúak otthona*, a *fogyatékos személyek otthona*, a *pszichiátriai betegek otthona* és a *szenvedélybetegek otthona*. A Hajdúhadházi járás kivételével minden járásban működnek tartós bentlakásos ellátást nyújtó intézmények, összesen 35 településen. Ezen szakellátást végző ellátások 4347 férőhellyel elérhetők, kihasználtságuk magas, 93%-os. A Debreceni, a Hajdúböszörményi és a Hajdúszoboszlói járásban minden településen elérhető a tartós bentlakásos ellátások valamely formája. Leggyakrabban elérhető szakosított ellátás az időskorúak otthona, melyek száma a vármegyében 50, ezekben összesen 2.827 idős személy tartós bentlakásos ellátására van mód. Kihasználtságuk 95%-os. Nincs továbbá a vármegyében olyan tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmény, ahol a kettős diagnózisú ellátottak elhelyezése megoldható lenne. Szenvedélybetegek otthona a legkritikáiban elérhető szolgáltatás, a járások közül mindössze a Hajdúszoboszlói járásban, Nagyhegyesen elérhető. Nincs biztosítva ugyanakkor a súlyos addikcióval rendelkező fiatalok ellátása, holott a rendszerben egyre növekvő számban vannak jelen ilyen problémával küzdő gyermekek. Számukra nem elérhető ez a szolgáltatás, szükséges lenne szenvedélybetegek otthonának létrehozása a kapcsolódó szakmai létszám bővítésével, a jogszabály módosításával. *Hajléktalanok otthona* nem elérhető a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze öt járásban (Debreceni, Hajdúböszörményi, Hajdúszoboszlói, Nyíradonyi, Püspökladányi) működik **átmeneti elhelyezést biztosító** intézmény. A hat ide sorolt szakosított ellátásból négy (*idősek gondozóháza* (245), *pszichiátriai betegek átmeneti otthona* (32), *éjjeli menedékhely* (178) és *hajléktalanok átmeneti szállása* (50)) érhető el, melyekben összesen félezren (501 fő) vehetik igénybe a nyújtott szolgáltatásokat. Az éjjeli menedékhely és a hajléktalanok átmeneti szállása ellátás kizárólag Debrecenben elérhető, míg az idősek gondozóháza négy járás öt településén elérhető. A vármegyében az átmeneti ellátások közül a *fogyatékosok gondozóháza* és a *szenvedélybetegek átmeneti otthona* nem érhető el a Szociális Ágazati Portál információi alapján.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze négy járás (Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Debreceni és Hajdúböszörményi járás), négy városában működik **lakóotthon**. Ezek mindegyike *fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthonaként* működik, mindösszesen 84 fő fogadására alkalmas kapacitással. A Balmazújvárosi járásban üzemelő lakóotthon kizárólag autizmus spektrumzavarral élő felnőttek számára nyújt szolgáltatást.

Hajdú-Bihar vármegyében mindössze három járásban (három településen: Balmazújváros, Derecske, Nagyhegyes) működik **rehabilitációs ellátást nyújtó intézmény**, melyekben 61 fő veheti igénybe a nyújtott szolgáltatást. A vármegye legnagyobb kapacitású rehabilitációs intézménye Balmazújvárosban működik, 40 férőhellyel. Szolgáltatásait azonban ez az intézmény nem csak Hajdú-bihari lakosok számára nyújtja, hiszen országos ellátási területtel működik, igaz, csak 2026 év végéig. A vármegyében mindössze Nagyhegyesen működik *szenvedélybetegek rehabilitációs intézménye*, kapacitásai azonban rendkívül szűkösek, mindössze 10 fő tudja igénybe venni ezt a szolgáltatást.

A vármegye 10 járása közül hatban (Debreceni, Derecskei, Hajdúböszörményi, Hajdúnánási, Hajdúszoboszlói és Püspökladányi járásban) működik **támogatott lakhatást** nyújtó intézmény, összesen 506 férőhellyel. A legtöbb férőhelyet (411) a fogyatékkal élők tudják igénybe venni. A vármegyében a Püspökladányi az egyetlen olyan járás, ahol mindhárom ellátotti kör (*fogyatékosok, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek*) igénybe tudja venni ezt a szakellátást. A vármegye székhelyén, Debrecenben a fogyatékos személyek és a szenvedélybetegek számára elérhető a támogatott lakhatás, összesen 175 férőhellyel. A támogatott lakhatás nem ismert a potenciális ellátottak számára, nincsenek a széles lakosság előtti megjelenést biztosító fórumok, ahol a tájékoztatás, illetve ezen ellátások promótálása megtörténhetne.

A szociális szakosított ellátások mindegyikében nehezíti a megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek hiánya a szolgáltatások biztosítását.

## **A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok**

A segítő szakmákban dolgozó szakemberek hiánya, alacsony száma a szociális szféra minden területén jelentkezik, nagyfokú túlterheltséget okoz, ezért a megfelelően képzett szakemberek számának minden lehetséges módon való növelése, illetve a szociális szférában való benntartása (pl. képzések, át-és továbbképzések támogatása; kiegészítő elkerülését segítő programok, szakmai segítségnyújtás biztosítása; a segítő szakmák széles spektrumának megismertetése) sürgető, elengedhetetlen feladatként jelentkezik.

Debrecenben a *jelzőrendszeres házi segítségnyújtás* bevezetése még nem történt meg. Problémát jelent a Gondosóra programmal való párhuzamosság, amely a szociális szolgáltatástervezés átgondolását is igényli. A *házi segítségnyújtásban* dolgozók nagyon leterheltek, az ellátásra szoruló állapotuk miatt (ágyban fekvő és/vagy demens személyek) egyre hosszabb gondozási időt, speciális ellátást, nagyobb odafigyelést igényelnének, amelyet a házi rendszer kapacitása nehezen, vagy nem tud megoldani, ráadásul az ellátás eszközparkja is bővítésre, fejlesztésre szorul. A *szociális étkeztetés* terén nagy problémát jelent annak alulfinanszírozottsága: az állami támogatás nem fedezi a tényleges költségeket, ebből fakadóan nincs forrás a fejlesztésekre, az elhasználandó eszközök pótlására sem.

A *családsegítés* terén szintén jelentős szakemberhiány van, miközben a potenciális igénybe vevők, a mentális támogatásra szoruló száma egyre nő. A családsegítés feladatellátó helyeinek, a használt ingatlanoknak az állapota sok esetben leromlott, a családsegítő szolgáltatások feladatainak ellátásához szükséges eszköz- és gépjárműpark elavult, fejlesztésre szorul.

A *szociális nappali ellátásokban* tapasztalható munkaerő-fluktuáció jelentősen megnehezíti az ellátási igények szervezését. Gyakran a szakemberek kiegészítésének elkerülése, szakmai fejlődésük biztosítása továbbképzésekkel, aktivitásokkal nem megfelelően biztosított. A szociális nappali ellátások, különösen a nagykorú fogyatékos személyek nappali ellátása, a demens személyek nappali ellátása és a hajléktalan személyek nappali ellátása igen magas kihasználtsággal működik, az egyre növekvő lakossági szükségletek miatt jelentős igény lenne a kapacitások bővítésére. A nappali ellátások helyszínein több ingatlan állagmegóvásra, fejlesztésre szorul, és a tevékenységek végzéséhez szükséges eszközök beszerzését is forráshiány nehezíti, mely veszélyezteti a színvonalas szakmai ellátást.

Szociális szakosított ellátások: Az időskorúak otthonai férőhelykapacitása messze az igények alatt marad, hosszú várakozási idő alakul ki, ami veszélyezteti az ellátáshoz való hozzáférést. Szenvedélybetegek otthona és hajléktalanok otthona nem működik, holott a potenciális igénybe vevők száma nő. Az átmeneti elhelyezést nyújtó szolgáltatások közül az éjjeli menedékhely kihasználtsága kiugróan magas, de a lakóotthonok, rehabilitációs intézmények száma, kapacitása is igen alacsony.

## **GYERMEKJÓLÉTI ALPELLÁTÁS ÉS GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁS**

A vármegye összes járása rendelkezik Család- és Gyermekjóléti Központtal, és minden járásban elérhető Család- és Gyermekjóléti Szolgálat. A vármegye járásaiban a gyermekjóléti szolgáltatás keretében változatos és széleskörű szolgáltatás nyújtása zajlik. A lakosság hozzáférést akadályozó tényezőként említhető a szakemberhiány általánosságban, valamint a speciális szakterületekhez kapcsolódóan (pl. pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, mediátor, családterapeuta). A speciális szolgáltatások helyben történő elérhetősége több település esetében nem valósul meg, így sok - főként hátrányos helyzetű - család számára nehézséget okoz a környező településekre való utazás. A szakemberek leterheltsége és a gondozásra szoruló családok és egyének magas száma mind a területen végzett munka nehézségeként említhető. A szolgáltatások nyújtása és megfelelő színvonalú biztosítása kapcsán több járás esetében is az infrastrukturális és anyagi háttérrel említették hiányosságként, valamint felmerült a különböző szakmai munkát támogató lehetőségek bővítésére, javítására vonatkozó igény (pl. szakmai konzultációk, konferenciák, továbbképzések, tréningek). A különböző eszközök hiánya és elavultsága (szakmai, infokommunikációs eszközök) szintén nehezíti a szolgáltatások biztosítását. A

lakhatási krízisbe került családok támogatása, segítése korlátozott néhány település esetében, mely hasonlóan szükségletként merült fel.

A településeken élő gyermekek és családjaik számára szervezett programok, csoportos készségfejlesztések széles skálája jelenik meg a vármegyében, ugyanakkor ezekre nagyobb igény lenne, főként a szociális kompetenciák, kommunikációs készségek fejlesztésére irányulva. A fiatalok számára több szabadidős és sportolási programlehetőséget szükséges biztosítani tematikusan, prevenciós témákkal összefüggésben. Ezek a programok az anyagi erőforrások, a szakemberek és az infrastrukturális feltételek hiányában nem tudják elérni a települések teljes lakosságát.

A gyermekek számára (szünidei) szabadidős programokat kulturális intézmények és szervezetek bevonásával számos településen valósítanak meg. Ezek között kiemelt hangsúllyal jelennek meg a nyári napközis táborok (sok esetben Erzsébet tábor formájában). A táborok többféle tématerületre fókuszálnak, megjelenik a programok között például a kultúra, a sport, a hagyományörzés, az önismeret, a környezetvédelem, a prevenció. A programkínálat bővítése, színesítése iránti igény is megfogalmazódott. Több településen beszámoltak arról, hogy azon családok számára lenne szükséges leginkább ezen lehetőségek biztosítása, akiknél a szülők nem tudják megoldani a szünidei gyermekfelügyeletet.

Kirajzolódik az igény a szülők számára szervezett prevenciós programok iránt. Ezek jellemzően az alábbi területekre fókuszálva lennének szükségesek: életvezetés, családtervezés, háztartásvezetés, gyermeknevelés és gondozás, döntéshozatal, konfliktuskezelés, drogprevenció, készségfejlesztő, személyiségfejlesztő, önismereti csoportok. Ezen programok egy részét a hátrányos helyzetű csoportok látogatják. Jellemzően ők jelentek meg célcsoportként a programok kapcsán, illetve amely településeken ez releváns, a szegregátumban élőket is lehetséges igénybe vevőként azonosították. A programok megvalósításának akadálya a forráshiány, a megfelelő szakemberek hiánya.

Az említett programok jellemzően a Család- és Gyermekjóléti Központ, Család- és Gyermekjóléti Szolgálat, Biztos Kezdet Gyerekházak látóterében lévő családokat érintik, ugyanakkor ennél szélesebb körben lenne rájuk szükség. A programok rendszerességének biztosítását sok esetben befolyásolja a pályázati források elérhetősége. Az óvodai és iskolai szociális segítők fontos szerepet töltenek be a települések életében a prevenciós, közösségi tevékenységek szervezése kapcsán. Jellemző a megfelelő együttműködés a települések egyéb intézményeivel, szervezeteivel. A programok, tevékenységek szervezése kapcsán feltételként fogalmazták meg az infokommunikációs eszközöket, a tárgyi eszközöket és az anyagi forrásokat.

A szupervízió fontos szükségletként jelenik meg a településeken, amely a meglévő szakmai munkát támogató, fejlesztő gyakorlatok mellett alapvető feltétele a magas színvonalú szakmai munkának, a területen dolgozó szakemberek pályán tartásának, a kiegészítő megelőzésének.

A külterületeken élők elérése és a szolgáltatások biztosítása érdekében számos településen gépjárművek, elektromos kerékpárok beszerzése lenne szükséges.

A mélyszegénységben élő családok számára a családi problémák megoldásában szükség lenne a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférésre (pl. pszichológus, családterapeuta, mediátor) térítésmentes formában.

A gyermekek és családok számára szervezett programok nagyrészt a hátrányos helyzetű családokra irányulnak, azonban a meglévő programok mellett is megfogalmazódott az igény több járás esetében is a programkínálat színesítésére, bővítésére a résztvevők létszámának növelésére. További fontos lehetséges igénybe vevő csoportként jelentek meg a sajátos nevelési igényű-, korai fejlesztésre szoruló, tartósan beteg- vagy fogyatékossgal élő gyermekek és családjaik, a romák, a fiatal felnőttek, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők és a fiatal anyák. Leginkább az ingyenes programokhoz való hozzáférés biztosítására lenne szükség, ennek feltétele azonban a szakemberek alkalmazása és díjazása, valamint a lebonyolításhoz szükséges infrastrukturális háttér megteremtése (pl. megfelelő helyszín, bérleti díj). A gyermekek számára szervezett (szünidei) szabadidős programok kapcsán akadályozó tényezőként merült fel a táborok egy részének költségtérítéses formája, amely a hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő családok ezen programokhoz való hozzáférését akadályozza. Megjelent továbbá

lehetséges igénybe vevő csoportként a betegséggel vagy fogyatékossgal élő gyermekek csoportja. A szünidei gyermekfelügyelet kapacitásainak hiánya, szűkösége számos településen felmerült a hiányok közt.

Gyermekek napközbeni ellátása: A vármegye összes járásában biztosítottak bölcsődei férőhelyek, ugyanakkor mégis több településen megfogalmazódott a kapacitásbővítés igénye. Ennek oka, hogy sok bölcsőde teljes kihasználtsággal működik és nem tudják kielégíteni a felmerülő igényeket, várólisták működnek. Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek nem találhatóak a vármegyében, családi bölcsődei férőhelyek öt járásban, mini bölcsődei férőhelyek hat járásban állnak rendelkezésre. A férőhelybővítés mellett a szakemberhiány is problémát jelent, amely főként a speciális szolgáltatásokat nyújtó szakembereket (fejlesztőpedagógus, gyogyepedagógus) érinti. A bölcsődei ellátás hozzáféréseinek fejlesztése fontos lenne a munkába visszatérő anyák számára, ezzel segítve, növelve elhelyezkedési esélyeiket. A napközbeni gyermekfelügyelet és az alternatív napközbeni ellátás nem mutat ilyen szintű lefedettséget a vármegyében, ugyanakkor az előbbi ellátással kapcsolatban is megfogalmazódott az igény néhány településen az ellátás biztosítására. A szülőknek problémát jelenthet, ha a speciális szolgáltatás nem helyben elérhető, az utazás anyagi- és időráfordítással jár, amely erőforrás hiányában problémát okoz, főként a hátrányos helyzetű a családok számára.

Gyermekek átmeneti gondozása: A vármegyében az átmeneti gondozás mindhárom típusa elérhető (helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona). Több település megfogalmazta, hogy a közvetlen közelben nem érhetőek el átmeneti gondozási lehetőségek, pedig lenne rájuk igény. A gyermekek, családok gyakran több kilométerre szakadnak el otthonuktól, megszokott környezetüktől. A Balmazújvárosi járásban igény lenne gyermekek és családok átmeneti otthonának elérhetőségére, ha nem is helyben, de elérhető közelségben. A Berettyóújfalui járás központi településén is igényként jelenik meg e két ellátási forma. A Püspökladányi, Hajdúnánási és Derecskei járásban pl. nem elérhetőek a gyermekek átmeneti ellátásai, Esztáron nagy az igény a családok átmeneti otthona iránt, szükségesnek tartanak egy ilyen intézmény létrehozását. Hajdúnánás jelezte, hogy problémát jelent, ha egy családnak átmeneti otthonában történő elhelyezésre van szüksége, gyakran ugyanis távoli intézmények kerülnek kijelölésre a korlátozott férőhelyszám miatt. Hajdúszoboszlón gyermekek átmeneti otthonának létrehozása mellett a gépjárműpark fejlesztése is szükséges lenne. Helyettes szülői ellátás iránti igény Körösszegapátiban jelent meg. A területen szakemberhiány tapasztalható: Konyáron például felmerült, hogy az átmeneti gondozás szakemberhiány miatt nem megoldott a településen.

*A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai*, melyek különösen a hátrányos helyzetű családok gyermekei számára hiánypótlóak, csak részben elérhetőek a vármegyében. A működő Tanodák és Biztos Kezdet Gyerekházak a településeken található egyéb intézményekkel, szervezetekkel gyakran közösen szerveznek programokat, valósítanak meg gyermekek és szülők számára eseményeket. Felmerült ugyanakkor az igény több településen is a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak biztosítására, melyekhez személyi és tárgyi feltételek is szükségesek.

Gyermekvédelmi szakellátások: A gyermekvédelmi szakellátás otthont nyújtó formái közül a nevelőszülői ellátás minden járásban elérhető. A települések részéről nem fogalmazódott meg az igény az otthont nyújtó ellátások vagy az utógondozói ellátás bővítésére, de néhány település esetében megjelent hiányként, hogy a nevelőszülők helyben nem elérhetőek. Felmerült ugyanakkor, hogy érdemes lenne folytatni a korábban jól működő partnerségi viszonyokat az oktatási intézmények és lakásotthonok között, mellyel az otthonban nevelkedő gyermekek elfogadottsága is növelhető lenne.

Hajdú-Bihar vármegyében nincs önálló utógondozotti otthon, állami fenntartású debreceni telephely nincs. A veszélyeztető családban élő gyermekek lakásotthonban történő elhelyezése nehezített, tekintettel arra, hogy a gondozási helyen biztosítani kell az utógondozotti ellátásban részesülő fiatal felnőttek lakhatását.

A gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok hiánya fogalmazódott meg problémaként, illetve az, hogy a gyermekvédelmi szakemberek,

nevelőszülők munkája alig ismert, egyáltalán nem elismert, szakmai presztízse alacsony, melyen (például szakmai elismerések, díjak alapításával) mielőbb változtatni szükséges. Éppígy megfogalmazásra került a gyermekvédelemben dolgozók számára a mentálhigiénés, valamint kiegészítő megelőzésére szolgáló képzések biztosításának igénye.

### **A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok**

A gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások mindegyikében jellemző a szakemberek hiánya, alacsony száma, mely nagyfokú túlterheltséget okoz, ezért a megfelelően képzett szakemberek számának növelése, illetve a gyermekjóléti-gyermekvédelmi szférában való benntartása (pl. képzések, át- és továbbképzések támogatása; kiegészítő elkerülését segítő programok, szakmai segítségnyújtás biztosítása; a segítő szakmák széles spektrumának megismertetése) sürgető, elengedhetetlen feladat.

A szakemberállomány optimális szinten tartása elengedhetetlen, hiszen elegendő létszámú és megfelelően felkészült szakemberek hiányában az ellátások biztosítása, a programok megtartása, azaz a szakmai minőség szintje sérül. A humán erőforrás szakmai munkájának támogatása pl. szakmai együttműködések, más településeken működő intézményi jó gyakorlatok megosztása, átültetése révén még nem elterjedt, holott jelentős hatékonyságnövekedést lehetne segítségükkel elérni. A szakemberállomány fejlesztésén túlmenően azonban az eszközpark, különösen az infokommunikációs eszközök fejlesztése is szükséges.

Az alapellátások közt a napközbeni, de főként szünidei *gyermekfelügyelet* megoldása, a gyermekprogramok megszervezése terén jelentkeznek problémák, ezek a szakemberhiány és anyagi források szűkössége okán csak nehezen biztosíthatók, különösen a speciális szükségletű gyermekek részére. A *gyermekek átmeneti gondozása* terén a munkaerőhiány mellett a szolgáltatások kapacitásainak bővítésére, az intézmények infrastruktúrájának, biztonsági rendszerének, modern kamera-és beléptető rendszerének kialakítására, fejlesztésére is igény merült fel. A *gyermekek esélynövelő szolgáltatási* keretében a Tanoda 2024. májusa óta elérhető, a Biztos Kezdet Gyerekházak nyújtotta szolgáltatások nem elérhetők. Gyermekvédelmi szakellátások terén a gyermekvédelmi szakellátásban gondozottak elfogadását, társadalmi integrációját segítő programok hiánya fogalmazódott meg problémaként, illetve az, hogy a gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkája alig ismert, egyáltalán nem elismert, szakmai presztízse alacsony, melyen (például szakmai elismerések, díjak alapításával) változtatni szükséges.

### **OKTATÁS-KÉPZÉS TELJES SZOLGÁLTATÁSI KÖRE**

Óvodai ellátás: Hajdú-Bihar vármegyében az óvodáskorú gyermekek intézményi ellátottsága megoldott, csupán három településen: Folyáson, Vekerden és Bihardancsházán nincs óvodai ellátás. Az önkormányzatok által fenntartott óvodák tekintetében megfigyelhető a csökkenő gyermeklétszám csoportonként, (kivétel Ebes, Mikepércs) és a növekvő hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek, illetve a speciális ellátást igénylő gyermekek számának növekedése.

A vármegye kisebb településein kevesebb a munkalehetőség, ezért a munkába eljáró szülők gyakran választják a járási székhelyek óvodáztatási lehetőségeit, illetve látható, hogy a vármegyeszékhely óvodái nagyobb lehetőséget biztosítanak a speciális ellátásra szoruló óvodáskorú gyermekek nevelésére, gondozására. Hiányosság tapasztalható főként az elmaradott térségek nevelési-oktatási intézményeinél a korai fejlesztés biztosításában, elérhetőségében, kiemelten a hátrányos helyzetű gyermekek részére a rész-képességek hiányának korai felismerése terén. Szükség lenne a jogszabály által előírtakon túl a korai szűrések és fejlesztések rendszerszintű bevezetésére az óvodákban olyan formában, hogy az óvodapedagógusok kapjanak felkészítést a képességhiányok felmérésére, megállapítására, ezáltal

juthatnának hozzá hamarabb a szükséges fejlesztésekhez az arra rászorulók. Előfordul, hogy nem egyenlő esélyű a minőségi nevelési, fejlesztői lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek számára. Az integrált nevelés, oktatás szerepe elvitathatatlan, hiszen általa csökkennek a hátrányok a nem akadályozott emberekkel való érintkezés terén, a szociális kapcsolatokban történő fontos tanulási folyamatok fennmaradása révén is. Az óvodáskorú gyermekek körében is növekszik az agresszív, magatartási zavarral, tartós figyelemhiánnyal, alapvető készség és ismerethiánnyal küzdő gyermekek száma. Az óvodai csoportokban nehéz feladat a HH-s és a HHH-s gyermekek integrálása, a hiányos szocializációs, kommunikációs és egyéb képességűek, a sajátos nevelési igényű gyermekek szakszerű ellátása. Mindezek kezelése megnöveli az óvodapedagógusok szakmai felelősségét és leterheltségét.

Az óvodai nevelés területén feltárt szolgáltatási hiányok: számos óvodapedagógus nyugdíjba vonulása után nem biztosított az utánpótlásuk (pl. Álmosd, Bagamér); óvodai férőhelyhiány (pl. Ebes, Mikepércs, Nyírmártonfalva); a fogyatékkal élő gyerekek megfelelő felügyelete nyári szünetben nem minden érintett családban biztosított, nyáron az óvodában és iskolában nincs felügyelet számukra, a városban működő óvodákban nem veszik be átmeneti időre sem, nyári napközit nem tudnak a gyerekek igénybe venni egyrészt a magas költségek, másrészt a fogyatékoságuk típusa miatt nincs lehetőség az integrálásukra. Vármegyei szinten megállapítható az óvodai nevelés, ellátás területén a szakemberhiány, különösen gyógypedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógiai asszisztens tekintetében. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény (EGYMI) az SNI gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő fejlesztő nevelésének, oktatásának segítése céljából—speciális szakképzettséggel rendelkező szakemberek, utazó szakemberek alkalmazásával oldja meg a fejlesztésre szoruló gyermekek ellátását, segíti a többségi pedagógusok szakmai munkáját az adott településen a törvényi előírásoknak megfelelően, mégis, helyben az intézmények azt érzékelik, hogy kevés szakember és óraszám áll rendelkezésükre. Számos településen nem megfelelő az intézmények infrastruktúrája, pl. a csoportszobák berendezései elavultak, az óvoda felújításra, korszerűsítésre szorul; illetve felújításra szorulnak az udvari játékeszközök. Számos településen felmerült a speciális mozgás-és készségfejlesztő eszközök, tornaszerek szükségessége.

Általános iskolai ellátás: A vármegyében a népesség korösszetételének változása leginkább a fiatalok, illetve a gyermekkorúak arányának csökkenésében, valamint az időskorúak arányának növekedésében nyilvánul meg. Jellemző a kistélepüléseken az általános iskolák gyermeklétszámának csökkenése, ezért több településen nem működik iskola, vagy csak alsó tagozat működik. Tizenhárom település (Ártánd, Bakonszeg, Darvas, Mezőpeterd, Mezősas, Told, Újiráz, Váncsod, Vekerd, Bedő, Kokad, Folyás, Bihardanesháza) tanulói más településeken vehetik igénybe az általános iskolák szolgáltatását. Megfigyelhető a településeken a HH-s és HHH-s gyermekek létszámának emelkedése, illetve a magatartási, tanulási nehézségekkel, egyéb viselkedési problémákkal küzdő gyermekek számának növekedése. Kihívás a demográfiai csökkenés, a több településre jellemző leromló infrastruktúra, valamint a fenntartói források szűkösége, melyek a tartalmi, módszertani modernizáció megvalósítását is gátolják. Folyamatos feladat a fenntartók oldaláról a humán erőforrások optimalizálása, az intézmények jogszerű és szakszerű működésének biztosítása – a szakos ellátottság biztosítása, átirányítás-átтанítás (iskola - iskola, tankerület - tankerület között). Feladathoz igazított létszám biztosítására van szükség, a nevelő-oktató munkát közvetve segítők létszámának emelése is. Összességében a következő hiányokat lehet kiemelni: egyes településeken nő a HHH gyermeklétszám (pl. Zsáka, Egyek, Nyíracsad, Biharkeresztes; Hajdúböszörményben a tanulók több mint fele, Biharnagybajom, Bihartorda, Sárrétudvari, Álmosd, Fülöp); más helyeken nincs kihasználva az iskola épülete, kevés a tanulói létszám (Zsáka); a különböző fenntartású köznevelési intézmények között a HHH gyermekek arányszámának pontosítása lenne szükséges az egyenlő esélyek érdekében (Balmazújváros); a tanulókat más településre viszik a szülők, így csökken a helyi iskolai létszám (Biharnagybajom, Nagykereki); jelentős a korai iskolaelhagyók száma (Hajdúszovát, Hosszúpályi, Konyár, Bojt, Hajdúhadház, Told, Fülöp); a fejlesztő szolgáltatásokhoz (logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógytornász, pszichológus) való hozzáférés számos helyen csak nagyon kevés időtartamban biztosított (Pocsaj, Szerep, Bagamér, Báránd, Berekböszörmény, Kaba, Körösszegapáti); azt érzékelik, hogy a fogyatékkal élő gyermekek ellátásához szükséges szakemberek nem elegendő óraszámokban vannak biztosítva és hiányos az eszközök biztosítása (Biharnagybajom); teljes állású fejlesztőpedagógus hiánya

(Berekböszörmény, Szentpéterszeg); magas a magántanulók száma (Told, Szerep); szakos tanár hiány (főleg reál tárgyak esetében: matematika, fizika, biológia), a hiányzó szaktanárokat nyugdíjas pedagógusok visszafoglalkoztatásával oldják meg (Sárrétudvari, Tiszacsege, Újszentmargita); jelentősen nő a sajátos nevelési igényű gyermekek száma; magas az évfolyamisméltlések száma (pl. Polgár); digitális eszközök hiánya, kevés a szaktantárgyaknak megfelelő speciális tanterem (informatika, fizika, kémia), a meglévő informatikai eszközöket kevés pedagógus használja; a továbbtanulók alig ismerik a szakmákat, pályaválasztási tanácsadásra lenne szükség. A használt fejlesztő és digitális eszközök tárának bővítésére (pl. táblajátékokkal, Darts Matekkel), megújítására szinte minden intézményben igény van.

Az alábbi, gyermekekre vonatkozó általános szolgáltatásokhoz kapcsolódó hiányok kerültek megfogalmazásra: Iskolán kívüli programok és helyszínek hiánya; az iskolai szünetekben nem megoldott a gyermekek napközbeni felügyelete. A szülők általi negatív minta átörökítése, szocializációs hiányok csökkentése, közös programok szervezésének hiánya a szülőkkel szintén számos helyen került kiemelésre. Gyermeknevelési problémák, a szülők hiányos ismerete és a szülői együttműködés miatt a szülők az alapszolgáltatáson kívül nem jutnak olyan plusz szolgáltatásokhoz, amelyek komplex módon, a család szintjén kezelnék a problémákat. A jelzőrendszerben lévő tagok kommunikációjában a hiányos jelzések miatt maradhatnak rejtve problémák. Prevenációs és szűrőprogramok hiánya gyermekek részére több településen igényként merült fel. A gyermekétkeztetés infrastrukturális hiányosságai, technikai elavultsága problémát jelent több tucat településen. Az általános iskolák épületei, a belső berendezések, udvaraik felújításra, korszerűsítésre szorulnak pl. Nyíradony, Berettyóújfalu, Esztár, Sáránd, Tiszagyulaháza, Ebes településeken. A vármegye több településen is vannak olyan célcsoportok, amelyek tagjai egyáltalán nem rendelkeznek, vagy csak részben rendelkeznek az általános iskola elvégzéséhez szükséges alapkompenciákkal és készségekkel. Több helyen is jellemző, hogy sokan morzsolódnak le már az általános iskolából is, főleg a lányok azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából. A hátrányos helyzetben élő, rászoruló gyerekek szülei nem engedhetik meg azokat a különórákat, melyek plusz lehetőségeket biztosítanak a gyermekek számára a tehetséggondozás, tehetségfejlesztés területein, így fontos az ilyen típusú szabadidős programok minél szélesebb körben való biztosítása a célcsoportok számára. A jelzések alapján a sportolási lehetőségek, járási szinten megszervezett tornák, versenyek bővítésére szinte minden helyen szükség van. Az intézményekben, óvodákban, iskolákban foglalkozások, tanórák keretén belül néhány településen egész széles a lehetőségek tárháza, de ez a legtöbb településre nem igaz, sokak számára nem biztosítottak ezek a lehetőségek. Tanórán kívül általában egyesületi programok biztosítják a sportolási lehetőséget, de ezek sem elérhetők mindenki számára.

### **Középfokú oktatás**

A középfokú oktatás a vármegyeközpontba koncentrálódik, de a vármegye minden járásában működik középfokú oktatást ellátó intézmény. Néhány helyen szakos tanárhiányról számoltak be a szakemberek, illetve vannak olyan feladatellátási helyek, ahol iskolapszichológus és fejlesztő szakember, továbbá logopédus, pedagógiai asszisztens munkájára lenne szükség. Van olyan település, ahol a pedagógiai szakszolgálat által nyújtott különböző ellátások igénybevételéhez több mint egy órát kell utazni, ami anyagi és fizikai problémát jelenthet a gyermekek, mélyszegénységben élő és/vagy roma diákok, illetve a fogyatékkal élők számára.

### **További köznevelési feladatok**

A további köznevelési feladatok közé sorolt szolgáltatások, úgymint *készségfejlesztő iskolai nevelés-oktatás, fejlesztő nevelés-oktatás, alapfokú művészetoktatás, kollégiumi ellátás, kiegészítő nemzetiségi nyelvoktatás, Dobbantó/Hidprogramok, pedagógiai szakszolgáltatás, utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetése, pedagógiai-szakmai szolgáltatás tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók nevelése, oktatása*, egy része a településeken, jellemzően az iskolákban, néhány ellátás esetén az óvodákban van biztosítva egyrészt az adott intézmény pedagógusai, szakemberei által, másrészt pedig a járásközpontok pedagógiai szakszolgálatától, egységes módszertani gyógypedagógiai intézmények által biztosított, kijáró utazó szakemberek által. Az ellátások döntő többségét a pedagógiai szolgálat szakemberei nyújtják meghatározott óraszámban és rendszerességgel a településeken.

A felnőttoktatás a felnőtt lakosság iskolarendszerű köznevelési oktatását jelenti, ahol a „tanuló munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltságához, a meglévő ismereteihez és életkorához igazodó iskolai oktatásban” vesz részt. A vármegyében leginkább Debrecenben található meg többféle felnőttoktatási lehetőség, de a vármegyéhez tartozó járások mindegyikében elérhető egy-egy felnőttoktatási típus. Főként a hátrányos helyzetű célcsoportokkal kapcsolatos hiányok fogalmazhatók meg. A szakemberek a nők munkaerőpiaci helyzetét hátrányosnak ítélték meg, melynek egyrészt az az oka, hogy alacsony a nők között a szakképesítéssel rendelkezők száma, illetve a piacképes szakmával rendelkező nők száma. Kiemelték ezzel kapcsolatban a nők számára szervezett, a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzések és az előnyös szakképesítést nyújtó képzések hiányát. Az időséssel kapcsolatban lehangsúlyosabban az alacsony informatikai, számítástechnikai jártasság jelent meg, illetve általában az idősök képzési lehetőségeinek hiánya fogalmazódott meg. A mélyszegénységben élők és/vagy romák általában alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, így nem, vagy csak nehezen tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Számukra fontos lenne a felnőttoktatás. A digitális írástudatlanság és a nyelvtudás hiánya is megjelent, mint probléma. Ezen kívül a munkaerőpiaci tájékozatlanság, az érintettek álláskeresői készségeinek, motivációjának alacsony szintje fogalmazódott meg problémaként. A szakképzetlen vagy elavult szakképzettséggel rendelkező regisztrált álláskeresőknél is lehetőségük van munkaerőpiaci szempontból versenyképes végzettséget szerezni. A Kormányhivatalok Európai Unió vagy hazai forrásból tudják támogatni a képzésben résztvevő regisztrált álláskeresőket.

Az egyéb oktatási feladatok közé sorolt szolgáltatások (*korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, óvodai és iskolai pszichológiai ellátás, tehetség gondozás, pályaválasztási tanácsadás*) elérhetősége: a vármegye településein legkevésbé a gyógytestnevelés és a korai fejlesztés elérhető. Sok település jelezte az óvodai és iskolai pszichológiai ellátás szükségességét még akkor is, ha jelenleg biztosított az ilyen szolgáltatás. A szakemberek leterheltségére és az egyre nagyobb igényre mutattak rá az adatszolgáltatók. A tehetség gondozást és a logopédiai ellátást említették legtöbbször, mint meglévő és elérhető szolgáltatást, de ez utóbbiból is szükség lenne több szakember több munkájára a fennálló és egyre növekvő igény miatt. Vannak olyan települések a vármegyében, ahol nem elérhető egyik szolgáltatás sem, így az ott élők, különösen a mélyszegénységben élő és/vagy roma családok, fogyatékkal élő gyermekek és szüleik számára jelentős plusz teher, hogy más településre utazva juthatnak csak a szükséges ellátáshoz. Sokkal több szakemberrel, sokkal magasabb óraszámokban kellene megoldani a tehetség gondozást, főleg a reál területeken, melyek több területen is jobb munkaerőpiaci lehetőséget biztosíthatnak hosszú távon.

Hiányként értékelik a szakemberek azt, hogy szinte teljesen hiányzik egy híd a közép- és felsőfokú oktatás között, ami kifejezetten a roma származásúakat, a hátrányos helyzetű hallgatókat segítő diplomához, illetve védené a lemorzsolódás ellen. Jó kezdeményezésnek értékelik e tekintetben a roma szakkollégiumok hálózatát, melyek különleges és egyedülálló felsőoktatási tehetség gondozó műhelyeknek tekinthetők a perifériális társadalmi környezetből érkezők számára.

### **A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok**

Az *óvodai nevelés* terén az egyik legnagyobb probléma, hogy vannak betöltetlen álláshelyek, így előfordul, hogy a jogszabályban előírt két óvodapedagógus helyett csak egy látja el a feladatát az adott óvodai csoportban. Debrecen egyes városrészein (Nagyerdő, Veres Péter kert, Tócsókert, Józsa, Újkert, Szabadságtelep, Homokkert, Kerekestelep) az óvodákban túljelentkezés tapasztalható, más helyeken pedig a korcsoportok homogenitásának biztosítása miatt és az integráltan nevelhető SNI-s gyermekek létszáma miatt szükséges a fenntartó engedélye a maximálisan felvehető gyermeklétszámon (25 fő/csoport) felüli létszám gondozásához. Ez 60 óvodai csoportot érint. A pedagógusok leterheltsége ezekben a csoportokban az átlagosnál magasabb. A sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek száma növekszik, a róluk való gondoskodás, fejlesztésük magas szintű pedagógiai hozzáadott értéket, speciális tudást, figyelmet igényel, azonban ezen a téren jelentős szakemberhiány nehezíti az ellátást. A szakemberek létszáma az SNI-s gyermekek fejlesztéséhez nem elegendő, nem áll rendelkezésre

elendő számban pl. gyógypedagógus, logopédus és óvodapszichológus sem az intézményeknél. Problémát jelent, hogy az iskoláskorú gyermekek nyári felügyelete nem teljeskörűen biztosított.

Az *általános iskolai ellátás* terén általában a fenntartó típusa szerint különböző problémák, hiányosságok jelentkeznek. Az intézmények többségében a szakos pedagógus-ellátottság és a leterheltség általában az előírt óraszámoknak megfelelő, legfeljebb a helyettesítések nehezítik a helyzetet, a speciális igényű gyermekek ellátását végző szakemberek (pl. szurdopedagógus, szomatopedagógus) biztosítása azonban nagy problémát jelent. Az intézményekben a pedagógusok nevelő-oktató munkáját közvetlenül segítő szakemberek rendelkezésre állnak, azonban még több pedagógiai asszisztensre, iskolapszichológusra lenne szükség, illetve logopédushiány is jellemző számos intézményben.

A *középfokú oktatást* végző intézmények több fenntartó (minisztériumi, egyházi, Debreceni Tankerületi Központ és Debreceni Egyetem) működtetésével vannak jelen a városban, így az ellátás biztosítása terén is különböző problémákat, hiányokat lehet azonosítani. Az intézményi férőhelyek kihasználtsága az egyetemhez kötődő oktatási intézményekben és a Hajdúdorogi Főegyházmege fenntartásában működő intézményekben a legmagasabb (maximális), a többi adatszolgáltató ettől lényegesen alacsonyabb férőhely kihasználtságról számolt be. Az SNI-s diákok aránya az összlétszámhoz viszonyítva, valamint a BTMN-s diákok aránya is a szakképzési centrumban és a Hajdúdorogi Főegyházmege fenntartásában működő intézményben a legmagasabb, ahogyan a más településről bejáró diákok aránya is.

Az *egyéb oktatási-képzési feladatok* (korai fejlesztés, logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pályaválasztási tanácsadás) terén a speciális szükségletű diákok, pl. az autizmussal, illetve komolyabb magatartászavarral küzdő gyermekek ellátásának helyzete bár javult, még nem teljesen megoldott.

## LAKHATÁS, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK, INFRASTRUKTÚRA, KÖZBIZTONSÁG

A vármegyében a *lakásállomány* építkezési dinamikája nagy különbségeket mutat. Az új építésű lakások és házak elsősorban a vármegyeszékhelyre és a környező településekre, illetve a járási központok egy részére jellemző, a kisebb településeken az 1960-1980 között épült házak dominálnak. Ezek állapotát, a felújítás lehetőségeit nagymértékben befolyásolja a tulajdonosok anyagi helyzete. Az új lakások építését ösztönző állami támogatások megjelenése óta növekszik az újonnan épülő lakások száma. Az elmúlt években a lakóingatlanok értéke és az albérleti díjak is nagymértékben megemelkedtek, ami a lakóingatlan nem rendelkező, lakosság megélhetési, lakhatási költségeit jelentősen megnövelték. Ez különösen a hátrányos helyzetűek lakhatását veszélyezteti.

A vármegyében a lakások többsége összkomfortos, közműekkel jól ellátott, elektromos áram, vezetékes víz a legtöbb háztartásban megtalálható. A növekvő fenntartási költségek és a környezettudatosság erősödése egyaránt életre hívta a régebben épült házak energetikai korszerűsítésének igényét is, ennek megvalósítási lehetőségeit is nagymértékben befolyásolják a családok jövedelmi viszonyai, illetve az elérhető pályázati források. A lakáskörülmények legnagyobb mértékű javítására a mélyszegénységben élők és/vagy romák célcsoportja esetén van szükség, lakáskörülményeik messze elmaradnak a vármegyében tapasztalt átlagos szinttől, különösen a szegregátumokban, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken. Otthonaikra gyakran jellemző a rendezetlen tulajdonviszony, a szíveségi lakáshasználat, a magas háztartásszám és laksűrűség, az alacsony komfortfokozat, a vezetékes víz és csatornázottság hiánya, amely a mindennapi életszervezésükre is negatív hatást gyakorol. A szegényebb családok lakásvizonyait gyakran meghatározzák a közműdíj-, illetve lakáshitel-tartozások, az adósságok folyamatos újra termelődése. Lakhatási gondjaikat számos esetben zártkertekben, hétvégi házakban, egyéb építményekben oldják meg, ahol azonban a közművesítettség hiányos, vagy nincsen (vezetékes gáz, ívóvíz, csatorna). A szegénység, a rossz anyagi körülmények nagymértékben akadályozzák őket abban, hogy önerőből javítani tudjanak lakásaik állapotán, komfortfokozatán, felszereltségén, így az önkormányzatok által biztosított különböző pénzbeli és természetbeni támogatásoknak, juttatásoknak rendkívül nagy szerep jut. Az időseknek, különösen az egyedül élő idős személyeknek okoz nagy nehézséget anyagilag és

fizikailag is a lakásfenntartás és karbantartás. Azokon a kistelepüléseken, ahol jellemző a fiatalabb korosztály elköltözése, az idősek jelentős része közeli hozzátartozói segítség nélkül marad. A helyi önkormányzatok számos esetben a szociális szférával együttműködve, kiemelt figyelmet fordítanak az idős személyekre, igény esetén segítséget nyújtanak lakásuk, kertjük karbantartásában. Az önkormányzatok szociális bérlakás állománya lehetőséget nyújthatna a lakhatási problémák egy részének megoldására, azonban ilyen lakások többsége felújítandó állapotban, és/vagy csak korlátozott számban, messze az igények alatt állnak rendelkezésre a vármegyében.

A vármegye települései ellátják a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvényben meghatározott kötelező *közszolgáltatási* feladataikat, az önként vállalt feladatok leginkább a nagyobb településekre, járási központokra jellemzők, hiszen ezek finanszírozása a saját bevételek, vagy az erre a célra biztosított külön források terhére lehetséges, nem veszélyeztethetik a kötelező feladatok ellátását. Az egyre növekvő fenntartási (rezsi és bér) költségek mellett ugyanakkor egyre nehezebb a közszolgáltatások színvonalas biztosítása, fenntartása, különösen a településrendezés, településfenntartás, zöld területek karbantartása, közvilágítás fejlesztése és finanszírozása területén. Számos településen jelent problémát a szennyvízesatorna hálózat kiépítése, kiterjedtsége, a hálózat elavult állapota. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény értelmében a helyi önkormányzatoknak minden társadalmi csoport számára egyforma hozzáférést kell lehetővé tenniük a közszolgáltatások igénybevételéhez. Az esélyegyenlőség megvalósulásának feltétele az akadálymentesítés, illetve az ügyintézési folyamatok során szükség esetén személyes segítségnyújtás biztosítása. A vármegye települései nagy figyelmet fordítanak az akadálymentesítésre, a nyújtott szolgáltatások elérhetőségének ilyen módon történő javítására, amely a középületek és az ügyintézésre alkalmas terek többségében már megvalósult. Számos közterület, park, pihenőhely, játszótér ugyanakkor felújításra és az akadálymentesítés biztosítására szorul. A vármegyében megvalósított akadálymentesítések a legtöbb esetben csupán fizikai akadálymentesítést jelentettek, az info-kommunikációs akadálymentesítés javarészt hiányzik, fejlesztésre szorul. Az önkormányzatok mindegyike biztosítja a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést a hátrányos helyzetű csoportok számára is, ugyanakkor a szolgáltatások elérésében lehetnek különbségek a különböző társadalmi csoportok között. A közszolgáltatások igénybevételét akadályozhatja a szolgáltatásokkal kapcsolatos informáltság szintje, de a motivációk, készségek és képességek hiánya is. Ezek a hiányosságok csökkenthetők, amennyiben a hátrányos helyzetű célcsoportok professzionális segítséget kapnak.

*Infrastruktúra:* A vármegyei közutak állapota az elmúlt években folyamatosan javult, számos Európai uniós és hazai fejlesztési forrás igénybevételével valósult meg, ugyanakkor vannak még kiépítetlen vagy erősen felújításra szoruló útszakaszok és járdák a vármegye településein. Különösen nagy szükség mutatkozik a szilárd burkolatú utak, járdák kialakítására, megújítására. Minden járásban vannak jobban és kevésbé kiépített és/vagy karbantartott úthálózattal rendelkező települések. Általában a járási központokat jobb minőségű utakon lehet megközelíteni és belterületi utak is megfelelő állapotban vannak, ugyanakkor a kisebb településekre vezető utak sokszor erősen felújításra szorulnak, belterületeiken hiányos az utak és járdák kiépítettsége. A közösségi közlekedésben és a kerékpáros közlekedésben hasonló különbségek mutathatók ki a településtípusok között. A vármegyeszékhely kiemelkedik a közösségi közlekedési jellemzőivel. A vármegye székhelyen helyi közösségi közlekedés is működik, amely a vármegyében egyedülálló módon az egész települést lefedi. Helyi közösségi közlekedés ezen kívül csak két településen van, a többi településen kizárólag a helyközi autóbussz közlekedést használhatják a településen belüli közlekedésre, de csak azokat, amelyek több megállóhelyen is megállnak a településen. A vármegye székhely vonzerője az egész térség közösségi közlekedését meghatározza. Míg a Debrecenhez közeli településekre gyakori járatindítás jellemző, addig a távolabbi településekre jóval ritkább. Szinte minden járásban található kedvezőtlen közösségi közlekedési viszonyokkal jellemezhető település. Ezek közös jellemzője, hogy vasúti közlekedés egyáltalán nincsen, helyközi autóbuszok pedig csak naponta néhány alkalommal járnak, amelyek nem nyújtanak megfelelő feltételeket a tanulási és munkavállalási célú napi ingázásnak, a szolgáltatások elérhetőségének. A kerékpáros közlekedés minden járásban népszerű, a napi tevékenységek elvégzésére, szabadidő eltöltésre és sportolásra egyaránt használják. A helyi önkormányzatok többsége fontos célként fogalmazza meg a kerékpárút hálózat kiterjesztését, karbantartását, hálózatba szervezését. További

kerékpárutak építésének, a hiányosságok pótlásának akadályai elsősorban a finanszírozási nehézségek. A közutak állapota az egyéni közlekedés lehetőségeit is meghatározza. A kiépítetlen vagy rossz minőségű utak, a járdák, vagy járdacsatlakozások hiánya a fogyatékkal élők, a mozgásukban akadályozottak, az idősek, a segédeszközökkel közlekedők és a babakocsival közlekedők számára egyaránt nehézséget okoz. Számos településre jellemző, hogy a mélyszegénységben élők és/vagy romák olyan településrészekben élnek, ahol a közutak erősen felújításra szorulnak.

A közösségi közlekedés igénybevételének lehetőségeit szintén meghatározza a közlekedési eszközök akadálymentesítésének mértéke. A vármegyében az újabb építésű autóbuszok és vonatok egyre nagyobb számban vannak jelen, ezekre a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés is többnyire jellemző, ugyanakkor még a régebbi gyártású járművek is részt vesznek a közösségi közlekedésben, amelyeket nem, vagy nehezen tudnak használni a kisgyermekesek, az idősek, vagy mozgásukban akadályozott emberek személyi segítség nélkül. Az akadálymentesített, biztonságos közlekedés érdekében a legtöbb településen szükség van még az utak, járdák minőségének javítására, egyes részekben járdák szélesítésére, akadálymentesítésére, az útkereszteződésekénél a szabad átkelés érdekében a biztonság megteremtésére hang és fényjelzéssel.

A *közbiztonságot*, a lakosság biztonságérzetét általában megfelelőnek ítélik meg a településeken, leggyakrabban kisebb vagyon elleni bűncselekmények fordulnak elő. A közbiztonság megőrzése és a bűnelkövetés megelőzése érdekében fontosnak tartják a fokozott rendőri jelenlétet, a bűnmegelőzéssel kapcsolatos folyamatos intézményi, szervezeti együttműködéseket (pl. rendőrség, polgárőrség, oktatási- és szociális intézmények), de az olyan infrastrukturális beruházásokat is, mint a térfelügyelő kamerarendszerek fejlesztése, kiépítése, illetve a közvilágítás fejlesztése, melyek megvalósítását szűkös anyagi helyzetük hátráltatja. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását célzó programok elsősorban a rendőrség szervezésében, az oktatási intézményekben, leginkább alkalomszerűen valósulnak meg, azonban ezek sem minden településen vannak jelen és nem rendszeresek. További hiányosság, hogy ezek leginkább az iskolás korosztályt érik el, a teljes lakosság részére szervezett programok, események csak ritkábban vannak jelen a vármegyében, miközben széles körben nagy igény lenne ezekre.

A mélyszegénységben élők és/vagy romák gyakran élnek olyan településrészekben, amelyeken alacsonyabb szintű a közbiztonság és több bűnelkövetés jellemző, így körükben nagyobb az áldozattá válás kockázata is. A vármegye településein található szegregátumok, szegregációval veszélyeztetett területek általában bűnelkövetéssel fertőzöttebbek. Az áldozattá válásban számos hátrányos helyzetű csoport veszélyeztetve van: családon belüli erőszak áldozatává leggyakrabban a gyerekek és nők válnak, míg a legtöbb bűnelkövetés az idősek ellen irányul, különösen, ha egyszemélyes háztartásokban élnek. Az építészeti bűnmegelőzés (CPTED) elvei még alig ismertek a településeken, így alkalmazásukban jelentős potenciál lehet, épp úgy, mint az olyan szervezeti vagy közösségi együttműködésekben, SZEM mozgalmak alakításában, melyek a bűnelkövetés megelőzésében, az áldozattá válás elkerülésnek segítésében játszhathatnak nagy szerepet.

### **A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok**

A debreceni gazdaság prosperálását követő lakosság szám várható növekedése új igényeket, szükségleteket generál a városi lakáspiacon. A lakásárak és a bérleti díjak robbanásszerű emelkedése komoly lakhatási nehézséget okoz sokak, főként az alacsony jövedelemmel rendelkezők számára. Vannak olyan városrészek, ahol az ingatlanok állapota nagyon leromlott, így a kedvezőtlen összetételű lakásállomány elavulásának negatív (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásaival a továbbiakban is egyre inkább számolni kell. A gazdaság növekedésével párhuzamosan növekvő lakhatási nehézségek megoldásában szerepet kaphat a méltányos lakásnagyságot és az egy főre eső jövedelmet is figyelembe vevő önkormányzati bérlakásrendszer, azonban különösen a munkaalapú lakásprogramok indítása, a komplex összetételű városi lakónegyedek kialakítása, bővítése hozhat jelentős eredményeket e téren.

A vármegyeszékhely a vármegye legmagasabb lakosságával, legfejlettebb infrastruktúrájával és legkiterjedtebb szolgáltatási kínálatával rendelkezik és más településének lakói is élvezhetik ezen előnyöket. A városban a meglévő szolgáltatások színvonalának szinten tartása és fejlesztése a folyamatosan növekvő fenntartási és/vagy bérköltségek miatt okoz nehézséget. A nyilvános könyvtári ellátás nem minden városrészben biztosított, vannak ellátatlan településrészek is. Egyes városrészek hiányoznak az ügyintézését lehetővé tevő pontok, terek, így az ott élők számára a szolgáltatások elérése nehezebb. A kulturális alapellátás helyszínei részben megújultak, részben bővültek. Kihívást jelent a kétezres évek óta átadott létesítményekben jelentkező műszaki meghibásodások gyakorisága és az épületek állagmegőrzése, a közgyűjtemények digitalizációs eszközparkjának fejlesztése, a raktározási problémák megoldása, a könyvtári szolgáltatások innovációjának folytatásához szükséges eszközök beszerzése, a rendezvényhelyszíneinek fejlesztése (fény- és hangtechnika, nézőtér mobil fedése). A humán erőforrás területén is eltérő kihívásokkal kell az ágazatnak szembenéznie: van, ahol jelentős a szakember hiány, a fluktuáció, de általánosnak mondható az alacsony bérszínvonal is. A kulturális közszolgáltatások terén a kor színvonalának megfelelő szolgáltatások nyújtásához elengedhetetlen az intézmények infrastruktúrájának, eszközparkjának a fejlesztésre. Jelentős nagyságú bel-és külterületi zöldfelület gondozását látja el a város, azonban több lakótelep és a belváros egy részének zöldterülete is megújításra szorul. Az állami gondoskodás keretében hiányzó ellátás a hajléktalan személyek otthona és rehabilitációs otthona, a szenvedélybetegek otthona, a szenvedélybetegek átmeneti otthona, a fogyatékos személyek gondozóháza és rehabilitációs lakóotthona is.

Debrecen megyeszékhelyként a vármegye legfejlettebb infrastruktúrájával rendelkezik, az önkormányzati belterületi közutak állapota a folyamatos fejlesztés mellett is széles skálán mozog, vannak a városban fejlesztendő út- járda-és kerékpárút-szakaszok is. A parkolási célú infrastruktúra egyes területeken javításra szorul: a parkolás egyre nehezebben megoldható, melyet a belvárosban a magas levegőszennyezettség is tetézik. A városban a kerékpáros közlekedés igen népszerű, a kerékpáros közlekedést népszerűsítő programok rendszeresen elérhetőek Debrecen területén, ugyanakkor a jelentősen megnövekedett kerékpáros forgalom sok helyen okoz problémát, balesetet. A nem megfelelő közlekedési morál a szemléletformáló programok további kiterjesztését igényli és az egyes beruházások okozta megváltozott forgalmi helyzetekre, közlekedési szabályokra vonatkozó tájékoztatásnak is vannak még hiányosságai. A közbiztonság a városban jó, az online térben elkövetett csalások száma és aránya azonban jelentősen növekszik, mely beavatkozást sürget.

## **KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSOPORTOKAT ÉRINTŐEN A TÁRSADALMI BEFOGADÁS, TÁRSADALMI KOHÉZIÓ ÉS IDENTITÁS, MUNKAERŐPIACI KOMPETENCIÁK, EGYÜTTMŰKÖDÉS ERŐSÍTÉSE**

Hajdú-Bihar vármegyében a mélyszegénységben élő gyermekeknek, roma gyermekeknek, illetve fiatal felnőtteknek jellemzően széles körben biztosítanak célzott fejlesztő tevékenységeket, szolgáltatásokat és programokat a hátrányok mérséklése, valamint a társadalmi kohézió és a munkaerőpiaci kompetenciák erősítése érdekében. Célzott tevékenységek érhetőek el a vármegye minden járásában, ugyanakkor járásonként és településenként is eltérések vannak a fejlesztő tevékenységekhez való hozzáférésben, a fejlesztő tevékenységek, szolgáltatások körében és megvalósulási formájában is.

### **Baba-mama foglalkozások, programok**

A baba-mama foglalkozások szervezése vármegyei, járási és települési szinten is jellemző, de nem működnek megfelelő számban: vagy települési szinten hiányzik, vagy nem minden településrészen érhető el. A baba-mama foglalkozások, programok megszervezéséhez sok esetben hiányozik a humán erőforrás, az eszközök, és van, hogy a helyet biztosító ingatlan/helyiség is, miközben ezen foglalkozások jelentős szerepet töltenek be a kisgyermek egészséges fejlődésében/fejlesztésében, a

kisgyermekes anyák, családok kompetenciájának fejlesztésben és közösségépítő szerepük is jelentős. A megszervezett baba-mama foglalkozások több esetben a település központjában érhetőek el csak, ami gátolja a hátrányos helyzetű településrészek mélyszegénységben élő kisgyermekes családok szolgáltatáshoz való hozzáférését a távolság vagy a közlekedési nehézségek miatt. A baba-mama foglalkozásokon a rendelkezésre álló eszközök hiányosak, korszerűtlenek, nem elégítik ki az igényeket: a kisgyermekes fejlesztéséhez és a kisgyermekes anyák kompetenciájának erősítéséhez nem elégségesek. Több területen (ének, mozgássegítő, zenebölcső stb.) is szerveznek baba-mama foglalkozásokat, ezért foglalkozásfüggő, programfüggő, hogy hol és milyen eszközökre van szükség. A baba-mama foglalkozások hatékonyságát növelni kell a foglalkozásokhoz szükséges eszközökkel. A baba-mama foglalkozások több tématerületen való kiszélesítéséhez, az egészséges fejlődést és a kompetenciák fejlesztését támogató, ismeretbővítő tevékenységekhez a speciális szakismerettel rendelkező szakemberek hiányoznak (pl. ölbéli mozgásos játékot tartó fejlesztő pedagógus). A baba-mama foglalkozások, programok megvalósításához tehát humánerőforrás (pl. közösségfejlesztő, /közművelődési, szociális szakember, pedagógus, óvodapedagógus), eszközpark (pl. bútorzat, papír-írószer, fejlesztő játékok, mozgásfejlesztő eszközök, finommotorikát fejlesztő eszközök, mesekönyvek, játékok, hintáztató eszközök, laptop és hangszóró stb.), és ingatlan/helyiség biztosítása is szükséges.

### **Biztos Kezdet Gyerekházak**

Nem működnek megfelelő számban a Biztos Kezdet Gyerekházak. A még óvodába nem járó, 0-3 éves korú kisgyermekes egészséges fejlődésének támogatását biztosító, fejlődési lemaradást kompenzáló, szülői kompetenciákat erősítő, baba-mama foglalkozásokat is biztosító, társadalmi felzárkózást elősegítő Biztos Kezdet Gyerekházak a vármegye számos településén hiányoznak (nem működnek a Debreceni, Derecskei, Hajdúböszörményi, Hajdúhadházi, Hajdúnánási és Hajdúszoboszlói járásban sem). A gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak hozzáférését humánerőforrás (pl. szociális szakember, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus), eszközpark (pl. berendezési tárgyak, játékok, fejlesztő eszközök, háztartási gépek, számítógép stb.) és ingatlan/helyiségek hiánya is gátolja.

### **Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások természetbeni juttatások kiegészítésével**

Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységek, programok, szolgáltatások természetbeni juttatásokkal együtt hiányoznak vagy nem elégségesek a vármegyében: nem, vagy csak időközönként és szűk körben biztosítottak természetbeni juttatások a mélyszegénységben élő gyermekek és fiatal felnőttek részére. A célcsoportnál gyakori probléma, hogy családi körben az alapszükségletek kielégítése (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszersomag, étkezés, ruházat stb.) és a tanuláshoz szükséges eszközök (pl. laptop/notebook, tanszerek stb.) nem biztosítottak, ami gátolja az iskolai előrehaladásukat, az egészséges fejlődést, a közösségi színtereken való beilleszkedést is.

Tanórán kívüli, naptári évet átívelő, fejlesztő tevékenységeket, programokat, szolgáltatásokat rendszeres időközönként természetbeni juttatásokkal együtt szükséges megvalósítani a természetbeni juttatások körének bővítésével (pl. tisztálkodási szerek, élelmiszersomag, étkezés, ruházat, laptop/notebook, tanszerek, babacsomag stb.).

### **Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda)**

Nem működnek megfelelő számban a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda). A vármegye több településén, és az egyes városrészekben a hátrányos helyzetű gyermekeknek, fiatal felnőtteknek nem biztosított a tanórán kívüli iskolai lemaradást segítő programokhoz (pl. Tanodához) való hozzáférés. Főként a tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő, valamint az iskolában gyengén teljesítő gyermekek, fiatal felnőttek felzárkóztatása és iskolai karrierpályájának támogatása nem megoldott. A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok, Tanodák számos esetben a településközpontban találhatóak, azonban még ezeken a településeken is akadályt jelent a távolabbi településrészekről, szegregátumokból való megközelítésük ezeknek a felzárkózást segítő szolgáltatásoknak a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, fiatal felnőttek számára. A programok megszervezéséhez a szakember, az eszközpark és gyakran az ingatlan sem biztosított.

Tanórán kívüli, iskola előrehaladást segítő programok, szolgáltatások kialakítása (pl. Tanoda programok) szükséges. A megvalósításhoz humánerőforrás biztosítása (fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember) és az eszközpark fejlesztése, bővítése (interaktív monitor, papírírószer, fénymásoló, IKT eszközök) szükséges.

### **Tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek**

A jelenleg elérhető korrepetálás tevékenység nem elégséges a gyermekek és fiatalok számára. Az iskolákban a leggyakrabban alkalmazott hátránykompenzáló tevékenység a korrepetálás/szakkorrepetálás az iskolai előrehaladás erősítése céljából. Az alap- és középfokú oktatási intézmények mellett főként a Tanodák és a Jelenlét Pont is, és egyéb intézmények is (pl. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, kulturális intézmény és nonprofit szervezetek) erősítik a diákok felzárkóztatást, segítséget nyújtanak a diákok tanulási nehézségeinek mérséklésében, a házi feladat elkészítésében. Ennek ellenére a vármegye településeinek egy jelentős részén kiemelt szükség van a korrepetálás erősítésére, mert a gyermekek, fiatal felnőttek egy jelentős része az iskolában gyengén teljesít, tanulási nehézséggel küzd, és a tankötelezettségi korhatár betöltésével nő az iskolaelhagyás veszélye is.

A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő tevékenységek bár több formában és több területen valósulnak meg, de az iskolai keretek között gyakran a *felzárkóztatásra/korrepetálásra* helyeződik a hangsúly és részben biztosítottak csak a készségfejlesztő, képességfejlesztő foglalkozások, szakkörök, melyek a szociális, életviteli és környezeti kompetenciafejlesztésre irányulnak, és támogatják a gyermekek és a fiatal felnőttek személyiségfejlődését. Több *készségfejlesztő, képességfejlesztő foglalkozásra, szakköre* lenne szükség és minél szélesebb tématerületeken (pl. zene, tánc, cigánytánc, közösségi táncház, festészet, tárgyalgó népművészeti, kézműves, egyéb művészet, motivációerősítő, tanulási motiváció, stresszkezelő, szorongást csökkentő, stb.), nagyobb időkeretben való biztosításával, és a célcsoport képességeire és szükségleteire szabott pedagógiai módszerek (pl. múzeumpedagógia, drámapedagógia, színművészet pedagógia) alkalmazásával. A kompetenciák, készségek fejlesztését az adott fejlesztendő területen és/vagy módszerben jártas, gyakorlott szakembernek kell végeznie, aki képes a célcsoport készségeit kibontakoztatni és hatékonyan fejleszteni, de a humánerőforrás sok esetben hiányzik. Az elemi ismeretek, készségek és szociális kompetenciák elsajátítása elengedhetetlen az iskolai eredményesség javításához, a közösségi és későbbi munkaerőpiaci beilleszkedéshez.

A tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő *hátránykompenzáló tevékenységek* csekély mértékben biztosítottak különféle speciális fejlesztő foglalkozások keretében, főként a fogyatékossgal élő gyermekek, fiatalok részére vármegyei, járási és települési szinten is. A speciális helyzetű célcsoport hátrányai fejlesztés hiányában halmozódnak fognak, ami számos területen gátolja a jövőbeni érvényesülési lehetőségüket. Ezeknek a gyerekeknek a fejlesztéséhez a szakembernek speciális tudással, módszerrel kell rendelkeznie, és ezen feltételek biztosítása sok településen nem megoldott szakember hiányában. További problémát jelent, hogy szintén sok helyen nem biztosítottak, illetve *nincsenek prevenció és edukációs tevékenységek*, melyek az egészségfejlesztésre, egészségnevelésre, a betegségekkel és balesettel kapcsolatos segítségnyújtási formákra, a közlekedési veszélyhelyzetek megelőzésére irányulnak, akár a szülők bevonásával is. Ezek elengedhetetlenek az egészséges életmód kialakítása és fenntartása, az egészségvédelem, valamint a rizikómagatartás csökkentése szempontjából, viszont ismerethiányból adódóan gyakran a szülő sem tud segíteni ebben.

A gyermekeknek, fiataloknak gyakran nem biztosítottak a *sport és szabadidős* (pl. kirándulás, erdei iskola, színház) programok, versenyek, de gyakran az osztálykiránduláson sincs lehetőségük részt venni, ami gátolja a közösséghez tartozásukat. A sport és a kirándulás összekapcsolása kiválóan alkalmas több területen való fejlesztésre is (pl. egészségtudatosság, környezettudatosság). A gyermekeknek számos településen nem biztosítottak az *egészségtudatosságot és környezettudatosságot fejlesztő szabadidős közösségi programok*, melyek hozzájárulnak az életminőség javításához, valamint a környezetbarát magatartás kialakításához is. A gyermekek, fiatalok gyakran nem férnek hozzá az *ismeretbővítő és szemléletformáló előadásokhoz* sem.

A *szülők* gyakran segítséget igényelnek önmaguk és *gyermekük kompetenciafejlesztésében* is. A készségdeficitek mérséklése céljából szükség van a hiánypótló fejlesztő tevékenységek és módszerek megismerésére és elsajátítására szakember segítsége és támogatása mellett.

### **Pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek biztosítása a szülők bevonásával**

A jelenleg elérhető pályaorientációs, továbbtanulási tanácsadások, önértékelés fejlesztését elősegítő tréningek nem elégítik ki az igényeket. A közoktatási intézmények jelentős részében szerveznek pályaorientációs, pályaválasztási, továbbtanulási tanácsadást is főként a végzős korosztály részére, de a pályaválasztási tanácsadás nem működik minden településen és ha az egy távolabbi településen van, az már nehezen elérhető a célcsoportok számára. Sok esetben a továbbtanulással kapcsolatos információk is csak szűk kört érnek el és a szülők informáltsága is meglehetősen elavult. A fiatalok számára sok helyen nem biztosítottak azok a lehetőségek, melyek segítenek az egyéni értékek megfogalmazásában, fejlesztésében, valamint a felnőtté válás folyamatában, a jövőt alakító kérdések meghozatalában.

### **A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások**

A fiatalok foglalkoztathatóságát támogató szolgáltatások, valamint a *fiatalok vállalkozói képzésének* hiánya a vármegye több településére jellemző. Ezek azonban a települések lakosságmegtartó képessége szempontjából is kiemelten fontos területként kezelendő hiányok. Az elemi ismeretek, készségek és szociális kompetenciák elsajátítása elengedhetetlen a *munkaerőpiaci beilleszkedés* során. A vármegye több településen is vannak olyan célcsoportok, amelyek tagjai egyáltalán nem rendelkeznek, vagy csak részben rendelkeznek az általános iskola elvégzéséhez szükséges alapkompétenciákkal és készségekkel. Több településre is jellemző, hogy *sokan morzsolódnak le* már az általános iskolából is. Főleg a lányok azok, akik a korai gyermekvállalás miatt hamar kimaradnak az iskolából, így munkaerőpiaci lehetőségeik és esélyeik is hamar leredukálódnak.

### **Tehetségfejlesztő (tudományos és/vagy kulturális) foglalkozások**

A vármegyében jelenleg elérhető tehetségfejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket. A tehetséggondozásra a vármegye több településén is kiemelt szükséglet van, még akkor is, ha ez gyakran biztosított *egyéb oktatási feladat*. Az előző évekhez viszonyítva sokkal több szakemberrel sokkal magasabb óraszámokban kellene megoldani a tehetséggondozást, kiemelt figyelmet fordítva olyan területekre, melyek akár több területen is jobb munkaerőpiaci lehetőséget biztosíthatnak hosszú távon (pl. számítástechnika, informatikát, matematika stb.). Ugyanilyen fontos a tehetséggondozás és tehetségfejlesztés területén olyan nem direkt eszközöket is alkalmazni a különböző területek fejlesztésére, mint pl. a művészeti nevelés. A hátrányos helyzetben élő, rászoruló gyermekek szülei nem engedhetik meg azokat a különórát, melyek plusz lehetőségeket biztosítanak a gyermekek számára, így fontos az ilyen típusú szabadidős programok minél szélesebb körben való biztosítása a célcsoportok számára.

### **Sport-és szabadidős programok**

Bár szinte minden településen szerveznek kulturális programokat, ezek közösségfejlesztő hatása, a helyi identitás növelése és a helyi hagyományok, szokások átadása miatt nagyon fontosak, a lehetőségeket szélesíteni szükséges. A sportolási lehetőségek bővítésére szinte minden településen szükség van. Az intézményekben, óvodákban, iskolákban foglalkozások, tanórák keretén belül néhány településen egész széles a lehetőségek tárháza, de ez a legtöbb településre nem igaz, sokak számára nem biztosítottak ezek a lehetőségek. Tanórán kívül általában egyesületi programok biztosítják a sportolási lehetőséget, de ezek sem elérhetők mindenki számára.

### **Pénzügyi tudatosság fejlesztését segítő programok**

A jelenleg elérhető pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket. Pénzügyi tudatosságot fejlesztő programokat is szerveznek a célcsoport számára a vármegye több járásában is, de ezen típusú fejlesztő programok alig biztosítottak vármegyei, járási és települési szinten. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok is jellemzően csak a közoktatási intézmények tanulóinak csak egy részét érik el.

A gyermekek, fiatal felnőttek azonban nem rendelkeznek alapvető pénzkezelési ismeretekkel, pedig kellene, mert problémát jelent számukra az előre tervezés, a pénzgazdálkodás (tudatos vásárlás). A gyermekeknek gyakran nem biztosítottak azok az iskolai tematikus fejlesztő tevékenységek (tematikus pénzügyi tevékenységek), vetélkedők, melyek játékos formában is támogatják a gyermekek pénzügyi tudatosságához szükséges ismeretek elsajátítását és a készségek fejlődését. A játékos gyakorlás és az ismeretek alkalmazásának lehetősége fejleszti a pénzügyi tudatosságot és támogatja a pozitív önértékelést, a versenyszellem és a csapatért dolgozás készségének kialakulását is. A gyermekek, fiatalok számára azok az iskolai foglalkozások (pl. élményfoglalkozások) sem, biztosítottak, melyek gyakorlatorientált módszereket alkalmazva, játékos formában járulnak hozzá a pénzügyi tudatossághoz szükséges ismeretek és készségek elsajátításához.

A pénzügyi tudatosságot erősítő versenyek is kellenek, mert a csoportos és közösségi formában szervezett aktív tevékenységeknek, játékoknak, versenyeknek (pl. iskolai verseny) is motiváló hatása van a gyermekek és fiatalok pénzügyi ismereteinek bővítésére és készségeinek fejlődésére, ennek ellenére nincs vagy legfeljebb csak alkalmanként érhető el. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok kellenek, mert ezen programok, ha vannak is, jellemzően alkalmanként biztosítottak.

A gyermekek, fiatal felnőttek esetében nem biztosítottak a pénzügyi látásmódot formáló, ismeretbővítő, saját élményen alapuló iskolán kívüli tevékenységek/programokon, kirándulások sem, miközben igény és szükség lenne rá. A pénzügyi tudatosságot fejlesztő programokat nem csak a középfokú tanulmányokat folytató diákok részére lenne szükséges biztosítani, sokkal inkább már általános iskolás kortól kezdődően, tanórai keretben megszervezni és érzékenyíteni a gyerekeket a témában.

### **Kommunikáció fejlesztését segítő programok**

Hiányoznak a kommunikáció fejlesztését segítő programok a vármegye szinte minden településén. Kommunikációs fejlesztését segítő programokat is szerveznek a célcsoport számára a vármegye több településén is, de ezen típusú fejlesztő programok szintén esetlegesen biztosítottak járási és települési szinten is, valamint a rendszerességük sem megoldott. A kommunikáció napjaink kulcsfontosságú készsége a munkaerőpiacon is, de a közösségekben való részvételhez, az önkifejezéshez és napjainkban a médiatudatosság, a digitális ügyintézés és az online közösségi oldalak használatának térnyerésével elengedhetetlenül fontos, miközben a célcsoport egy jelentős részének kommunikációs készségei fejletlenek, a digitális kompetenciái pedig a gyermeknek és a szülőnek is egyaránt deficitesek. A mélyszegénységben élő családok nem tudják megfizetni gyermekeiknek a kommunikációs készséget fejlesztő szakkörök, foglalkozások díját, sem az élményt nyújtó kulturális programokon, rendezvényeken való részvétel költségeit gyakran még alkalmanként sem. A család anyagi hozzájárulása nélkül az iskolák sem tudják kigazdálkodni és csoportos formában megszervezni sem iskolán belül, sem iskolán kívül a fejlesztő foglalkozásokat, kulturális nevelő programokat és intézményeket. A speciális fejlesztést, módszert és szakembert igénylő fejlesztő foglalkozásokat, programokat több szakemberrel, magasabb óraszámokban kell megszervezni és szélesebb körben biztosítani a célcsoport számára. A kommunikáció deficitese vagy kevésbé fejlett kommunikációs készséggel rendelkező célcsoport célzott fejlesztés hiányában tovább növeli a lemaradását, ami gátolja a jövőbeli munkaerőpiaci esélyeit is, de a társadalmi befogadást és a mindennapi életben való érvényesülését is.

A járáásokban, mélyszegénységben élő gyermekeknek bár leggyakrabban a tanórán kívüli iskolai eredményességet segítő tevékenységek, valamint a tehetségfejlesztő foglalkozások biztosítására lenne igénye, a hátrányok mérséklése céljából szükség mutatkozik baba-mama körök, pályaorientációs szolgáltatások, pénzügyi tudatosság és kommunikáció fejlesztését segítő programok és tanoda programok biztosítására is. A hiánypótló és hátránykompenzáló tevékenységek és szolgáltatások biztosításához jellemzően humánerőforrásra és fejlesztő eszközökre lenne szükség.

*A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára szervezett fejlesztésekkel és közösségi programokkal kapcsolatosan megfogalmazott fejlesztési igényeket a*

települési visszajelzéseken túl a hivatalos statisztikai adatok is megalapozottá teszik. Az Oktatási Hivatal Köznevelés Információs Rendszerének (KIR) adatai alapján a vármegye 82 településéből 79-ben működik legalább egy köznevelési feladatellátási hely (óvoda, illetve általános vagy középiskola), és ezek közül mindössze három községben nincs a gyermekek között sajátos nevelési igényű (SNI). A Hajdú-Bihar köznevelési intézményeiben nevelt/tanuló gyermekek és fiatalok között mintegy háromezren minősülnek fogyatékossgal élőknek vagy pszichés fejlődési zavarral küzdőknek, és hozzávetőlegesen kétharmaduk integráltan vesz részt a mindennapi óvodai, iskolai munkában. A szakértői vélemény alapján csak külön csoportban nevelhető/oktatható gyermekeket és tanulókat 11 település intézményei fogadják, legnagyobb részük enyhe vagy középsúlyos értelmi fogyatékos, illetve autizmus spektrum zavarral küzd. Az integráltan, a többi gyermekkel-tanulóval együtt nevelt és oktatott létszám legnagyobb hányadát (csaknem felét) az egyéb pszichés fejlődési, konkrétan súlyos tanulási zavarral küzdők teszik ki, mellettük még az enyhén értelmi fogyatékosok, az autizmussal élők, valamint a súlyos figyelemzavarral küzdők száma és aránya haladja meg az érintett gyermekek és fiatalok tizedét. A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyerekek a nevelés-oktatás valamennyi szintjén érzékelhető számban vannak jelen, helyben történő fejlesztésük, tanításuk támogatása nem csak a közvetlenül érintett szülők érdeke. A települések visszajelzései alapján a döntéshozók egyfelől érzékelik is a kérdés fontosságát, ezért erőforrásaik függvényében igyekeznek megfelelő képzettségű szakembereket bevonni – ugyanakkor a legtöbb esetben igyekeznek kellő távolságban maradni az esetleges problémáktól, belül tartva azokat a köznevelési intézmények falain. A válaszadók többsége úgy vélekedik, hogy az SNI gyermekek helyben történő támogatása megoldott, és az egyértelműen az óvodák-iskolák kompetenciájába tartozik, ezért zömük nem is fogalmazott meg külön fejlesztési igényeket. Ebből következően igényfelmérést gyakorlatilag sehol nem végeztek ebben a kérdésben, és még, ahol relevánsnak is érzik az ilyen jellegű tevékenységet, ott is a már meglévő pedagógusokat, gyógypedagógusokat jelölték meg potenciális feladatellátóként. Több helyen kiemelték a szakemberhiányt, amit az utazó gyógypedagógusi rendszerrel áthidalnak ugyan, így viszont korlátozottabb a foglalkozások száma és időtartama.

A vármegyeszékhelyen a fiatalok részére számos *ifjúságot célzó programot* szerveznek, ezek egy része a szabadidő hasznos eltöltését segíti elő, míg más tevékenységek a fiatalok képességeinek fejlődését, a foglalkoztatás elősegítését, vagy éppen az érdekképviselet támogatását vállalják. A járási központok többségében is többféle program elérhető a célcsoport számára, a kisebb településeken azonban csak korlátozottan vannak jelen a foglalkoztathatóságot támogató szolgáltatások, a kulturális és szabadidős lehetőségek, hiányoznak az ifjúsággal foglalkozó szakemberek, illetve azok a civil szervezetek is, amelyek hozzájárulnának a fiatal korosztály aktívabb társadalmi szerepvállalásához, miközben mindezekre nagy igény mutatkozna a kisebb településeken is annak érdekében, hogy a fiatalok számára is vonzó életteret nyújtsanak.

Több településen is széles a tematikus táborok repertoárja, de van olyan település is, ahol nem szerveznek ilyen jellegű programot. Számos településen nem szerveznek a fiatalok vállalkozói kompetenciáinak fejlesztését vagy foglalkozást elősegítő kompetenciáinak fejlesztését célzó programokat, melyek a fiatalok munkaerőpiacra történő belépését segítené elő, ami hosszú távon a fiatalok elvándorlásának veszélyét is magában rejtheti. Fontos lenne változatosabb programokat szervezni, hogy a fiatalok szélesebb körének érdeklődését is fel tudják kelteni. A fiatalok kevésbé vesznek részt a helyi ügyek alakításában, ösztönözni, motiválni kellene őket az aktívabb részvételre (pl. ifjúsági önkormányzatok, diáklklubok működtetése), és az önkéntes programok változatosabbá tétele is hozzájárulhatna a fiatalok bevonódásához, a helyi közösségek fejlődéséhez. Hajdúnánáson például Gyermek- és Ifjúsági Önkormányzat működik ifjúsági polgármesterrel és képviselővel, így a fiatalok közügyekbe történő bevonása és aktivizálása főként általuk történik, és az ifjúsági korosztály igényének megfelelő programokat szerveznek. Az ifjúság dinamizálására Hajdúszoboszlón ifjúsági klub kezdte meg működését. A civil szervezetek aktívabb szerepvállalása és támogatása fontos lenne a fiatalok bevonása terén, elsősorban a szabadidős programok esetén. A fiatalok önkéntes munkájának jobb koordinációja és a fiatalok hatékonyabb tájékoztatása szükséges ahhoz, hogy a közösségi részvétel még szélesebb körben legyen megvalósítható. Sok helyen hiányzik az olyan szakember, aki célzottan a fiatalokkal foglalkozna, leginkább a kulturális intézmények dolgozóinak a feladata a településeken az

ifjúságot érintő programok szervezése és megvalósítása. Számos településen kevés az ifjúságot célzó program, melynek az is az egyik oka, hogy több településen nincs megfelelő közösségi tér (pl. Bocskai kert). Van olyan település, ahol a meglévő művelődési ház és/vagy filmszínház épülete elavult (pl. Hajdúdorog), nagyobb rendezvények megtartására nem alkalmas. A mai kornak megfelelő kulturális, szórakoztató központ kialakításának igénye fogalmazódik meg, mely a település minden korosztálya részére biztosítana lehetőségeket. A hátrányos helyzetű célcsoportokkal kapcsolatban a fenti hiányokon kívül még a fiatal nők számára helyben biztosított képzési lehetőségek hiánya említendő.

*Vármegyei és térségi identitásfejlesztés:* A vármegyében a járások többségében változatos kulturális közösségi identitást, együttműködést dinamizáló programok, események valósulnak meg a lakosság részére. Ezek mellett aktívan részt vesznek a települések vármegyei, térségi szintű hasonló programokban. A programok tematikájában kiemelt szerepet játszanak az ünnepek, a gasztronómia, a kultúra, a művelődés, a hagyományörzés és a sport. Nagy az igény további programok megvalósítására, melyek között elsősorban a helyi értékekre, hagyományokra, népi szokásokra, ünnepekre, gasztronómiára fókuszáló programok jelentek meg, nagy hangsúlyt kapott a generációk közötti tudásátadás. A gyermekek számára nyújtott szabadidős programkínálat bővítésére is igény mutatkozik, a hasznos időeltöltés érdekében, lehetőség szerint térítésmentes programok formájában. A programokat közösségfejlesztő, kulturális, szórakoztató formákban vélik megvalósíthatónak. A programok megvalósításához szükséges anyagi háttér, illetve humán erőforrás.

A települések nagy része rendelkezik tudásmegosztó, kommunikációs platformokkal, melyeket aktívan használnak a közösségi programok hirdetésére is. A csatornák működtetése kapcsán felmerült igényként az eszközháttér fejlesztése, valamint egy esetben kommunikációs szakember alkalmazása. Azon települések esetében, ahol ilyen platform nem működik, jellemzően nem is merült fel az igény ezek létrehozására. Egy esetben szükség lenne kerékpárúthoz tartozó értékút vonal kapcsán táblák nyomtatására, alkalmazás fejlesztésére. Több település kiemelte, hogy nem szervez a településen kiemelt térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések támogató képzéseket, rendezvényeket, ugyanakkor lehetőségükhöz mérten részt vesznek és támogatják azokat. Néhány program kapcsán megjelent az igény a települések körében, hogy járási szintű együttműködésben valósítsanak meg eseményeket. Megvalósult többek között falunap, valamint felnőtt és gyermek színházi előadás is ennek keretében. Nem jellemző, hogy a települések részt vettek térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködésekben, de a részvételre való igény több településen is megfogalmazódott. A korábbi vagy meglévő térségi, járási szintű térségfejlesztési együttműködések kapcsán az egész életen át tartó tanulás, a gyermekvédelem és a közfoglalkoztatás jelent meg tématerületként.

Összességében fontosnak tartják a településeken a vármegyei és járási identitás erősítését célzó programok megvalósulását, a kapcsolatok kiépítését, a hagyományok és ünnepek ápolását, a generációk bevonását a különböző programokba, melyekhez kapcsolódóan a települések közötti együttműködés is nyitottak. A megvalósításhoz szükségesek ugyanakkor az anyagi források és a pályázati lehetőségek. A lakosság együttműködését, önszerveződését dinamizáló lehetőségek között kiemelt szerepet tölthetnek be a településeken található különböző klubok, egyesületek, melyek hiánya egy település esetében megfogalmazódott. A programok kapcsán a hátrányos helyzetben lévők és a fiatalok elérése jelent kihívást a járásokban.

Kifejezetten a *roma nők foglalkoztathatóságát elősegítő felzárkózási programok* a vizsgálat idején a vármegye egyetlen járásában sem zajlottak. A korábbi években a járások felében jelentek meg a roma nők munkaerőpiaci integrációját támogató programok, ezek elsősorban projektfinanszírozás keretében valósultak meg. A települések egy része legfőképpen a közfoglalkoztatást tekintve az alacsony iskolázottságú roma nők elhelyezkedést segítő programnak, ugyanakkor a roma nők a legtöbb településen már kiszorultak a közfoglalkoztatásból is, ami azt bizonyítja, hogy a célcsoport jelentős

hátrányban van a foglalkoztatási esélyek területén. A romák foglalkoztatási helyzete hosszú évek óta kihívásokkal küzd. Különösen nehéz helyzetben vannak a roma nők és a mélyszegénységben élők, akik számos strukturális és szociális akadállyal néznek szembe a munkaerőpiacon való érvényesülés során. A romák foglalkoztatási helyzetének és társadalmi integrációjának javítása érdekében fontos, hogy pontosan ismerjük a célcsoportot, azonban a romák azonosítása és nyilvántartása számos etikai, jogi és gyakorlati kihívással jár. A romák foglalkoztatásának javítása komplex és átfogó megközelítést igényel, amely figyelembe veszi a társadalmi, gazdasági és kulturális tényezőket is. Az előítéletek lebontása, az oktatás fejlesztése, a lakhatási és közlekedési támogatások, valamint az egészségügyi ellátás javítása mind elengedhetetlen lépések a roma nők és a mélyszegénységben élők foglalkoztatási helyzetének javításához. Ezek a lépések nem csak a roma közösségek, hanem az egész társadalom számára is kedvező hatással lennének.

*Digitális kompetenciafejlesztés:* A legtöbb háztartás rendelkezik internethozzáféréssel, digitális eszközökkel, ugyanakkor a szolgáltatás minőségében, fejlettségében nagy különbségek vannak. A vármegyében korábban megvalósultak olyan digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programok, amely hatékonyan hozzájárultak a digitális készségek fejlesztéséhez, napjainkban ugyanakkor ezek kevés településen vannak jelen, így nem tudják elérni széles körben a vármegye lakosságát. A legtöbb településen a digitális kompetencia-fejlesztést célzó programok megvalósításához jó minőségű és használható eszközök ingyenes biztosítására lenne szükség, azonban volt olyan település is, ahol hangsúlyozták, hogy olyan képzéseket szeretnének megvalósítani a településen, amelyek nemcsak ingyenesek, hanem még tanulmányi ösztöndíjat is biztosítanak a részt vevők számára. Az online térben elkövetett bűncselekmények száma megnövekedett (online csalások, online zaklatás), ugyanakkor ezek hatékony megelőzésével és a probléma kezelésével kapcsolatban kevés információval rendelkezik a vármegye lakossága. Az internetbiztonsággal kapcsolatos prevenció programoknak nagy szerepük lenne az internetes bűncselekmények megelőzésében. A hátrányos helyzetű háztartások internettel és digitális eszközökkel való ellátottsága a vármegyei átlagos szint alatt marad. A mélyszegénységben élők és/vagy romák, illetve az idősek célcsoportjai azok, akik digitális kompetenciái leginkább fejlesztésre szorulnak. Az idősek körében a digitális eszközök és az internet használat kevésbé elterjedt a fiatalabb korosztályokhoz képest, számítástechnikai alapismereteik hiányosak. A mélyszegénységben élők/és vagy romák körében az internetelérés és a megfelelő minőségű IKT eszközök finanszírozása is problémát jelent, amely tovább akadályozza a digitális kompetenciáik fejlődését.

### **A vármegye integrált területi programjában nevesített FVS-re vonatkozóan feltárt problémák és megoldási javaslatok**

A mélyszegénységben élő gyermekek, romák, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások terén hiányként rajzolódott ki a városban az, hogy a kismamáknak, kisgyermekes családoknak szóló programok (pl. baba-mama foglalkozások, klubok) nem érhetőek el minden településrészen, így ezen programok területi hozzáférési esélyeinek növelése szükséges a szakember állomány bővítésével. Hiányként került azonosításra az, hogy nem működnek megfelelő számban és széles palettán a tanórán kívüli, iskolai előrehaladást segítő programok (pl. Tanoda, tanórán kívüli iskolai programok), illetve e téren szakemberhiány (pl. fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, szociális szakember, előadók) és eszközfejlesztési szükséglet is jellemző. A jelenleg a városban elérhető tehetségfejlesztő programok, pénzügyi tudatosságot fejlesztő programok nem elégítik ki az igényeket, nem rendszeresek, csupán alkalmasszerűen valósulnak meg, humánerőforrással- és eszközökkel való fejlesztésük szükséges. Javarást hiányoznak a kommunikáció fejlesztését segítő (pl. médiafoglalkozások, médiatartalmak létrehozása) programok is.

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára elérhető szolgáltatások terén jellemző, hogy az e gyermekekkel, fiatalokkal való foglalkozást, fejlesztői, tanítói munkát segítő programokban, foglalkozásokban és az ezek megtartásához szükséges humánerőforrás és eszközök

biztosításának terén hiány tapasztalható, biztosítása nem megfelelő. Számukra jelentős segítséget jelenthetnek pl. az egyéni vagy csoportos múzeumpedagógiai foglalkozások.

Az ifjúságot célzó tevékenységek köréről elmondható, hogy a jelenleg működő, helyi hagyományokra építő, kézműves programok, foglalkozások száma nem elegendő, az intézményi együttműködésekben rejlő előnyök még javarészt kihasználatlanok. A fiatalok vállalkozói-és egyéb, foglalkoztatást elősegítő kompetenciáinak erősítésére, fejlesztésére irányuló, illetve a fiatalok ötleteinek, igényeinek megvalósítása, kielégítése érdekében működő programok, együttműködések száma még csekély. A városban működik diákönkormányzat, azonban a fiatalok igényeinek feltárása és észrevételeik becsatornázása a helyi döntéshozatalba még nem széleskörű.

Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok terén jellemző, hogy a helyi hagyományok, helyi értékek feltárása, bemutatása, IKT eszközök segítségével történő közvetítése még nem eléggé hatékony. Ez mondható el a kulturális közösségi együttműködések, a közösségi szerepvállalás és kezdeményező-készség területéről is. A helyi közösségek fejlesztése, a kulturális közösségi együttműködések, a közösségi szerepvállalás és kezdeményező-készség terén még jelentős potenciálok vannak, melyek kiaknázatlanok. A lakosság által elérhető információs pontok száma nem elegendő, több meglévő, korábban üzemelő információs pont működése nem biztosított.

A térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések terén jellemző hiányosság, hogy a debreceni agglomeráció településeivel kulturális és egyéb témájú együttműködések még nem széleskörűek. Hiányosság továbbá, hogy nincsenek a roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok, illetve a digitális kompetenciák fejlesztését célzó programok köre is szűk, így az e téren meglévő hiányok főként az idősek, nők és gyermekek elmaradásainak mérséklését akadályozzák.